

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β',
τεύχος 245,
Παρασκευή
11 Νοεμβρίου 1983
Δρχ. 50

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

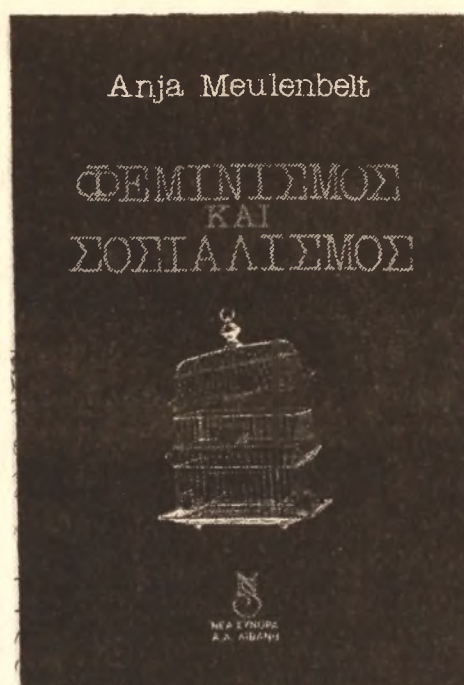
- Η ΓΕΝΙΑ
ΤΩΝ
ΔΕΚΑΕΞΑΡΗΔΩΝ
- ΓΡΕΝΑΔΑ
- ΜΙΚΡΕΣ
ΚΥΚΛΑΔΕΣ
- ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΚΑΙ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ
- ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΣ
ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Μια σημαντική προσφορά στη «Φεμινιστική βιβλιογραφία»

Τα «**ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ**» Α.Α. Λιβάνη
πλουτίζουν τη γνωστή πια «φεμινιστική σειρά» τους με το νέο βιβλίο της:

**ΑΝΙΑ ΜΕΪΛΕΜΠΕΛΤ
ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ**

Γιατί φεμινισμός και σοσιαλισμός; Τα νέα καθήκοντα της νοικοκυράς.
Γυναικεία επαγγέλματα. Οι σχέσεις εξουσίας στην οικογένεια

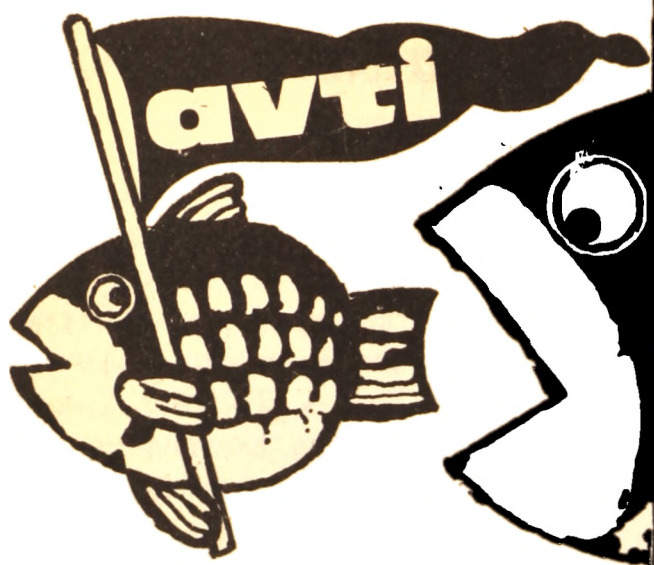
●

**ΣΑΣ ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ΒΙΒΛΙΑ —ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ— ΣΤΗ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»**

- **Ανία Μεϋλεμπελτ:** Το τέλος της ντροπής
- **Αντριέν Ριτς:** Γέννημα γυναίκας
- **Ελίζαμπεθ Γκουλντ Νταϊήβις:** Το πρώτο φύλο
- **Μαρί Οντίλ Φαρζιέ:** Βιασμός
- **Αγκνίες Σμέντλεϋ:** Κόρη της γης

★

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ -ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ» Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ,
Σόλωνος 94, Τηλ. 3644453

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713—72.32.819

Περίοδος Β' • Χρόνος 10ος • Τεύχος 245

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ρεπόρτερ	
Σκάνδαλα στην ελληνική πρεσβεία της	
Μπραζιλία	14
Δ. Σύλλας	
Η μάχη των μηχανικών	16
Α. Κοσώνας	
Έρευνα για το μαθητικό κίνημα	18
Φρ. Χαλιντέι	
Ο καινούριος ψυχρός πόλεμος	24
Β. Ξυδιάς	
Ηρακλεία: Όταν ο Προμηθέας θυμάται	
το νησί του Κύκλωπα	28
Ντ. Πυμ	
Η League για τη δημοκρατία στην Ελλά-	
δα	34
Άννα Τζιβάκου-Ζαχαρέα	
Δημοκρατικός Σοσιαλισμός και Γυναί-	
κες	40
Χρ. Βακαλόπουλος	
Αυτοί που επιστρέφουν	44
Σάκης Παπαδημητρίου	
Ο Τσικ Κορή στα «Δημήτρια '83»	46
Χάρης Καμπουρίδης-Χρ. Βακαλό-	
πουλος-Άντεια Φραντζή	
Ξεφυλλίζοντας βιβλία	48

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ	
Ποιοι πυροδοτούν την ένταση Καρα-	
μανλή-Παπανδρέου	4
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	
Γ. Ιωάννου	8
Θόδωρος: Ημερομηνίες	13
Γ. Καλαϊτζής: Ο γιατρός	33
ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ	9
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	
Δημ. Ψυχογιός: Μετά δέκα έτη	10
Ν. Μάργαρης: Ορθόδοξη παράδοση και	
πασχαλινά αβγά	10
Χρ. Νησιώτης: Αραιώσαν τα πηγαδά-	
κια	11
Γ. Τούντας: Έτος 2.000 χιλιάδες-	
αρρώστεια για όλους	12
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Β. Παπαγεωργίου: Γρενάδα	26
Η Διεθνής Αμνηστία για τη Χιλή	26
Σπ. Καβουνίδης: Για να μην ξεχνάμε	27
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	43
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	47
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	50

10 ΧΡΟΝΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

ΚΛΕΙΝΟΥΝ 10 χρόνια από την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Δέκα χρόνια όπου το μεν Πολυτεχνείο κατέθεσε την πράξη του, ενώ οι επέτειοί του πολλαπλασιάζουν τα ερωτήματά του.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ με την εκάστοτε επέτειο είναι αν δικαιούνται οι σημερινές προσεγγίσεις να αυτοπροσδιορίζονται ως προέκταση των ζητούμενων του ίδιου του Πολυτεχνείου του '73.

ΔΙΟΤΙ, είναι περίπου φανερό ότι όπως το Πολυτεχνείο δεν έχρισε κάποιους ως καθοδηγητές του, δεν επιτρέπει και την κληρονομική διεκδίκησή του.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ που ηγήθηκαν τότε στο Πολυτεχνείο εκφράστηκαν απόλυτα από τον τίτλο της «Συντονιστικής». Μια πολύμορφη λαϊκή κινητοποίηση βρήκε μια αναφορά —όχι δεσμευτική, αλλά αναφορά έκφρασης— σε κάποιες δυνάμεις που μπορούσαν ευαίσθητα να καταγράψουν τη λαϊκή δυναμική και να την υπηρετήσουν στο μέτρο της.

ΜΙΑ λαϊκή εξέγερση χωρίς τη μονιμότητα και σταθερότητα καθοδηγητικών σχημάτων όμως, εντάσσεται στις συγκλονιστικότερες αλλά και τις πιο σπάνιες ιστορικές στιγμές. Για τούτο είναι δύσκολα ανιχνεύσιμο, αλλ' ευτυχώς και δύσκολα οικειοποιησιμο.

ΦΕΤΟΣ, επιχειρήθηκε για πρώτη φορά να «ψαχτεί» το Πολυτεχνείο όχι σαν μια στιγμή μέσα στο χρόνο, σαν μύθος δηλαδή, αλλά σαν γεγονός που διαμορφώθηκε από τη δράση ανθρώπων και οργανώσεων, απ' την συνολική κίνηση της περιόδου του '67-'73.

ΚΙ ΟΜΩΣ αυτή η διαδρομή είναι αυτή που έδειξε τα μεγάλα κενά, τον πολυποίκιλο κατακερματισμό των πολιτικών δυνάμεων, των ιδεολογικών οραμάτων, των θεωρητικών προσεγγίσεων, των πολιτικών στάσεων του τότε και του τώρα.

ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ξεπεράστηκαν από τα γεγονότα που δημιούργησαν. Στην πολιτική αντιστοιχία λαός - πολιτικό γεγονός και οι δυο όροι παραμένουν σε μια σχέση που δεν μπορεί με σαφήνεια και ακρίβεια να προσδιορισθεί αν χρειαστεί —έστω και με νέους όρους.

ΕΙΝΑΙ δύσκολο λοιπόν να λέμε ότι το Πολυτεχνείο «είναι αδικαιώτο» ή ακόμα χειρότερα «τώρα δικαιώνεται» γιατί δεν ξέρουμε αν το Πολυτεχνείο έκλεισε μια περίοδο ή αν πράγματι προσήμανε μια άλλη.

ΟΥΤΕ βέβαια μια τέτοια επιφύλαξη στις σημερινές χρήσεις και μεταχειρίσεις του Πολυτεχνείου σημαίνει πως πρέπει να το διαφυλάξουμε σε μια ηρεμία μαυσωλείου.

ΓΙΑΤΙ, πράγματι, αν εν ονόματι των δυσκολιών που ορθώνει η πραγματικότητα του Πολυτεχνείου λησμονούσαμε την ορμή και το πάθος της λαϊκής εξέγερσης, θα χάναμε την μόνη βεβαιότητα της υποθήκης του, ότι δηλαδή μέσα από διαδικασίες που πρέπει να τις ξαναβρούμε, αυτός ο λαός μπορεί να ξαναβγει στο προσκήνιο, έστω και μέσα απ' τις μαύρες πορείες ενός ιδιότυπου ιστορικού παρασκήνιου ή θαλάμου αναμονής, που του επιφυλάσσει αυτές τις εποχές η συγκυρία.

Ποιοι πυροδοτούν την ένταση Καραμανλή - Παπανδρέου;

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ του πρωθυπουργού στο Λονδίνο, ήταν ένα δύσκολο ταξίδι. Και αυτή η «σιδηρά κυρία», η Μάργκαρετ Θάτσερ, αποδείχτηκε μια αμετάπειστη και ζόρικη κυρία, αφού αρνήθηκε την παραμικρή υποχώρηση στα θέματα του κοινοτικού προϋπολογισμού ή της κοινής αγροτικής πολιτικής ή της αύξησης των ιδίων πόρων της Κοινότητας. Πώς, λοιπόν, μπορεί να επιτύχει η διάσκεψη κορυφής της ΕΟΚ, το Δεκέμβριο, στην Αθήνα;

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ γεγονός ότι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, φεύγοντας, το περασμένο Σάββατο, από την αγγλική πρωτεύουσα, αναζήτησε κάποια στοιχεία αισιοδοξίας, για να τα μεταδώσει στους δημοσιογράφους που τον συνόδευαν. Τελικά, όμως, δεν απέφυγε τις μελαγχολικές καταλήξεις: «Αν στη διάσκεψη κορυφής των Αθηνών —είπε— δεν βρεθούν λύσεις, τότε η πορεία της ΕΟΚ θα είναι αρνητική. Και το μέλλον δεν θα εγγυάται την επιβίωσή της».

ΟΠΩΣ ΗΤΑΝ φυσικό, η δήλωση αυτή του πρωθυπουργού πυροδότησε ξανά τη λεγόμενη «αντι-εοκική τάση», μέσα στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ, όλους εκείνους —υπουργούς ή οργανωτικά στελέχη του κινήματος— που υποστηρίζουν ότι «το αποτέλεσμα της εισδοχής της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, είναι αρνητικό» (βλέπε και τελευταία συνέντευξη Γερ. Αρσένη στο Ζάππειο) και ότι μόνον αν το ελληνικό μνημόνιο γίνει αποδεκτό σ' όλη του την έκταση, τότε «πιθανόν τα συνολικά αποτελέσματα, από την ένταξη, να γίνουν θετικά».

Αλλά οι «αντι-εοκικοί» του ΠΑΣΟΚ δεν σταματούν στα «συν» και «πλην» της ένταξης, καθώς η μεγάλη τους έγνοια, τη στιγμή αυτή, επικεντρώνεται στις ευρωεκλογές του Ιουνίου και εισηγούνται στον πρωθυπουργό πλατφόρμα καθαρά αντι-κοινοτική: «Δεν είναι δυνατόν —λένε— να δώσουμε τη μάχη των ευρωεκλογών, υποστηρίζοντας την παραμονή μας στην ΕΟΚ, όταν το ΚΚΕ θα αλωνίζει την ύπαιθρο με συνθήματα κατά των μονοπωλίων, των πολυεθνικών ή κατά της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης... Συνεπώς, και αν υποτεθεί ότι η ελληνική προεδρία πετυχαίνει, στη διάσκεψη κορυφής του Δεκεμβρίου, κάποιο συμβιβασμό, η αιχμή του δόρατός μας (του δόρατος του ΠΑΣΟΚ), θα πρέπει να είναι «αντιμονοπωλιακή», διάβαζε αντι-εοκική. Όσο γι' αυτούς που διατείνονται ότι οποιαδήποτε πορεία εξόδου μας από την ΕΟΚ, θα ήταν τυχοδιωκτισμός, η απάντηση του ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να είναι απλή και σταράτη: Ότι, δηλαδή, δεν υπάρχει νόημα, για χώρες με χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα, όπως η Ελλάδα, ή η Ιρλανδία, ν' ανήκουν στην ΕΟΚ».

ΜΙΑ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ εισήγηση όμως, από στελέχη του ΠΑΣΟΚ, με στόχο την έξοδο της χώρας από την Κοινότητα, δεν σημαίνει, κατ' ανάγκη, και αποδοχή της από την κυβερνητική ηγεσία του ΠΑΣΟΚ... Όσο για το ποια συνθήματα και ποια τακτική θα προκριθούν εν όψει των ευρωεκλογών του Ιουνίου, το θέμα —βεβαιώνουν οι γνωρίζοντες— είναι αντικείμενο διαβουλεύσεων μεταξύ πρωθυπουργού και εκτελεστικού γραφείου του ΠΑΣΟΚ, παρά τη διάχυτη πεποίθηση ότι οριστικές αποφάσεις θα ληφθούν μέσα στον Ιανουάριο, μετά την εκπνοή, δηλαδή, της ελληνικής προεδρίας, στην ΕΟΚ.

ΑΛΛΑ ΜΕΣΑ στον Ιανουάριο θα ληφθούν αποφάσεις και για τον νέο κυβερνητικό ανασχηματισμό, προκειμένου, όπως είπε ο πρωθυπουργός, «η κυβέρνηση της αλλαγής να προχωρήσει με ταχύτερους ρυθμούς προς τους σκοπούς του προγράμματός της». Ο ανασχηματισμός αυτός, θεωρείται ήδη δεδομένος. Έτσι, το φιλοκυβερνητικό «Βήμα της Κυριακής», παρά τους

κομψούς τίτλους του («Με νέο πρόσωπο και νέα πολιτική η κυβέρνηση του '84») και παρά το ότι απέφυγε να χρησιμοποιήσει όρους όπως «ανασχηματισμός», «αναδόμηση», κ.ά., προεξοφλεί ότι στη νέα κυβέρνηση δεν θα περιλαμβάνονται οι υπουργοί Εξωτερικών Ι. Χαραλαμπίδης, Ενεργείας Ε. Κουλουμπής, Έρευνας Γ. Λιάνης, Χωροταξίας Α. Τρίτσης, Εμπορίου Γ. Μωραΐτης, Συγκοινωνιών Ν. Ακριτίδης, Κοινωνικών Ασφαλίσεων Ε. Βερυβάκης, Εργασίας Ε. Γιαννόπουλος, καθώς και δέκα υφυπουργοί.

ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ αυτόν, κάποιοι ψιθύροι προσθέτουν και το όνομα του πρώτου τη τάξει υπουργού Προεδρίας Μ. Κουτσόγιωργα, ενώ, κατά τη δεξιά «Απογευματινή», ανάμεσα σ' αυτούς που θα «εκκαθαρισθούν», θα είναι και οι υφυπουργοί Εξωτερικών, Ι. Καψής, και Εθνικής Άμυνας Π. Ζακολίκος. Η ίδια εφημερίδα βεβαιώνει πως η κυβέρνηση επεξεργάζεται, τη στιγμή αυτή, πέντε εκλογικά συστήματα (προκειμένου να επιλέξει αυτό που ταιριάζει στα μέτρα της) και πως μια ομάδα υπαλλήλων και συμβούλων του υπουργείου Εσωτερικών, ανατρέχει, κάθε τόσο, για μελέτη —ίσως και για έμπνευση...— στις σελίδες του βιβλίου του καθηγητή Γόννη, με τίτλο «Εκλογές και πολιτικά συστήματα», που είχε κυκλοφορήσει, από το βιβλιοπωλείο της Εστίας, πριν... 58 χρόνια! Όπως και αν έχει το πράγμα, βέβαιο είναι πως ανάμεσα στα πέντε εκλογικά συστήματα που επεξεργάζεται η κυβέρνηση, δεν περιλαμβάνεται η απλή και άδολη αναλογική, αλλά κάποιο «σύστημα απλής αναλογικής», που θα είναι κάτι ανάμεσα στο πλειοψηφικό και την τυπική αναλογική.

ΤΟ ΕΚΛΟΓΙΚΟ σύστημα, όμως, όπως και ο χρόνος «χ» των εκλογών, είναι ένα από τα προβλήματα που θα πρέπει ν' αντιμετωπίσει η κυβέρνηση, πλάι στον πληθωρισμό, την ανεργία, τον εκδημοκρατισμό των θεσμών ή τη μόνιμη τουρκική πρόκληση. Αλλά και οι σχέσεις ανάμεσα στον πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση, είναι ένα αλλοθέμα, καθώς διάφορες δυνάμεις ή παράγοντες, επιχειρούν να του δώσουν διάσταση οξύτατου —και επείγοντος—... πολιτικού ή συνταγματικού προβλήματος.

ΦΥΣΙΚΑ, δεν είναι η πρώτη φορά που δηλώνεται ή αφήνεται να νοηθεί πως, ανάμεσα στον ρυθμιστή του Πολιτεύματος και τον πρωθυπουργό, υπάρχουν διαφορές απόψεων —διαφορές καθ' όλα θεμιτές, αν ληφθεί υπόψη η διαφορετική πολιτική καταγωγή και φιλοσοφία των δύο ανδρών. Ωστόσο, το θέμα έμελλε, την περασμένη εβδομάδα, να φορτισθεί και πάλι, ύστερα από τη δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου Δημ. Μαρούδα, στους πολιτικούς συντάκτες, σύμφωνα με την οποία «ο πρόεδρος της Δημοκρατίας με παρακάλεσε να μη σχολιάζω τις συναντήσεις του με τον πρωθυπουργό». Η συνέχεια είναι γνωστή... Μια σειρά φιλοκυβερνητικές εφημερίδες, με πρώτη και καλύτερη την «Αυριανή» (την εφημερίδα του Μ. Κουτσόγιωργα, όπως επιμένουν μερικοί...), κατελήφθησαν από ιερή αγανάκτηση για την «παρέμβαση» αυτή του Κ. Καραμανλή, η οποία «καταβαρυνώνει», κτλ., την ελευθερία της πληροφόρησης. Οι σχετικοί ολοσέλιδοι τίτλοι, είναι χαρακτηριστικοί: «ΦΙΜΩΤΡΟ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ ΒΑΖΕΙ Ο ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ» —ήταν το οκτάστηλο της «Αυριανής», ενώ το «Έθνος» προτίμησε να το παίξει πονηρά, μ' ένα πηχυαίο τίτλο που έλεγε: «ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ» (και ο νοών, νοείτω...), πλάι σ' ένα σεμνό —με πολύ μικρά στοιχεία— πλαγιότιτλο που διευκρινίζει: «Συζήτηση για 7 θέματα». Η «Ελευθεροτυπία» περιορίστηκε σ' ένα απλό χαρακτηρισμό: «ΔΗΛΩΣΗ-ΣΟΚ ΚΑΡΑ-

ΜΑΝΛΗ», ενώ τα «Νέα» ανάδειξαν σε κύριο τους τίτλο την «ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ».

ΑΛΛΑ ΗΤΑΝ φανερό ότι η δήλωση Δ. Μαρούδα δεν είχε σχέση με τα θέματα ενημέρωσης του Τύπου (ούτε σ' αυτό, άλλωστε, στόχευε η παράκληση του προέδρου της Δημοκρατίας), αλλά με τις γνωστές κριτικές επισημάνσεις του ρυθμιστή του Πολιτεύματος, στη Θεσσαλονίκη, που, όσο και αν έγιναν κατά τρόπο γενικό, άφηναν την εντύπωση πως —ορισμένες από αυτές, τουλάχιστον— αφορούσαν την ίδια την κυβέρνηση. Ένα πρώτο ερώτημα, βέβαια, είναι γιατί ο πρόεδρος της Δημοκρατίας επέλεξε αυτόν τον δρόμο, τη δημόσια, δηλαδή, διατύπωση των διαφορετικών, προς την κυβέρνηση, απόψεών του, όταν, με βάση την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, η κυβέρνηση έχει ψηφιστεί για να εφαρμόζει τις δικές της επιλογές και να λογοδοτεί γι' αυτές, μόνο στο λαό. Ένα δεύτερο ερώτημα είναι γιατί ο πρόεδρος της Δημοκρατίας παρακάλεσε τον Δημ. Μαρούδα να «μη σχολιάζει» τις συναντήσεις Καραμανλή-Παπανδρέου. Και ένα τρίτο ερώτημα είναι γιατί ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Δημ. Μαρούδας, αισθάνθηκε την ανάγκη να «δημοσιοποιήσει» την προεδρική παράκληση.

ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ, η απάντηση (στον βαθμό, τουλάχιστον, που μπορούν να τη διατυπώσουν άνθρωποι από το προεδρικό περιβάλλον) είναι ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν είναι ένας κληρονομικός «ανεύθυνος άρχων», αλλά ένας «υπεύθυνος πολιτειακός παράγων» που έχει όχι μόνο το δικαίωμα, αλλά και την υποχρέωση να επισημαίνει —ακόμα και δημόσια— τα, κατά τη γνώμη του, «κακώς κείμενα».

Η απάντηση, στο δεύτερο ερώτημα, είναι ότι δεν υπάρχει λόγος να υπερτονίζεται, κάθε φορά, ότι οι σχέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας και του Πρωθυπουργού είναι «άριστες», «θαυμάσιες», κτλ., και γιατί δηλώσεις του είδους αυτού δημιουργούν αντιδράσεις —από την παράταξη, κυρίως, της Δεξιάς— και γιατί «δεν είναι ορθό —εφόσον δεν είναι αλήθεια— να ταυτίζεται πάντοτε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας με τις κυβερνητικές επιλογές». Όσο για το τρίτο ερώτημα, οι πολιτικοί συντάκτες αναμένουν ακόμα μίαν απάντηση από τον ίδιο τον Δημ. Μαρούδα...

ΜΕΣΑ ΣΤΟ «κλίμα» που δημιούργησαν οι ομιλίες του προέδρου της Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη, η δήλωση Μαρούδα και τα οκτάστηλα του φιλοκυβερνητικού, αλλά και του αντικυβερνητικού, Τύπου, δεν έλειψαν οι παράγοντες εκείνοι («κεντρογενείς» τους χαρακτηρίζει η «Αυγή»), που έσπευσαν να εισηγηθούν στον πρωθυπουργό «αποσαφήνιση των πραγμάτων»... Για τους παράγοντες αυτούς, το «πρόβλημα των προβλημάτων» δεν είναι ούτε το πως θα ξεπεραστούν τα σημερινά αδιέξοδα, ούτε το πως «θα μείνει ανοικτός ο δρόμος της αλλαγής και του σοσιαλισμού», αλλά το πως θα περιοριστούν οι «παρεμβάσεις του Καραμανλή», με την άμεση αναθεώρηση του Συντάγματος!

ΤΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ αυτές, όμως, απέρριψαν τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, ενώ η ίδια η «Εξόρμηση» χαρακτήρισε τις «άριστες σχέσεις» —άριστες, και όχι, κατ' ανάγκη, «εγκάρδιες»... —ανάμεσα στον πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον πρωθυπουργό, σαν «κατάκτηση του ίδιου του δημοκρατικού μας πολιτεύματος», για την οποία «οφείλουμε όλοι, συμπολίτευση, αντιπολίτευση και Τύπος, να διαφυλάξουμε σαν υπέρτατο αγαθό και σαν όρο για την ομαλή πορεία των πολιτικών και των εθνικών μας πραγμάτων».

Η «ΕΞΟΡΜΗΣΗ» αποδέχτηκε ουσιαστικά και την παράκληση Καραμανλή προς Μαρούδα (εφόσον, έγραψε, οι σχέσεις μεταξύ Προέδρου Δημοκρατίας και Πρωθυπουργού είναι άριστες, «είναι περιττό να το επαναλαμβάνουμε...»), ενώ, από την άλλη, διαχώρισε τη θέση της από «συνηγόρους», —τύπου «Αυ-

ριανής»— που «βγαίνουν με τίτλους όπως: Επίθεση Ανδρέα κατά του Καραμανλισμού ή Φίμωτρο στον Τύπο βάζει ο Καραμανλής». «Ούτε το ΠΑΣΟΚ», τονίζει η «Εξόρμηση», «ούτε, πιστεύουμε, η κυβέρνηση, χρειάζεται τέτοιους συνηγόρους. Διότι εξ αντικειμένου δουλεύουν γι' αυτούς που ψαρεύουν στα θολά νερά της ανωμαλίας».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Μπορεί στην κομματική οργάνωση του Μπραχάμι (και η περιοχή δεν αναφέρεται απλώς ενδεικτικά...) ή σε κάποια άλλη κομματική οργάνωση του ΠΑΣΟΚ, η «γραμμή» που κατεβαίνει, να είναι γραμμή «αντικαραμανλισμού». Όμως στην κυβερνητική και κομματική ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, δεν λείπουν οι νηφάλιοι εκείνοι που κατανοούν πως κατολισθαίνουμε σε μια όξυνση σχέσεων ανάμεσα στον πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση και πως η όξυνση αυτή, δεν ωφελεί ούτε την ομαλή πορεία των πολιτικών μας πραγμάτων, ούτε τη Δημοκρατία.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ έκλεισε με την επικύρωση, από τη Βουλή, της συμφωνίας για τις βάσεις, χωρίς καμιά —απολύτως καμιά— αρνητική ψήφο, ύστερα από την απόφαση του ΚΚΕ να μην καταψηφίσει τη συμφωνία, αλλά απλώς ν' αποσχει από την ψηφοφορία... Και, βέβαια, είναι η πρώτη φορά, από το 1953, που μια συμφωνία με τους Αμερικανούς υπερψηφίζεται με μια τέτοια συντριπτική πλειοψηφία.

Η ΗΓΕΣΙΑ του ΚΚΕ δικαιολόγησε τη στάση της αυτή, λέγοντας, περίπου, πως η αποχή είναι ισχυρότερη από την καταδίκη —άποψη που προκάλεσε, όπως αναφέρεται, αρκετές αντιδράσεις στα ίδια τα μέλη και στελέχη του κόμματος: «Δεν είναι δυνατό —λένε— εμάς να μας κατεβάσετε στους δρόμους, να φωνάζουμε «Έξω οι βάσεις του θανάτου» και, από την άλλη, να δίνετε γραμμή στους βουλευτές μας να μην καταψηφίσουν τη συμφωνία». Για τη στάση του ΚΚΕ, δίνονται ωστόσο, και άλλες (εξωκομματικές) ερμηνείες. Μια από αυτές, συνδέει την μη αρνητική ψήφο των βουλευτών του ΚΚΕ, με τα συνεχιζόμενα «μορατόριουμ» ανάμεσα στην κυβέρνηση και την ηγεσία του ΚΚΕ, ενώ μια άλλη επιμένει να συναρτά την αποχή των βουλευτών του ΚΚΕ με τα «θετικά σχόλια» του πρακτορείου ΤΑΣΣ για τη συμφωνία ή με τις «θετικές εκτιμήσεις» του ΚΚΕ για ορισμένες επιλογές της κυβέρνησης Παπανδρέου σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, όπως είναι λ.χ. η στάση της απέναντι στο θέμα της εγκατάστασης των ευρωπυραύλων «Πέρσινγκ» και «Κρουζ», η μη καταδίκη της κατάρριψης του νοτιοκορεατικού αεροπλάνου, κ.ά.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ για τις βάσεις περιέλαβε και την κατάθεση, από πλευράς υφυπουργού Εξωτερικών Ι. Καψή, δύο εγγράφων που κάλυπταν πρόταση του τότε (1980) υπουργού Εξωτερικών Κ. Μητσοτάκη, προς τον τότε υπουργό Εθνικής Άμυνας, Ευ. Αβέρωφ, που ζητούσε ν' αποσυνδεθεί η ίδρυση του στρατηγείου της Λάρισας, από τον επιχειρησιακό έλεγχο του Αιγαίου. Η πρόταση αυτή, χαρακτηρίστηκε από τον υφυπουργό Ι. Καψή σαν απόδειξη «εθνικής μειοδοσίας» με «εθνικό μειοδότη», στην περίπτωση αυτή, τον ίδιο τον τότε υπουργό Εξωτερικών, Κ. Μητσοτάκη, ο οποίος, με τη σειρά του, χαρακτήριζε τον Ι. Καψή «μικροπολιτικό» και «άθλιο διαπραγματευτή», που η παρουσία του «ντροπιάζει τη Βουλή». Ένα ερώτημα, ωστόσο, που απασχολεί ακόμα ορισμένους παρατηρητές —αλλά και βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας— είναι κατά πόσο στόχος των εγγράφων που κατέθεσε ο υφυπουργός Εξωτερικών, ήταν όχι τόσο το περιεχόμενό τους, όσο να στηριχθεί η κλονιζόμενη ηγεσία Αβέρωφ και, προπαντός, να «μπλοκαρισθεί» ο δρόμος προς μια ηγεσία Μητσοτάκη...

ΑΛΛΑ τα συμβαίνοντα στη Νέα Δημοκρατία είναι μία άλλη ιστορία, που θα πρέπει, κάποτε, να μας απασχολήσει ιδιαίτερα.

ΑΝΤΩΝΩΡ

Φάκελος Κύπρου—αναμονή...

Είναι άχαρο βέβαια να επιμένεις εκεί που διαισθάνεσαι ότι το παιχνίδι έχει ήδη κριθεί και πως η κάθε παρέμβαση είναι εξαρχής καταδικασμένη. Αλλά, αντικειμενικά, γεγονότα όπως οι χειρισμοί γύρω από τον φάκελο της Κύπρου δεν πρέπει και δεν επιτρέπεται να περάσουν στο χώρο της ανοχής, δηλαδή στο χώρο της σιωπής.

Το άνοιγμα του φακέλου της Κύπρου αποτέλεσε ένα από τα ζητήματα αιχμής όλων των δυνάμεων της Αντιπολίτευσης μέχρι τις εκλογές του '81 κατά των κυβερνήσεων της Ν.Δ. Και δικαία, γιατί όπως σωστά και επανειλημμένα τονίστηκε, η προδοσία της Κύπρου τοξινώνει την εθνική ζωή της χώρας και δρα ενοχοποιητικά στο σύνολο των δυνάμεων που συνθέτουν το δημόσιο προσκήνιο της.

Το ΠΑΣΟΚ, αν και είχε ενημερωθεί για τους λόγους τους οποίους η «ΝΔ» πρόβαλε ως ανασταλτικούς της διερεύνησης, δεν είχε συμφωνήσει στη σιωπή. Η πιο απλή ερμηνεία της τότε στάσης του είναι ότι το ΠΑΣΟΚ έκρινε πως οι λόγοι αυτοί ούτε ισχυροί ούτε πειστικοί ήταν ώστε η προδοσία της Κύπρου να μετατρέπεται σε θέμα «ταμπού».

Να όμως που και μετά την ανάληψη των κυβερνητικών ευθυνών και παρά τις ρητές δεσμεύσεις του ίδιου του πρωθυπουργού (Δεκέμβρης '82 και Ιούνιος του '83) ότι συγκροτείται εξεταστική επιτροπή, έχουμε και νέα παραπομπή στις καλές της κυπριακής τραγωδίας.

Ο κ. Μαγκάκης, αφού διαβεβαίωσε ότι ο φάκελος «τελικά» θα ανοίξει εξήγησε ότι υπάρχουν κίνδυνοι «για εθνικά δυσάρεστες παρενέργειες» από μια τέτοια πρωτοβουλία σε ακατάλληλη στιγμή.

Για να είμαστε σύντομοι και σαφείς: «δυσάρεστη παρενέργεια» είναι όσα συμβαίνουν στη σιωπή για ένα θέμα απ' την αλήθεια του οποίου θα κερδίσουν η Ελλάδα και η Κύπρος αλλά θα εκτεθούν ποικιλότροπα φίλοι και σύμμαχοι όλων των σημείων του ορίζοντα.

Αλλά ένα έθνος οφείλει να θεωρεί εθνικό ό,τι είναι αληθινό, ή όχι;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ουδέποτε άλλοτε ένας θεσμός γνώρισε στη χώρα μας τόσο γρήγορη ανάπτυξη, όσο το Πανεπιστήμιο τα είκοσι τελευταία χρόνια. Και ουδέποτε άλλοτε αυτή η ανάπτυξη δεν ήταν τόσο φτωχή σε περιεχόμενο και τόσο κενή και ανεπαρκής στις στοχεύσεις της.

Θα ήταν βέβαια εύκολο να καταγγείλουμε τις αλληπάλληλες κυβερνήσεις, οι οποίες με τις πράξεις τους ή τις παραλείψεις τους οδήγησαν το Πανεπιστήμιο στο αδιέξοδο.

Θα ήταν όμως απλουστευτικό λάθος πρώτης γραμμής αν στο Πανεπιστήμιο βλέπαμε μόνο μια κρίση κορυφής και όχι την αντανάκλαση στο χώρο της εκπαίδευσης των συνολικών αντιφάσεων και του γενικότερου «αλλαλούμ» της ελληνικής κοινωνίας.

Η κοινωνία των μικρομεσαίων έφτιασε και το Πανεπιστήμιο τελικά στα μέτρα της. Οι διευρυμένες ανάγκες του ελληνικού κράτους σε υπαλληλικό προσωπικό, η αδυναμία του ελληνικού καπιταλισμού να επιβάλλει κάποιες δικές του ανάγκες στη δομή της εκπαίδευσης (το πρόβλημα το λύνει η αγορά ξένης τεχνολογίας), η αδυναμία της πανεπιστημιακής κοινότητας να αρθρώσει ένα αυτόνομο «ακαδημαϊκό» λόγο (μπορεί να υπάρξει τέτοιος άραγε;) έφτασαν το Πανεπιστήμιο στην περίφημη κατάσταση όπου όλοι και όλα «βράζουν στο ζουμί τους».

Το κενό στο οποίο λειτουργούν τα πάντα στο χώρο του πανεπιστημίου φάνηκε με τον περίφημο νόμο - πλαίσιο, που αδυνατεί να βρει μέσα ή έξω από το Πανεπιστήμιο συγκροτημένη κοινωνική στήριξη. Ή μάλλον ακριβέστερα, επειδή προσπάθησε να ισορροπήσει τα πάντα, μετατράπηκε αντί για πλαίσιο συναίνεσης, σε πλαίσιο - ριγκ, όπου αλλάζουν διαρκώς οι συμμαχίες και οι συσχετισμοί.

του Γιάννη Ιωάννου

ΑΣΠΡΟ - ΜΑΥΡΟ ΣΤΟ ΛΙΒΑΝΟ

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, δυο ειδών συγκρούσεις διεξάγονται και προετοιμάζονται στο Λίβανο: απ' τη μια μεριά πιθανότατη διεύρυνση της αμερικάνικης επέμβασης σε συνεργασία με το Ισραήλ και πρόσχημα τις τελευταίες πολυαίμακτες βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας στα στρατηγεία των ΗΠΑ, Γαλλίας και Ισραήλ.

Απ' την άλλη, η Συρία, οι φιλοσυριακές παλαιστινιακές δυνάμεις τύπου Σάικα και οι όψιμοι αντιπαλοί του Αραφάτ, ενώμένοι επιχειρούν την εξόντωση των τελευταίων μεγάλων βάσεων των Παλαιστίνιων της «Φατχ» στο Βόρειο Λίβανο. Δυο στρατόπεδα Παλαιστίνιων έχουν κυκλωθεί και σφυροκοπούνται αλύπητα, ενώ προσωπικός απεσταλμένος του Ανθρώπου στάλθηκε με επείγον μήνυμα στον Αραφάτ.

Έτσι λοιπόν ο Λίβανος αποδειχνεται με τον πιο περίτρανο τρόπο σαν πεδίο έκφρασης των αντιθέσεων των δυο υπερδυνάμεων. Κανείς βέβαια δεν είναι σίγουρος αν θα εξελιχθεί σε ανοιχτή σύγκρουση έστω και «δι' αντιπροσώπων» (εδώ με το Ισραήλ και τη Συρία), ή ως συγκυριαρχία, με το Ισραήλ και τη Συρία να «τρώνε» αντίστοιχα το δικό τους μερίδιο του κατά τα άλλα ανεξάρτητου Λιβάνου.

Φαίνεται όμως πως κοινός όρος και στις δυο εκδοχές είναι να λείψουν οι ενοχλητικοί «τρίτοι», στην περίπτωση μας, οι Παλαιστίνιοι.

Γι' αυτό και σφάζονται κανονικά, στο Βορρά από τα σοβιετικής κατασκευής όπλα των φιλοσοβιετικών Σύρων και στο Νότο από τα αμερικάνικα όπλα των σιωνιστών.

Πόσο καθαρό γίνεται αλήθεια το παιχνίδι, ιδίως όταν παίζεται στην πλάτη τρίτων...

Όσοι χτυπούσαν πριν το α εναντίον του β, συσπειρώνονται με το β, όταν κάποιος παράγων γ επιτίθεται κατά του δ και ούτω καθεξής. Βεβαίως δεν αγνοούμε ότι η τελική ευθύνη ανήκει στην κυβέρνηση, στην αδυναμία της να πραγματοποιήσει συγκεκριμένες επιλογές και να τις προασπίσει στηριγμένη σε ένα ευρύ μέτωπο κοινωνικών δυνάμεων.

Όλο και περισσότερο όμως έχουμε την υποψία, ότι η ασάφεια της πολιτικής βούλησης, δεν είναι παρά ο καθρέφτης της κοινωνικής σύγχυσης σε κάθε χώρο —και ειδικότερα στο Πανεπιστήμιο.

Αν όμως η κοινωνία επιτρέπεται να είναι κατακερματισμένη, γιατί αυτό υποτίθεται επιδίωξε (και είναι με ένα τρόπο ο καπιταλισμός), ο σοσιαλισμός υποτίθεται ότι είναι μια συγκεκριμένη υπέρβαση αυτών των αντιφάσεων και αντιθέσεων.

ΛΑΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Δεν νομίζουμε ότι είναι χρήσιμη μια στάση απέναντι στα κοινωνικοπολιτικά μας φαινόμενα που θα μπορούσε να εκφραστεί με ψυχολογικούς όρους, αν π.χ. είναι αισιόδοξη ή απαισιόδοξη.

Χρήσιμο είναι να προσπαθούμε να αναδείχνουμε τα φαινόμενα όπως αυτά διαμορφώνονται με τους δικούς τους όρους —και ως κριθούν μετά απ' τα αναλυτικά εργαλεία και τις ευαισθησίες όποιων τα προσεγγίζουν.

Όμως κάποια γεγονότα καταγράφονται πράγματι ως αισιόδοξα όπως οι περιπτώσεις όπου πλατιά κοινωνικά σύνολα ενεργοποιούνται στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων της ζωής τους. Παλιότερα είχαμε ασχοληθεί με την περίπτωση της Κόνιτσας, όπου η λαϊκή κινητοποίηση είχε αποτρέψει την οικολογική καταστροφή που αντιπροσώπευε η κατασκευή του περιφημου βυρσοδεψείου στον Αώο. Και είχαμε θαυμάσει μια λαϊκή συνειδητότητα που δεν περιοριζόταν στην άρνηση του βυρσοδεψείου αλλά αναζητούσε εναλλακτικούς τρόπους για μια ισόρροπη και ανθρώπινη ανάπτυξη της πόλης και της περιοχής της.

Το ίδιο διαπιστώνεται τώρα και στην Πτολεμαΐδα όπου η «Επιτροπή πολιτών για την προστασία του περιβάλλοντος» οργάνωσε μια μεγάλη λαϊκή κινητοποίηση για να βρεθεί μια λύση στο οικολογικό αδιέξοδο στο οποίο οδηγεί η υπερφόρτωση του περιβάλλοντος από λύμματα, απόβλητα, αέρια κτλ., που δημιουργούν η ΔΕΗ, τα χημικά της ΑΕΒΑΛ και το γενικότερο πρότυπο ανάπτυξης της περιοχής.

Αισιόδοξο θα είναι επίσης αν αυτή η λαϊκή κινητοποίηση εύρισκε ευαίσθητη ανταπόκριση στην κυβέρνηση —μια και υποτίθεται ότι στηρίζει την πολιτική της σ' αυτή τη λαϊκή συμμετοχή.

Κι όμως λαϊκή συμμετοχή και επιχειρηματικό συμφέρον δεν μπόρεσαν να κάνουν τον ιστορικό τους συμβιβασμό μέσα στην πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Και τουλάχιστον στη μια περίπτωση μας το επιχειρηματικό συμφέρον βρήκε την κυβερνητική δικαίωσή του.

Έτσι, ενώ ο κ. Πεπονής, ως υπουργός Βιομηχανίας τότε, είχε αναστείλει τις εργασίες στο βυρσοδεψείο της Κόνιτσας, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας κινεί έντονα το μηχανισμό του για την τελική λειτουργία του.

«Υπουργούς φτιάνουμε όσους θέλουμε» κατά τη λαϊκή παροιμία. Ποτάμια, κάμπους, πόλεις και χωριά που καταστρέφονται τα ξαναφτιάνουμε;

Ας μας απαντήσει κάποιος αρμόδιος, αν υπάρχει...

Η ΑΓΟΡΑ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ

Νέα αναβολή στην «αγορά του αιώνα» ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός στο Λονδίνο. Όχι τόσο γιατί υποθέτουμε ότι ο πρωθυπουργός διάβασε την «Αντιστροφή» του Δημ. Ψυχोगιού στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ, όσο γιατί η αγορά αυτή απαιτεί πολύ χρήμα που πρέπει πάση θυσία να μειωθεί, είτε με το χτύπημα των μεσαζόντων είτε με μακρόχρονο παζάρι που ρίχνει τις τιμές.

Το σίγουρο είναι πως η αγορά θα γίνει —γιατί πρέπει να γίνει. Όσο πειστικός και αν ήταν ο Ψυχोगιός τόσο πειστικότερα είναι τα αεροπλάνα, κυρίως τα πολεμικά.

Διότι βέβαια τυχαίνει να είμαστε οι μόνοι ίσως χώρα στην Ευρώπη που αντιμετωπίζει ως ισχυρό το ενδεχόμενο ενός τοπικού

ΣΚΑΝΔΑΛΙΣΤΙΚΑ...

Μετά το πυροτέχνημα της ελβετικής «λίστας» που ξεφούσκωσε πριν καν προλάβει να φουσκώσει, νέο μαγείρεμα θέματος ετοιμάζεται από το φιλοκυβερνητικό Τύπο, και, ενδεχομένως, από κάποιους κυβερνητικούς κύκλους. Πρόκειται για τα περίφημα «σκάνδαλα», που η κυβερνητική (και η φιλοκυβερνητική) τακτική τείνουν να τα μετατρέψουν σε πολιτικό θέμα πρώτης γραμμής.

Οφείλουμε εδώ μια προκαταρκτική εξήγηση. Δεν διαφεύγει από κανέναν το γεγονός ότι η Δεξιά, με την αποδοχή των νόμων της ελεύθερης οικονομίας στην πιο πρακτική τους έκδοση, συνήργησε ποικιλότροπα σε οικονομικές συναλλαγές που δεν αποτελούσαν απλώς «σκάνδαλο» δηλαδή κάτι περιστασιακό και απομονωμένο, αλλά πάγιο καθεστώς στα πλαίσια της διακυβέρνησής της.

Επομένως ο ελληνικός λαός που έχει ζήσει αυτό το καθεστώς στο πετσί του επί 45 ουσιαστικά χρόνια δεν ζητάει τίποτε άλλο από την «Αλλαγή» από το να διασφαλίσει τουλάχιστον σε δομικό επίπεδο μια έντιμη και διαφορετική λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.

Με λίγα λόγια, αυτό που απαιτεί ο λαός είναι μια «θετική»

πολιτική στα δημόσια έργα, τις δημόσιες προμήθειες, τις δανειοδοτήσεις κτλ., που θα αποτελούν και τη συγκεκριμένη απάντηση στην «αμαρτωλή» πολιτεία της Δεξιάς.

Αντίθετα όμως, όταν κατά μυστηριώδη τρόπο κάθε τόσο προκύπτει ένα σκάνδαλο, που ακόμα χειρότερα δεν μπορεί να τεκμηριωθεί δικαστικά, το ΠΑΣΟΚ χάνει διπλά: χάνει αφενός γιατί η δικαστική αθώωση γίνεται πολιτικό μπούμε-ραγκ και επιτρέπει στη Δεξιά να συμπεριφέρεται ακόμα και επιθετικά. Χάνει αφετέρου γιατί διαπαιδαγωγεί τον κόσμο με έναν εύκολο εντυπωσιασμό εκεί που πρέπει να οικοδομηθεί μια επαγρυπνούσα συνείδηση.

Έτσι, η σκανδαλολογία είναι σαν τη ρητορεία του κ. Κουτσόγιωργα: ικανοποιεί λίγους, απωθεί πολλούς, φιλαθλοποιεί όλους.

Έχει αλήθεια να κερδίσει τίποτα το ΠΑΣΟΚ από όλα αυτά; Δεν χρειάζονται λοιπόν σκάνδαλα, παρά υποθέσεις καθαρής που να στηρίζονται δικαστικά. Και κυρίως απαιτείται μια θετική πολιτική, που πράγματι διαφοροποιεί από τη Δεξιά σε μια άλλη προοπτική. Μήπως μπορεί να μας πληροφορήσει τελικά περί αυτής της προοπτικής η κυβερνητική πολιτική;

πολέμου. Διότι επίσης ούτε ακόμη και αν η Ελλάδα και η Τουρκία γίνονταν σοσιαλιστικές χώρες θα ήταν βέβαιη μια αμοιβαία ασφάλεια. «Σοσιαλιστικές» χώρες είναι η ΕΣΣΔ και η Κίνα αλλά πολέμησαν ανάμεσά τους, όπως το Βιετνάμ με την Κίνα και την Καμπότζη και τούμπαλιν.

Επειδή λοιπόν φαίνεται πως οι τάσεις για «ζωτικό χώρο» και επέκταση, επιβιώνουν ακόμα και σε ορισμένου τύπου σοσιαλισμό, καλό είναι και επί καπιταλισμού να παίρνουμε τα μέτρα μας.

Να αγοράσουμε λοιπόν αεροπλάνα και τανκ και φρεγάτες. Τα προβλήματα όμως αρχίζουν από κει και πέρα —και είναι αυτά που λίγο συζητιούνται. Τι τύπου αεροπλάνα; Τι τύπου τανκ και τι τύπου σκάφη; Και τι είδους στρατός θα τα χειριστεί;

Είναι ο επαγγελματικός στρατός λύση για μια χώρα σαν την Ελλάδα; Ή μήπως το αξιόμαχο του στρατού σ' αυτή τη συγκεκριμένη χώρα συνδέεται άμεσα με έναν πλήρη και ουσιαστικό εκδημοκρατισμό του στρατεύματος, ο οποίος θα στηριχθεί ισότιμα στα επαγγελματικά και στα «έφεδρα» στελέχη του;

Πιστεύουμε λοιπόν ότι τα προβλήματα της άμυνας πρέπει να συζητιούνται στη λογική της αμυντικής θωράκισης της χώρας με το είδος οπλισμού που αρμόζει στο μόνο είδος πολέμου που μας ενδιαφέρει, ότι πρέπει δηλαδή οριστικά να αποκοπούμε από το μοντέλο στρατού που προεκτείνει το νατοϊκό βραχίονα στη χώρα.

Και κυρίως, πρέπει να κατανοηθεί ότι αξιόμαχο και εκδημοκρατισμός είναι οι δυο απόψεις του ίδιου νομίσματος. Είναι λυπηρό που κανείς υπεύθυνος δεν παρουσιάστηκε στο τριήμερο στην ΑΣΟΕΕ, ώστε να πληροφορηθεί (αν υποτεθεί ότι αγνοεί) τη σημερινή πραγματικότητα του στρατιώτη.

Αλλά το είπαμε. Ό,τι δεν κατοχυρώνει η πολιτεία, το κατακτούν οι πολίτες της.

του Γιάννη Ιωάννου

ΥΓΕΙΑ. Εθνικό Σύστημα Υγείας.

Ο νόμος για τη δημιουργία του ψηφίστηκε στη θερινή Βουλή. Κλείνει μήνας από τη δημοσίευσή του στην «Εφημερίδα της κυβερνήσεως». Η έναρξη της λειτουργίας του; Αντιστρόφως ανάλογη με τον ετεροχρονισμό του! Οι διατάξεις του —στα χαρτιά— από καλές μέχρι υπέροχες. Εξαιρετική η «αξιοσημείωτη κοινωνική προσφορά και δράση», που καθιερώνεται σαν κριτήριο επιλογής των γιατρών για τις θέσεις του νέου συστήματος.

Τι μπορεί να σημαίνει άραγε κοινωνική προσφορά και δράση και μάλιστα αξιοσημείωτη; Γνωρίζω ότι ουδείς γνωρίζει. Το θέμα όμως είναι σοβαρό. Το θέμα απασχολεί —όσο κανένα άλλο— τους γιατρούς. Άρχισε ν' απασχολεί και την κοινή γνώμη. Ανθολογώ από πρόσφατο σχετικό ιδεασμό του «Κριτόβουλου» του Οικονομικού Ταχυδρόμου ο οποίος αποπειράται να ιχνηλατήσει τα κίνητρα του νομοθέτη:

«(...) Οι εκάστοτε κυβερνώντες έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό. Πιστεύουν ότι θα είναι οι ίδιοι πάντα στην εξουσία. Ας σκεφθεί όμως ο κ. Αυγερινός την εφαρμογή της διατάξεως αυτής από επιτροπές που θα εκφράσουν τις απόψεις της Νέας Δημοκρατίας, του ΚΚΕ ή ακόμα και μιας νέας χούντας και τότε θα καταλάβει τι εννοώ. Ανεξάρτητα βέβαια από το ότι μια τέτοια αορίστου περιεχομένου διάταξη θα είναι πρώτης τάξεως όπλο στα χέρια μελών του ιατρικού σώματος, που όπως και κάθε άλλη τάξη κυριαρχούνται, από ανταγωνισμούς, αντιζηλίες και ιδιοτελίες. Πώς οι μετριοτήτες να μην μπουκνουν στον πειρασμό να εξουδετερώσουν τους αριστείς της επιστήμης με το επιχείρημα ότι δεν έχουν επαρκή κοινωνική δράση; Είναι τόσο αόριστη και ελαστική η έννοια «κοινωνική δράση» που θα μπορούσε να περιλάβει και το μέχρι πόσες φορές τους εμφάνισε στις στήλες του ο Ίακχος, οπότε εγώ λ.χ. δεν θα είχα καμιά ελπίδα, ενώ ο φίλος μου ο κ. Τρίτσης άνετα θα μπορούσε να σταδιοδρομήσει και ως γιατρός».

ΠΑΙΔΕΙΑ. Νόμος - Πλαίσιο για την Ανώτατη Παιδεία. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας οι προσφυγές των καθηγητών εναντίον του. Οι εισηγητές σύμβουλοι Επικρατείας εξέφρασαν ήδη την άποψη ότι ο νόμος περιέχει αντισυνταγματικές διατάξεις. Όλες οι αντισυνταγματικές —κατά τους

συμβούλους κυρίους Νικολάου και Σαρηβαλάση— διατάξεις αφορούν τις —«αυξημένες»— αρμοδιότητες των φοιτητών και του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού και —τις «μειωμένες»— των τακτικών καθηγητών. Αφορούν την κατανομή της πανεπιστημιακής εξουσίας και εργασίας.

Η κατανομή αυτή κινδυνεύει —τώρα— με... ανακατανομή. Και τότε ο νόμος πλαίσιο θα πάει περίπατο...

Η δικαστική αμφισβήτηση του νόμου-πλαισίου βολεύει τις δυνάμεις που υπονομεύουν τον νόμο μέσα από το Υπουργείο Παιδείας. Οι δυνάμεις αυτές μπορούν να τηρήσουν τα προσχήματα. Δεν υπάρχει λόγος να εκτεθούν και να κακοχαρακτηριστούν με νέες καταθέσεις και περιπέτειες τροπολογιών.

Μια —και μόνη— απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας μπορεί να τους φέρει το ποθούμενο... Προς το παρόν ο κ. Σπύρος Ζουρνατζής —αρθρογράφος της «Εστίας»— όπως το θερίο του Καραγκιόζη που μόνο του... ερωτεί και μόνο του... απαντεί —διερωτάται και αποφαινεται:

«(...) Ποιος θα σώση την Ανωτάτην Παιδείαν από την φαγέδαιναν της λαοκρατίας; Ο τρώσας και ιάσσεται! Τόσον την άτυπον μορφήν της συνδιοικήσεως επί Νεο-δημοκρατίας, όσον και την θεσμικήν αποκρυστάλλωσίν της επί Πασοκρατίας, συνέλαβον οι ίδιοι... οι θιγόμενοι καθηγηται και επέβαλον διά των οικείων υπουργών. Τώρα που οι αρχιτέκτονές της αναρρωνύουν από την πολυετή κρίσην μαζοχισμού και ζητούν να επαναφέρουν τα Πανεπιστήμια εκεί όπου τα έχει τάξει η παράδοσις αιώνων, ήτοι εις την διοίκηση των από τους υπευθύνους της παρεχόμενης παιδείας, δεν βλέπομεν άλλους θεραπευτάς, από τους ίδιους τους εισηγητάς του Βακίλλου...».

Η παράδοση των αιώνων έλεγε διά στόματος Θεμιστοκλή ή Κλικλή Σκλαβούνου —λίγα χρόνια πριν από τη δικτατορία— από αμφιθεάτρου προς τους φοιτητές: «Είστε κτήνη. Και είστε κτήνη...η..η, γιατί σας το λέω εγώ».

ΝΕΑ προβλήματα παλιών επαγγελματιών.

Δεν πρόλαβε να στεγνώσει το μελάνι της ειδήσης ότι ληστεύτηκε το μπουρδέλο της γωνίας Αχαρνών και Ιουλιανού στην Αθήνα και να από τη Θεσσαλονίκη το μαντάτο πως βούτηξε

ένας ζόρικος την εισπραξη της ημέρας —κάπου 35, λέει, χιλιάρικα— από την οδό Ταντάλου 8 «της περιοχής Βαρδαρίου».

Τι έχει να δει ακόμη το μάτι μας...

Διότι είναι προφανές πως η αύξηση της ληστρικής —κατά το... παραγωγικότητας— σε βάρος των οίκων παροχής σεξουαλικών υπηρεσιών είναι απόρροια της εξασφάλισης ένοπλης αστυνομικής προστασίας στους οίκους παροχής τραπεζικών υπηρεσιών.

Τι προβλέπεται να γίνει; Τι πρέπει να γίνει; Φοβάμαι ότι δεν μπορεί να γίνει τίποτα. Η λύση να τοποθετηθεί κάτω από κάθε κόκκινο φανάρι κι από ένας αστυνομικός με αυτόματο —κατά το τραπεζικό προηγούμενο— είναι απλοϊκή. Πού βρίσκει κανείς και ύστερα πώς πληρώνει τόσο κόσμος. Θα αυξηθεί —μπορεί να μου πείτε— ο αριθμός των αστυνομικών. Θα δημιουργηθεί ίσως και ειδικό σώμα μπουρδελοφυλάκων. Και το δημόσιο —θα με προλάβετε— δεν θα πληρώσει δεκάρα τσακιστή. Θα περάσει το κόστος της ασφαλείας στον καταναλωτή με καθιέρωση ειδικού... όσημου. Οι φύλακες θα πληρώνονται καταπώς όλοι οι κρατικοί λειτουργοί. Μπορεί πάλι και κάθε οίκος να αναλάβει να πληρώνει απευθείας τον φύλακα άγγελό του. Αυτό βέβαια είναι κομμάτι επικίνδυνο αν αναλογισθεί κανείς τι συμμαχίες ή και τι έχθρες μπορεί να αναπτύξει ο υπάλληλος με το αυτόματο με άλλες δυνάμεις του χώρου π.χ. με τους νταβατζήδες.

Τέλος πάντων. Ας υποθέσουμε ότι εξασφαλίζονται άνθρωποι και κονδύλια. Θαυμάσια. Οι ληστές δεν θα πλησιάζουν. Ποιος όμως θα αναλάβει την ευθύνη να βεβαιώσει ότι θα πλησιάζουν οι πελάτες. Το είπα. Το ζήτημα δεν είναι παίξε-γέλασε...

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΩΝ ολοκαυτώματα. Μόνο στην Τρίπολη και μόνο σ' ένα τετραήμερο πεντακόσιοι νεκροί από την αδελφική κοινοπραξία Συρίας —Λυβύης.

Στην Αθήνα πρωτοφανής μακαριότης.

— Γιατί —ρώτησα— αυτή η πλήρης άπνοια αλληλεγγύης. Εκτελούνται, μήπως, έργα στα Προπύλαια;

— Στα Προπύλαια —μου απάντησε ειδήμων— δεν κουνιέται πέτρα διότι η αλληλεγγύη —που πέρα απ' ό,τι λέγεται— είναι μια υπόθεση που δεν βλέπει ποτέ αυτόν που χτυπιέται μα μόνο αυτόν που χτυπάει. Τώρα, όπως καταλαβαίνεις, τα πράγματα μπλέξανε.

Δακτυλιδόστομος

Μετά δέκα έτη

Κατά βάθος κι εγώ θα ήθελα να δώσω συνέντευξη, να παρακαθήσω σε κάποια στρογγυλή τράπεζα, να με δείξει η τηλεόραση αφηγούμενο τις αντιστασιακές μου αναμνήσεις. Ν' ανέβω έτσι στην εκτίμηση των θυγατέρων μου, των λοιπών συγγενών, των συναδέλφων και των συγχωριανών και —πού ξέρεις— τι επιφυλάσσει το μέλλον;— ν' ανέβουν λίγο κι οι πολιτικές μου μετοχές. Όμως κανείς δεν με κάλεσε πουθενά κι είναι επόμενο η συμβολή μου στην επέτειο της δεκαετηρίδος να είναι πικρόχολη και μελαγχολική. Στο κάτω κάτω όμως έχω κι εγώ το δικαίωμα να θυμηθώ την παρέα μου —που για να μην μπερδεύεται με τις άλλες είχε ονομαστεί *Κίνημα 20ης Οκτώβρη*— και όσους τη βοήθησαν στα όσα σπουδαία (πίστευε τότε ότι) έκανε.

Βέβαια, απαιτείται θράσος να μιλάς για «παρέες» σήμερα που η, μέσω βιογραφικών σημειωμάτων, αναδρομική προσχώρηση στο ΠΑΚ το αναδεικνύουν αντιστοιχο σε μαζικότητα με το ΠΑΣΟΚ. Κι ακόμη περισσότερο ίσως, είναι προκλητικό ν' αναφερθείς σε φίλους που δεν ήταν πλήρη μέλη της παρέας αλλά παράπλευρες προσωπικές γνωριμίες που δεν θα γίνουν ποτέ μέλη του συλλόγου «Φυλακισθέντων κι Εξορισθέντων» κι ούτε θα τιμηθούν ποτέ με κάποιο διπλώμα αναγνώρισης των προς το έθνος υπηρεσιών τους —τη στιγμή μάλιστα που ελάχιστη σχέση έχουν μ' όσα διακηρύσσει από τηλεοράσεως ως νόημα της επετείου το ανιστόρητον και αντιπαθές προεδρείον της ΕΦΕΕ που το παίζει, αναδρομικά κι αυτό, «εδώ Πολυτεχνείο».

Όμως εγώ νιώθω την ανάγκη να μιλήσω για τη Σουζάννα, που επί δικτατορίας την έπιασαν στα σύνορα μ' εκρηκτικά. Για το αμάρτημά της αυτό την απέλασαν όταν επί Νέας Δημοκρατίας ξαναήρθε στην Ελλάδα κι ίσως η απαγόρευση εισόδου της να ισχύει ακόμη. Για τον Κύριλλο, που δακτυλογραφούσε ο ίδιος τις πανεπιστημιακές του παραδόσεις και τις πούλαγε ως «Τετράδια της 20ης Οκτώβρη» για να μαζέψει λεφτά για την αντίσταση. Για την Κ. στο Παρί-

σι, που ξεπερνούσε το δράμα της (ο γιος της είχε αυτοκτονήσει διαμαρτυρόμενος για τον πόλεμο του Βιετνάμ) ράβοντας ταπισερί και μαζεύοντας πίνακες, ξανά για να βρεθούν λεφτά. Για την Άννα, που της βρήκε η γαλλική αστυνομία εκρηκτικά στο σπίτι κι έμενε μήνες φυλακή. Για τον Εβραίο Πιέρ που, παρά τις σχέσεις μας με τους Παλαιστίνιους, το πάθος του για την Ελλάδα τον έσπρωχνε να μας βοηθάει. Για τον Ντιντιέ που, ερωτευμένος μ' Ελληνίδα, φορτώθηκε επικίνδυνες αγγαρείες πολλές φορές. Δεν θα ενοχληθούν βέβαια που δεν τους καλεί η κυβέρνηση ως «ξένες προσωπικότητες που βοήθησαν την αντίσταση»— ίσως και οι ίδιοι να μη θυμούνται πια την προσφορά τους. Όσο για τη Ζιζή, που παραλίγο να ξεχάσω, δεν νομίζω πως θεώρησε ποτέ ως προσφορά το γεγονός ότι στο σπίτι της φιλοξένησε πλήθος παράνομους που συνεδρίαζαν νυχθημερόν και της το άφηναν φεύγοντας αχούρι.

Όμως η Ελευθερία, η Ευγενία, η Άννα, η Μαρία ο Γιώργος θα πρέπει να θυμούνται ακόμη το ξύλο που έφαγαν και τις ταπεινώσεις που υποστήκανε στην Ασφάλεια. Δεν νομίζω όμως πως θα το επικαλεστούν ως «κοινωνική προσφορά» για την προαγωγή τους. Όσο για τον Τόλη, εφήμερο εκπρόσωπο της εργατικής τάξης στην οργάνωση, παραμένει πάντα υδραυλικός και το πιστοποιητικό για τα χρονάκια φυλακής που του κόστισε αυτή η εκπροσώπηση του είναι μάλλον άχρηστο. Η Μαρία ασχολείται τώρα με το θέατρο κι έτσι αποκλείεται στα βιογραφικά της ν' αναφέρει πως το χρηματικό βραβείο που πήρε ως ζωγράφος το έδωσε σε μας. Ο Πάνος, που δεν τον έπιασαν ποτέ, δεν σκοτίστηκε ν' αποδείξει πως μαζί βάζαμε μπόμπες—αφού κάπου στη διαδρομή το μετάνοιωσε κιόλας. Ο Σπύρος παρέμεινε στο εξωτερικό κι έτσι το πλούσιο αρχείο του από αφίσες κι έντυπα, που ο ίδιος τύπωσε, δεν θα εκτεθεί στις τελετές της δεκαετηρίδος. Όσο για τον Ντίνο, αυτός τι να διεκδικήσει αφού εκ των υστέρων έμαθε πως στο σπίτι του κρύβαμε εκρηκτικά; Ο Νίκος, τέλος, προσχώρησε μετά τη δικτατορία στο ΚΚΕ και, ως δογματικών πλέον δικαιούμαι να τον αγνοώ ακόμη κι εγώ.

Ούτε για σας, ούτε για τους τελετάρχες της επετείου σημαίνουν κάτι όλα τούτα τα ονόματα. Για τους ίδιους και για μένα όμως σημαίνουν παλιές φιλίες, έρωτες, μίσση, μικρά και μεγάλα δράματα. Πρόκειται για συμφοιτητές, συμμαθητές, συγγενείς, απλούς γνωστούς, περαστικούς, Γάλλους, Γερμανούς, Έλληνες. Ένας ολόκληρος κόσμος που βρί-

σκεται πέρα από το μακροπολιτικό επίπεδο, τα βαρύγδουπα συνθήματα των μεγαφώνων, τους στομφώδεις πανηγυρικούς, τις παράτες, τις ντουντούκες. Δεν θα ασχοληθούν μαζί μας ούτε οι ειδικοί των πολιτικών επιστημών, ούτε οι επίσημες ιστορίες, ούτε ίσως οι διπλανές παρέες. Μας έδεσαν στοιχειώδεις πρωτογενείς σχέσεις, το μικροπολιτικό επίπεδο της συντροφιάς, αγωνίες πρώιμων ηλικιών, το δόσιμο για το αγαπημένο πρόσωπο. Δεν ήταν καν οργανωμένοι. Έτσι, δωρεάν, χωρίς εισηγήσεις, χωρίς να συμμετέχουν στις αποφάσεις, για μυστήριους λόγους ο καθένας (εξίσου μυστήριους μ' αυτούς που έκαναν εμάς να οργανωθούμε), οι φίλοι κι οι γνωστοί έζησαν και πλήρωσαν τη δικτατορία.

Τέτοιες επιμέρους παρέες, μέσα κι έξω από τις οργανώσεις, είναι το νόημα της Αντίστασης, το νόημα του Πολυτεχνείου. Εκεί είμαστε όλοι επώνυμοι και κανείς δεν μπορεί να ξεγελάσει τον άλλο. Έξω από 'κει γινόμαστε ρόλοι, εκπρόσωποι, μεγάφωνα, γκρο-πλαν, υπογραφές. Ζητάμε αναγνώριση, προαγωγές, απαλλαγές, ψήφους κι εξουσίες. Γραφόμαστε σε συλλόγους, περιμένουμε προσκλήσεις για δεξιώσεις, ζητάμε θέσεις στην εξέδρα των επισήμων. Τσακωνόμαστε για το αν ο αγώνας δικαιώθηκε ή συνεχίζεται. Γινόμαστε ανώνυμο πλήθος, ψευδώνυμοι εκπρόσωποι.

Σε πρώτη ευκαιρία θα καλέσω τους επώνυμους φίλους μου, θα τιμήσουμε ο ένας τον άλλο για την προσφορά του στην Αντίσταση, θα μάθουμε τι έκανε έκτοτε ο καθένας στη ζωή του. Αν τους βρω κι αν θα θελήσουν να έρθουν.

Δημήτρης Ψυχογιός

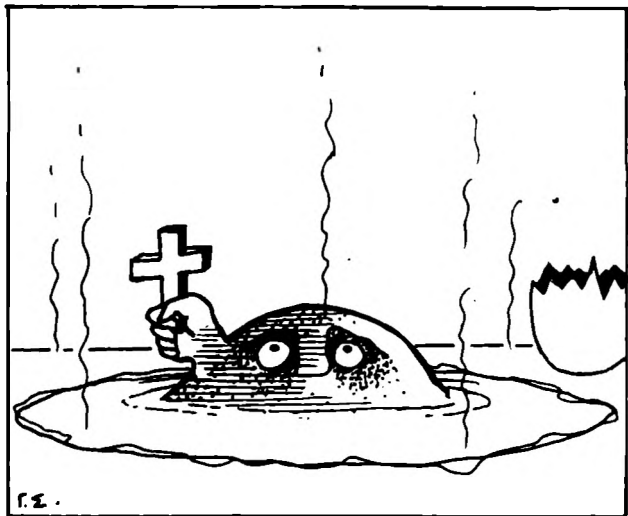
Ορθόδοξη παράδοση και πασχαλινά αβγά

Τον τελευταίο καιρό οι μαρξιστές, στο όνομα της αναζήτησης των σχέσεων μαρξισμού και ορθοδοξίας άλλαξαν την... Παναγία των άμοιρων αναγνωστών όλων σχεδόν των εντύπων. Συγχρόνως είδαν το φως της δημοσιότητας βαθυσπούδαστες (;) μελέτες ατόμων ανασυρμένων από τη ναφθαλίνη, το λιβάνι και τα εικονίσματα που διακόσμησαν (... ή διακωμώδησαν) και το θέμα και τους ίδιους. Η εκλογή ενός καθηγητή στην Πάντειο και οι αντιθέσεις που υπήρξαν μεταξύ δύο ισχυρότατων ομάδων εκλεκτόρων δημιούργησαν, χωρίς λόγο, τεράστιο επιστημονικό - θρησκευτικό - πολιτικό θέμα μ' εξαπόλυση μύ-

δρων, επιδειξη γνώσεων (... και εμπάθειας) απ' όλες σχεδόν τις πλευρές. Μια απλή εκλογή καθηγητή θεωρήθηκε «το» σκάνδαλο ενώ καθημερινά διορίζονται άσχετα και ανίκανα άτομα σε ανύπαρκτα αντικείμενα με ανοιχτόκλειστες διαδικασίες-φωτογραφίες τις οποίες (... με σύνδρομο συνενοχής) αποδεχόμαστε, κάνοντας ότι δεν τις γνωρίζουμε.

Βλέποντας την ανοχή και αντοχή (... μήπως και μαζοχισμό;) των αναγνωστών δεν μπορώ να παραμείνω αδιάφορος εξετάζοντας (... με τη σειρά μου!) την ορθόδοξη ανατολική παράδοση σε σχέση με το περιβάλλον. Ας θεωρηθεί η συμβολή μου αυτή σαν προσθήκη ενός μεγάλου λιθαριού στο ετοιμόρροπο οικοδόμημα που δημιουργήθηκε τον τελευταίο καιρό με απώτερο σκοπό την... κατάρρευσή του.

Μόλις αρχίσουν τα πρωτοβρόχια (... παρακαλώ συνεχίστε το διάβασμα, η παράγραφος είναι στη σωστή σειρά!) τα ετήσια ποώδη φυτά, στη μη ορεινή Ελλάδα, αρχίζουν να φυτρώνουν. Μετά το μακρύ, θερμό και άνυδρο καλοκαίρι η φύση ξαναπαίρνει ζωή και πρασινίζει. Τα φυτά αυτά, μαζί με πολυετείς θάμνους όπως το πουρνάρι, συνιστούν, όπως είναι γνωστό, την κύρια τροφή στα ζώα που βόσκουν, όπως τα κατσίκια.

Προς το τέλος Ιανουαρίου οι γίδες αρχίζουν να γεννούν. Όσο προχωράμε προς Φεβρουάριο και Μάρτιο η θερμοκρασία μεγαλώνει κι έτσι τα φυτά-τροφές αυξάνουν περισσότερο. Όμως, η επάρκεια αυτή —που διαρκεί όλη την άνοιξη— δεν θα κρατήσει πέρα από το τέλος Μαΐου οπότε η ξηρασία ξαναρχίζει. Τα ετήσια φυτά ανθίζουν και κάνουν σπόρους, δηλαδή ανθεκτικές μορφές ζωής με τις οποίες θα ξεπεράσουν το δύσκολο καλοκαίρι. Οι διαθέσιμες, λοιπόν, τροφές για βόσκηση λιγοστεύουν σημαντικά. Αν αφήναμε τα κατσικάκια θα είχαμε σοβαρότατο πρόβλημα στην επιβίωσή τους το καλοκαίρι γιατί ούτε τροφή ούτε νερό υπάρχει. Έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος μείωσής τους την ά-

νοιξη. Η λύση που χρησιμοποιήθηκε ήρθε διαμέσου της παράδοσης. Τα υπερ-χρησιμοποιούμε σαν κύρια τροφή μας το Πάσχα!

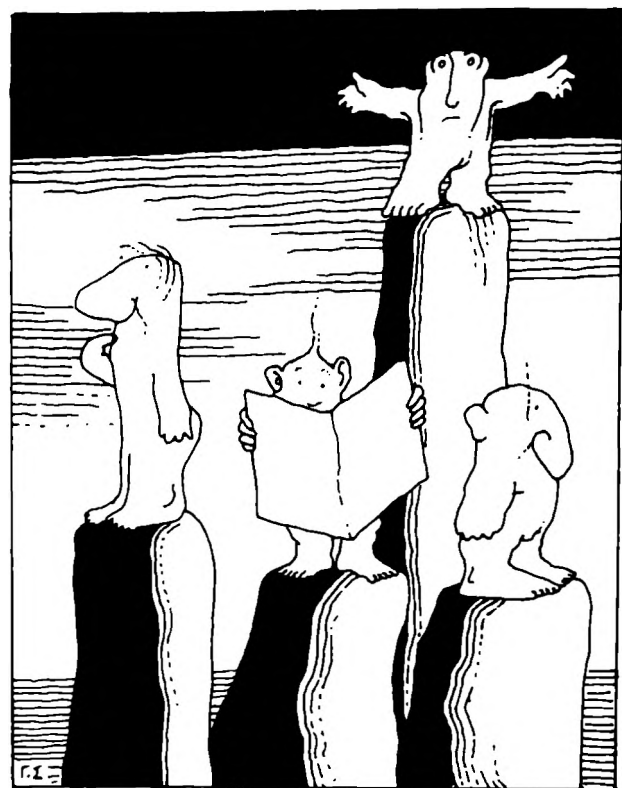
Ας μου επιτραπεί να εξετάσω, στην ίδια βάση και το έθιμο των πασχαλινών αβγών. Όσο μεγαλώνει η μέρα τα πουλιά κάνουν περισσότερα αβγά. Πρόκειται για μηχανισμό αναπαραγωγής που σχετίζεται, ξανά, με διαθεσιμότητα τροφών και κατάλληλες συνθήκες επώασης. Για το λόγο αυτό όταν περνάμε από πτηνοτροφεία τη νύχτα βλέπουμε να έχουν αναμένα φώτα. Δεν υπάρχουν για να... βλέπουν οι κότες τη νύχτα αλλά για να μεγαλώνει —τεχνητά— το μήκος της μέρας να μπερδεύονται οι κότες και να κάνουν περισσότερα αβγά. Το φαινόμενο της υπερπαραγωγής αβγών την άνοιξη είναι πασίγνωστο στα χωριά μας. Έπρεπε να βρεθεί τρόπος κατανάλωσής τους. Έτσι έγινε ο συνδυασμός τους με το Πάσχα.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω δύο παραδείγματα (... μια άλλη φορά θ' αναφερθώ στις νηστείες!) η παράδοσή μας (είτε ορθόδοξη, είτε λαϊκή, είτε και τα δύο) είναι άμεσα σχετισμένη με τις αλλαγές και τους πόρους του περιβάλλοντος. Δεν είναι, λοιπόν, ανόητος ή οπισθοδρομικός όποιος τη συνδέει μ' οτιδήποτε, μια και αναφαιίνεται σ' όλες μας τις εκδηλώσεις.

Πριν κλείσω το σημερινό σημείωμα δεν μπορώ να μην επανέλθω στο γεγονός της θεώρησης της εκλογής ενός Φιλόσοφου και / ή Θεολόγου στην Πάντειο σαν δείγμα αναβίωσης της... Ορθοδοξίας. Όταν ακόμη και η λαοπρόβλητη εκλογή του κ. Παπανδρέου ως πρωθυπουργού δεν σήμανε υποχρεωτικά, την (ανα)βίωση του... σοσιαλισμού είναι, κατά τη γνώμη μου, γελοίο να θεωρούμε την εκλογή ενός καθηγητή (... τον οποίο οι φοιτητές ούτε μάθημα δεν αφήνουν να κάνει!) σαν δείγμα ανησυχητικό για προώθηση των δυνάμεων της... οπισθοδρόμησης. Ειλικρινά απορώ για το πως δύο τόσο αξιόλογα άτομα, όπως οι συνάδελφοι Καράγιωργας και Μαραγκοπούλου, άφησαν κάθε άλλη δουλειά και ασχολούνται τόσο εντατικά μ' αυτή την ιστορία. Υποθέτω ότι η Πάντειος τους χρειάζεται και τους δυο και αυτή η πόλωση μόνο κακά προμηνύει. Ας αφήσουμε το Χριστιανό (... στην ουσία ή όχι αδιάφορο) να κάνει ελεύθερα τη δουλειά του. Στο κάτω κάτω χρειάζεται, επιτέλους πλουραλιστική αντιμετώπιση των πραγμάτων στ' ανώτερα ιδρύματά μας και όχι μονομέρεια. Έχουμε τόσο πολύ υποφέρει μέχρι σήμερα απ' αυτή την έλ-λειψη.

Ν.Σ. Μάργαρης

Αραιώσαν τα πηγαδάκια

Πάντα μου άρεσαν τα πηγαδάκια στεκόμυνα στην άκρη, χάζευα και άκουγα. Μαζί μ' όλους μας τα ανακάλυψαν, τότε, και οι εφημερίδες. Γράφτηκαν ρεπορτάζ —τι περιγραφές καταγράφηκαν, τι στιχομυθίες και τι ζωντανά ενσταντανέ αποτυπώθηκαν... Αλλά πολλά συνέβαιναν πριν δυο τρία χρόνια: Διαδηλώσεις, συνελεύσεις, πολιτικές συζητήσεις, μέχρι και καταλήψεις —εξ-άλλου δρούσε ακόμα το ΕΚΚΕ αλλά και η «Β' Πανελλαδική» υπήρχε σαν πολιτική ομάδα πίεσης. Αναστέναζε η Ομόνοια, έσφυζαν τα Εξάρχεια.

Αλλά το προσέξατε; Ανεπαισθήτως έκλεισαν τα πηγαδάκια και στην Ομόνοια και στα Εξάρχεια. Πού τώρα πια οι πολιτικολογούντες και πού τα πολιτικά. Και τι απόγινε αυτός ο κόσμος;

Αραιώσε' αποσύρεται κατά μόνας ή σε μικρές παρέες φίλων και γνωστών σε στέκια γνωστά, τις μικρές ώρες. Άνοιξαν πολλά μπαράκια στο μεταξύ. Εκεί βρίσκονται και τη «βρίσκουν». Δεν γίνεται αλλιώς' τι να πεις τώρα με τους άγνωστους που περιφέρονται και σε προσπερνούν στην Ομόνοια...

Όμως κάπως συγκεντρώνονται και τα πλήθη' ένα «πάρτυ στη Βουλιαγμένη» εγκαινίασε τις μαζικές συναθροίσεις. Ύστερα ανέβηκε το αερόστατο στην Καλογρέζα και ο Νταλάρας έδωσε επαναληπτικό αγώνα. Το Σύνταγμα καταυγάστηκε με πολλά βατ και η πλατεία Αριστοτέλους σείστηκε από τα χειροκροτήματα για το δυναμικό αρχηγό. Έγιναν, γίνονται, μαζικές συναθροίσεις.

Οι εφημερίδες, βέβαια, έγραψαν κάτι για απρόσωπα και αποξενωτικά φαινόμενα. Έγραψε ακόμα ως και ο Βέλ-

τσος αλλά και ο Φίλιας. Μπερδεύτηκαν —και μπερδευτήκαμε. Αλλά πηγαδάκια δεν έγιναν μετά τις συναθροίσεις. Όλοι αραίωσαν ησυχώς. Κάπως χάθηκε η συνοχή και η συνάντηση στις μεγάλες μαζικές συγκεντρώσεις.

Και τα πηγαδάκια τι απόγιναν; Βρέθηκα την περασμένη Τετάρτη στην Ομόνοια. Η Βουλή συζητούσε για τις βάσεις, πορεία-διαδήλωση διέτρεξε τις λεωφόρους στα γήπεδα και τις οθόνες παρακολουθήσαμε τα ματς. Η Ομόνοια όμως ήταν ήρεμη. Πήγα αργά, μετά τη δουλειά, να πάρω κουλούρι και εφημερίδα. Σταμάτησα με το ταξί, βγήκα και κοντοστάθηκα: άνοιξε η καρδιά μου: είδα και πάλι πλήθος συγκεντρωμένο.

Αυτό είναι, άνοιξαν πάλι τα πηγαδάκια είπα μέσα μου και προχώρησα. Έξω από του «Μαρινόπουλου», στον πάγκο των εφημερίδων κατάλαβα τι γινόταν. Ο συγκεντρωμένος κόσμος αγόραζε εφημερίδες: Πρωϊνές πολιτικές, έκτακτες αθλητικές εκδόσεις και πορνοπεριοδικά. Συναθροισμένοι ξενύχτηδες αλλά όχι πηγαδάκια: τρεις μόνον συζητούσαν κι αυτοί χαμηλόφωνα —ίσως ήταν και φίλοι. Όλοι οι άλλοι κρατούσαν τις αθλητικές εφημερίδες ανοιγμένες. Και, σε κυκλοτερή διάταξη, τις διάβαζαν. Στα πηγαδάκια γίνεται τώρα ομαδική ανάγνωση.

Πηγαίνετε ένα βράδυ αργά ως την Ομόνοια και τα Εξάρχεια. Δεν θα βρείτε πηγαδάκια. Ο κόσμος υπάρχει, είναι εκεί, αλλά όταν συναθροίζεται παραμένει απαθής. Ύστερα ξεκινά για τα σινεμά της Ομόνοιας ή τα νεοκλασικά των Εξαρχείων. Κλείνονται σε παρέες, περνούν τον καιρό τους κατά μόνας. Είναι περισσότερο ήρεμοι και φαίνονται πιο ευχαριστημένοι σήμερα απ' όσο παλιότερα. Τα όρια στένεψαν η ομαδική ζωή ξέπεσε σε ομαδική ψυχοθεραπεία.

Οι μαζικές συγκεντρώσεις οργανώνονται σήμερα από τους μεγάλους τραγουδοποιούς και τα μεγάλα κόμματα. Τα ματς έχουν τακτοποιηθεί ανάμεσα σε ομοειδή σωματεία. Η ομάδα της γειτονιάς είναι εξάρτημα και «φυτώριο» για τις αθλητικές εταιρείες του Βαρδινγιάννη και του Νταϊφά. Και οι επαναστατικές οργανώσεις δεν συναντιούνται πια στα θέατρα, να οργανωθούν και να προετοιμάσουν την μεγάλη εξόρμηση για την κατάληψη των χειμερινών ακτόρων. Τώρα απλώς «καταθέτουν τον πολιτικό τους λόγο», βγάζουν έντυπα εκκτονωτικά, σχολιάζουν γκρινιάζοντας και αποφασίζουν για τις νυχτερινές εξορμήσεις προς τις ταβερνούλες και τα μπαράκια της γειτονιάς. Πρώτα, σούπα τραχανά, μπιφτέκι, φακές χωρίς μυρστικά: έπονται ραγκ-τάιμ, Κάτυ Σάρκ,

Αλεξάντερ για να κλείσουν τη βραδιά που είχε αρχίσει με την ανάλυση του πολιτικού αδιεξόδου και τον απολογισμό για «μια γενιά που ενσωματώθηκε αφήνοντας εμάς απ' έξω». Λίγος, μικρός, στενός ο χώρος.

Την ίδια ώρα, σε άλλα «καρτιέ», άλλοι άνθρωποι —πολιτικοί, επιχειρηματίες, απόστρατοι, κατεστημένοι διανοούμενοι και «κοινωνικοί παράγοντες» που ούτε μια στιγμή δεν αδράνησαν— ενεργούν, σχεδιάζουν και συναλλάσσονται. Η Ελλάδα οργανώνεται σε πρότυπα νέα ή συντηρεί τα παλιά μέσα από τη δραστηριότητα όσων κρατούν τα νήματα. Η κινητικότητα υπάρχει αλλά δεν είναι βέβαια κατανοητή στις κατά μόνας συναθροίσεις.

Μια αναντιστοιχία σε όσα εξυφαινονται και σε όσα διαδραματίζονται στους ανοιχτούς χώρους είναι αισθητή. Κι αυτό πρέπει ν' αλλάξει πολλά από τα επιφαινόμενα στο προσκήνιο. Σιγά σιγά οι πολιτικές συγκεντρώσεις των μεγάλων κομμάτων, ίσως γίνουν μικρότερες. Μπορεί κάποια στιγμή να αναγεννηθούν το ΕΚΚΕ, ακόμα και η «Β' Πανελλαδική». Του χρόνου θα οργανωθούν αληθινά ντέρμπυ. Ίσως και να αραιώσουν οι παρέες στα μπαράκια. Η Ομόνοια στέκει εκεί και περιμένει. Πολλά δείχνουν πως τα πηγαδάκια θα ανοίξουν και πάλι και πάλι θα σκοντάψουμε σε φυσιογνωμίες γνωστές. Θα χαζέψουμε τότε, κρυφακούγοντας. Κάτι πρέπει να γίνει και τότε οι εφημερίδες θα ασχοληθούν με τα πηγαδάκια στην Ομόνοια και πάλι.

Χρήστος Νησιώτης

Έτος 2.000: Αρρώστια για όλους

Ζούμε σε μια άρρωστη εποχή. Θύτες και θύματα μαζί. Το περιβάλλον μας μολύνει, η δουλειά μας τσακίζει, η τροφή μας δηλητηριάζει, τα ατυχήματα μας αποδεκατίζουν, το άγχος μας πνίγει. Και η φυσική επιλογή επιμένει. Στο έτος 2.000 θα φτάσουν ορισμένοι. Σίγουρα οι βιαστικοί. Αυτοί δηλαδή που θα προλάβουν να προσαρμοστούν. Δηλαδή να αρρωστήσουν.

Και η ιατρική; στο πλευρό τους. Οι καρκινοπαθείς πρέπει να αντέξουν για να μπορέσουν ν' ανασηκωθούν και ν' αντικρίσουν το ξημέρωμα του καινούριου αιώνα. Οι καρδιοπαθείς πρέπει να

καταφέρουν να σταθούν στα πόδια τους την κρίσιμη ώρα, και οι ψυχοπαθείς να έχουν πάρει την κατάλληλη δόση για να σκάσουν κανένα χαμόγελο.

Πολύ δουλειά και δύσκολη. Το 90% σχεδόν των καρκίνων οφείλεται στη τοξικότητα του σύγχρονου περιβάλλοντος. Που θα γίνεται όλο και πιο σύγχρονο. Τα εμφράγματα πλήττουν κυρίως τους φιλόδοξους και δραστήριους. Που είναι και η συνταγή της επιτυχίας. Οι ψυχασθενείς τείνουν να καταλάβουν τα μισά νοσοκομειακά κρεβάτια. Τουλάχιστον στις υπεραναπτυγμένες κοινωνίες. Εκεί που όλοι ελπίζουν να βρίσκονται όταν σημάνει η μεγάλη χρονική αλλαγή.

Αλλά θα τα καταφέρουμε. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έριξε το σύνθημα. Καμιά κυβέρνηση που σέβεται τον εαυτό της, δεν θα φεισθεί, κόπων, χρημάτων και προγραμμάτων για να πετύχει. Κάθε πόλη και νοσοκομείο. Κάθε χωριό και κέντρο υγείας. Κάθε σπίτι και γιατρός. Αυτή είναι η απάντηση.

Ας σωπάσουν λοιπόν οι εχθροί της προόδου. Πού θα βρισκόμαστε αλήθεια το έτος 2.000, αν αρχίσουμε και ορθώνουμε εμπόδια στην παραγωγή; Από πού θα στερήσουμε τα λεφτά για να βελτιώσουμε το περιβάλλον; Πώς να αλλάξουμε τις εργασιακές σχέσεις σε μια τέτοια εποχή κρίσης και ανταγωνισμού;

Φτάνουν λοιπόν τα παχιά λόγια. Οι εργαζόμενοι ασφαλώς και πρέπει να πάρουν την τύχη στα χέρια τους. Αλλά την υγεία τους ας την αφήσουν στους ειδικούς. Στρατιές μαχητικών θεραπειών είναι, έτοιμες να τους οδηγήσουν με σιγουριά, στην πολυπόθητη χρονιά. Το να φτάσουν έχει σημασία. Το πώς, καμιά. Έτσι κι αλλιώς κράτος αρρώστων μπορεί να υπάρξει. Και να ευημερεί. Ο μινώταυρος της σύγχρονης ανάπτυξης δεν μπορεί να υπάρξει με ψυχικά και σωματικά υγιή άτομα. Ιδιαίτερα μάλιστα, όταν συνειδητοποιούν τι τους απειλεί και αρχίζουν να αμύνονται.

Καλύτερα λοιπόν να μας βρει το έτος 2.000, στοιχημένους, παραγωγικούς και άρρωστους, παρά αλλόκοτους και υγιείς.

Εκτός εάν δεν υπάρχει κανείς τότε για να απαγγείλει το θαυμαστό έπος του αιώνα μας.

Γιάννης Τούντας

Αντιστροφές με τ' όνομα

● Στο προηγούμενο τεύχος, στα σημειώματα αυτής της σελίδας, οι τίτλοι είχαν αντιμετατεθεί στα κείμενα των Σπ. Καβουνίδη και του Δ. Ψυχोगιού. Το λάθος ήταν προφανές για όσους διάβασαν τα κείμενα: αλλά ήταν λάθος, δεν ήταν τεστ.

Μπραζιλία Τα σκάνδαλα στην πρεσβεία

Τι γίνεται αλήθεια με την κάθαρση του Διπλωματικού Σώματος που κάποτε είχε βαρύνγδουπα αναγγελθεί στο Υπουργείο των Εξωτερικών; Οι νέες διατάξεις σχετικά με τα πειθαρχικά και ποινικά παραπτώματα έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ και με βάση αυτές έγινε η πρώτη παραπομπή. Πρόκειται για τα σκάνδαλα της Πρεσβείας μας στην Μπραζιλία, για τα οποία κυρίως υπεύθυνος φέρεται ο πρέσβης κ. Βακαλόπουλος (ένας διπλωμάτης με ισχυρότατη πολιτική κάλυψη) και του οποίου οι ανορθόδοξες δραστηριότητες απασχόλησαν επανειλημμένα τον Τύπο της Βραζιλίας αλλά και της Ελλάδας. Ατασθαλίες, λαθρεμπόριο, υπέρβαση καθηκόντων, είναι μερικές μόνο από τις κατηγορίες που τον βαρύνουν. Παρόλα αυτά η υπόθεση αυτή, κρίσιμη για την αρχή της κάθαρσης που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ υποσχέθηκε, βρίσκεται σε περιέργη εκκρεμότητα...

Το ΑΝΤΙ έχει στα χέρια του πολλά στοιχεία από αυτήν την υπόθεση, καθώς και από άλλες εξίσου σκανδαλώδεις. Και θα τα φέρει στο φως της δημοσιότητας γιατί πιστεύει ότι οι διπλωμάτες μας έχουν πολύ σοβαρότερα καθήκοντα να επιτελέσουν στο διεθνή χώρο, απ' αυτά που ως τώρα φαίνεται ότι συνήθιζαν...

Μια ευκαιρία για κάθαρση του διπλωματικού σώματος και πώς θυσιάζεται από τον «ρεαλισμό» του ΠΑΣΟΚ

Τα γεγονότα, οι ανακρίσεις, το νομικό πλαίσιο, οι επεμβάσεις και ό,τι άλλο σχετίζεται με την υπόθεση της ελληνικής πρεσβείας στη Μπραζιλία, διαμορφώνουν μια ιστορία που εδώ κι ένα χρόνο δοκιμάζει την αξιοπιστία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, του Διπλωματικού Σώματος, της Δικαιοσύνης, και, πιθανότατα, πολλών άλλων. Και είναι ενδεικτικό, ότι, στην προσπάθεια να «ξεχασθεί» αυτή η ιστορία, συμμετέχουν σχεδόν όλοι, εκτός από, τον, ίδιο τον άμεσα ενδιαφερόμενο, πρέσβη μας στην Μπραζιλία, τον βασικό δηλαδή κατηγορούμενο των σκανδάλων της εκεί πρεσβείας.

Ο τελευταίος εξακολουθεί να βρίσκεται στη θέση του, να προκαλεί με την παρουσία του την ομογένεια της Βραζιλίας, και να δημιουργεί εύλογες απορίες στους διπλωματικούς κύκλους της χώρας αυτής. Ιδίως όταν, για τέσσερις μήνες τώρα, οι πρέσβεις της ΕΟΚ πρέπει να προεδρεύονται στις εβδομαδιαίες συναντήσεις τους από τον Έλληνα ομόλογό τους...

Φαίνεται ότι για το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών, η Βραζιλία είναι ό,τι για τον Ελληνικό Στρατό τα σύνορα του Έβρου. Η διπλωματική μας εκπροσώπηση εκεί αρχίζει ουσιαστικά στη δεκαετία του εξήντα, και οι κάθε λογής σχέσεις μας με την Βραζιλία βρίσκονται ακόμη στο σημείο μηδέν.

Για τους εταίρους μας στην ΕΟΚ, για τους Ιάπωνες και για τις ΗΠΑ, η Βραζιλία είναι ήδη μια χώρα με την οποία οι

πολιτικές, οικονομικές κτλ. σχέσεις βρίσκονται σε διαρκή ανάπτυξη, καθώς η χώρα αυτή είναι από τις μεγαλύτερες, πλουσιότερες και δυναμικά αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου. Από ελληνικής πλευράς αυτό έγινε αντιληπτό προς το παρόν μόνο από τους εφοπλιστές, που όλο και περισσότεροι ανοίγουν ή επεκτείνουν τα εκεί γραφεία τους.

Δεν είναι γνωστό αν η επίσκεψη εκεί του τότε Υπουργού Αποδήμου Ελληνισμού κ. Ανδριανόπουλου είχε σχέση με την προσπάθεια ενίσχυσης της ελληνικής εκπροσώπησης. Γεγονός είναι η κάποια «αναδιοργάνωση» της πρεσβείας, των προξενείων καθώς και ο εγκαίνισμός νέων (όπως π.χ. στο Καρακάς της Βενεζουέλας), συμβάδισαν με το διορισμό του κ. Βακαλόπουλου σαν πρέσβη, με το ξαφνικό ενδιαφέρον των εφοπλιστών για την περιοχή και με τη θητεία του κ. Κ. Μητσοτάκη στο Υπουργείο των Εξωτερικών...

Όταν το εκεί Γραφείο Τύπου της Ελλάδας (που υπάγεται στις αρμοδιότητες του κ. Μαρούδα) διαβίβασε εδώ τις γνωστές σ' όλη τη Βραζιλία κατηγορίες για σκάνδαλα της Ελληνικής Πρεσβείας, ήταν η εποχή που η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μόλις διαπίστωνε ότι η κατάσταση στο Υπουργείο Εξωτερικών ήταν απ' αυτές που δεν διορθώνονται εύκολα.

Οι συγκεκριμένες καταγγελίες, διαβίβστηκαν στον κ. Χαραλαμπίοπουλο, που ίσως θεώρησε ότι ήταν η κατάλληλη

περίπτωση για να ξεκινήσει από κάπου την κάθαρση του Διπλωματικού Σώματος.

Σύμφωνα με διατάξεις που αφορούν το Υπουργείο Εξωτερικών, τις ανακρίσεις σ' αυτές τις περιπτώσεις, δεν τις διεξάγει πλέον «επιτροπή ανωτέρων υπαλλήλων» του Υπουργείου, αλλά ανακριτής εντεταλμένος από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Και μολονότι ο ανακριτής αυτός έφυγε με μυστική και επείγουσα εντολή για την Βραζιλία, η γραφειοκρατική διαδικασία του Υπουργείου Εξωτερικών, συντέλεσε ώστε το μυστικό να διαρρεύσει. Έτσι όταν ο ανακριτής έφθασε στην Μπραζιλία με εντολή κατασχέσεως όλων των ντοκουμέντων, συνάντησε σωρούς από καμένα χαρτιά, πρωτοκολλημένα έγγραφα, και άδειους υπηρεσιακούς φακέλους! Όσα ακολούθησαν, έμοιαζαν περισσότερο με σελίδες από μυθιστόρημα του Λεκαρέ ή του Ζεράρ ντε Βιλιέ, παρά με αληθινά γεγονότα. Τώρα η Δικαιοσύνη βρίσκεται μπροστά σε μια σειρά από σκάνδαλα που καλύπτουν όλο το φάσμα δραστηριοτήτων της πρεσβείας: Λαθρεμπόριο αυτοκινήτων, ποτών, τροφίμων (και άλλων, πιο «σημαντικών» αντικειμένων), διασπάθηση δημοσίου χρήματος δήθεν για μισθούς και μεταφορές, αργομισθίες, ύποπτες οικονομικές διασυνδέσεις, και όλα τα σχετικά. Απειλές για τη ζωή όσων συντέλεσαν στο φωτισμό των σκανδάλων, εκβιασμοί και κινητοποιήσεις από μακριά σημαντικών προσώπων

της ελληνικής πολιτικής ζωής. Το πόρισμα του ανακριτή, καταπέλτης κατά του Βακαλόπουλου και των συνεργατών του, παραδόθηκε στ' αρμόδια χέρια σε δεκαπέντε μέρες. Δεν έμεινε πλέον παρά να συνεδριάσει (για πρώτη φορά σύμφωνα με τις νέες διατάξεις) το αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο. Κάτι που με αδικαιολόγητη καθυστέρηση έγινε το Μάρτη του 1983, με απόλυτη μυστικότητα. Κατέθεσαν αρκετοί μάρτυρες —μεταξύ των οποίων και ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κ. Τσάτσος— υπερασπιζόμενοι του ήθους του Βακαλόπουλου και της πρώην ευδοκίμου υπηρεσίας του (ο Βακαλόπουλος, πλην άλλων, έχει διατελέσει και διευθυντής πολιτικού Γραφείου του κ. Κ. Τσάτσου και, για ένα μήνα, του νυν Προέδρου κ. Κ. Καραμανλή). Και παρόλο που το παραπεμπτικό πόρισμα δεν άφηne καμιά αμφιβολία για τις κατηγορίες, με δικονομική εφευρετικότητα, δόθηκε αναβολή μέχρι τις 15.7.83. Αναβολή που πρακτικά σήμαινε την αποφυγή του πρώτου Προέδρου του δικαστηρίου να βγάλει την «δύσκολη» απόφαση. Ως γνωστόν τα δικαστήρια ξανανοιγαν στις 15.9.1983, όπου πλέον ο παλιός Πρόεδρος είχε αλλάξει αρμοδιότητα, λόγω προαγωγής...

Κανείς δεν γνωρίζει από τότε την πορεία αυτής της υπόθεσης. Καθώς είναι η

πρώτη παραπομπή που γίνεται για τέτοιο θέμα, είναι πιθανόν οι νομικές κωλυσιεργίες να τραβήξουν πολύ μακριά. Και τα ερωτήματα που γεννιούνται δεν είναι ασφαλώς λίγα:

α. Πώς θα προχωρήσει η κάθαρση στο Υπουργείο Εξωτερικών, όταν από την πρώτη ήδη περίπτωση η κυβέρνηση εφαρμόζει τη γνωστή τακτική «αναμονής της δικαστικής αποφάσεως», αφήνοντας τους τόσο βαριά κατηγορούμενους στη θέση τους, και εκθέτοντας το ελληνικό πρόσωπο όχι μόνο στη Βραζιλία, αλλά και στις χώρες της ΕΟΚ. Η προσωρινή διαθεσιμότητα δεν ισχύει σαν μέτρο για τους διπλωματικούς; Μήπως η θριαμβευτική επιστροφή του, νομικώς υπόλογου αλλά πολιτικά ισχυρού, Βακαλόπουλου στην Μπραζιλία είναι συνέπεια ισχυρών πιέσεων από υψηλά ιστάμενους παράγοντες, όπως λέγεται; Ή είναι απλώς ένας συνηθισμένος δημοσιοϋπαλληλικός «ανθρωπισμός», με στόχο να φθάσει ο Βακαλόπουλος στην ηλικία σύνταξης έχοντας τον μισθό που παίρνει τώρα στην Μπραζιλία κι όχι το σημαντικά χαμηλότερο που θα έπαιρνε αν τελείωνε την καριέρα του σ' ένα γραφείο του Υπουργείου στην Αθήνα;

β. Σε ποια ακριβώς φάση βρίσκεται η δίκη; Είναι αλήθεια, αυτό που φημολο-

γείται στο Υπ. Εξωτερικών, ότι «η πλήρης εφαρμογή των νέων πειθαρχικών νόμων θα καταρακώσει το κύρος των διπλωματών μας γι' αυτό και δεν θα πρέπει να εφαρμοσθεί νέος νόμος»;

Αν κρίνει κανείς από την τακτική της κυβέρνησης για το θέμα της πρεσβείας μας στην Μπραζιλία αλλά και από τις αντιδράσεις που σημειώθηκαν ως τώρα, φαίνεται ότι αυτή η υπόθεση κρύβει πολλά μυστικά που έχουν σχέση τόσο με εσωπασοκικές διαμάχες όσο και με ενδοπολιτικές γενικότερες συγκρούσεις. Υπάρχουν μάλιστα σαφείς ενδείξεις που συσχετίζουν αυτήν την υπόθεση με την δραστηριότητα μεγάλων εταιριών (που πρόσφατα απασχόλησαν την κυβέρνηση και τον Τύπο), και με τις διαφαινόμενες εσωκυβερνητικές διαφωνίες ως προς τον τρόπο χειρισμού των «σκανδάλων του παρελθόντος». Το εξωκοινοβουλευτικό ενδιαφέρον (από οικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες) φαίνεται ότι εκδηλώθηκε με τρόπο αρκετά συγκεκριμένο. Έτσι κι αυτή η υπόθεση, πέρα από την συγκεκριμένη σημασία της, φαίνεται ότι είναι ένα σημείο καταγραφής και άλλων ευρύτερων συγκρούσεων. Γι' αυτό και ο χειρισμός της θα δείξει την αποφασιστικότητα ή τον «ρεαλισμό» του ΠΑΣΟΚ ως προς τα κακώς κείμενα. Αυτά που κάποτε υποσχέθηκε να λύσει.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Σουλίου 9
Τηλ. 3602644

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

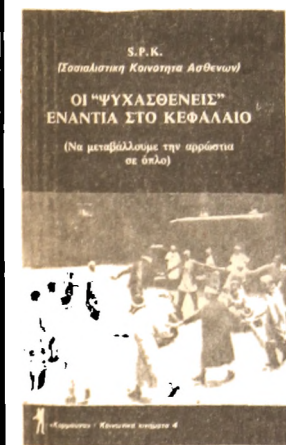
ΓΙΟΥΛΙΑ
ΒΟΣΝΕΣΕΝΣΚΑΓΙΑ
Η «ισότητα» άνδρα - γυναίκας
στο Γκουλάγκ

Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ
Σύγχρονος καπιταλισμός και
επαναστατικό υποκείμενο

ANTONIO NEGRI
Ο «Μάης» της Ιταλίας
(Από τον εργάτη-μάζα
στον κοινωνικό εργάτη)

S.P.K.
Οι ψυχασθενείς ενάντια
στο κεφάλαιο

P. ΚΟΥΡΤΣΙΟ - A. ΝΕΓΚΡΙ
O. ΣΚΑΛΤΣΟΝΕ
Ιταλία, «αυτοκριτική»
του ανταρτικού

KON - ΜΠΕΝΤΙΤ, ΣΑΡΤΡ,
ΣΒΑΡΤΣΕΡ, ΡΟΤ,
ΜΠΑΡΜΠΙ κλπ.
Γερμανία, από τη RAF
στους πράσινους

Τα βιβλία του ΠΑΝΟΥ ΘΑΣΙΤΗ στις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ

ΕΦΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ
(δοκίμια)

« ΕΛΕΕΙΝΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ... »
(ποίηση)

Κυκλοφορεί σύντομα...

ΣΧΙΣΤΟΛΙΘΙΚΑ
(ποίηση)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 - Τηλ.: 36.15.783

ΑΗΓ 83

Η Μάχη των Μηχανικών

του Δ. Σύλλα

Η αντιπαράθεση, που πυροδότησε ο νομοσχέδιο για τα ΤΕΙ (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα), ανάμεσα στους μηχανικούς και τους υπομηχανικούς είναι από τις πιο ενδιαφέρουσες κοινωνικές συγκρούσεις που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα της «αλλαγής». Ενδιαφέρουσα τόσο για την επιχειρηματολογία, το λόγο που αρθρώθηκε από τις αντιπαλές ομάδες και την κοινωνική συνείδηση από την οποία έδειξαν να εμφορούνται, όσο και για τον τρόπο και τη μορφή με την οποία εξελίχθηκε.

Αυτή η αντιπαράθεση τροφοδότησε σε μικρές δόσεις την ειδησεογραφία των εφημερίδων του περασμένου μήνα. Όμως η έλλειψη

μιας συστηματικής αποκωδικοποίησης της περιόρισε αισθητά την ακροαματικότητά της και θα φάνταζε ασφαλώς αδιάφορη και ανιαρή σ' όποιον αγνοεί την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί ανάμεσα στους Έλληνες τεχνικούς.

Σήμερα υπάρχουν 40.000 μηχανικοί απόφοιτοι ΑΕΙ (πολυτεχνικών σχολών). Δεν είναι βέβαια καθόλου ομοιογενής ομάδα. Το φάσμα των αποδοχών τους και των κοινωνικών θέσεων που καταλαμβάνουν είναι ευρύτατο. Από τη μια έχουμε τα διευθυντικά στελέχη του βιομηχανικού τομέα και από την άλλη τους 8.000 άνεργους μηχανικούς (κύρια νέους, στην πλειοψηφία τους πολιτικοί μηχανι-

κοί και αρχιτέκτονες). Για τους υπομηχανικούς δεν υπάρχουν σαφή κριτήρια που θα επέτρεπαν την καταμέτρησή τους. Σαν υπομηχανικοί θεωρούνται σήμερα οι απόφοιτοι των ΚΑΤΕΕ, του «μικρού Πολυτεχνείου», οι εργοδηγοί ακόμα και τεχνίτες με πλούσια πείρα.

Οι περιορισμένες τεχνικές ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας επέτρεψαν την αλληλεπικάλυψη των αρμοδιοτήτων μηχανικών και υπομηχανικών γιατί και οι δύο είχαν τα υποτυπώδη προσόντα, που απαιτούσε η ικανοποίησή τους. Έτσι οι προστριβές ανάμεσα τους ήταν συχνές. Το κράτος με την επέμβασή του προσπαθούσε με τον καθορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων του καθενός να χαράξει μια διαχωριστική γραμμή. Ματαιώθηκε όμως. Γιατί ο υπομηχανικός δεν έπαψε ποτέ να υποκαθιστά τον μηχανικό, και να εξαγοράζει την υπογραφή του. Αλλά έτσι εκ των πραγμάτων ο υπομηχανικός κατοχυρώθηκε στην πιάτσα σαν ισάξιός του μηχανικού.

Η κατάσταση αυτή που επικρατεί στην αγορά, δημιουργεί και τα πλαίσια μέσα στα οποία είναι υποχρεωμένη να κινηθεί η όποια απόπειρα μεταρρύθμισης της τεχνικής παιδείας στη χώρα μας. Γιατί η αναβάθμιση κάποιου τμήματος της προκαλεί και την αυτόματη αναβάθμιση των αποφοίτων του στην αγορά.

Το νομοσχέδιο λοιπόν για τη δημιουργία των ΤΕΙ δεν αφορούσε μόνο την τεχνική παιδεία αλλά ήταν ένας επανακαθορισμός των σχέσεων και της ιεραρχίας ανάμεσα στους υπομηχανικούς και τους μηχανικούς.

Στις αρχές του Οκτώμβρη κατατίθεται στη Βουλή το νομοσχέδιο. Ο υπουργός Παιδείας Κακλαμάνης, απευθυνόμενος στον κομματικό μηχανισμό και ιδίως, στους μηχανικούς-μέλη του ΠΑΣΟΚ, ισχυρίζεται ότι η ψήφιση του υλοποιεί βασική θέση του κυβερνητικού προγράμματος του ΠΑΣΟΚ. Η υπεράσπιση όμως του νομοσχεδίου γρήγορα θ' αλλάξει μοτίβο. Στους αντιπάλους που εμφανίζονται στο προσκήνιο τέτοιες κορώνες δεν έχουν καμία απήχηση.

Το ΤΕΕ, σύλλογος των μηχανικών, έχει ήδη εκδηλώσει την αντίθεσή του στην όλη λει-

ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΚΑΛΙΟΡΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

"Εντεκα δοκίμια λογοτεχνίας
καί γενικότερου προβληματισμού (1964-1981).

Μέ εξώφυλλο καί 20 σχέδια
του ΣΩΤΗΡΗ ΣΟΡΟΓΚΑ

1. Εισαγωγή: α) κριτική καί δοκίμιο· β) τά πλήρη συστήματα ιδεών· γ) ήθική της λογοτεχνίας καί ήθική της πολιτικής· δ) τό τέλος της άθωότητος· ε) ή διπλή έκδοχή των πραγμάτων.
2. Μυστικοποίηση καί προβληματισμός: Άπάντηση στον Μ. Αύγερη για τίς «Άκυβέρνητες πολιτείες» του Σ. Τσίρκα.
3. Πικρή νηφαλιότητα καί ανέξοδος προβληματισμός: Σχετικά μέ δύο πολιτικά μυθιστορήματα.
4. Η Δίκη της Μόσχας (Ντάνιελ-Σινιάφσκι, 1966): Ή ελληνική Άριστερά μπροστά στην πρώτη μεγάλη δίκη διανοουμένων της μετασταλινικής περιόδου.

5. Για μερικά συντακτικά φαινόμενα της δημοτικής: μιά πρώτη προσέγγιση υπό τό πρίσμα της αισθητικής.
6. Εισαγωγή στό φαινόμενο Τζέιμς Μποντ: Ή λειτουργία των ταυτίσεων καί τό πρόβλημα της ψευδούς συνειδήσεως.
7. Τό άδιέξοδο των μεταιχμίων: Συνείδηση μετεωρισμού καί μετεωριζόμενη συνείδηση (μέ άφορμή τό «Διπλό βιβλίο» του Δ. Χατζή).
8. Μιά ενδιαφέρουσα άποτυχία: Τά όρια των συστηματικών συλλήψεων καί του «ένιαίου θεμελίου». (Προβλήματα έπιστημολογίας).
9. Ή ισότητα της διαφοράς: Σκέψεις για την ισότητα των φύλων.
10. Ύστερόγραφο: Αύτονομία καί άμοιβαιότητα.
11. Διδάγματα του άδιεξόδου: Για μιά έπιστημολογική καί αισθητική προσέγγιση του γλωσσικού μας προβλήματος (μέ την ευκαιρία τριών βιβλίων για την νεοελληνική γλώσσα).

Σελ. 454, δρχ. 500.

ΚΕΔΡΟΣ, 1981

τουργία, δομή και οργάνωση των ΤΕΙ που προτείνει το νομοσχέδιο. Σε ψήφισμα συγκέντρωσής του στις 4/10/83 οι μηχανικοί εκφράζουν την απαίτησή τους, να μην εξομοιωθούν με τους υπομηχανικούς. Η υπεράσπιση των κεκτημένων, που θίγει το νομοσχέδιο, είναι η βάση που συσπειρώνει τους μηχανικούς.

Παράλληλα το ΤΕΕ αξιοποιεί τις προσπάθειες που έχει στις κομματικές ελίτ, και καταφέρνει να εξασφαλίσει την έμμεση υποστήριξη του Παπανδρέου και την ανοιχτή του Τσοχατζόπουλου. Τα αποτελέσματα είναι άμεσα. Η διάρκεια σπουδών στα ΤΕΙ από 8 εξάμηνα περιορίζεται σε 6 (η επιβράχυνση του χρόνου σπουδών σημαίνει και ανάλογη μείωση του κύρους των πτυχίων των ΤΕΙ).

Για να περιορίσει την αντεπίθεση του ΤΕΕ, ο Κακλαμάνης εισάγει το νομοσχέδιο με την διαδικασία του επείγοντος. Στη συζήτηση που θα γίνει στην Βουλή στις 10/10/83, το ΠΑΣΟΚ θα υπερασπισθεί το νόμο προβάλλοντας την εκπαιδευτική του αξία και τον ορθολογισμό που θα επιφέρει στην παραγωγική διαδικασία. «Οι απόφοιτοι των Α.Ε.Ι. προορίζονται να καλύπτουν ρόλους σε τομείς έρευνας, προγραμματισμού, διοίκησης, σύνθετων μελετών, εποπτείας, σύνθετων εργασιών κτλ. Οι απόφοιτοι των ΤΕΙ, προορίζονται να καλύπτουν ρόλους σε τομείς εφαρμογής τεχνικών μεθόδων και τεχνολογιών, ανάλογα με την ειδικότητα και το αντικείμενό τους. Όπου συναντώνται οι απόφοιτοι ΤΕΙ και ΑΕΙ λειτουργούν συμπληρωματικά, όχι ανταγωνιστικά μεταξύ τους», δηλώνει ο Κακλαμάνης.

Η ΝΔ θα ασκήσει κριτική εναρμονισμένη με την γενικότερη αντιπολιτευτική της φιλοσοφία. Απορρίπτει το νομοσχέδιο γιατί μέσω αυτού επιδιώκει το ΠΑΣΟΚ την «κομματική άλωση και την υποβάθμιση της Ανώτερης Τεχνικής Εκπαίδευσης». Η οπτική όμως αυτή την οδηγεί τελειώς έξω από το παιχνίδι μιας και δεν μπορεί να κατανοήσει ότι στην κοινωνική σύγκρουση που σοβεί το κομματικό κράτος του ΠΑΣΟΚ δεν απασχολεί κανένα.

Η πιο ουσιαστική τοποθέτηση θα προέλθει από το ΚΚΕ. Ο Φαράκος και η Δαμανάκη (μηχανικοί οι ίδιοι) θα συνδυάσουν τις ανάγκες της ανάπτυξης (μόνιμο όραμα της ελληνικής αριστεράς) με τα αιτήματα του ΤΕΕ δίνοντας ιδεολογικό υπόβαθρο στην κριτική του, και θα αναδείξουν τα κύρια ζητήματα αντιπαράθεσης. Αυτά είναι, ο καθόρισμος με σαφήνεια του ρόλου των ΤΕΙ και των αποφοίτων του στην παραγωγική διαδικασία, η μείωση του χρόνου σπουδών, και τα προσόντα του διδακτικού προσωπικού το οποίο θα πρέπει να έχει περισσότερο επαγγελματική εμπειρία και λιγότερο ακαδημαϊκά προσόντα.

Σ' αυτό ακριβώς το πλαίσιο ενσωματώνει και την κριτική του το ΤΕΕ που βλέποντας να μην καρποφορούν οι διαπραγματεύσεις του με το ΠΑΣΟΚ, προσπαθεί να τραβήξει ένα αγώνα αντιπαράθεσης με το κράτος. Στις 11/10/83 παρουσιάζει πρόγραμμα κινητοποιήσεων, που περιλαμβάνει την παραίτηση των μηχανικών από τις επιβλέψεις έργων, (σε περίοδο ανεργίας μάλιστα...) και πορεία στη Βουλή.

Παράλληλα με τη δραστηριοποίηση του ΤΕΕ, συσπειρώνονται και οι υπομηχανικοί. Όμως δεν διαθέτουν καμία κομματική κάλυψη ούτε πρόσβαση στο κράτος. Μόνο τους όπλο για να αντιμετωπίσουν το ΤΕΕ, είναι η κοινωνική κριτική του. Στις 12/10/83 η συντονιστική επιτροπή 14 συλλόγων κατηγορεί το ΤΕΕ ότι ποτέ δεν μπόρεσε να επιδείξει κοινωνική συνείδηση εκφραζόμενη ανάλογα «όταν η Αθήνα γινόταν τερατούπολη, το περιβάλλον υποβαθμιζόταν», παρά μόνο συντεχνιακή.

Στις 13/10/83 γίνεται η συγκέντρωση των μηχανικών. Η ηγεσία του ΤΕΕ όμως έχει ήδη προχωρήσει σε συμβιβασμό με το ΠΑΣΟΚ, και έχει υποστεί την αγωνιστικότητά της. Η πορεία που είχε προαναγγελθεί θα γίνει με πρωτοβουλία επιμέρους συλλόγων των μηχανικών.

Η διαμάχη θα συνεχισθεί, με ελαττωμένο όμως τόνο στη συνέχεια. Το ΤΕΕ έχοντας επιβάλλει σημαντικές τροποποιήσεις στο νομοσχέδιο, (περιορισμός της διάρκειας φοίτησης και εκπόνησης πτυχιακής εργασίας σε 6 εξάμηνα, και υποβάθμιση των ενδεικτικών εξειδίκευσης που θα χορηγούσαν τα ΤΕΙ από τίτλους σπουδών σε πιστοποιητικά) θα προτιμήσει να μην δώσει συνέχεια.

Οι υπομηχανικοί έχουν αργήσει να συγκροτηθούν. Η συνδρομή που θα τους παράσχει ο κομματικός οργανισμός του ΠΑΣΟΚ, εξασφαλίζοντας τους την υποστήριξη της ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ, ΠΑΣΕΓΕΣ και ΔΟΕ (15/10/83), έρχεται αργά. Τα παιχνίδια έχουν παιχτεί. Αλλά αν και τα ΤΕΙ έχουν χάσει αρκετό από το κύρος τους που έδινε αρχικά το νομοσχέδιο, παραμένουν αναβαθμισμένα σε σχέση με τα ΚΑΤΕΕ. Ο νόμος για τα ΤΕΙ δεν είχε, σαφώς, στόχο την ανατροπή της κοινωνικής ιεραρχίας, απλά θέσπιζε κίνητρα —ιδεολογικά και πραγματικά— για την στήριξη του κύρους της Ανώτερης Τεχνικής Παιδείας. Ήταν όμως αρκετά για να πυροδοτήσουν τη δεδομένη ανασφάλεια των μηχανικών και του ΤΕΕ, που μοιάζουν να βρίσκουν στο Νομοσχέδιο και στους υπομηχανικούς το διαβολικό «επιβήτορα» της κοινωνικής τους θέσης. Έτσι, προσπάθησαν με αγωνία τη σιδερένια κατοχύρωση της μπροστά στην απειλή, ζητώντας «εδώ και τώρα», ορθολογισμό, τάξη και τυφλή αποδοχή της ιεραρχίας.

Όλα αυτά καλυμμένα βέβαια πίσω απ' την αγωνία για την ανάπτυξη του τόπου, και την απαλλαγή της χώρας από την εξάρτηση, για την οποία τόσα χρόνια «καίγονται» και παλεύουν. Μια «αγωνία» που είχε έναν πολύ πρακτικό και υλικό σκοπό: τη διατήρηση κάποιων κεκτημένων δικαιωμάτων των μηχανικών που μεταφράζονται σε πολύ υλικά —και καθόλου εξιδανικευμένα— συμφέροντα και προνόμια.

Ο «συμβιβασμός» των αντιτιθέμενων απόψεων τελικά επιτεύχθηκε. Η αναβάθμιση των ΚΑΤΕΕ (πραγματική ή ιδεολογική) δεν κατορθώνει περισσότερα, από τη νομιμοποίηση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των υπομηχανικών (στις τεχνολογικές ειδικότητες που προβλέπονται) που έχουν κατοχυρωθεί στην πράξη. Ταυτόχρονα όμως λειτουργεί εντελώς απαγορευτικά σε οποιεσδήποτε μελλοντικές διεκδικήσεις. Το αποτέλεσμα είναι η σταθεροποίηση στην ιεραρχία των μηχανι-

κών, η αποδοχή από όλους και χωρίς άλλες «βλέψεις» του ρόλου τους.

Το άγχος των μηχανικών, λόγω κρίσης και ανεργίας, είναι αδικαιολόγητο. Μακροπρόθεσμα, η αναβάθμιση των ΤΕΙ μπορεί να είναι και αναβάθμιση των ΑΕΙ. Η προνομιακή θέση τους στις ανώτερες θέσεις της ιεραρχίας δεν θα διακυβεύεται πλέον από κανένα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΔΩΝΗ»

ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΑΣΟΥ ΡΟΥΣΣΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΔΩΝΗ»

Κ Υ Κ Λ Ο Φ Ο Ρ Η Σ Ε

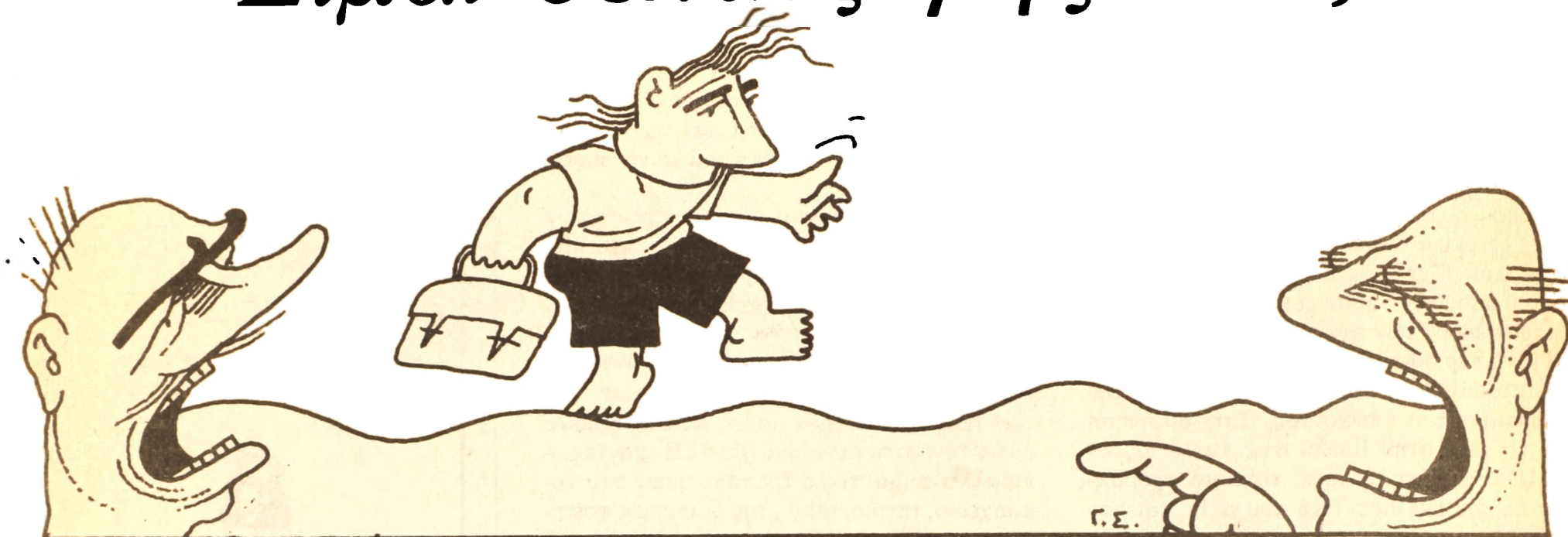
40 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΤΕ
ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
Η ΜΑΧΗ ΣΤΙΣ ΚΑΡΟΥΤΕΣ
(5.8.44)

Ιστορημένη απ' τον
Η. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ

Εκδόσεις: ΦΙΛΙΠΠΟΤΗ
Σόλωνος 69, τηλ. 36.29.642
σελ. 208 Δρχ. 400

Είμαι δεκαεξάρης - και;

Η φιλολογία για τις πρόσφατες εκλογές στις μαθητικές κοινότητες, υπήρξε πλούσια αλλά και αντιφατική στα συμπεράσματά της. Μια νέα γενιά, έδωσε το παρόν της και ξάφνιασε. Οι φετινές εκλογές, που έγιναν σύμφωνα με το νέο κανονισμό για τις μαθητικές κοινότητες, αποτελούν με κάποιο τρόπο ένα ορόσημο. Και έδωσαν την αφορμή να αναρωτηθούμε για τους προβληματισμούς και τις επιλογές της νεότερης γενιάς.

Οι εμπειρίες μας —και οι απαραίτητες υπαγορεύσεις απ' αυτές— ήρθαν να ορθωθούν σαν εμπόδιο σε μια ειλικρινή προσέγγιση αυτών που αποτελούν σήμερα τη νεότερη από μας γενιά. Μετά από κάποια ανοίγματα και βέβαια έχοντας στο μυαλό μας πως «κάθε νεολαία είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με την προηγούμενη» μπορέσαμε να δούμε κάποια φαινόμενα που έρχονται να σταθούν ή να προστεθούν σε κείνην τη λογική που θέλει τη νέα γενιά πολιτικοποιημένη, αλλά με όρους και έννοιες που δεν έχουν τίποτα να κάνουν με τη «Λευτεριά», τον «Ιμπεριαλισμό», τους «Λακέδες», τους «φονιάδες των λαών» αλλά, και ίσως ίσως, με το Πολυτεχνείο. Μοιραία, αφού η σύγκριση γίνεται με κάποια μέτρα, οδηγεί και σε κάποια συμπεράσματα. Είναι όμως φανερό, ότι αυτή η σύγκριση δεν μπορεί να είναι καθοριστική και ερμηνευτική, αλλά ενδεικτική και χρονογραφική. Το ίδιο και τα συμπεράσματα.

Ήρθαν αυτές οι μαθητικές εκλογές να θέσουν ένα πολιτικό πρόβλημα και να αναστατώσουν μερικούς, ή να χαροποιήσουν άλλους. Λίγο πολύ, όλες οι πολιτικές νεολαίες διεκδικούν θρίαμβο —εκεί που θα 'πρεπε ίσως να σκεφτούν και να τοποθετηθούν για την ποιότητα του θριάμβου. Φαίνεται, πως μετράει περισσότερο ότι οι σημερινοί μαθητές είναι αυριανοί ψηφοφόροι κι αυτή τη φορά όχι μαθητικών κοινοτήτων αλλά της Βουλής των Ελλήνων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η διαμόρφω-

ση λοιπόν από πριν «καλών αντιιμπεριαλιστών» απ' τη μια και «μαχητικών αστών» από την άλλη, αποτελεί προφανώς τον κοινό στόχο των πολιτικών νεολαιών, κι όχι άδικα, αφού μέχρι σήμερα καμιά διαφορετική πολιτική ή κοινωνική θεώρηση δεν έχει διασπάσει τα άδυτα του κοινοβουλευτικού τους οράματος. Υπάρχει φυσικά ένα βασικό σημείο που μοιάζουν να το ξεχνούν: ότι κάθε νεολαία χαράζει και ακολουθεί τη δική της πορεία που δεν είναι απαραίτητα μια συντεταγμένη πορεία.

Το Πολυτεχνείο και η αντιδικτατορική πάλη οριοθέτησε μια γενιά. Οι φυσικοί συνεχιστές και διάδοχοι αυτής της γενιάς κλήθηκαν να τραβήξουν σ' έναν δρόμο πάλης και αγώνων που θα επιβεβαίωναν και θα κατοχύρωναν ηθικά την ιστορία της προηγούμενης. Αν αυτό συνέβη μέχρι το 1979-1980, είναι γιατί οι οργανώσεις έλαμπαν ακόμα από την αίγλη και τη γοητεία της παρανομίας. Το γεγονός ότι όλα τα κόμματα και οι νεολαίες τους ήταν «δραματικά νόμιμες» ήδη από τον Αύγουστο του 1974, δεν έγινε άμεσα αντιληπτό, γιατί δεν «χρηιαζόταν» να γίνει. Όταν κάποια γεγονότα στους πανεπιστημιακούς χώρους άρχισαν να εκθέτουν τις κομματικές νεολαίες, φάνηκε και η αδυναμία του οργανωμένου κινήματος να περιγράψει και να πείσει για τους λόγους που εξακολουθούσε να παραμένει έτσι οργανωμένο.

Οι γνωστές μέθοδοι τέθηκαν σε αμφισβήτηση, το ίδιο και η συλλογιστική που τις ανέδειξε. Ήταν η εποχή που αναφέραμε, όταν το φοιτητικό κίνημα βρέθηκε μπροστά σε άλλα προβλήματα από εκείνα που οι κομματικές νεολαίες θεωρούσαν κυρίαρχα. Η σημερινή νέα γενιά αναζητά με το δικό της τρόπο και τα δικά της δεδομένα τη μορφή και το είδος της δικής της πολιτικοποίησης. Αυτής, που για τους περισσότερους, είναι ήδη σημασιοδοτημένη και οριοθετημένη. □

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΕΣ συζητούν ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Με αφορμή τις εκλογές για τις Μαθητικές Κοινότητες, το ANTI, διοργάνωσε στα γραφεία του μια συζήτηση με εκπροσώπους τεσσάρων πολιτικών νεολαίων:

- τον Ντίνο Ρουτζούνη από το Κ.Σ. της ΚΝΕ,
- την Μαρία Βελονάκη μέλος της Σπουδάζουσας της νεολαίας ΠΑΣΟΚ,
- τον Νίκο Χατζηνικολάου από την Ε.Ε. της ΟΝΝΕΔ και γραμματέα του Κ.Σ. της ΜΑΚΙ, και
- τον Θάνο Χατζόπουλο, μέλος του Κ.Σ. του «Ρήγα Φεραίου». Από το ANTI συντόνισε τη συζήτηση ο Άκης Κοσώνας.

Αν και οι προσδοκίες μας από τη συζήτηση δεν επαληθεύτηκαν, αξίζει τον κόπο να σταθούμε σε δύο βασικά σημεία: Πρώτα, στο ότι οι οργανώσεις που εκπροσώπησαν την Αριστερά

παρουσιάστηκαν αρκετά ανήσυχες για την πορεία της ΟΝΝΕΔ στο μαθητικό, αλλά και γενικότερα στο νεολαιίστικο κίνημα και δεύτερο, ότι η ΟΝΝΕΔ στο πρόσωπο του Ν. Χατζηνικολάου τουλάχιστον, παρουσιάστηκε φιλελεύθερη και εκσυγχρονισμένη. Λέμε ότι δεν επαληθεύτηκαν οι προσδοκίες μας, γιατί οι συνομιλητές μας απέφυγαν για κάποιους λόγους να αναφερθούν σε γενικότερη θεώρησή τους για τα όποια φαινόμενα κοινωνικών αλλαγών και ανακατατάξεων στο χώρο της νεολαίας. Κυριάρχησε ένας «αγωνιστικός λόγος» που επεσήμανε τους κινδύνους οι οποίοι προκύπτουν κατά τη γνώμη μας από την αδυναμία των οργανώσεων να σταθούν απέναντι σε νέα στοιχεία που διαμορφώνει η ίδια η νέα γενιά με τις αναζητήσεις και την πορεία της.

Ας περάσουμε όμως στη συζήτηση.

ANTI: Τι βλέπετε στις μαθητικές εκλογές και το κλίμα που διεξήχθησαν;

ΚΝΕ: Με τα αποτελέσματά τους, επιστέγασμα αγωνιστικών παραδόσεων του μαθ. κινήματος, έγινε το πρώτο βήμα σημαντικών και ελπιδοφόρων αγώνων του δημοκρατικού κινήματος στη Μέση Εκπαίδευση και αυτή τη χρονιά.

Την εκτίμησή μας αυτή στηρίζουμε πρώτα απ' όλα σε ότι, συνέβει στα Λύκεια πριν από την έκβαση των εκλογών. Στη συζήτηση που άνοιξε σε καθημερινή βάση μέσα σ' αυτά. Κατά τη γνώμη μας δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι έγιναν φέτος πολλαπλάσιες συνελεύσεις όλων των μαθητών και όχι μια απλή ψηφοφορία. Ότι οι ομιλητές σ' αυτές τις συνελεύσεις ήταν χιλιάδες και μάλιστα πολλοί περισσότεροι απ' αυτούς που ήταν εκλεγμένοι τις προηγούμενες χρονιές ή από εκείνους που είναι μέλη των πολιτικών οργανώσεων.

Κι αυτό που δίνει το σημαντικό χαρακτήρα σε τέτοια γεγονότα είναι η ποιότητα της συζήτησης, το ενωτικό πνεύμα, η διάθεση για ενιαία οργανωμένη δράση.

Σ' αυτό το κλίμα συνέβαλλε σοβαρά ο νέος γενικά δημοκρατικός κανονισμός των Μαθητικών Κοινοτήτων, που αποτελεί κατάκτηση του μαθητικού κινήματος. Και είναι κατάκτηση γιατί ήταν πάγιο αίτημα των μαθητών, που είχαν κάνει και επί Δεξιάς σε πολλά σχολεία πράξη όταν ο τότε κανονισμός μιλούσε για διαπραγματεύσεις. Και επειδή αμέσως μετά την ψήφισή του το Υπουργείο με εγκύκλιους για πολιτικά έντυπα κτλ. προσπαθεί να το υπονομεύσει στην πράξη. Όλα δείχνουν —ότι ένα

κίνημα ωριμάζει στο σχολείο. Με τις δυσκολίες και τα προβλήματά του.

Αλλά πάντως με κατεύθυνση ουσιαστική. Δομεί τις δικές του διαδικασίες. Που αξιώνει να συμμετέχει στον καθορισμό του προσανατολισμού και της λειτουργίας του Λύκειου. Γιατί στις μαθητικές συνελεύσεις έγινε πλούσια συζήτηση και για την ίδια τη μορφωτική διαδικασία και για τον ελεύθερο χρόνο αλλά και για την προοπτική των σημερινών μαθητών. Το ίδιο, για τις σχέσεις τους με τους καθηγητές. Αλλά και για τα δημοκρατικά αντιιμπεριαλιστικά αιτήματα του λαού μας, για την ειρήνη, για την εθνική ανεξαρτησία.

Αναμφισβήτητα λοιπόν η συζήτηση στις μαθητικές εκλογές πήρε πολιτικό

χαρακτήρα. Και με τον τρόπο που έγινε, αποτελεί αποστομωτική απάντηση σε όλη τη φιλολογία που «ανθεί» στα πρωτοσέλιδα του Δεξιού Τύπου για την «κομματικοποίηση» την «εξάρτηση των μικρών μαθητών» από «αδίστακτους καθοδηγητές» και τα τοιαύτα.

Αλλά και σε κείνους που χρεώνουν την πολιτική, αποκλειστικά στη Βουλή και τα Υπουργεία, αφήνοντας για τους μαθητές, το πολύ πολύ την πάλη για μεμονωμένα ζητήματα μακριά από τις βαθύτερες αιτίες των προβλημάτων και το δρόμο της ριζικής λύσης τους.

Οι μαθητές δεν έχουν καμιά διάθεση να κλειστούν στο «γκέτο» τους. Έχουν γνώμη έτσι ή αλλιώς για όλα και θα την πουν.

Ν. ΠΑΣΟΚ: Αρχικά για να συζητήσουμε τα αποτελέσματα των μαθητικών Κοινοτήτων θα πρέπει να δούμε σε ποια πλαίσια γίνονται αυτές οι εκλογές εδώ και δυο χρόνια. Μια καινούρια δηλαδή πραγματικότητα η οποία σηματοδοτείται τόσο από την εκφρασμένη θέληση της κυβέρνησης για μια άλλη πολιτική για μια άλλη αλλαγή δηλαδή του σχολείου των δομών και της λειτουργίας του, όσο και από το πλαίσιο που βέβαια είναι πάρα πολύ συγκεκριμένο, είναι ο καινούριος Νόμος για τη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων.

Η κυβέρνηση της αλλαγής έχει προωθήσει μια σειρά από αλλαγές στη λειτουργία του σχολείου, διαλεκτικά δεμένες που επαναπροσδιορίζουν και διαφοροποιούν το ρόλο των μαθητών, αναδεικνύοντάς τους σε υποκείμενα της λειτουργίας του σχολείου. Ενώ παράλληλα επεμβαίνει καθημερινά στην αλλαγή της ιδεολογίας που περνά στο σχολείο.

Έτσι έκδοσε καινούρια βιβλία δημοκρατικά και σύγχρονα που αλλάζουν το περιεχόμενο της γνώσης στο σχολείο. Προωθεί καινούριο θεσμικό νόμο που θα αντικαταστήσει τον Νόμο 309 και θα εισάγει τη συμμετοχή και τον κοινωνικό έλεγχο στην εκπαίδευση, κατάργησε τις πανελλήνιες εξετάσεις, αίτημα όλων των φορέων της εκπαίδευσης, και τις αντικατέστησε από ένα σύστημα λιγότερο άνιστο, ποιο δικαιο, χωρίς ταξικούς φραγμούς. Αύξησε τους διορισμούς καθηγητών στην Μέση Εκπαίδευση σε ύψη που ποτέ στο παρελθόν δεν είχαν γίνει.

Θεσμοθέτησε τον ελεύθερο συνδικαλισμό. Πάγιο αίτημα των φορέων της εκπαίδευσης. Προεκλογικός στόχος του ΠΑΣΟΚ. Άλλαξε τον κανονισμό για τις Μαθητικές Κοινότητες αναγνωρίζοντας έτσι το δικαίωμα των μαθητών να συνδικαλιζονται.

Ο Μαθητικός Κανονισμός πρέπει να ερμηνευτεί σαν κανονισμός πλαίσιο που βάζει τους όρους για την ανάπτυξη και την πολιτικοποίηση του Μαθητικού Κινήματος.

Απέναντι στις αυταρχικές δομές της εκπαίδευσης το Μαθητικό Κίνημα πρέπει να αντιπαραθέσει τη δική του άποψη για τον τρόπο παροχής των γνώσεων. Που σημαίνει να πάρει πρωτοβουλίες για να σπάσει η από καθέδρας διδασκαλία, να κάνει τις δικές του προτάσεις για το περιεχόμενο των βιβλίων και τα αναλυτικά προγράμματα.

Τέλος είναι καιρός σήμερα το Μαθητικό Κίνημα να εντάξει τα προβλήματά του στα συνολικότερα προβλήματα.

Που σημαίνει: Να προωθήσει το Μαθητικό Κίνημα περιφερειακές συσκέψεις μαθητών. Όπου οι μαθητές θα 'χουν την ευκαιρία να συζητήσουν, να κατανοήσουν τα κοινά προβλήματά τους, να προτείνουν λύσεις. Να συναντηθεί με τις ΕΛΜΕ της περιοχής του. Όστε τα δύο κινήματα να επεξεργασθούν κοινή πολιτική για τα ίδια προβλήματα που τους αφορούν. Να συνδεθεί τέλος με την τοπική Αυτοδιοίκηση, συμμετέχοντας ενεργά στις δραστηριότητές της, στην κατεύθυνση του σπασίματος της γκετοποίησης του σχολείου.

ΟΝΝΕΔ: Επειδή εγώ έχω συνηθίσει να βλέπω τις όποιες εξελίξεις με θετική σκοπιά αναγνωρίζω στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, ότι έδωσε έναν Κανονισμό μαθητικών κοινοτήτων ο οποίος είναι ημιτελής, αλλά έχει κάποια θετικά στοιχεία, μία κατεύθυνση ανάπτυξης του μαθητικού κινήματος μέσα από κάποιες διαδικασίες οι οποίες δεν υπήρχαν μέχρι τότε στο χώρο του σχολείου. Μιλώ για κάποιες διαδικασίες οι οποίες απλώς εθίζουν τον μαθητή, σ' αυτό που λέμε συνδικαλισμός και λέω απλώς εθίζουν γιατί για μένα για να υπάρξει συνδικαλισμός σε ένα χώρο πρέπει να υπάρχουν ορισμένοι βασικοί κανόνες λειτουργίας του παιχνιδιού που δεν υπάρχουν με τον τωρινό κανονισμό, δεν υπήρχαν ούτε με τον προηγούμενο.

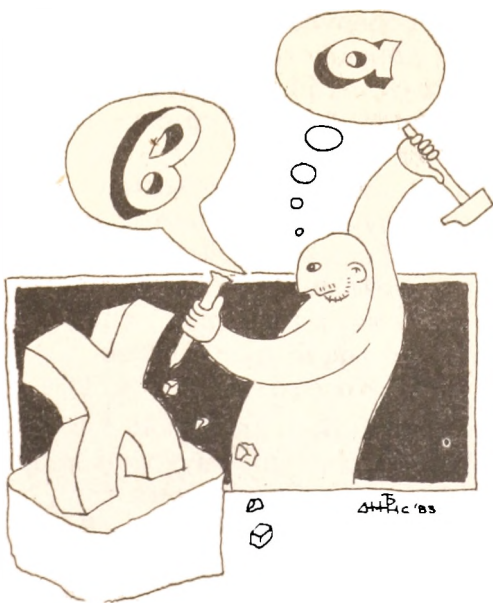
Για μένα το ότι συμμετέχουν κάποιοι μαθητές με δικαίωμα λόγου, μέσα σε κάποιο όργανο που λέγεται σύλλογος καθηγητών, ή οτιδήποτε άλλο δεν είναι κάτι το ιδιαίτερα ουσιαστικό, γιατί τα θέματα τα οποία επελέγησαν από τον κανονισμό για τη συμμετοχή των μαθητών σ' αυτά τα όργανα είναι θέματα ανώδυνα, δεν αφορούν την εκπαιδευτική διαδικασία αυτή καθ' αυτή. Σ' αυτό συμφωνεί έστω κι αν το πει μ' άλλα λόγια και η ΚΝΕ. Αυτό το λέω για να δείξω ότι είμαστε ανοιχτά, με πολύ καλή διάθεση και πρώτα από όλα δεν δεχόμαστε τον όρο Δεξιά τον οποίο κάθε φορά που θα τον ακούσω εγώ στη συνέχεια δεν θα απαντάω γιατί δεν θεωρώ ότι η δική μας παράταξη είναι Δεξιά παράταξη. Πιστεύω η παράταξή μας είναι φιλελεύθερη, δημοκρατική, πιστεύει σε ένα συγκεκριμένο πολίτευμα, το οποίο λειτουργεί στις Δυτικές χώρες, και το οποίο χαρακτηρίζεται φιλελεύθερο.

Επειδή κάποιες λέξεις τις συζητήσαμε πολύ και επειδή έχουμε συνηθίσει ό,τι το Αριστερό —και αυτή είναι γεωγραφική τοποθέτηση όχι πολιτική— να το θεωρούμε προοδευτικό, ό,τι το Δεξιό να το θεωρούμε αντιδραστικό, εγώ θέλω να πιάσουμε ένα ένα τα ζητήματα γύρω από το θέμα της λειτουργίας του μαθητικού κινήματος. Αν είναι προοδευτικός αυτός που θεωρεί ότι το να οργανώσουμε το μαθητικό κίνημα με ένα 15μελές μαθητικό συμβούλιο μέσα στο χώρο του σχολείου λύνουμε το πρόβλημα της δημοκρατικής διαδικασίας στο χώρο του σχολείου και να δούμε αν είναι προοδευτικός από την άλλη μεριά, αυτός που λέει ότι αυτό δεν είναι το κυρίαρχο ζήτημα. Αυτός που λέει ότι δεν είναι

κυρίαρχο ζήτημα το να δίνουμε τη δυνατότητα σε 15 πολιτικοποιημένους, σε 15 καφρούληδες και σε 15 παιδάκια που έχουν ψυχολογικά προβλήματα να πάνε και να ρίξουν το κουκί τους και να τα λύσουν αυτά μέσα από μια διαδικασία βαβούρας, —γιατί εμείς πιστεύουμε ότι η δημοκρατική διαδικασία αφορά τη σχέση διδάσκοντος διδασκόμενου, τον τρόπο που γίνεται το μάθημα, σημαίνει πηγές μάθησης αντικειμενικές που δίνουν όλες τις απόψεις. Για όλα αυτά έχουμε τη διάθεση να παλέψουμε απέναντι σε οποιαδήποτε Κυβέρνηση.

Και θα θυμίσω στους συναδέλφους για να πάψουν να θριαμβολογούν για τη μεγάλη απήχηση της Αριστεράς στο χώρο του σχολείου, το θέμα στο οποίο συμφώνησαν το ΠΑΣΟΚ και ο Μάλης, ο αρθρογράφος της ΒΡΑΔΥΝΗΣ. Το ΠΑΣΟΚ και ο Μάλης χεράκι χεράκι στηρίζανε το ζήτημα των απουσιών το οποίο είναι αυταρχικότατο και εμείς το καταδικάσαμε σε αντίθεση και με το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας που συμφώνησε με το ΠΑΣΟΚ.

Το ότι έχει πάρει ένα αντιαυταρχικό προσανατολισμό, ένα φιλελεύθερο προσανατολισμό το μαθητικό κίνημα αποδεικνύεται καθημερινά στην πράξη και από μια σειρά κινητοποιήσεις του μαθητικού κινήματος. Θα θυμίσω το Μίλωνα πέρσι στον οποίο πάνω από 3.500-4.000 μαθητές έδωσε την απάντηση στο ζήτημα του ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ που μοίρασε ο κ. Λαλιώτης στα σχολεία.

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ: Νομίζω ότι η λειτουργία του μαθητικού κινήματος, οι μαθητικές εκλογές αποτελούν πρώτα απ' όλα μια αγωνιστική κατάκτησή του η οποία έχει ξεκινήσει από πολύ παλιότερα. Η λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων πριν τον κανονισμό, ήταν μια κατάκτηση του μαθητικού Κινήματος, γιατί οι μαθητικές κοινότητες είχαν αρχίσει να λειτουργούν σε μια κατάσταση

μισοπαρανομίας και μόνο η δράση τους είναι εκείνη που ουσιαστικά τις θεσμοποίησε για να φτάσουμε στη σημερινή κατάσταση που έχει αναμφισβήτητα θετικά στοιχεία. Ο κανονισμός των μαθητικών κοινοτήτων είναι ένα δημοκρατικό πλαίσιο, έχει όμως κάποια συγκεκριμένα προβλήματα που έχουν να κάνουν και με το εκλογικό σύστημα, έχουν να κάνουν και με το ρόλο που αντικειμενικά παίζουν τελικά τα 15μελή συμβούλια. Πολλές φορές όμως ο ρόλος τους είναι σε πάρα πολλά σημεία αποφασιστικός και γραφειοκρατικός και έχει το εγγενές πρόβλημα να αποτελεί μια μίμηση του φοιτητικού συνδικαλισμού πράγμα που βιάζει τις ίδιες τις διαδικασίες του μαθητικού κινήματος.

Νομίζουμε ότι οι διαδικασίες των εκλογών ανέδειξαν την κατάσταση που βρίσκονται τα νεολαιίστικα κινήματα σήμερα και ιδιαίτερα οι πιο νέες ηλικίες που είναι αυτή τη στιγμή μέσα στο σχολείο. Δεν νομίζουμε το ότι απλά ανέδειξαν μια δημοκρατική κατεύθυνση μπορεί να αποτελέσει κάτι το σταθερό για όλους μας, δεδομένου ότι πραγματικά οι λέξεις έτσι χάνουν τη σημασία τους. Εκείνο που αποδεικνύεται περίτρανα είναι ότι αν δεν συνηθίσουμε να βλέπουμε με τα ίδια τα μάτια των μαθητών, αν δεν πάψουμε να αφορίζουμε, σίγουρα θα μεγαλώνει η απόσταση ανάμεσα στις πολιτικές νεολαίες και στις καινούργιες γενιές.

Το φαινόμενο των ανεξάρτητων που αποτελούν αναμφισβήτητα την πρώτη δύναμη στα σχολεία δεν είναι ένα φαινόμενο μονοσήμαντο, δεν έχει καμιά σχέση με τους ανεξάρτητους που είχαμε ζήσει σε παλιότερες εποχές στο φοιτητικό κίνημα, οι οποίοι είχαν ένα σαφή προσανατολισμό. Οι ανεξάρτητοι που αποτελούν τη σαφή πλειοψηφία μέσα στα 15μελή σ' όλη την Ελλάδα είναι κάτι τελείως διαφορετικό. Μέσα σ' αυτούς ενυπάρχουν οι πιο αντιφατικές τάσεις και συμπεριφορές, αντανακλούν ίσως όλα τα προβλήματα και

τις τάσεις που επικρατούν σήμερα στη Νεολαία. Μέσα εκεί υπάρχουν οι αδιάφοροι, υπάρχουν οι ωραίοι του σχολείου οι οποίοι βγαίνουν απλώς επειδή στη βαβούρα των εκλογών θέλουν να βάλουν κι αυτοί υποψηφιότητα, υπάρχουν και πραγματικά ανεξάρτητοι που εμβρυωδώς έστω έχουν μια στάση απέναντι στη ζωή και την πολιτική που δεν τους οδηγεί στην ένταξη σε κανένα συγκεκριμένο κόμμα.

Οι εκλογές σημαδεύτηκαν και από άλλα αρνητικά στοιχεία.

Ένα είναι αυτό που αφορά τα επεισόδια που αναφέρθηκαν σε κάποια σχολεία που είναι δυστυχώς αρκετά και δημιουργούν βάσιμες υποψίες ότι ήταν στημένα έξω από τα σχολεία. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε ένα Λύκειο στο Χαλάνδρι, στο Πρώτο Λύκειο, με αφορμή κάποιο πρόβλημα που υπήρξε, διαδικασιών με κάποιες καταγγελίες για διακίνηση ψηφοδελτίων από παρατάξεις, καταλήξαμε σε πέντε λεπτά να έχουμε μια γενική σύρραξη που έγινε ρεπορτάζ εντός πενταλέπτου από δημοσιογράφο της ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗΣ. Είναι αδύνατο οποιοδήποτε δημοσιογραφικό δαιμόνιο, μέσα σε 5 λεπτά να βρίσκεται στο Χαλάνδρι, εκτός κι αν ήταν προσχεδιασμένο.

Το δεύτερο στοιχείο είναι η αδράνεια και η έλλειψη ζωντάνιας στις εκλογές. Οι μαθητές ψήφισαν έτσι για να τελιώνουν.

Αυτά θα 'πρεπε να τα δούμε με ένα τρόπο θετικό ότι αν δηλαδή αυτά τα πράγματα δεν καταπολεμηθούν, αν δεν βάλουμε όλοι στη λογική μας ότι αυτός ο θεσμός τώρα που διανύει τα πρώτα του βήματα πρέπει να στηριχθεί ολόπλευρα τότε φθάνουμε στη δυσάρεστη κατάσταση μετά από κανά δυο χρόνια —τόσο σύντομα— ανεξάρτητα από προθέσεις και οποιαδήποτε κυβερνητική πολιτική να είμαστε θεατές μιας ουσιαστικής παράλυσης αυτού του θεσμού και της διάλυσής του. Και κάτι τέτοιο θα έβλαπτε και πέρα την πορεία των νεολαιίστικων κινήματων.

ΑΝΤΙ: Πώς εκτιμάτε την παρουσία της ΟΝΝΕΔ και τα αποτελέσματα των εκλογών;

ΚΝΕ: Η Δεξιά προσπάθησε να παρέμβει στις εκλογές, αξιοποιώντας την πραγματικότητα ότι 2 χρόνια τώρα δεν προχωράει η αλλαγή και γενικά και στην εκπαίδευση, αλλά και τα κενά στη δράση των Μαθητικών Συμβουλίων στην ανάπτυξη της πάλης, και σήκωσε μια προκλητική δημαγωγία στους μαθητές, αυτή που κατεζοχόν

ευθύνεται για τα προβλήματα της εκπαίδευσης.

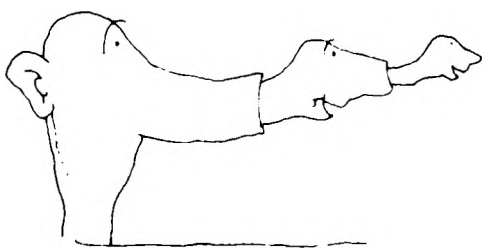
Όμως παρά τη χρησιμοποίηση ενός τεράστιου μηχανισμού, το συντονισμό της με αντιδραστικές διευθύνσεις σχολείων, τις πιέσεις μέσα από οικογένειες «συντηρητικών παραδόσεων» και συλλόγους γονέων —σφραγίδες που έχει στα χέρια της, δεν πήρε τα «αναμενόμενα» από τους

μαθητές. Δεν τα κατάφερε ούτε με την κινητοποίηση «εξωσχολικών» τρομοκρατών, ούτε με τις —όχι ιδιαίτερα λίγες— προσπάθειες νόθευσης αποτελεσμάτων και χρήσης βίας.

Παρόλ' αυτά η προσφορά της υποτιθέμενης νίκης σαν «δώρου» στη συγκέντρωση Αβέρωφ της Θεσσαλονίκης, πέρα από το αστείο του πράγματος, είναι νομίζουμε αρκετή και τις προθέσεις της για τη μαθητική νεολαία να αποκαλύψει και την έννοια της «ανεξαρτησίας» που πρεσβεύει να φανερώσει.

Πρέπει ιδιαίτερα να επισημάνουμε εδώ, το καθήκον που έχουν όλες οι προοδευτικές δυνάμεις, με την ενότητα στη δράση, να συμβάλλουν ώστε να γίνεται καθημερινά δυσκολότερο στη Δεξιά να επιχειρεί να εκφράσει και το ελάχιστο μέρος των μαθητών. Και υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις η Δεξιά να μη βρει περιθώρια, με κανένα τρόπο να τραβήξει σε συντηρητικές κατευθύνσεις τη μαθητική νεολαία. Γιατί:

- Αναδειχτηκαν δημοκράτες
- αγωνιστές, μαθητές στη συντριπτική πλειοψηφία των μαθητικών συμβουλίων σε πανελλαδική κλίμακα
- Η οργάνωσή μας αποτελεί την πρώτη και μεγαλύτερη δύναμη που εκπροσωπείται στα νέα όργανα. Πράγμα που το μετράνε σοβαρά όλοι, είτε το παραδέχονται και το εκφράζουν ανοιχτά είτε όχι.

Ν. ΠΑΣΟΚ: Η παρουσία της Δεξιάς στο Μ.Κ., είναι σχετική. Θα πρέπει να ασχοληθούμε μόνο με τις ενδείξεις που υπάρχουν, αφού δεν υπάρχει διαμορφωμένη τάση —έτσι μιλώντας για άνοδο της ΟΝΝΕΔ τονίζουμε ότι αυτή είναι περιστασιακή και δεν έχει ρίζες σε δεξιά ιδεολογία. Η ΜΑΚΙ δεν εμφανίστηκε πουθενά με ψηφοδέλτιο και ψάρεψε στα θολά νερά, άσκησε όμως πολιτική προπαγάνδα που γνώρισε δημοσιότητα από τον Τύπο της Δεξιάς, ο οποίος φυσικά χαρακτηρίζεται από κιτρινισμό και χαλκεύει την πραγματικότητα. Η αλήθεια είναι ότι η σημερινή νέα γενιά, η γενιά της αλλαγής, έχει λειψή ιστορική μνήμη, άρα και

αδυναμία σύγκρισης παρόντος-παρελθόντος.

Είναι γνωστός όμως ο ρόλος που επεφύλασσε στους μαθητές η κυβέρνηση της Ν.Δ., ρόλο παθητικό, στο περιθώριο της λειτουργίας του σχολείου, ικανούς μόνο για δεντροφυτεύσεις (κανονισμός Βαρβιτσιώτη).

Η ΟΝΝΕΔ σήμερα χρησιμοποιεί τα εκλογικά αποτελέσματα στα σχολεία για μικροκομματικά οφέλη. Γι' αυτό δεν έχει δικαίωμα να μιλά για κομματικοποίηση στο σχολείο όταν αυτή πρώτη κομματικοποιεί. Αν η δήλωση του προέδρου της ΜΑΚΙ ότι αφιερώνει τη νίκη της παράταξής του στον Αβέρωφ δεν είναι κομματικοποίηση τότε τι είναι;

Ένα άλλο σημείο είναι ότι με βάση αυτά τα αποτελέσματα που έχουμε εμείς που πιστεύουμε ότι είναι αντικειμενικά με την έννοια ότι δεν τα μαγειρέψαμε, δεν προσθέσαμε ανεξάρτητους, βγαίνει ότι η ΠΑΜΚ είναι πρώτη δύναμη και βέβαια για μας αυτό δεν είναι τυχαίο είναι κατ' αρχάς ότι καταξιώνεται ο πρωτοπόρος ρόλος της ΠΑΚΜ, η ορθότητα και η πληρότητα των θέσεων της. Εδώ πέρα βέβαια θα πρέπει να πούμε παρενθετικά που είναι σημαντικό για την εκτίμηση των εκλογών ότι η ΠΑΜΚ όπου εμφανίστηκε δεν έκρυψε την ταυτότητά της ενώ οι υπόλοιπες πολιτικές νεολαίες κρύφτηκαν πίσω από τον ανέξοδο τίτλο του ανεξάρτητου.

Άλλο στοιχείο των εκλογών είναι ότι παρουσιάζεται μια αύξηση της δύναμης αυτών που λέγονται ανεξάρτητοι μαθητές.

Ο καθένας αυτούς τους ανεξάρτητους τους υπολογίζει στα ποσοστά του και υπάρχουν εδώ και συγκεκριμένες καταγγελίες για την ΟΝΝΕΔ. Εν πάση περιπτώσει υπάρχει μια σημαντική δύναμη των ανεξάρτητων, εδώ πέρα βέβαια θα μπορούσαν να επιχειρηθούν διάφορα αποτελέσματα, διάφορα συμπεράσματα. Για μας δεν μπορεί να ερμηνευθεί αυτό το ποσοστό των ανεξάρτητων μαθητών ότι έχει μια συγκεκριμένη άποψη των μαθητών για τη σχέση τους με την πολιτική. Νομίζω ότι αυτό θα ήταν λάθος με την έννοια ότι μέσα στο μαθητικό χώρο οι πολιτικές τάσεις δεν είναι διαμορφωμένες και είναι λογικό να μην είναι διαμορφωμένες στο βαθμό που οι διαδικασίες είναι πρωτόγνωρες, στο βαθμό δηλαδή που οι μαθητές για πρώτη φορά βιώνουν τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασής τους.

ΟΝΝΕΔ: Είναι φανερό από τις τοποθετήσεις όλων των άλλων, ότι κάτι έχει αρχίσει ν' αλλάζει στον χώρο του Μ.Κ. Η τακτική των οργανώσεων που μέχρι σήμερα ήταν επιθετική απέναντι στην ΟΝΝΕΔ, έχει μεταβληθεί σε αμυντική, κι αυτό γιατί αφετηρία των θέσεων που παίρνουν οι άλλοι είναι οι δικές μας προτάσεις. Μέχρι τώρα η θεώρησή τους ότι δηλαδή «δεν μπορεί η Δεξιά να 'χει άποψη» φαίνεται να καταρρέει, αφού στη λογική των μαθητών δεν πέρασε η προσπάθεια του γενικού αφορισμού της άποψής μας για τα προβλήματα του Μ.Κ. Επιμένουν οι νεολαίες ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΚΚΕ εσωτ., να χτυπάνε έναν εχθρό που τον βλέπουν στην ΟΝΝΕΔ. Κάνουν όμως ένα βασικό λάθος —δεν είμαστε εμείς ο εχθρός, αλλά η ίδια η πρακτική τους. Η παραδοσιακή Αριστερά, έχει τεθεί σε αμφισβήτηση από την νεολαία, αλλ' αυτό αρνούνται να το κατανοήσουν.

Από το '81 και μετά είτε το θέλουν ορισμένοι, είτε όχι μέσα στο χώρο του σχολείου επικρατεί ένα καινούριο κλίμα. Αυτό το κλίμα έχει να κάνει με την απομυθοποίηση της Αριστεράς στο χώρο αυτό με μια απομυθοποίηση για την οποία ευθύνεται το ΠΑΣΟΚ, αλλά την οποία πληρώνουν οι άλλες «δημοκρατικές» δυνάμεις το βάζω σε εισαγωγικά γιατί θεωρώ ότι μια λέξη που χρησιμοποιείται από όλους έχει χάσει το νόημά της, έχει απομυθοποιηθεί όλο αυτό το όραμα για την Παιδεία που προβλήθηκε προεκλογικά, οι Πανελλαδικές είναι δυστυχώς για το ΠΑΣΟΚ αντίγραφο των Πανελλήνιων, δεν άλλαξε κάτι στη διαδικασία εισαγωγής, ούτε στη σχέση διδασκόμενου διδάσκοντος. Εμείς έχουμε άποψη ότι πρέπει να αλλάξει κάτι, και στεκόμαστε απέναντι στην πολιτική και της προηγούμενης κυβέρνησης και της σημερινής και γι' αυτό ακριβώς το φετινό μας σύνθημα ήταν ακριβώς το σύνθημα: **Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΑΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.**

Και βέβαια, η ΟΝΝΕΔ δεν ψάρεψε σε «θολά νερά», όταν στο φυλλάδιο της ΜΑΚΙ για τις εκλογές τονίζε ότι πολιτικός της φορέας είναι η Ν.Δ.

Και εδώ πρέπει να τονίσω ότι η δήλωσή μου κατά την συγκέντρωση της Ν.Δ. στη Θεσσαλονίκη, για να μην διαστρεβλώνεται ήταν η παρακάτω: «Αφιερώνω τη νίκη της ΜΑΚΙ, της Φιλελεύθερης Εκλογής, στη συγκέντρωση της Θεσσαλονίκης, τη συγκέντρωση του μεγάλου φιλελεύθερου αστικού χώρου».

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ: Η παρουσία του Ν.

Χατζηνικολάου, η τοποθέτησή του πάνω στα προβλήματα της συζήτησης δημιουργεί μια τεράστια απόσταση μεταξύ της ΟΝΝΕΔ και της ΝΔ. Παρατηρώ και μια οικειοποίηση του αριστερού λόγου (σε επίπεδο συνθημάτων τουλάχιστον), πράγμα που σημαίνει ότι αυτός ο λόγος είναι επίκαιρος και πρόσφορος.

Με επαναστατική ή φιλελεύθερη φρασεολογία, η ΟΝΝΕΔ δεν μπορεί να πείσει για την ικανότητά της αλλά και τη βούλησή της για συμμετοχή της στους δημοκρατικούς θεσμούς. Το να διαμαρτύρεται δηλαδή εναντίον των πυρηνικών πυραύλων και να διακηρύττει απ' την άλλη ότι «η Ελλάς ανήκει στη Δύση, άρα χρειάζεται τους Πέρσιγκ-2 και Κρουζ», είναι αστείο. Έπειτα, πως μπορεί να υπάρξει δημοκρατία, όταν εκείνη πρώτη χωρίζει τη νεολαία σε «δημοκρατική» και σε νεολαία «μαρξιστικού μετώπου»; Είναι σίγουρο, ότι υπάρχει άνοδος της Δεξιάς —η λύση για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου δεν είναι ο μονόδρομος που προτείνει η κυβέρνηση (οδηγώντας έτσι στην πώληση τα πράγματα) αλλά μια άλλη πορεία που θα επιλέξει το κίνημα για να απομονώσει τη Δεξιά.

Τώρα όσον αφορά το κατά πόσο μπορούμε να δίνουμε σημασία στα εκλογικά αποτελέσματα εγώ νομίζω καμιά, με τη σημερινή κατάσταση, με την κομματικοποίηση που υπήρξε, με τα προβλήματα και τα επεισόδια που υπήρξαν, με ένα εκλογικό σύστημα το οποίο δεν στηρίζεται πάνω σε οργανωμένα ρεύματα που διεκδικούν την ψήφο των μαθητών, αλλά στηρίζεται στις υποψηφιότητες και είναι ουσιαστικά πλειοψηφικό, υπάρχει μια εγγενής αδυναμία να καταγράψουμε με γνήσιο τρόπο τις πολιτικές κατευθύνσεις των μαθητών. Και τα μαθητικά αποτελέσματα μετά τα φοιτητικά και μετά και τα αποτελέσματα σε άλλους χώρους έχουν μπει μέσα σε ένα παιχνίδι που παίζεται γενικά στην πολιτική μας ζωή. Ανάμεσα στο ποιος σήμερα έχει την πλειοψηφία στο Λαό και ο καθένας με βάση αυτό το παιχνίδι μπορεί και διαμορφώνει τα αποτελέσματα για να δείξει ότι αυτός είναι η πλειοψηφία.

Οι περασμένες γενιές καλύπτονται από σύμβολα

Μια Τρίτη βράδυ μετά το φροντιστήριο έγινε η συνάντησή μας με έξι μαθητές της Γ' Λυκείου του Βαρβάκειου, σχολείου που συνειδητά επιλέχθηκε, καθώς δεν αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα για την ελληνική πραγματικότητα. Το ξεχωριστό στοιχείο που μας οδήγησε σ' αυτή την επιλογή είναι η παρουσία ενός ποσοστού 25% μαθητών που απείχαν από τις εκλογές και μάλιστα στήριξαν με επιχειρήματα τη θέση τους.

Τέσσερεις από τους συνομιλητές μας συμμετείχαν στις εκλογές και δύο απείχαν. Όμως και οι έξι συμφωνούν ότι ο Κανονισμός Μαθητικών Κοινοτήτων είναι τόσο αόριστος που μόνο σαν «ευχολόγιο» —όπως τον χαρακτήρισε ο Παναγιώτης— μπορεί να θεωρηθεί. «Απείχαμε γιατί ο θεσμός των Μαθητικών Κοινοτήτων είναι ένας θεσμός που επιβλήθηκε από τα πάνω και αφού δεν ρωτηθήκαμε δεν μας εκφράζει. Οι θεσμοί πρέπει να 'ρχονται από τα κάτω και όχι να επιβάλλονται», δικαιολογεί την αποχή του ο Νικόλας, που μας έδωσε την αίσθηση και του πιο «μοναχικού» από την παρέα.

«Εγώ διαφωνώ ριζικά, γιατί παρά το γεγονός ότι ο θεσμός είναι δοτός, και έχει πολλούς περιορισμούς μέσα του, εμείς οι ίδιοι μπορούμε να καταφέρουμε πολλά πράγματα και να τον κάνουμε να γυρίσει μπούμεραγκ», αντικρούει ο Χρήστος σε ένα πιο «ρεαλιστικό» τόνο, που είναι εκλεγμένος και στο 15μελές του σχολείου του. «Νομίζω ότι με το θέμα της αποχής υπήρξε σε κάποιο μικροσκοπικό επίπεδο, το μεγάλο πρόβλημα της Αλλαγής των θεσμών, είτε μέσα από τους παρεχόμενους θεσμούς ή έξω από αυτούς με τη βίαιη κατάλυσή τους. Η δική μου θέση είναι ότι η αποχή τελικά καταλήγει εναντίον κάθε προσπάθειας για αναβάπτιση του μαθητικού κινήματος» συνοψίζει ο Παναγιώτης.

Τα κριτήρια της εκλογής και οι Νεολαίες

«Πρώτος σε ψήφους σε μας βγήκε γνωστό Νεοδημοκρατικό παλικαράκι, με το καλό του το μηχανάκι. Η δομή του σχολείου και το γεγονός ότι το 15μελές εκλέγεται με άμεση ψηφοφορία ευνοεί τις παρατάξεις και όσους έχουν κοινωνικές γνωριμίες».

«Για τις πολιτικές νεολαίες έχει υπάρξει ένας κορεσμός. Η ηρωική εποχή που τα σχολεία και τα Πανεπιστήμια ήταν το φυτώριο των δραστήριων πολιτικοποιημένων ανθρώπων έχει σιγά σιγά ξεπέσει. Το Πολυτεχνείο ήταν το τελευταίο σημάδι μιας γενιάς που πάλεψε και είδε τα ιδανικά της να γκρεμίζονται. Τώρα οι νέοι των 14-18 χρόνων, έχουμε πέσει στο φαύλο κύκλο μιας καταναλωτικής κοινωνίας, μιας προσπάθειας να απορρίψουμε την πολιτικοποίηση, δεν θέλουμε να είμαστε πολιτικοποιημένοι, δεν θέλουμε να μπλέξουμε, να διακινδυνεύσουμε τη θεσούλα που πάμε να βγάλουμε. Οι νέοι σήμερα γίνονται αδιάφοροι. Μιλούσα με μια κοπέλα της Α' Λυκείου και μου έλεγε: "Εκείνο που μ' αρέσει από την Αμερική είναι ο καταναλωτικός τρόπος ζωής"».

Η ευθύνη για την απομάκρυνση από τις Κομματικές Νεολαίες επιρρίπτεται από τους περισσότερους στις ίδιες (οι συνομιλητές μας δεν είναι οργανωμένοι σε κομματικές οργανώσεις, αν και θα μπορούσαμε να πούμε ότι κινούνται στο χώρο της Αριστεράς): «Παρά τον αντιδογματικό χαρακτήρα που προβάλλουν μερικοί, τελικά πέφτουν στα παλιά καλά κόλπα. Εκείνο που μου είχε κάνει εντύπωση όταν πήγα σε μια μάζωξη της ΠΑΜΚ, ήταν που βγήκε ο μαθητοπατέρας και μας είπε —Από δω θα είναι το μαντρί της ΚΝΕ, θα βγαίνει ο ΚΝΙΤΗΣ να μιλήσει, θα χειροκροτούν από κάτω. Οπότε εμείς θα πρέπει να κάνουμε μια άλλη ομάδα, (ενώ για την ΚΝΕ είχε πει μαντρί) που θα χειροκροτάει όταν μιλάει ο ΠΑΜΚΙΤΗΣ—. Του λέω —ρε Δημήτρη τι νομίζεις ότι θα οφελήσει αυτό το μαντρί— και μου λέει— και τι θέλεις δηλαδή να αφήσουμε να μας καπελώσει η ΚΝΕ»;

Οι συνομιλητές μας δεν έχουν ταμπού. Έτσι δεν διστάζουν από την άλλη μεριά να αναγνωρίσουν ότι «Τελικά όμως οι μόνοι

που τρέχανε στο μαθητικό Συμβούλιο ήταν οι οργανωμένοι στις κομματικές οργανώσεις. Πολλά από τα μέλη του 15μελούς δεν πατήσανε ποτέ, υπήρχαν παιδιά που έβαλαν υποψηφιότητα για πλάκα».

Όμως ο Χρήστος, ο Γιάννης, ο Νικόλας, ο Παναγιώτης, ο Γιώργος και ο Γιάννης, δεν στέκονται μόνο στις μαθητικές κοινότητες. Ο λόγος τους κρυστάλλινος μπήγει βαθιά το νυστέρι και ξεσκεπάζει αγωνιστικά ένσημα και φυλακόσημα: «Κι ύστερα είναι και το άλλο, θα μιλήσω για τους πατεράδες μας. Μας ήρθαν με τα παράσημα της αντιστασιακής δράσης, λένε εμείς παλέψαμε, εμείς φάγαμε ξύλο εσείς δεν κάνατε τίποτα. Εγώ τι θα πρέπει να κάνω να ξανάρθει δηλαδή χούντα για να φάω κι εγώ ξύλο για να έχω το δικαίωμα να κοκορεύομαι γι' αυτά τα πράγματα».

«Όχι δεν αποδέχομαι το χαρακτηρισμό της χαμένης γενιάς. Είμαστε γενιά μιας μεταβατικής περιόδου. Και τι θα πει χαμένη, χαμένη έναντι ποιου; Μιας γενιάς που είχε να παλέψει με ένα φανερό εχθρό και με χίλιους κρυφούς; Πιστεύω δηλαδή ότι είμαστε σε ένα σημείο όπου δρουν πολλές δυνάμεις, και το βασικό πρόβλημα είναι ότι δεν μπορούμε να βρούμε τη συνισταμένη αυτών των δυνάμεων, για να μπορέσουμε να δούμε από που θα ξεκινήσουμε. Έχουμε μια δυναμικότητα που δεν έχει διοχετευθεί μέχρι τώρα γιατί δεν υπήρξαν οι φανερές αιτίες που θα καθορίσουν το κανάλι.

Η αδρανοποίηση του μαθητικού Κινήματος, οφείλεται στο ότι κυνηγήσαμε πολλούς λαγούς και τελικά δεν πιάσαμε κανένα. Όχι δεν είμαστε χαμένη γενιά. Χαμένη γενιά είναι η γενιά του 114 γιατί δεν έκανε τίποτα, και καλύπτονται κάτω από ένα σύμβολο».

Όσοι συμμετείχαμε από την πλευρά του ΑΝΤΙ σ' αυτή τη συζήτηση, φέρνοντας στο μυαλό μας τη δική μας εικόνα στα 18 μας, νιώσαμε ότι τούτα τα παιδιά έχουν ωριμάσει πολύ πιο γρήγορα από μας. Μιλούν μια γλώσσα που πολλοί από τη δική μας τη γενιά που έχουν την σφραγίδα της πρόωρης κομματικής ένταξης, όπως και οι εκπρόσωποι των Πολιτικών Νεολαίων που μίλησαν στην άλλη συζήτηση που διοργάνωσε το ΑΝΤΙ, αδυνατούν να κατανοήσουν. Ο λόγος των παιδιών μας αμφισβητεί και μαζί με μας αμφισβητεί όλα τα καθιερωμένα συστήματα αξιών: «Ο κοινωνικός προβληματισμός παραπέμπεται στον υπαρξιακό. Στις προηγούμενες γενιές τις λύσεις τις έδωσαν οι καταστάσεις. Σήμερα είναι όλα άλυτα, γι' αυτό δεν μπορούμε να ξεκινήσουμε να λύνουμε».

Τις λύσεις τις έδωσαν οι καταστάσεις. Τούτα τα παιδιά θέλουν να είναι υποκείμενα, γι' αυτό έχουν αυστηρές απαιτήσεις από τους άλλους κι από τον εαυτό τους.

«Όταν λέμε ότι είμαστε μέλη μιας κοινωνίας, εννοούμε ότι συμμετέχουμε ενεργά σ' αυτήν. Αυτό για να γίνει βέβαια, πρέπει εμείς οι ίδιοι να διαμορφώσουμε ένα δικό μας τρόπο σκέψης. Όταν όμως προσπαθήσεις να διαμορφώσεις ένα τρόπο σκέψης το πρώτο πράγμα που χρειάζεσαι είναι ερεθίσματα. Στο σχολείο όμως που πηγαίνω η πίεση που δέχομαι είναι τρομαχτική —έχω να δω ένα έργο κι εγώ δεν ξέρω πόσους μήνες, το ίδιο και να διαβάσω ένα εξωσχολικό βιβλίο— πως μπορώ να κοινωνικοποιηθώ, να διαμορφώσω δικό μου τρόπο σκέψης από τη στιγμή που το σχολείο που πηγαίνω μου απαγορεύει να έχω ερεθίσματα. Θα μου πεις αυτή η χρονιά είναι θα περάσει, μου το λένε όλοι. Μα αυτή η χρονιά είναι σημαντική για μένα γιατί αυτή τη χρονιά συνειδητοποιώ την ένταξή μου σαν Πολίτη. Ήρθε το ΠΑΣΟΚ και μας έδωσε δικαίωμα ψήφου στα 18. Εντάξει, ευχαριστούμε πολύ, μας αρέσει και εμείς το απαιτούσαμε, τα 21 ήταν γελοίο, όμως δεν με βοηθά καθόλου να είμαι έτοιμος στα 18 μου. Βέβαια όταν βλέπεις τους πενηντάρηδες να παίζουν ξύλο στη Βουλή, τι να πεις. Όμως δεν είμαι σίγουρος ότι όταν θα κλείσω τα 18 και θα μου δώσουν το εκλογικό βιβλιάριο και θα μου πουν πήγαινε ψηφισε αγοράκι μου, αν η ψήφος που θα δώσω θα είναι δική μου ή δεν θα μου την έχουνε κιάλας δώσει μαζί με το βιβλιάριο».

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΟ ΡΕΘΥΜΝΟ

Αν προβιβαστείς με Α, θα πας στην Αθήνα

Ρέθυμνο: Α' Λύκειο

Ομόλογο σχολείο με το Βαρβάκειο αλλά η πόλη και ο κοινωνικός περίγυρος πολύ διαφορετικός.

«Αν οι εκλογές στην πολιτική ζωή γίνονταν κατά κάποιο τρόπο σαν τις πολιτικές ή τουλάχιστον έμοιαζαν, δεν θα ψήφιζα ποτέ μου» λέει ένας μαθητής, παρ' όλο που και οι 16 μαθητές που ρωτήθηκαν πήραν μέρος στις μαθητικές εκλογές. Δεν παύουν όμως να πιστεύουν ότι η συμμετοχή στις μαθητικές εκλογές δεν είναι παρά «για πλάκα» και ότι «καλό είναι να ψηφίσουμε τον φίλο μας αν είναι ο πιο κατάλληλος».

Από τους 16 μαθητές που συναντήσαμε, ένας μόνο μίλησε για το θεσμό ως εισαγωγή στο σύστημα των βουλευτικών εκλογών, αλλά οι περισσότεροι ένιωθαν ότι «με τα συμβούλια νιώθουν πιο ελεύθεροι» και ότι υπερβαίνουν τα πλαίσια του μαθητή παίρνοντας ένα πιο σπουδαίο ρόλο στη ζωή.

«Η ζωή στο σχολείο μπορεί να γίνει πιο ανθρώπινη» και είναι φανερό ότι το ΠΑΣΟΚ είναι αποδεκτό ως πανάκεια για τη λύση όλων των προβλημάτων. Μ' ένα τρόπο όμως ιδιόρρυθμο. Γιατί οι μαθητές στο Ρέθυμνο δεν μοιάζουν να υποστηρίζουν την αυστηρή κομματικοποίηση «που καπελλώνει και παρεμποδίζει από τις πρωταρχικές διεκδικήσεις προς το συμφέρον τους». Κάπου η κομματικοποίηση χαρακτηρίζεται ως έλλειψη αντικειμενικότητας, ως πράξη ανελευθερίας, ως ακρότητα, ως φανατισμός. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν «την ισχύ εν τη ενώσει» και αυτό χαρακτηρίζει περισσότερο μαθητές που μιλούν για «πιστεύω» και συναρτώνται από την ΚΝΕ.

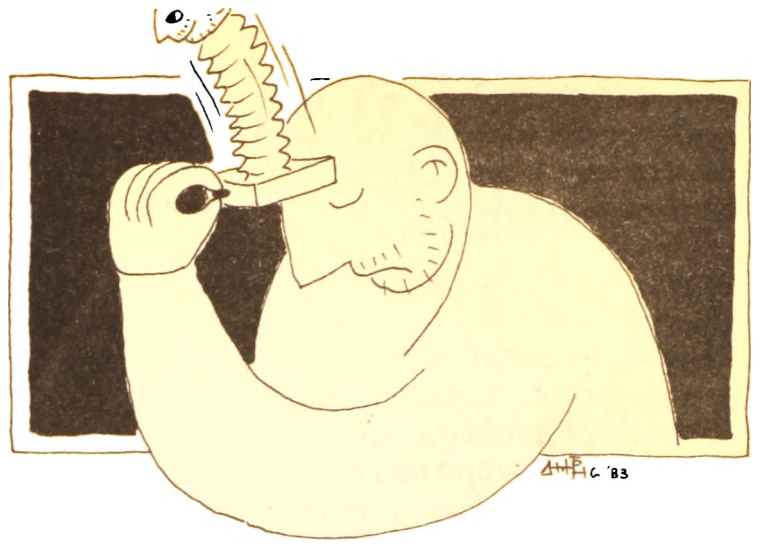
Η αξιοπιστία του Κέντρου διαφαίνεται από το γεγονός ότι οι μαθητές στο Α' λύκειο Ρεθύμνου επιλέγουν τις αθηναϊκές εφημερίδες, χωρίς όμως πάντα και να τις αναφέρουν. Αναρωτιέται κανείς, αν η χρησιμότητα την οποία αποδίδουν στον Τύπο είναι αποτέλεσμα μιας φήμης ή μιας πραγματικής επιλογής. Δείχνουν όμως μια ιδιαίτερη ευαισθησία για το περιοδικό που ίδιοι εκδίδουν και που με άμεσο τρόπο καταθέτουν τις εμπειρίες τους όσον αφορά τη ζωή τους.

Ενα χαρακτηριστικό απόσπασμα από το περιοδικό τους «Εμείς, οι νέοι» δημοσιεύουμε στη συνέχεια. Το 'γραψε η Στέλλα Πατεράκη και έχει τίτλο ΒΑΘΜΟΘΗΡΙΑ:

Όταν κλείσανε τα σχολεία, μοναδικό θέμα συζήτησης ήταν για τους βαθμούς. «Πέρασες;» ρωτούσαν τα μεγάλα παιδιά. «Με πόσο πέρασες;». Τα παιδιά του δημοτικού γεμάτα αγωνία ρωτούσαν το ένα το άλλο. Με πόσο προίβαστηκες; «Β', εγώ με Α'». Οι μαμάδες όταν συναντιόταν, έλεγαν για την κούραση που πέρασαν αλλά, οι κόποι τους δεν πήγαν χαμένοι γιατί το παιδί πήρε «Α». Οι πατεράδες μετρώντας τα λεφτά των φροντιστηρίων, άλλοι ευχαριστημένοι, γιατί δεν τα πέταξαν άδικα, και άλλοι δυσαρεστημένοι γιατί πήγαν χαράμι.

Ακόμα και τώρα το θέμα του «πόσο πέρασες», «τι βαθμό πήρες» δεν σταμάτησε. Όταν γνωρίζονται νέα άτομα, μαθητές πάντα ρωτάνε και το βαθμό που πέρασαν. Τα παιδάκια του «Α» γεμάτα χαρά παίρνουν τα δώρα των γονέων. Όλο το χειμώνα άκουγαν «αν προίβαστείς με το «Α» θα σου πάρω αυτό ή εκείνο».

Νέα παιδιά περνούν μαύρο καλοκαίρι γιατί έπεσαν σε κάποιο μάθημα ή απορρίφθηκαν. Μανάδες επισκέφτονται νευρολόγους και παιδιά είναι σε άθλια κατάσταση. Κι όλα αυτά γιατί; Γιατί η νέα ή ο νέος είναι γεμάτος άγχος; (όχι τώρα στο τέλος) αλλά σε όλο το σχολικό έτος; Γιατί γονείς ξοδεύουν χιλιάδες για φροντιστήρια; Γιατί μανάδες καταντούν υστερικές με ένα κακό βαθμό του παιδιού τους; Μα τέλος πάντων γιατί ποτέ δεν άκουσα σε τέλος της χρονιάς να ρωτηθεί «τι έμαθες στο σχολείο; Άξιζε η κούραση που πήρες όλο τον καιρό; Έμαθες κάτι περισσότερο από τα άλλα χρόνια; Άξιζε οι ώρες που χάθηκαν;» Γιατί το παιδί χαρούμενο δε λέει στο μπαμπά «έμαθα αυτό» ή «είμαι χαρούμενος - η επειδή γνώρισα αυτό» αλλά «πήρα Α» «πετάω από χαρά πάλι πήρα Α».

.....
Γιατί τα παιδιά γίνονται αγχώδη, νευρικά, φοβισμένα, γεμάτα ψυχολογικά προβλήματα, που τα σπρώχνουν στα ναρκωτικά, στις αυτοκτονίες, στο σκάσιμο από το σπίτι, στην απελπισία. Η κατάργηση των βαθμών είναι κάτι που το θέλουν πολλοί και από τους καθηγητές. Θα πρέπει κάτι να γίνει έστω αν όχι από το Υπουργείο από τα σπίτια. Ας μη μαθαίνουν στα παιδιά τους την αγάπη των βαθμών. Ας μην τους τάζουν δώρα αν πάρουν καλό βαθμό. Να τους καλλιεργήσουν την ιδέα ότι στο σχολείο πάνε να μάθουν κάτι και όχι να πάρουν ένα βαθμό. Ότι σημασία έχει η ουσία της δουλειάς που κάνουν και όχι η πληρωμή. Ένα βαθμό που κρίνουν πολλοί καθηγητές με κριτήρια τη συμπάθεια ή την αντιπάθεια, το κόμμα του παιδιού, ή του γονιού του, τη συγγένεια ή συμπεθεριωσύνη και φιλία μεταξύ τους, και τέλος τις γνώσεις του μαθητή. Λίγοι είναι εκείνοι που βαθμολογούν τις γνώσεις του μαθητή χωρίς να επηρεαστούν από τα παραπάνω.

Ρέθυμνο: Επαγγελματικό και Τεχνικό Λύκειο

Είναι παράξενο πως η αποτυχία δρα προσαρμοστικά. Τα παιδιά του Τεχνικού και Επαγγελματικού Λυκείου της πόλης έχουν αποφασίσει με μία ψυχραιμία θυμοσοφική ότι «θα μείνουν στο Ρέθυμνο και θα αγωνιστούν για μια καλύτερη ζωή».

Μαθητές συγκεντρωμένοι απ' όλη την Κρήτη, «σημαδεμένοι» από την αποτυχία τους στα Γενικά Λύκεια, αγωνίζονται να στηθούν στα πόδια τους.

Με τα «γράμματα» δεν τα κατάφεραν, όλο το σύστημα τους το επεσήμανε, έτσι που πολύ γρήγορα υποχρεώθηκαν στην ανάληψη της ατομικής τους ευθύνης σε σχέση με το μέλλον τους. Σήμερα, οι τελειόφοιτοι που συναντήσαμε έχουν την καθαρότητα και την απλότητα εμφανή στα πρόσωπά τους.

Η πολιτική αποτελεί γι' αυτούς μέρος ενός ακτιβισμού που αντιμετωπίζεται με χιούμορ, αλλά το ουσιαστικό παραμένει η ένταξή τους στην παραγωγική δραστηριότητα. Οι μαθητές εδώ εμποδίστηκαν από πολύ νωρίς να ονειρεύονται. Δείχνουν να υποστηρίζουν το ΠΑΣΟΚ στη μεγάλη τους πλειοψηφία αλλά είναι αμφίβολο αν γνωρίζουν τι είναι το ΠΑΣΟΚ, εκτός απ' το ότι είναι το κόμμα που κυβερνά. Ελάχιστες απαντήσεις προέρχονται από μαθητές που προκρίνουν κάποιο άλλο κόμμα με τον ίδιο όμως αξεκαθάριστο τρόπο. Όταν διαβάζουν έντυπα, προτιμούν έντυπα-συνθήματα.

Όμως, αυτοί οι «αποδιοπομπαίοι» μαθητές στάθηκαν ικανοί για τη δημιουργία ενός πρότυπου εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας του σχολείου τους, σε συνεργασία με τους καθηγητές τους. Ένας κανονισμός που θα τον ζήλευαν και τα πιο «προοδευτικά» σχολεία, που αναπτύσσει σχέσεις ισοτιμίας μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων και διαπνέεται από αντιαυταρχικό πνεύμα και τονισμό της ατομικής ευθύνης. Αυτή η φωτισμένη προσπάθεια, βέβαια, εικονίζει και την προβληματικότητα του ίδιου του σχολείου και ιχνογραφείται με την συμπαθητική ανοχή που εκφράζεται από φράσεις όπως «Στο προαύλιο επιτρέπεται η κυκλοφορία τροχοφόρων... αν γίνονται φθορές - βανδαλισμοί... το κάπνισμα απαγορεύεται στις τάξεις, στους διαδρόμους και στους προθαλάμους του σχολείου» και άλλα παρόμοια.

Από τους 15 μαθητές που συναντήσαμε, ένας μόνο δεν πήρε μέρος στις μαθητικές εκλογές. Είναι αυτός που μνημονεύει «το μονόλογο ενός ευαίσθητου» του Ροΐδη ως μοναδικό ανάγνωσμα αναφοράς. Είναι αυτός που πιστεύει πως τίποτα δεν μπορεί ν' αλλάξει στο σχολείο, έτσι κι αλλιώς, που «πιστεύει τω φίλω» σε όποια παράταξη κι αν ανήκει και δεν πιστεύει στις κομματικές εντάξεις.

Εμείς τι πιστεύουμε;

Ο καινούριος

του Fred Halliday

Ο καινούριος Ψυχρός Πόλεμος δεν είναι και τόσο καινούριος πια σήμερα. Αυτό το φθινόπωρο συμπληρώνονται τέσσερα χρόνια από τον καιρό που άρχισε, κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του '79, όταν το διεθνές κλίμα άρχισε να ψυχραίνει ραγδαία.

Η άρνηση των ΗΠΑ να επικυρώσουν τη Συμφωνία SALT-II, που μονογραφήθηκε τον Ιούνιο κατά τη συνάντηση του Κάρτερ και Μπρέζνιεφ στη Βιέννη, ο προπαρασκευασμένος συναγερμός σχετικά με τη «Μάχιμη Σοβιετική Ταξιαρχία» στην Κούβα, η κρίση των ομήρων στο Ιράν, και η επέμβαση της Σοβιετικής Ένωσης στο Αφγανιστάν, είχαν σαν αποτέλεσμα την αντιπαράθεση Ανατολής και Δύσης στην οποία ο Ρήγκαν και οι συνεργάτες του επιμένουν με τόσο ζήλο.

Από πρώτη άποψη ο Ρήγκαν δεν έκανε καθόλου καλά που ξεκίνησε ένα δεύτερο ψυχρό πόλεμο. Η οικονομική του πολιτική έχει διογκώσει το έλλειμμα του Προϋπολογισμού των ΗΠΑ. Η ανεργία στις ΗΠΑ έχει αυξηθεί. Η επικρατούσα έξαρση οικονομικής δραστηριότητας κρίνεται από πολλούς παρατηρητές σαν προσωρινή. Τα επιτόκια παραμένουν ψηλά, προκαλώντας την οργή των άλλων αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών.

Στις ξένες υποθέσεις, οι ΗΠΑ έχουν ακόμα να κερδίσουν μια αξιοσημείωτη νίκη. Το πολυδιαφημισμένο σχέδιο ειρήνης του Ρήγκαν για τη Μέση Ανατολή, που αναγγέλθηκε το Σεπτέμβριο του 1982 έχει εγκαταλειφθεί. Οι κυρώσεις σε βάρος της Πολωνίας δεν απέδωσαν και αρχίζουν να αίρονται. Οι Ρώσοι δεν έχουν υποχωρήσει ούτε στις συνομιλίες της Γενεύης για τους εξοπλισμούς, ούτε στα γενικότερα θέματα των σχέσεων Ανατολής-Δύσης.

Εν τούτοις, αν πρέπει να βγει κάποιο πόρισμα μετά από τέσσερα χρόνια, αυτό θα πρέπει να είναι ότι ο καινούριος ψυχρός πόλεμος εισέρχεται σε μια ακόμα πιο ψυχρή περίοδο. Τρία πρόσφατα γεγονότα δείχνουν πολύ καθαρά αυτή τη συνέχεια όξυνση της έντασης:

- η κατάρριψη του κορεάτικου τζάμπο,
- η αποστολή των Αμερικάνικων δυνάμεων στο Λίβανο, και
- η αμερικάνικη επέμβαση στην Γρενάδα.

Το επεισόδιο του επιβατικού τζάμπο σαν τέτοιο δεν ήταν προϊόν του ψυχρού πολέμου: πολιτικά επιβατικά αεροπλάνα έχουν καταρριφτεί και στο παρελθόν (από το Ισραήλ και την Ρουμανία μεταξύ των άλλων). Ένας συνδυασμός της Σοβιετικής νευρικότητας και της χρήσης, στο παρελθόν, από τους Δυτικούς πολιτικών αεροπλάνων σε αποστολές ηλεκτρονικής αναγνώρισης, άσχετα με το αν αυτό συμβαίνει σ' αυτή την περίπτωση, θα μπορούσε να έχει σαν αποτέλεσμα ένα τέτοιο ε-

I WANT YOU FOR U.S. ARMY

NEAREST RECRUITING STATION

πεισόδιο οποτεδήποτε στις περασμένες δύο δεκαετίες. Το χαρακτηριστικό εκείνο που μας επιτρέπει να μιλάμε για ψυχρό πόλεμο εμπεριέχεται στην αντίδραση και των δύο πλευρών. Η Σοβιετική Ένωση θα μπορούσε κάλλιστα να απαλύνει τις επιπτώσεις από ένα τέτοιο λάθος κάνοντας τρία αυτονόητα πράγματα: να ζητήσει συγγνώμη, να προσφέρει αποζημίωση και να δεχτεί μια ουδέτερη διεθνή εξέταση που θα κάλυπτε την απόφασή της και τη χρήση των πολιτικών αερογραμμών για κατασκοπεία. Το γεγονός ότι ούτε η αμερικάνικη κυβέρνηση ούτε οι Κορεάτικες Αερογραμμές έχουν προτείνει να γίνει έρευνα για το αν το αεροπλάνο χρησιμοποιήθηκε για κατασκοπεία, υπονοεί ότι έχουν κάτι να κρύψουν. Η συγκεκριμένη Σοβιετική αντίδραση —κρυφή, αμυντική, ένα κλασικό παράδειγμα του σοβιετικού «κόκκινου πατριωτισμού»— συνέθετε την εντύπωση της κατάρριψης του αεροπλάνου και έκανε πιο εύκολο για τους αμερικάνους να προχωρήσουν σε ότι, ούτως ή άλλως σκόπευαν, δηλαδή να χρησιμοποιήσουν το επεισόδιο για να πετύχουν προπαγανδιστικά οφέλη και να ψυχράνουν περισσότερο τις σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση.

Στην πραγματικότητα, η επιδέξια αντίδραση του Ρήγκαν δεν έχει να κάνει με την ίδια τη Σοβιετική Ένωση. (Οι συμβάσεις εμπορίου και αέρος θα επαναληφθούν μετά από κάποια διακοπή). Αντίθετα η αντίδρασή του συνδέεται με την εσωτερική πολιτική κατάσταση των ΗΠΑ. Ο Ρήγκαν χρησιμοποιεί την αγανάκτηση της κοινής γνώμης για να πετύχει την υποστήριξη, του Κογκρέssου από την μια και της κοινής γνώμης από την άλλη, αποφάσεων που προηγούμενα δεν θα γινόταν εύκολα αποδεκτές όπως η έγκριση κονδυλίων για τους πυραύλους MX και για τις μυστικές αποστολές στην Κεντρική Αμερική που αποσκοπούν στην ανατροπή του καθεστώτος της Νικαράγουα.

Η αγανάκτηση στις ΗΠΑ είναι, κατά

Ψυχρός Πόλεμος — Έτος Πέντε

πολλούς τρόπους, προσποιητή. Η πολιτική του Ρήγκαν, αφότου μπήκε στο Λευκό Οίκο, έχει σαν αποτέλεσμα τον θάνατο δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων στην Κεντρική Αμερική, τη Νότια Αφρική και τη Μέση Ανατολή. Στην προσπάθειά του να αναπτύξει τις αμερικάνικες ένοπλες δυνάμεις σ' ευρεία κλίμακα στις εστίες πολέμου στον τρίτο κόσμο, παρακάμπτοντας την τακτική που είχαν ακολουθήσει οι Αμερικάνοι στο Βιετνάμ, εξοπλίζει και ενθαρρύνει τους συμμάχους τους να σκοτώνουν εκ μέρους της Ουάσιγκτον (η Ονδούρα, η Νότια Αφρική και το Ισραήλ έχουν όλοι εκπληρώσει αυτό το ρόλο με επιτυχία, ωφελούμενοι της ικανοποίησης και της ενθάρρυνσης των ΗΠΑ για να επιτύχουν τις δικές τους επιδιώξεις έναντι των γειτόνων τους). Η αντίθεση που έχει εκφραστεί σ' αυτά τα σχέδια είναι περιορισμένη.

Η κρίση στον Λίβανο έχει οπωσδήποτε δώσει στον Ρήγκαν την ευκαιρία να πετύχει την υποστήριξη του Κογκρέssου για την χρησιμοποίηση των Αμερικάνικων δυνάμεων σ' ένα χώρο όπου η στρατηγική αντιπαράθεση Ανατολής-Δύσης είναι καμουφλαρισμένη από το πρόσχημα της τοπικής διατήρησης της ειρήνης. Επίσης, επειδή ένας κύριος συντελεστής της κρίσης, η Συρία, μπορεί να δει αυτόν τον στρατηγικό στόχο των ΗΠΑ (δηλαδή να εγκατασταθούν δυνάμεις του NATO στις ακτές της Ανατολικής Μεσογείου για πρώτη φορά από το 1958), αυτή η ειρηνευτική δύναμη υποδαυλίζει τις παραπέρα συγκρούσεις στις οποίες φυσικά οι Λιβανέζοι υποφέρουν τα μέγιστα.

Η Λιβανική κρίση όπως έχει εξελιχτεί είναι επανάληψη των γεγονότων του Κόλπου του Τονγκίνου του 1964. Η Ουάσιγκτον ώθησε τους φαλαγγίτες να επιτεθούν κατά των Δρούσων. Οι Δρούσοι αμύνθηκαν και τότε οι Αμερικάνικες ένοπλες δυνάμεις, ναυτικές και χερσαίες, παρενέβησαν για να υποστηρίξουν τους φαλαγγίτες. Παρ' όλα αυτά, ενώ είναι απίθανο ότι αυτή η πολιτική θα έχει κάποια αποτελέσματα στη Βηρυτό και στο Σουφ εν τούτοις όλα αυτά αποτελούν προηγούμενο ώστε ο Ρήγκαν να πετύχει υποστήριξη του Κογκρέssου σε άλλα ζητήματα του τρίτου κόσμου.

Η παρούσα όξυνση της έντασης του ψυχρού πολέμου έχει πιο βαθιές ρίζες από το επεισόδιο του κορεάτικου τζάμπο και τον Λίβανο. Γιατί αντανakλά την ανάπτυξη δύο άλλων στρατηγικών μεγάλης σημασίας. Η μια είναι το γεγονός ότι ο Ρήγκαν πρέπει να αισθάνεται τώρα περισσότερο πολιτικά ασφαλής, ανεξάρτητα του αν ή όχι επιδιώκει να θέσει ξανά υποψηφιότητα το 1984. Η Θάτσερ και ο Κολ έχουν ξανααποκτήσει ισχύ στη Δυτική Ευρώπη και η Ουάσιγκτον εκτιμά ότι μπορεί να αναπτύξει τους Κρουζ και Πέρσιγκ ό-

πως αυτή θέλει χωρίς ουσιαστική αντίθεση από το Κίνημα Ειρήνης. Υπάρχει έντονη κριτική της πολιτικής των ΗΠΑ στον Λίβανο, ενώ επίσης γίνεται κριτική της πολιτικής των ΗΠΑ στην Κεντρική Αμερική. Αλλά στο κυρίως θέμα των σχέσεων ΗΠΑ-Σοβιετικής Ένωσης υπάρχει μεγαλύτερη ομοφωνία μεταξύ των κυβερνήσεων του ΝΑΤΟ απ' ό,τι στα προηγούμενα χρόνια. Στη διάρκεια του φθινοπωρινού τελικού αποφασιστικού γύρου των διαπραγματεύσεων της Γενεύης, αυτή η πολιτική ασφάλεια έχει δώσει τη δυνατότητα στον Ρήγκαν να κάνει τώρα την πολιτική του έναντι της Σοβιετικής Ένωσης περισσότερο επιθετική από τότε.

Ένδειξη της στρατηγικής αντιπαράθεσης που σοβεί, είναι ότι οι συγκρούσεις στον τρίτο κόσμο σαν σύνολο είναι τώρα οξύτερες. Υπάρχει ένα αίσθημα ό,τι οι ΗΠΑ πρόκειται να επιτεθεί εναντίον της Νικαράγουας (ιδίως μετά την επέμβαση στη Γρενάδα) με σκοπό να ρίξουν την κυβέρνηση των Σαντινίστας. Επίσης η πίεση στους αντάρτες του Ελ-Σαλβαδόρ για να διαπραγματευτούν μια παρακινδυνευμένη ειρήνη καθημερινά μεγαλώνει. Στην Αφρική, η Γαλλία με την υποστήριξη των ΗΠΑ, παρατάσσει δυνάμεις στο Τσαντ, σε ένα πόλεμο στον οποίο θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί μια μόνιμη λύση. Στο Λίβανο η συμπλοκή Ανατολής-Δύσης έχει ακόμα περισσότερο αναζωπυρώσει τοπικές διαφορές. Στον Περσικό Κόλπο, ο μέχρι τώρα ελεγχόμενος πόλεμος μεταξύ Ιράν-Ιράκ μπορεί σύντομα να μπει στην πιο επι-

κίνδυνη φάση μετά την παράδοση στο Ιράκ των πυραύλων EXOCET AM-39, ικανών να πλήξουν τις εγκαταστάσεις πετρελαίου του Ιράν και κατ' αυτό τον τρόπο να επιφέρουν έναν Ιρανικό αποκλεισμό της όλης κυκλοφορίας πετρελαίου στον Περσικό Κόλπο. Αυτό θα μπορούσε κάλλιστα να προκαλέσει μια επέμβαση των ΗΠΑ. Απαρατήρητη, αλλά μεγάλης σημασίας είναι η επιτυχία των ΗΠΑ να τορπιλίσουν τις συνομιλίες στα Ηνωμένα Έθνη πάνω στο Αφγανιστάν, ασκώντας πίεση στο Πακιστάν να υποχωρήσει από μια συμφωνία, τη στιγμή ακριβώς που επρόκειτο να επιτευχθεί κάποιος πολιτικός διακανονισμός τον Ιούνιο.

Οι Ρώσοι δεν είναι σε θέση να ακολουθήσουν αυτή την αμερικάνικη κλιμάκωση. Ανησυχούν ακόμα για την πολιτική κατάσταση στην Πολωνία και η απειλή τους για την εγκατάσταση πυραύλων SS-20 στην Ανατολική Ευρώπη, εάν διακοπουν οι συνομιλίες της Γενεύης, έχει συναντήσει την αντίθεση χωρών του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Στο εσωτερικό της Σοβιετικής Ένωσης τον αρχικό ανανεωτικό ζήλο των πρώτων ημερών του Αντρέι Γκωρμπατς διαδέχθηκε μια πιο αργή πορεία υποσχέσεων για διαρθρωτικές αλλαγές, αλλά με πολύ λίγη άμεση δράση. Οι συνομιλίες με την Κίνα, αν και γίνονται σε υψηλότερα επίπεδα από πριν, δεν εκτιμώνται από την πλευρά των Σοβιετικών ότι θα επιφέρουν μεγάλες αλλαγές και οι Ρώσοι τώρα παραδέχονται ότι είχαν υπερεκτιμήσει τον βαθμό της σύγκρουσης μεταξύ του Πεκίνου

και της κυβέρνησης Ρήγκαν. Η επίσκεψη του Κάσπαρ Γουαϊνμπέργκερ στο Πεκίνο στο τέλος του Σεπτεμβρίου δεν επιτρέπει στην Μόσχα να πεισθεί ότι η θέση του Πεκίνου αλλάζει.

Ο Ρήγκαν τώρα αντιμετωπίζει ένα δίλημμα. Θα μπορούσε να επιχειρήσει μια νέα στρατιωτική επέμβαση στην Κεντρική Αμερική, ελπίζοντας ότι το επικρατόν ευνοϊκό κλίμα γι' αυτόν στις ΗΠΑ θα του επέτρεπε να πραγματοποιήσει κάτι τέτοιο. Επίσης θα μπορούσε να επιμείνει στην πολιτική του πάνω στην εγκατάσταση πυρηνικών στην Ευρώπη κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διακοπουν οι συνομιλίες της Γενεύης. Θα μπορούσε να προχωρήσει και παραπέρα, εγκαταλείποντας την Συνθήκη ABM του 1972, η οποία απαγορεύει την ανάπτυξη αντι-πυραυλικών όπλων στο διάστημα και να αρχίσει τις δοκιμές και την τοποθέτηση σε τροχιά των οπλικών συστημάτων με ακτίνες λέιζερ. Σ' αυτά τα δύο θέματα της Κεντρικής Αμερικής και της ανάπτυξης όπλων, κυρίως δε στο θέμα της ανάπτυξης αντιβαλιστικών όπλων, μπορεί κανείς να δει τις πιο δυσοίωνες προοπτικές.

Αντίθετα, ψάχνοντας για ένα διαπραγματεύσιμο περιθώριο στρατιωτικής υπεροπλίας στη Γενεύη και για ένα συμβιβασμό στη Κεντρική Αμερική μπορεί να συγκρατήσει τα πράγματα εκεί που είναι τώρα. Ο Πέμπτος Χρόνος του καινούριου ψυχρού πολέμου φαίνεται να είναι ο πλέον δύσκολος να προβλεφτεί και ο πιο επικίνδυνος μέχρι σήμερα.

- Μέ 179 εικόνες
- Τό κλασικότερο και πληρέστερο βιβλίο για τό NTANTA γραμμένο από έναν από τούς πρωταγωνιστές του

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

- Επανεκδόθηκε και κυκλοφορεί σε 4η έκδοση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ 3ης Σεπτεμβρίου 22 τηλ. 5234790

ΓΡΕΝΑΔΑ: Η αμερικάνικη επιθετικότητα σε παροξυσμό

Όλα άρχισαν το πρωί της 13ης Μάρτη του 1979. Μια χούφτα νέοι, εξοπλισμένοι με παλιά όπλα αφοπλίζουν τους στρατιώτες του μοναδικού στρατοπέδου της Γρενάδας και θέτουν τέλος στην εξουσία του Έρικ Γκέρυ, ενός εκκεντρικού και διεφθαρμένου πολιτικού, που βρισκόταν τότε στη Ν. Υόρκη. Επικεφαλής των εξεγερμένων ο Μωρίς Μπίσοπ δικηγόρος σπουδασμένος στο Λονδίνο, και ο Μπέρναρ Κορντ μαρξιστής οικονομολόγος.

Η αρχή είναι ειδυλλιακή. Ο κόσμος διαδηλώνει τη χαρά του που απαλλάχτηκε από τον Γκέρυ και προπαντός από την μυστική του αστυνομία. «Ένα άλλο σκουπίδι εμφανίστηκε στην αμερικάνικη βεράντα», σύμφωνα με τη διατύπωση Αμερικάνου διπλωμάτη.

Κομβικό σημείο της εξέλιξης της επανάστασης θα είναι η κατασκευή ενός αεροδρομίου. Ο Μπίσοπ, που αποκατέστησε γρήγορα στενές σχέσεις με την Κούβα και επισκέφθηκε πολλές ανατολικές χώρες, πίστευε ότι η μετατροπή του νησιού σε τουριστικό παράδεισο θα εξασφάλιζε την ευημερία των κατοίκων του. Το αεροδρόμιο όμως που διέθετε το νησί δεν μπορούσε να υποδεχθεί πολιτικά αεροπλάνα. Για την κατασκευή ενός νέου ζητάει διεθνή βοήθεια. Οι ΗΠΑ αρνούνται και ασκούν πιέσεις στην ΕΟΚ για να μην συμμετάσχει στην χρηματοδότηση. Τον Απρίλιο του '81, χάρη στην παρέμβαση του Κλωντ Σεϋσσόν θα δώσει τελικά η ΕΟΚ την αναγκαία πίστωση. Τη μελέτη την αναλαμβάνει η αγγλική εταιρεία Plessey, ενώ την κατασκευή οι Κουβανοί. Αυτό θα δώσει το πρόσχημα στον Ρήγκαν να καταγγείλει ότι το αεροδρόμιο είναι προορισμένο να υπηρετήσει τον κουβανέζικο επεκτατισμό στην περιοχή.

Παρ' όλη την ανοιχτή πολεμική της Αμερικής, ο Μπίσοπ, ακολουθώντας την υπόδειξη του Κάστρο, δεν απελπίζεται και προσπαθεί να τονώσει τις σχέσεις του με τη Δύση.

Η τακτική όμως αυτή του Μπίσοπ θα τον φέρει σε αντίθεση με τον αντιπρωθυπουργό του Μπέρναρ Κορντ, που επιθυμεί μια πλήρη ευθυγράμμιση με τις ανατολικές χώρες και ένα άλλο προσανατολισμό της οικονομίας από αυτόν που έπαιρνε με την κατασκευή του αεροδρομίου. Οι δύο άνδρες θα συγκρουσθούν σκληρά στο θέμα της ακρόασης των συσκέψεων του υπουργικού συμβουλίου από τον Κουβανό πρεσβευτή. Ο Μπίσοπ ήθελε να τη διακόψει για να τονώσει την εικόνα της ανεξαρτησίας που του χρειαζόταν απέναντι στους Δυτικούς, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τα αδελφικά του αισθήματα για τους Κουβανούς εξασθενούσαν. Ο Μπίσοπ προσπαθεί να ξεπεράσει τη μειονεκτική θέση στην

οποία έχει περιέλθει μέσα στο κόμμα του, μ' έναν τολμηρό χειρισμό. Επισκέπτεται τις ΗΠΑ για να εξασφαλίσει την ουδετερότητά τους απέναντί του, με αντάλλαγμα τη χαλάρωση της επιρροής που του ασκούν οι ανατολικοί. Η Ουάσιγκτον τον υποδέχεται ψυχρά και ταπεινωτικά. Στη Γρενάδα αυτή η επίσκεψη δημιουργεί την εντύπωση προδοσίας στον Κορντ και τους φίλους του.

Η επιστροφή του συνοδεύεται από το πραξικόπημα του Κορντ. Ο Μπίσοπ συλλαμβάνεται. Και όταν οι κάτοικοι της Γρενάδας τον ελευθερώνουν, ο Λεόν Κόρνουαλ παλιός πρεσβευτής στην Κούβα, τον εκτελεί. Στο μεταξύ όμως ο Κορντ έχει εξαφανιστεί, και φέρεται κι αυτός δολοφονημένος.

Απέναντι στους Αμερικάνους, που σπεύδουν να εκμεταλλευθούν την αυτοδιάλυση του επαναστατικού καθεστώτος, δεν μένει παρά ένας στρατηγός φανερά ξεπερασμένος από τα γεγονότα ο Χούντσον Όστιν.

Το πρωί της Τρίτης 25 Οκτώβρη, παραβιάζοντας κάθε διεθνή νομιμότητα οι Αμερικάνοι αποβιβάζονται στη Γρενάδα. Μέσα στη γενική σύγχυση, οι Αμερικανοί εμφανίζονται σαν τιμωροί των δολοφόνων του Μπίσοπ με αποτέλεσμα την παραπλάνηση του πληθυσμού. Ο Μπέρναρ Κορντ που είχε κρυφτεί στο μεταξύ, ήταν τόσο μισητός που ο λαός τον παρέδωσε στον Αμερικάνο υποστράτηγο Μέτκαλφ.

Εκείνοι που έχουν εικόνα της κατάστασης που εξελίσσεται είναι πολλοί λίγοι. Και μαζί με τους Κουβανούς θα προβάλλουν λυσσώδη αντίσταση απέναντι στους πάνοπλους πεζοναύτες, και θα αναγκάσουν τους Αμερικάνους να τριπλασιάσουν μέσα σε δύο μέρες το στρατό τους. Σήμερα που οι Κουβανοί έχουν αποσυρθεί, εξακολουθούν να υπάρχουν λίγες εστίες αντίστασης.

Η υπόθεση της Γρενάδας, όμως, έχει και μία άλλη ενδιαφέρουσα διάσταση. Την απόκλιση που καταγράφηκε ανάμεσα στη ρώσικη και την κουβανική πλευρά.

Η Κούβα είχε έντονα καταδικάσει το πραξικόπημα του Κορντ. Ο Κάστρο στις 22 Οκτώβρη απευθυνόμενος στους πραξικοπηματίες τους είπε ότι θα ήταν πρακτικά αδύνατο να υπερασπισθούν το νησί σε ενδεχόμενη επέμβαση γιατί η δολοφονία του Μπίσοπ σήμαινε «διαζύγιο με το λαό». Σε επίσημο ανακοινωθέν της Κούβας την επομένη της δολοφονίας του Μπίσοπ, αναφερόταν ότι τίποτα δεν μπορεί «να δικαιώσει ωμές μεθόδους, όπως η φυσική εξολόθρευση του Μπίσοπ και μιας ομάδας τιμιών και άξιων στελεχών». Αξίζει να σημειωθεί ότι η φράση αυτή «ξεχάστηκε» από την Πράβδα που δημοσίεψε όμως όλο το υπόλοιπο κείμενο που αναφερόταν στην κατάσταση στην Κ. Αμερική.

Φαίνεται ότι ο Κάστρο έχοντας μια πολύ καλή εκτίμηση της ανοχής των Αμερικάνων είχε προβλέψει ότι η αμερικάνικη επέμβαση θα γινόταν αργά ή γρήγορα στη Γρενάδα. Η απόπειρα του Μπίσοπ να τονώσει τις σχέσεις του με τις ΗΠΑ δεν τον

είχε ανησυχήσει καθόλου. Το αντίθετο μάλιστα. Ο Κάστρο δεν ήθελε να χαθεί η δυνατότητα ενός ειρηνικού διακανονισμού των συγκρούσεων στην Κ. Αμερική, που οι νικαραγουανοί σκόπευαν να προτείνουν στην Ουάσιγκτον. Ή να το πούμε αλλιώς, η επιβίωση του σαντινιστικού καθεστώτος της Μαναγκουα είναι πολύ πιο σπουδαία για τον Κάστρο απ' ό,τι η λιγότερο ή περισσότερο λενινιστική ορθοδοξία της κυβέρνησης της Γρενάδας.

Αντίθετα για τους Σοβιετικούς, το ουσιαστικό ήταν «η συνέχεια της επαναστατικής διαδικασίας» σ' αυτό το μικρό νησί της Καραϊβικής, και φρόντισαν να «προσαρμοσθούν» στην καινούρια επανάσταση.

Αυτή η διαφορά φαίνεται και στον τόνο των αντιδράσεων. Το Τας την χαρακτήρισε «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας» και κάλεσε σε κινητοποίηση τα κράτη και τους λαούς όλου του κόσμου. Αντίθετα ο Κάστρο μίλησε για «τεράστιο πολιτικό λάθος» των Αμερικάνων.

Το σκηνικό που διαμορφώνεται στην Κ. Αμερική, δεν θα επιτρέψει να φανούν καθαρά οι διαφορές στις στρατηγικές του Κάστρο και των Ρώσων, στο προσεχές μέλλον.

Η πόλωση στην περιοχή ανεβαίνει. Το Σουρινάμ, ένα κρατίδιο στα βόρεια της Βραζιλίας, με επαναστατική κυβέρνηση από το 1979 διέκοψε τις σχέσεις του με την Κούβα και έδωσε από το έδαφός του όλους τους Κουβανούς τεχνικούς, συμβούλους και διπλωμάτες (εκτός από τέσσερις). Η κυβέρνηση της Νικαράγουας δείχνει μια βαθιά ανησυχία και κάλεσε τον πληθυσμό να είναι έτοιμος ενάντια σε μια πιθανή αμερικάνικη επέμβαση.

Η πετυχημένη επιχείρηση στη Γρενάδα έχει αυξήσει την αμερικάνικη αδιαλλαξία, πράγμα που προοιωνίζει πολύ ζεστό χειμώνα στην Κ. Αμερική. Τις προσεχείς εβδομάδες θα δούμε κατά πόσο η Αμερική έχει αποφασίσει «να καθαρίσει τη βεράντα της». **Βαγγέλης Παπαγεωργίου**

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ

Συμμετοχή γιατρών στα βασανιστήρια στη Χιλή

Στα πλαίσια των πρωτοβουλιών της η Διεθνής Αμνηστία έχει προχωρήσει στη σύσταση ιατρικών ομάδων με στόχο τη συστηματική καταγραφή και καταγγελία των βασανιστηρίων στα οποία υποβάλλουν τους αντιπάλους τους δικτατορικά καθεστώτα.

Μια τέτοια ομάδα (με δύο γιατρούς ανάμεσά της) επισκέφθηκε πρόσφατα τη Χιλή, και πιστοποίησε τη συμμετοχή γιατρών στα βασανιστήρια κρατουμένων.

Κατ' αρχήν απεκάλυψαν ότι το κέντρο μυστικής κράτησης της C.N.I. (Κεντρική Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών) στην οδό Calle Borgono 1470 ήταν τμήμα της

ατρικής Σχολής του Σαντιάγκο. Κρατούμενος γιατρός κατάγγειλε ότι ήταν βέβαιος ότι το πρόσωπο που τον εξέταζε στη διάρκεια της κράτησής του ήταν επίσης γιατρός, εξαιτίας των ερωτήσεων που του υπόβαλε και της τεχνικής που χρησιμοποιούσε. Άτομο που υπέφερε από επιληψία ανέφερε ότι βασανίστηκε με ηλεκτρισμό τρεις φορές. Κατήγγειλε δε, ότι του έκαναν μια ένεση, που ο γιατρός της C.N.I. την είχε συστήσει σαν απαραίτητη.

Οι ιατρικοί εκπρόσωποι της Δ.Α. στην έκθεση που συνέταξαν με τα αποτελέσματα των εξετάσεών τους, δηλώνουν ότι διαπίστωσαν πλήρη αντιστοιχία ανάμεσα στα βασανιστήρια που περιγράφηκαν από τους πρώην κρατούμενους και των κλινικών ευρημάτων που διαπιστώθηκαν. Τα βασανιστήρια κάλυπταν ένα πλατύ φάσμα σωματικών και πνευματικών κακοποιήσεων, με διάφορες μεθόδους, τα χτυπήματα σε όλο το σώμα ακόμα και στο κεφάλι και στα γεννητικά όργανα και τα βασανιστήρια με ηλεκτρισμό σε όλο το σώμα, το κρέμασμα, ασφυξία, εικονικές εκτελέσεις.

Στην έκθεση περιγράφονται από τα θύματα που εξετάστηκαν πολλοί διαφορετικοί τρόποι συστηματικών αγρίων βασανισμών.

Δεκατέσσερα άτομα ανέφεραν ότι στο κέντρο κρατουμένων ήλθαν σε επαφή με άτομα που συμπεριφερόταν σαν γιατροί. Δώδεκα είπαν ότι τον είδαν πριν από το βασανισμό τους και 12 μετά απ' αυτόν. Έξι άτομα είπαν ότι το άτομο αυτό βοηθούσε τους πράκτορες της C.N.I. είτε κατά την εκτέλεση των βασανιστηρίων είτε κατά την προετοιμασία τους.

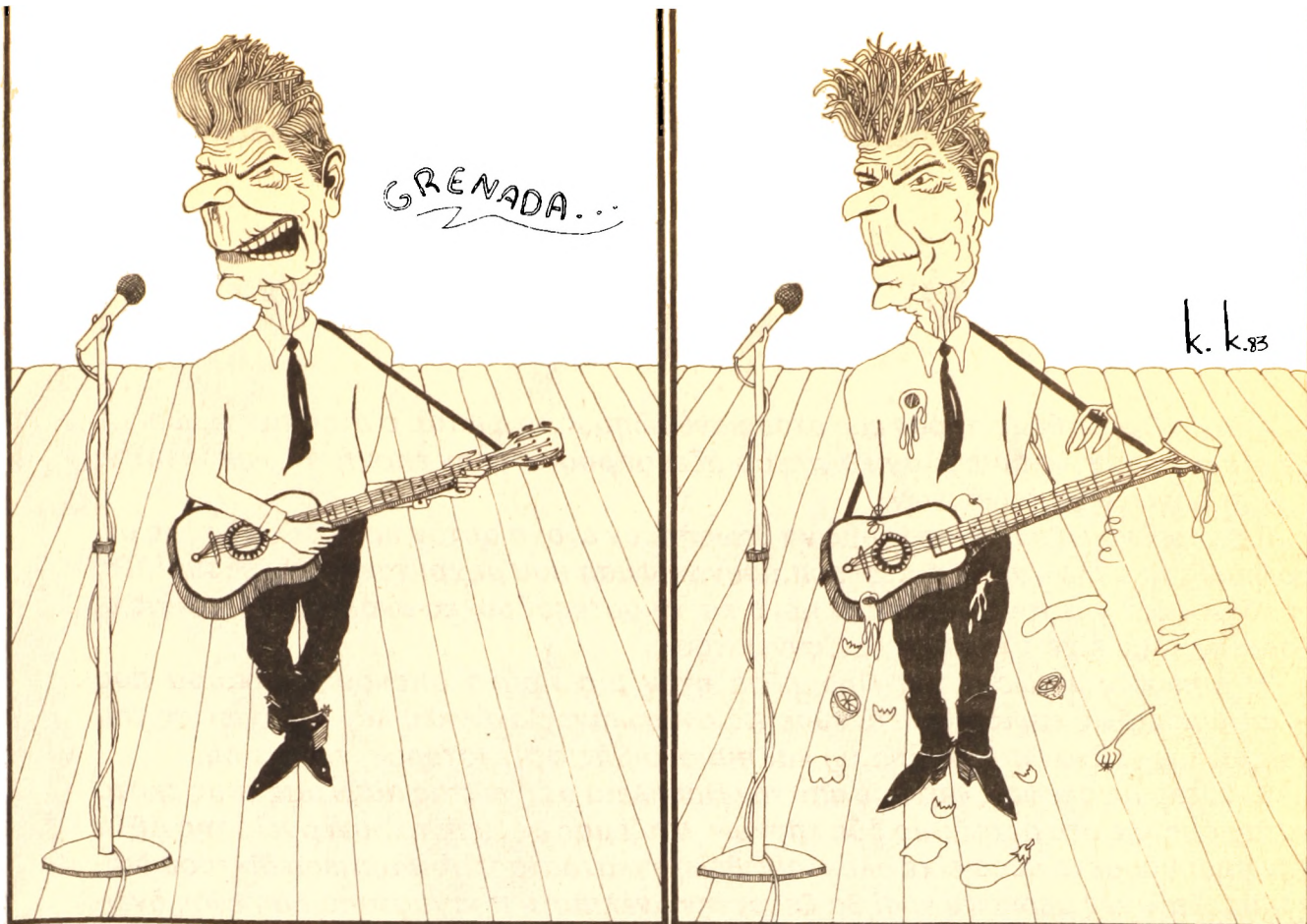
Ο Δρ. Juan Lois Gonzales πρόεδρος του Collegio Medico de Chile (του Ιατρικού Συλλόγου της Χιλής) δήλωσε στη Διεθνή Αμνηστία ότι ο σύλλογός του είχε πληροφορίες ότι κατηγορήθηκαν γιατροί για συμμετοχή σε βασανιστήρια και ότι ο σύλλογος καταδικάζει οποιαδήποτε τέτοια συμμετοχή όμως δεν ήταν δυνατό να κατονομάσει τους γιατρούς που ευθύνονταν σύμφωνα με τις καταγγελίες.

Γιατροί που έχουν την ελευθερία να καταγγείλουν αυτές τις καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να το κάνουν με γράμμα που θα το απευθύνουν στον Presidente Collegio Medico de Chile, Esme της Χιλής, General Augusto Pinochet, Moneda Palace, Santiago-Chile.

Η Δ.Α. Παγκόσμια Οργάνωση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων χρησιμοποιεί σαν μια μέθοδο πίεσης την αποστολή γραμμάτων που έχει αποδειχθεί από μακρά πείρα της πολύ αποτελεσματική.

Είμαστε σίγουροι ότι θα έχουμε τη συμπαράστασή σας και αν θέλετε περισσότερα στοιχεία είμαστε πρόθυμοι να σας τα δώσουμε.

Για την Ελληνική Ιατρική Ομάδα
Διεθνούς Αμνηστίας
Υπεύθ. Μαρία Πίνιου-Καλλή
Δερματολόγος
Νοσοκομείου Παιδών
«Αγλαΐα Κ. Κυριακού»

Για να μην ξεχνάμε

Πέρασαν καμιά δεκαριά χρόνια από την εποχή του Βιετνάμ και της Καμπότζης, πέρασαν πολλά περισσότερα από την εποχή του Άγιου Δομήνικου ή της Γουατεμάλας ή... Μεσολάβησε και σχετικά πρόσφατα η εισβολή της Σοβιετικής Ένωσης στο Αφγανιστάν, ήλθε επί πλέον και η μεταλλαγή του καθεστώτος της Πολωνίας σε στρατιωτική δικτατορία.

Και υψώθηκαν φωνές διαμαρτυρίας, ξεπεράστηκε για πολλούς εκείνο το φράγμα που δεν άφηνε οι διαμαρτυρίες να κατευθυνθούν προς την άλλη πλευρά. Η οργή ενάντια στις ξένες επεμβάσεις, υπέρ του δικαιώματος των λαών για αυτοκαθορισμό, διοχετεύθηκε προς τα εκεί απ' όπου προερχόντουσαν οι πιο πρόσφατες επεμβάσεις. Μειώθηκε έτσι η ένταση της διαμαρτυρίας ενάντια στην Αμερική, απέκτησε ένα «θεωρητικό», «ιστορικό» περιεχόμενο, δεν ήταν πια η Αμερική στο καθημερινό στόχαστρο. Η υποστήριξη των φασιστικών - στρατοκρατικών καθεστώτων της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής ήταν για πολλούς κάτι το μακρινό. Ο κυνισμός ξαπλώθηκε. Η κάθε υπερδύναμη βοηθάει τους δικούς της και μάχεται τους αντιπάλους της. Και οι λαοί που επαναστατούν ενάντια στους δυνάστες τους επιδιώκοντας τον αυτοκαθορισμό τους, όργανα της μιας ή της άλλης υπερδύναμης ή το πολύ θύματα των πουλημένων ηγεσιών τους. «Μήπως δεν φταιει ο ιμπεριαλισμός, μήπως φταιει η μοναξιά;», γράφτηκε στον τοίχο και ασχοληθήκαμε (ορθά) με τη μοναξιά μα ξεχάσαμε τον ιμπεριαλισμό.

Και έτσι επιτρέψαμε μέσα σ' αυτό το κλίμα να αρχίσει να φτουράει η ιδεολογική προπαγάνδα της αντίδρασης. Και

επιτρέψαμε π.χ. στον κ. Ανδριανόπουλο, «φωτισμένο» δεξιό, να αρθρογραφεί ενάντια στην επανάσταση της Νικαράγουα για τις όποιες ατέλειές της, παραβλέποντας την περικύκλωσή της, χωρίς να τον ρωτάει κανείς γιατί δεν είχε ανησυχήσει την εποχή του δικτάτορα Σομόζα.

Ηλθε, λοιπόν, η Γρενάδα, το μικρό ανεξάρτητο νησάκι της Καραϊβικής, μέλος των Ηνωμένων Εθνών, να μας ξυπνήσει, να μας ταρακουνήσει. Ηλθε η κλασική ιμπεριαλιστική επέμβαση παλαιού τυπου, η ένοπλη πειρατεία, πλαισιωμένη από θεωρίες του ζωτικού χώρου, ναζιστικής έμπνευσης, να μας πει να μην ξεχνάμε.

Και είδαμε και την παρουσίαση του δεξιού Τύπου, την απουσία καταδίκης, την περίπου δικαιολόγηση της επέμβασης για να σωθούν δήθεν οι Αμερικάνοι που βρίσκονταν στο νησί, την προβολή της παρουσίας μερικών εκατοντάδων Κουβανών εργατών και επιστημόνων. Αλήθεια και η Τουρκία για κάποιες χιλιάδες μωαμεθανούς, τους λεγόμενους Τουρκοκύπριους (άραγε πότε θα σταματήσει αυτή η ταύτιση θρησκείας και εθνότητας;) δεν υποτίθεται ότι έκανε την εισβολή και συνεχίζει την κατοχή της μισής Κύπρου;

Να για να 'ρθούμε και στα εσωτερικά μας, χρειάστηκε η συγκέντρωση της Θεσσαλονίκης, ο συχνωτισμός των απλών δεξιών (δικαιώμά τους να 'χουν αυτή τη λανθασμένη πολιτική τοποθέτηση) με τους φασιστοειδείς τραμπούκους και τη τσοκαροσνομπάρια, για να θυμηθούμε τη Δεξιά, την πραγματική Δεξιά, τη Δεξιά του πενήντα και του εξήντα.

Λοιπόν, ας μην ξεχνάμε.

Σπύρος Καβουνίδης

Όταν ο Προμηθέας θυμάται το νησί του Κύκλωπα

Όταν ο Προμηθέας πρόσφερε στους ανθρώπους τη φωτιά, ο Δίας τον τιμώρησε με μια σκληρότητα που η λογική της μοιάζει απρόσιτη στην εποχή της «ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων».

Τι μπορεί να ώθησε τους θεούς να θεωρήσουν ένοχο αυτόν που έδωσε στους ανθρώπους το όπλο για να αντιμετωπίσουν τη φύση που μέχρι τότε τους εξουσίαζε; Η αδιαφορία για τον ανθρώπινο πόνο και οι υστερόβουλες σκοπιμότητες μιας εξουσίας «που είχε τον φόβο του αγνώστου»;

Ή μήπως η τιμωρία του Προμηθέα ήταν μια πράξη απονομής δικαίου που —ίσως ακριβώς επειδή ξεπερνούσε τις ανθρώπινες ανάγκες και τις αγωνίες του καιρού της— ήταν πιο ψυχραιμη και πιο ακριβής στην ιστορική της κρίση;

Μ' αυτές τις σκέψεις φύγαμε από την Ηρακλειά αφήνοντας πίσω μας τους εκατό κατοίκους της στο μεταίχμιο δύο εποχών. Μαζί μας έφευγε το συνεργείο της ΔΕΗ. Την προηγούμενη μέρα είχε ολοκληρωθεί η εγκατάσταση του τοπικού δικτύου διανομής. Σε λίγες μέρες το νησί θα ζήσει την ανέλπιστα πραγματοποιήση ενός όνειρου δεκαετιών: την απόκτηση ηλεκτρικού ρεύματος.

Το ρεύμα βέβαια δεν έρχεται μόνο του. Μαζί του —και μαζί με την υπόλοιπη υποδομή κοινωνικών παροχών που δημιουργείται σήμερα στην Ηρακλειά— έρχεται και ο αναπροσανατολισμός της αναιμικής γεωργικής οικονομίας του νησιού προς τον τουρισμό. Η τεχνολογία και οι παροχές δύσκολα διαχωρίζονται από τους οικονομικούς και πολιτιστικούς όρους της παραγωγής τους.

Ας μη φανταστεί κανείς ότι το νησί θα χάσει ή ότι θα κερδίσει τον παράδεισο. Έτσι κι αλλιώς, η Ηρακλειά δεν ήταν αυτό που νομίζουν οι οπαδοί της επιστροφής στη φύση. Η μουσική της θάλασσας, του βράχου και του αέρα δεν έμοιαζε εδώ ποτέ με καντάδα. Και επιπλέον, αν όλα αυτά τα χρόνια το κράτος αγνοούσε την Ηρακλειά, ο καπιταλισμός είχε αρχίσει να στέλνει τα μηνύματά του από τις αρχές του αιώνα, δημιουργώντας μια «γνώση του καλού και του κακού» που έδινε στους ανθρώπους την αίσθηση της ένδοιας απέναντι στη φύση. Οι νέες ανάγκες έκαναν αυτή τη φύση να μοιάζει έρημη. Μετά από δεκαετίες αγωνίας, η εμπορευματοποίηση της φιλοξενίας φαίνεται η μόνη προοπτική για την επιβίωση του νησιού. Έτσι, στον τόπο που τόσο ο θεός όσο και ο διάλογος έδειχναν στους ανθρώπους καθαρά την όψη τους, έρχεται σήμερα ο πολιτισμός για να εισάγει την διαλεκτική.

Όσο για τ' άλλα που λέγαμε...

Ο Προμηθέας βρίσκεται ήδη κρεμασμένος στον Καύκασο εδώ και χιλιάδες χρόνια.

Κι ο Ηρακλής που θα τον λυτρώσει, δεν έχει γεννηθεί ακόμα.

Η Ηρακλειά είναι ένα μικρό νησί των Κυκλάδων στα νότια της Νάξου, γνωστό μόνο στους μερακλήδες τουρίστες της άγονης γραμμής.

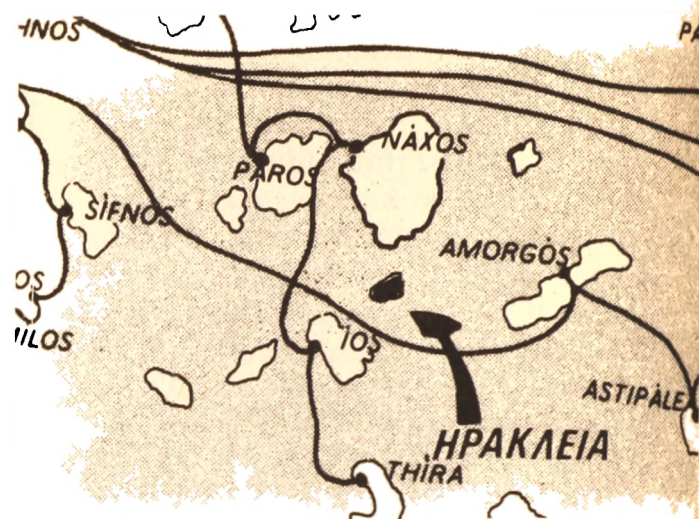
Έχει έκταση 17 τετραγωνικά χλμ. Όσα δηλαδή κι η Γυάρος.

Δεν είναι νησί ψαράδων. Η οικονομία της ήταν και είναι γεωργική και κτηνοτροφική.

Αν πιστέψουμε τις στατιστικές, ο 20ος αιώνας ήταν για την Ηρακλειά εποχή διάλυσης. Στην απογραφή του 1928 είχε 286 κατοίκους. Το 1940 είχε 227. Το 1951 οι κάτοικοι ήταν 189. Το 1961 έγιναν 155. Το 1971 μόνο 129. Και η τελευταία απογραφή του 1981 κατέγραψε 95 κατοίκους. Στην περίοδο δηλαδή του μεσοπολέμου, η Ηρακλειά έχανε κατά μέσο όρο 5 κατοίκους το χρόνο. Από το '40 και μετά ο ρυθμός έμεινε σχεδόν σταθερός στους 3,5 κατοίκους το χρόνο. Πρόσφατα οι κάτοικοι έχουν γίνει 110 πράγμα που πιθανόν να σημαίνει μια ανακοπή αυτής της διαρροής.

Τόπος αναβάπτιστης στους ρυθμούς της φυσικής ζωής για τους καλοκαιρινούς της επισκέπτες, τόπος εξορίας για τους

του Βασίλη Ξυδιά

Κάδος Αγ. Γεωργίου

Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΑ
HIRAKLIA

Άποψη του χωριού Παναγιά —απ' το καράβι.

πλους, η Ηρακλειά —χάρη στη φιλό-
ογη παρουσία του κράτους— βγαίνει
ερα μέσα από μια μακριά μεταβατική
ίοδο εκφυλισμού και διάλυσης της πα-
φυσικής αγροτικής κοινότητας για να
δέσει τη μοίρα της με την υπόλοιπη
άδα.

ια το Χρήστο Βλάχο (τον φωτορεπόρ-
του ANTI) και εμένα, η σχέση μας με
Ηρακλειά ξεκίνησε όταν το ANTI απο-
τηκε την πρόταση του Μανώλη Γλέ-
να «υιοθετήσει» το νησί, στα πλαίσια
γενικότερης προσπάθειάς του να
αχτούν βιβλιοθήκες σε όλα τα νησάκια
μικρών Κυκλάδων.

τάσαμε λοιπόν στην Ηρακλειά το πρωί
Σαββάτου —το συνεργείο της EPT-2,
Γιάννης κι η Χριστιάνα από τη
ναϊκα», ο Χρήστος κι εγώ από το ANTI
ο Μανώλης Γλέζος με τη συνοδεία
την Τζώρτζια και τον Τάσο. Μαζί μας
πρόεδρος των εν Αθήναις Ηρακλειω-
ο Νικήτας Γαβαλάς. Σκοπός του ταξι-

ού: να συμμετάσχουμε στα εγκαίνια της
βιβλιοθήκης του νησιού.

Φορείς εμείς της πνευματικής αναγέν-
σης της Ηρακλειάς, κουβαλούσαμε κα-
τακοσαριά βιβλία. Όσα, δηλαδή, εί-
ν απομείνει στο αρχείο του ANTI και ό-
μαζεύτηκαν από ένα πρόχειρο ξεδιά-
γμα προσωπικών βιβλιοθηκών. Βιβλία
ερναν μαζί τους και οι συνάδελφοι από
«Γυναίκα». Διάφοροι φορείς είχαν ήδη
είλει κι άλλα. Η βιβλιοθήκη της Βουλής
είχε στείλει τόμους με «αυθεντικά
ροκουμένα» του '21 (προφανώς κάποιος
ας πληροφόρησε ότι στην Ηρακλειά υ-
ρχουν φανατικοί αρχειοφάγοι ερευνη-
ς), ενώ είδαμε αργότερα με τα μάτια μας
βλία για φυτά εσωτερικών χώρων (σί-
υρα τέτοια βιβλία έλειπαν από την Ηρα-
ειά). Η πιο επιμελημένη και πιο πλήρης
ρά βιβλίων ήταν αυτή που είχαν στεί-
οι Ιεχωβάδες. Έτσι φτιάχτηκε η βι-
ιοθήκη της Ηρακλειάς —πλούσια σε θε-
τολογία και πλουραλιστική. Σύνολον:
28 βιβλία.

Προσπαθώντας να ξεφορτώσουμε τα
βιβλία σκοντάφταμε συνεχώς πάνω σε κά-
τι σωρούς από χαλίκια. Προφανώς κάποια
έργα γινόντουσαν στον μώλο. Η υποδοχή
ήταν επίσημη. Αμήχανοι (όσο κι ενθουσιώ-
δεις) χαιρετισμοί με τον παπά και τον πρό-
εδρο της κοινότητας. Ανάμεσά μας τρία
πιτσιρίκια έπαιζαν με μια μπετονιέρα που
υπήρχε παραδίπλα. Μας έκανε εντύπωση
η οικειότητα που είχαν με το μηχανήμα.
Δεν έμοιαζε να το χρησιμοποιούν σαν παι-
χνίδι. Μάλλον το αγγάλιαζαν.

Το χωριό το έλεγαν Παναγιά. Φτάσαμε
στο καφενείο. Σιγά σιγά άρχισε να μαζεύ-
εται κι ο κόσμος.

— Νάτος, αυτός είναι — είπε μια γυναί-
κα στη διπλανή της, δείχνοντας τον Γλέζο
που εκείνη την ώρα κατέστρωνε το πρό-
γραμμα της ημέρας.

— Είστε από την τηλεόραση; — μας ρώ-
τησε εγκάρδια μια άλλη κυρία, που μάλ-
λον απογοητεύτηκε με την απάντησή μας.

Εν τω μεταξύ το πρόγραμμα ήταν έτοι-
μο: Πριν απ' όλα θα επισκεφτόμασταν το

σπήλαιο του Άη Γιάννη. Στις τέσσερεις
θα κάναμε τα εγκαίνια της βιβλιοθήκης.
Αργότερα θα μαζεύονταν όλοι στο καφε-
νείο για μια δημόσια συζήτηση με τον Γλέ-
ζο. Θα του εκθέτανε τα προβλήματά τους
κι αυτός θα τους έλεγε τι μπορεί να γίνει.
Η μέρα θα έκλεινε με το απαραίτητο γλέ-
ντι.

Προς το σπήλαιο

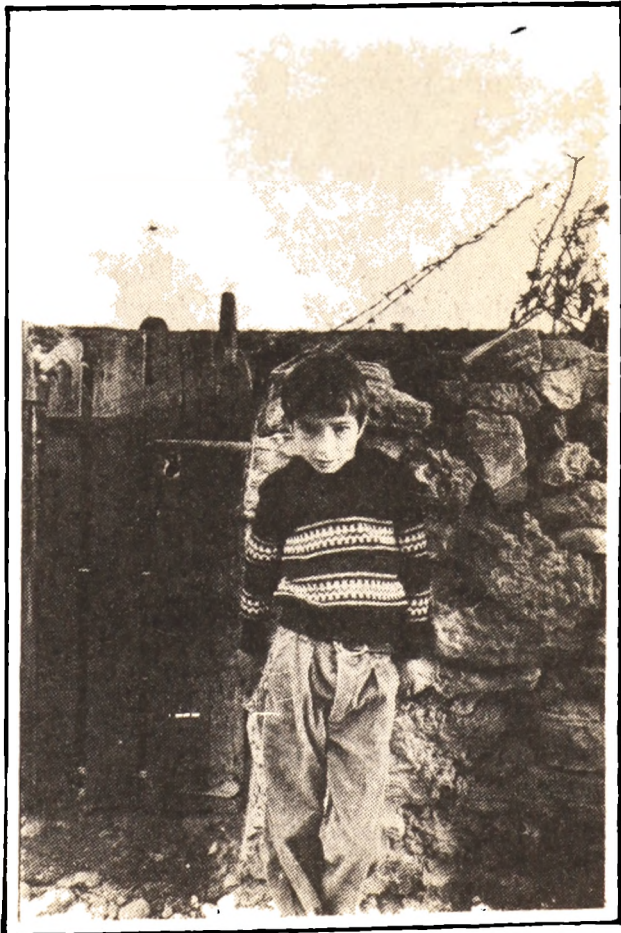
Για να πάμε στο σπήλαιο θα έπρεπε να
περάσουμε από ένα άλλο χωριό, τον Άη
Γιώργη. Αν δεν ήταν το σπήλαιο ίσως και
να μην μαθαίναμε την ύπαρξή του. Με έκ-
πληξη πληροφορηθήκαμε πως στον Άη
Γιώργη —που είναι η Χώρα της Ηρα-
κλειάς— μένουν περισσότεροι άνθρωποι
απ' ό,τι στην Παναγιά. Από τους εκατό κα-
τοίκους της Ηρακλειάς, οι εξήντα μένουν
στον Άη Γιώργη και οι σαράντα στην Πα-
ναγιά.

Στο δρόμο προς τον Άη Γιώργη δέσπο-
ζαν οι νεοβαλμένες κολώνες της ΔΕΗ. Σε
συχνά διαστήματα σωροί από χαλίκια και
σακιά τσιμέντο.

Οι Αηγιωργήτες —περιποιητικότεροι ό-
πως και οι κοντοχωριανοί τους της Πανα-
γιάς— έδειχναν ενθουσιασμένοι με την
παρουσία μας.

Παρ' όλη όμως την εμφανή προσπάθεια
των ντόπιων να μην έρθουν σε αντίθεση
με την φολκλορική διάθεση που ήξεραν
πως μας διακατείχε, ο Άη Γιώργης ήταν
το σημείο που άρχισε να υφίσταται τις
πρώτες ουσιαστικές ρωγμές η ρομαντική
εικόνα που είχαμε όταν φτάσαμε στο νησί.
Μέχρι το βράδυ η εικόνα αυτή θα έχει κα-
ταρρεύσει πλήρως.

Ακόμα δεν είχαμε καλά καλά πατήσει
στο χωριό και γίναμε μάρτυρες ενός ατυ-
χήματος που παρολίγο να ήταν τραγικό.
Μέσα στον ενθουσιασμό και στη φασαρία
της υποδοχής μας, ένας από τους ντό-
πιους που μας συνόδευσαν από την Πανα-
γιά μέχρι τον Άη Γιώργη πήγε να κατέβει
από το όχημα που μας μετέφερε. Είχε μεί-

Ηρακλεία. Γλέντι στο καφενείο. Απ' τη μια οι άντρες...

νει διακριτικά τελευταίος. Αφού ο οδηγός βεβαιώθηκε πως όλοι οι υπόλοιποι είχαν κατέβει, έβαλε μπροστά και έκανε να φύγει χωρίς να τον προσέξει. Ο άνθρωπος έπεσε και χτύπησε στο κεφάλι. Ευτυχώς όχι πολύ βαριά.

Μέσα στις φωνές και την αμνηχανία της στιγμής ανέλαβε ο Γλέζος να περιποιηθεί τον τραυματία. Ακριβώς δίπλα του ο κυρ Αντώνης, ρίχνοντας λοξές ματιές για να δει αν τον προσέχουν όλοι, άρχισε να ρητορεύει που «το χωριό δεν έχει γιατρό», που «μέχρι τώρα κανείς πολιτικός δεν είχε ενδιαφερθεί παρά μόνο τώρα αυτός ο άνθρωπος» —κι έδειξε τον Γλέζο— που «όλα αυτά σφείλονταν στις παλιές πολιτικές επιλογές, αλλά τώρα η νέα πολιτική βούληση...» (μάλιστα: «πολιτικές επιλογές» και «πολιτική βούληση» στην Ηρακλεία). Δίπλα ο τραυματίας άρχισε να συνέρχεται.

Ο κυρ Αντώνης, όπως μάθαμε αργότερα ήταν αριστερός —τι άλλο θα μπορούσε να είναι;— με χρόνια εξορία και φυλακές. Βασανισμένος άνθρωπος, δραστήριος, μαχητικός και έξυπνος.

Καθήσαμε στο καφενείο του χωριού. Ο κυρ Αντώνης και δυο τρεις ομόλογοί του συνέχισαν τη ρητορική: «Καλά είναι τα βιβλία, καλό και το ρεύμα, αλλά το βασικό μας πρόβλημα είναι το νερό. Χωρίς αυτό τα υπόλοιπα είναι δώρον άδωρον».

Μέσα απ' αυτή την ιεράρχιση των προβλημάτων και μέσα από διάφορα μισόλογα, γρήγορα αντιληφθήκαμε τον ανταγωνισμό των δύο χωριών. Ο Αη Γιώργης έχει έντονο πρόβλημα νερού, ενώ η Παναγιά έχει σχετική επάρκεια. Τα δύο τηλέφωνα του νησιού ελέγχονται από την Παναγιά: αν αυτοί αφήσουν τον λεβιέ προς τη μεριά τους, ο Αη Γιώργης είναι τηλεφωνικά αποκλεισμένος. «Γιατί να πάνε όλα τα βιβλία στην Παναγιά; Εμείς εδώ έχουμε έξι παιδιά κι αυτοί τέσσερα» —άφηναν να τους ξεφευγει με παράπονο οι Αηγιωργήτες σε

προσωπικές συζητήσεις που είχαμε μαζί τους. Όχι βέβαια πως τους καίγονταν καρφί για τα βιβλία. Ήταν μια διαμαρτυρία για τα «προνόμια» της Παναγιάς. Τη διατύπωναν με τους δικούς μας όρους. Ήξεραν τι ήθελαν από μας (δηλαδή από το κράτος) και ήξεραν να μας γυρίζονται.

— Πρώτη φορά έρχεται εδώ πάνω πολιτικός— επανέλαβε κάποιος στο καφενείο.

— Όχι και πρώτη φορά— μουρμούρισε μια γεροντική φυσιογνωμία δίπλα μου. «Δεν είχε έρθει ο Παλαιοκρασσάς;» Και

Στείλτε βιβλία για την Ηρακλεία

Αποφασίσαμε να συμμετέχουμε ενεργά στην οργάνωση της βιβλιοθήκης της Ηρακλείας και ελπίζουμε γι' αυτό στη δική σας συμμετοχή.

Η φίλη και συνεργάτιδα του περιοδικού Λήδα Μόσχου προσέφερε 2.000 δρχ. στη μνήμη του γιατρού Νίκου Μόσχου για την αγορά παιδικών βιβλίων.

Άλλοι φίλοι έχουν βοηθήσει προσφέροντας δικά τους βιβλία. Η συμμετοχή των φίλων και αναγνωστών του ΑΝΤΙ είναι αναμενόμενη.

Οι αποστολές των βιβλίων μπορούν να γίνονται στα γραφεία μας με την ένδειξη: «Για τη βιβλιοθήκη της Ηρακλείας».

γυρίζοντας σε μένα λέει σιγά ώστε να μην τον ακούσουν οι άλλοι: «Δεν τις μπορώ τις υποκρισίες».

— Ο οποίος όμως έγραψε τα αιτήματά μας σε ένα κουτί από τσιγάρα και μόλις έφυγε το πέταξε— ανταπάντησε δυσανασχετώντας ο προηγούμενος χωρίς να κοιτάξει καθόλου προς το διπλανό μου και δίνοντας στη φωνή του έναν τόνο σιγουριάς που επιβεβαίωνε τα ίδια του τα λόγια. Σα να ήθελε να πει: Αυτό εννοούσα πριν.

— Γιατί σε τσιγάρα; Αφού είχε τον γραμματέα του που τα έγραφε— επέμενε ο γέρος κρυφογελώντας πονηρά για το παιχνίδι που έπαιζε στην ομήγυρη η οποία αυτή τη φορά ανέλαβε συλλογικά να μας πείσει να μην του δίνουμε σημασία.

Ο κυρ Γιώργος ήταν η «δεξιά αντιπολίτευση» όπως τον χαρακτήρισε αργότερα ο Κώστας, ο δημοσιογράφος της ΕΡΤ-2 Δεξιός ή όχι —στην ίδια περίπου ηλικία με τον κυρ Αντώνη— ο κυρ Γιώργος ήταν σίγουρα «η άλλη άποψη» του χωριού.

— Εγώ είμαι ευχαριστημένος από τη ζωή μου. Κι αυτοί που βλέπεις να φωνάζουν για το ένα και το άλλο είναι η καταστροφή του χωριού.

Ο κυρ Γιώργος μου ανέπτυξε διεξοδικά —μέσα από τεχνικές λεπτομέρειες που δεν μπόρεσα να τις συγκρατήσω— πως το χωριό, αν και πολυπληθέστερο, είναι παλιότερα πλήρη επάρκεια σε νερό και πως ο κυρ Αντώνης και άλλοι «χωρίς εμπιστοσύνη στον θεό» έφτιαξαν ακατάλληλες δεξαμενές που δεν το συγκρατούσαν σωστά. «Τώρα φωνάζουν και ζητούν από την κυβέρνηση να τους βρει νερό» κατέληξε με το ίδιο πάντα πικρό χαμόγελο. Δεν έδινε καμιά χάρη. Απλώς έλεγε αυτά που πίστευε. Τον ξαναθυμήθηκα κι αυτόν, κι αυτό το «χωρίς εμπιστοσύνη στο θεό», το βράδυ στη δημόσια συζήτηση στο καφενείο της Παναγιάς, όταν ο κυρ Αντώνης επέμενε μαχητικά: «Δεν μπορούμε να είμαστε εξαρτημένοι από το αν θα του 'ρθει να βρέξει». Αν ο κυρ Αντώνης ήταν απ' τους δημιουργούς της νέας Ηρακλείας, ο κυρ Γιώργος ήταν ο νοσταλγός της παλιάς Όχι αυτής που υπάρχει σήμερα, αλλά της άλλης.

Σε λίγο φύγαμε με τα πόδια για το σπήλαιο. Με φορτωμένο το βίντεο σε έναν γαϊδάρο, προχωρήσαμε σε ένα μονοπάτι στρωμένο με κοφτερές πέτρες —μιάμιση ώρα δρόμο. Ανεβήκαμε το βουνό του νησιού και το κατεβήκαμε από την άλλη μεριά.

— Θα ήταν ωραίο νησί, αν δεν είχε αυτό το σπήλαιο— είπε ο Ανδρέας, ο οπερατέρ του συνεργείου.

Παλιότερα όλη η πλαγιά από τη μεριά του σπήλαιου ήταν καλλιεργημένη. Τώρα είναι σκέτος βράχος.

Για να μπει κανείς στο σπήλαιο έπρεπε να συρθεί γονατιστός κατά μήκος μιας μακρόστενης τρύπας. Αμέσως μετά ανοίγονταν ένας τεράστιος θόλος γεμάτος από σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Αριστερά από την είσοδο ήταν ένα μικρό εκκλησάκι με το καντήλι αναμμένο. Πιο κάτω ο ένας θόλος διαδέχονταν τον άλλο. Άλλος σε ψηλότερο κι άλλος σε χαμηλότερο επίπεδο.

1. Μια περίεργη μαύρη λάσπη δημιούργησε ένα γλιστερό περιβάλλον που μας ιοθάρρυνε να προχωρήσουμε. Το σπήλαιο αυτό πρέπει να είχε κατοικηθεί από υς αρχαίους Κυκλαδίτες πριν από μερικές χιλιάδες χρόνια.

Η σύγχρονη ανακάλυψη του σπήλαιου γινε με τη γνωστή μέθοδο του βοσκού, ς κασίκας και της εικόνας. Η εικόνα ου βρέθηκε ήταν του Ιωάννη του Πρό- ομου. Το γεγονός αυτό, μαζί με το εσω- ρικό ύφος και τη δομή του σπήλαιου ι- υς καθόρισε και την μετέπειτα χρήση ου από τους Ηρακλειώτες. Κάθε 29 Αυ- γούστου μέσα στον πρώτο μεγάλο θόλο ι κάτω από το φως χίλιων κεριών γίνε- ι η λειτουργία της αρτοκλασίας. Δεν υ- ηρξε ντόπιος που να μας μιλήσει για το ήλαιο και να μην αναφέρει την λειτουρ- α της αρτοκλασίας και το φως των κε- ών. Πρέπει να είναι ένα γεγονός εξαιρε- κό στη ζωή αυτών των ανθρώπων.

— Βέβαια με τα κεριά και μ' όλα αυτά

...κι αντικριστά οι γυναίκες περιμένουν να τις γυρέψουν για χορό

Η «αξιοποίηση»

Το μεσημεριανό φαγητό στο καφενείο του 'Αη Γιώργη ήταν εξαιρετικό. Προη- γουμένως είχαμε κάτσει και σ' ένα άλλο καφενείο του 'Αη Γιώργη όπου μας προ- σφέρανε ρακί κι ένα εξαιρετικό τυρί της περιοχής —έτσι για την όρεξη.

Ούτε λόγος βέβαια για να πληρώσουμε. Ούτε και το βράδυ στην Παναγιά πληρώ-σαμε τίποτα. Η «ευλογημένη κι αμόλυντη επαρχία» μας περιέβαλε με τον αέρα της παραδοσιακής ελληνικής φιλοξενίας. Κά- ποιες στιγμές αισθάνθηκα σαν φιγούρα α- πό αναγνωστικό του Δημοτικού ή από φυλλάδιο του ΕΟΤ.

— Πενήντα δραχμές το γιανούρι πλη- ρώναμε— έλεγε στο πλοίο του γυρισμού ένας τεχνίτης της ΔΕΗ απ' αυτούς που δουλεύανε στην κατασκευή του δικτύου.

Καταλάβατε δηλαδή; Εμείς που κουβα-

λήσαμε πέντε πακέτα βιβλία φάγαμε τσάμπα. Οι άνθρωποι που μοιράστηκαν την ερημιά της Ηρακλειάς επί είκοσι μέ- ρες για να ικανοποιήσουν οι Ηρακλειώτες ένα όνειρο δεκαετιών— πενήντα δραχμές το γιανούρι. «Δεν μας κέρασαν ούτε μια φορά»— έλεγε ο υπάλληλος της ΔΕΗ.

Αλλά περί αυτού πρόκειται. Οι μεν τρώ- νε τσάμπα για να κάνουν εκείνες τις ενέρ- γειες που χρειάζονται ώστε να έρθουν οι άλλοι που θα δίνουν τις πενήντα δραχμές. Δεν πρόκειται για έλλειψη ηθικής. Είναι η ηθική των δημοσίων σχέσεων.

Στο δρόμο προς την Παναγιά ήρθαν μα- ζι μας συνοδεία καμιά εικοσαριά Αγιωρ- γήτες. Θα συμμετείχαν στα εγκαίνια της βιβλιοθήκης και αργότερα στην συζήτηση στο καφενείο.

Η παρέα έσφυζε από εκδρομικό κέφι και... πολιτικό ενθουσιασμό.

— Πράσινο βλέπω το έβαψες το βυτίο

Σχεδόν όλες οι γυναίκες μαζεύτηκαν για μια φωτογραφία —πλάι στη σημαία.

γίνεται ο αέας και δημιουργείται κίνδυ- ς ασφυξίας— τόνισε ο Νικήτας Γαβα- ς, ο πρόεδρος των Ηρακλειωτών. Και ιρά τις αντιρρήσεις των ντόπιων, ο Γλέ- ς επέμενε ότι αυτή η μαύρη λάσπη έχει μιουργηθεί από την κάπνα των κεριών. Δίπλα στο σπήλαιο υπήρχε μια άλλη ηλιά που πριν να καεί (δεν πάει πολύς ιρός) ήταν μαντρί για κατοικοπρόβατα. Λένε πως είναι η σπηλιά του Πολύφη- ου— λέει ο Νικήτας και δείχνει μια τρύ- ι στην κορυφή της εισόδου. «Εδώ μέσα ύφτηκαν ο Οδυσσέας και οι σύντροφοί ου».

Πράγματι η κατασκευή της σπηλιάς ή- ιν στα μέτρα του μύθου. Βέβαια η επίση- ή μυθολογία ισχυρίζεται ότι οι Κύκλω- ς κατοικούσαν στη Σικελία, ενώ υπάρ- ςουν κι άλλοι που λένε πως ο Πολύφημος αν απ' τη Θράκη. Εμείς όμως προτιμάμε ι πιστέψουμε τον Νικήτα και τους Ηρα- κλειώτες που στο κάτω κάτω μας φιλοξέ- ςαν κιόλας.

Γυρίσαμε από τον ίδιο δρόμο.

Γενική Συνέλευση στο Χωριό. Μιλάει ο Μ. Γλέζος

σου— πετάει φωναχτά ένας από την παρέα στο διπλανό του.

— Και βέβαια πράσινο. Και άμα λάχει το βάφω και κόκκινο.

Το μήνυμα ήταν σαφές. Ήταν «δικοί μας». Το χρώμα του κράτους στην Ηρακλειά είναι πρασινοκόκκινο.

Τα εγκαίνια της βιβλιοθήκης κράτησαν κάμποση ώρα. Οι κάτοικοι άκουσαν με υπομονή τους λόγους και μοίραζαν αφοιδώς χειροκροτήματα όταν αναφέρονταν το όνομα κάποιου υπουργού. Με το τέλος της τελετής ο κόσμος άρχισε σιγά σιγά να μαζεύεται στο καφενείο. Σε λίγο άρχισε η δημόσια συζήτηση. Από τη μια μεριά ο Μ. Γλέζος, από την άλλη οι ντόπιοι.

Προβλήματα που απασχόλησαν γενιές ξεπετάγονταν μέσα σε δεκάλεπτα: το νερό, το γυμνάσιο, ο γιατρός, το τηλέφωνο, η προέκταση του μώλου για την προσέγγιση των πλοίων. Παλιότερα τέτοιοι προ-

γραμματισμοί θα προκαλούσαν την πικρή ειρωνεία. Τώρα —με το προηγούμενο της ΔΕΗ— δημιουργούν την ελπίδα μιας νέας Ηρακλειάς. Ετοιμάζουν την υποδομή μιας οικονομίας που προσανατολίζεται ολοκληρωτικά προς τον τουρισμό.

— Θα προσπαθήσω να φτάσει το ρεύμα και ο δρόμος ως το σπήλαιο— λέει ο Μ. Γλέζος.

Να που θα «αξιοποιηθεί» λοιπόν και το σπήλαιο. Η τεχνική έρχεται πακέτο με τον τουρισμό και μόνο ως προϋπόθεσή του. Δεν θα μπορούσε το σπήλαιο να αξιοποιηθεί προς την καλύτερη εξυπηρέτηση των ιδίων πνευματικών λειτουργιών που έχει και σήμερα στη ζωή της Ηρακλειάς; Οπωσδήποτε θα μπορούσε. Ποιος οργανισμός όμως θα έδινε έστω και μια δραχμή για κάτι τέτοιο; Ο ΕΟΤ ή το υπουργείο «πολιτισμού»;

Τώρα αυτό που πρέπει να ρυθμιστεί

—τονίζουν κάποιοι— είναι ο νόμος που απαγορεύει το χτίσιμο σπιτιών σε έκταση μικρότερη των τεσσάρων στρεμμάτων. Η γη, στο μυαλό των ανθρώπων έχει ήδη μετατραπεί σε οικόπεδα. Το μόνο πρόβλημα είναι ο νόμος. Αλλά οι Ηρακλειώτες έχουν βρει και γι' αυτό τη φόρμουλα: Οι «ιδιαιτερότητες» των μικρών νησιών. Έτσι και το κράτος θα ξεπληρώσει το χρέος για την εγκατάλειψη.

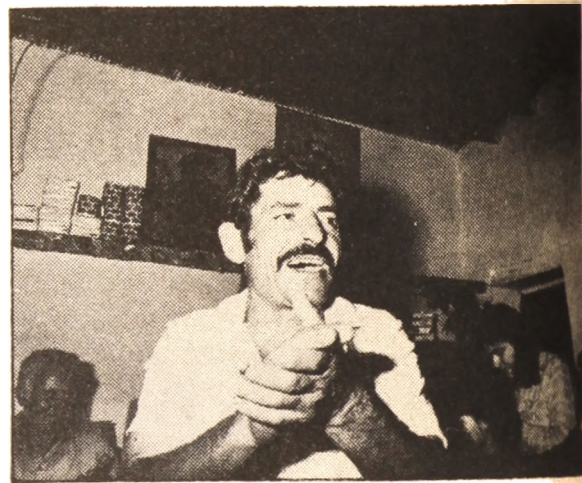
Σ' αυτό το σημείο φάνηκαν οι πρώτες αντιθέσεις. «Να μην τα ξεπουλήσουμε όλα» είπαν κάποιοι.

— Θέλουμε να κρατήσουμε τη ζωή στο νησί με τα δόντια— λέει ο κυρ Αντώνης με απόγνωση και με τη γνωστή του μαχητικότητα.

Δεν έλεγε ψέματα. Δεν υποκρινόταν. Δεν κοίταζε το συμφέρον του. Αν ήταν γι' αυτό θα μπορούσε να είχε φύγει εδώ και καιρό —κι αυτός κι οι άλλοι— και να πάνε αλλού να κάνουν την τύχη τους. Οι άνθρωποι αυτοί είναι δεμένοι με τον τόπο και τον αγαπούν. Ο τουρισμός φαίνεται στα μάτια τους σαν η μόνη ιστορική δυνατότητα για την επιβίωση του νησιού μετά από την κάλυψη της ύστατης ανασφάλειας που τους εμφύτευσε η εγκατάλειψη. Αυτή είναι η δική τους θυσία, και ο κυρ Αντώνης είναι από τους ανθρώπους που ξεκουράζουν να παίρνουν την αμαρτία πάνω τους. Μετά άρχισε το γλέντι.

Φύγαμε την άλλη μέρα τα χαράματα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Χρήστου Βλάχου

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΡΜΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΕΣΑΡΧΕΙΑ
ΑΔΑΜΝΙΑ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ
ΕΛΑ
ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΛΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

ΙΣΑΝ
ΑΝΙΧΤΕ
ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΝΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΧΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΤΗΣΕ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εξακολουθήσει
να εξυπηρετεί
ταυς ιδιοκτήτες
μέ την ίδια
βονέπεια και
φιλική διάθεση
όπως και παλιά

LYSAXON
MUSAXON
STEREOXON

Ένας Φυσικός - Ηλεκτρονικός και
Ένας Ηλεκτρολόγος - Ηλεκτρονικός
είς περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο Stereo και τα
λεφτά σας να πιάνουν τόπο

STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

ΕΙΜΑΙ ΕΝΑΣ ΦΟΒΙΣΜΕΝΟΣ ΜΙΚΡΟΑΣΤΟΣ, ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΣ, ΑΝΤΙΡΑΣΤΙΚΟΣ ΟΣΟ ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΕΙ, ΕΝΑΣ ΒΑΝΕΝΟΣ ΦΑΣΙΣΤΑΣ ΜΟΝΟ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΕΠΕΙΔΗ ΔΙΑΘΕΤΩ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΡΕΜΟ;

ΜΑ ΠΟΣ ΚΥΡΙΕ, ΧΑΡΗΚΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΗ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ ΤΩΡΚΩΤ ΟΣΑ ΜΟΝΟ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΕΠΕΙΔΗ Ο ΕΒΡΕΥ ΗΓΕΔΕΙΕΤΕ ΤΟΝ ΤΩΡΚΩΤ ΕΞΗΛΑΠ

ΙΣΩΣ! ΑΜΑ ΤΟ ΝΑ ΑΔΙΑΣΩ ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΕΤΕΡΩ ΤΟΥ ΜΟΝΟ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΕΠΕΙΔΗ ΤΟ ΕΟΡΤΑΖΟΥΝ ΕΠΙ ΗΓΗΜΕΡΟΝ ΕΓΩ ΤΟ ΒΡΙΣΚΩ ΤΕΛΕΙΩΣ ΠΑΡΑΛΟΓΟ

ΕΙΣΑΙ ΑΔΙΚΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ

ΚΑΙ ΟΜΕΣ! ΓΙΓΙΤΑ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΗΓΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ, ΦΕΝΑΞΑ ΟΧΙ ΕΤΙΣ ΒΟΜΒΕΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΙ ΞΕΧΑΣΑ ΜΕ ΑΠΟΛΥΤΗ ΑΝΕΣΗ ΤΟΥΣ 55-90

ΝΑΙ ΑΜΑ ΚΑΝΕΝΑΣ ΔΙΑΔΗΓΕΤΗΣ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΕΛΑΣ ΔΕΥ ΚΑΤΗΓΟΡΗΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΡΕΜΟ

ΚΑΙ ΠΕΣ ΘΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΑΤΕ ΕΝΑΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΕΛΕΙ ΝΙΑ ΝΑ ΧΑΝΟΝΤΑΙ ΑΔΙΚΑ ΤΟΣΕΣ ΖΩΕΣ ΣΤΟ ΛΙΒΑΝΟ ΚΑΙ ΔΕΝ ΒΛΕΠΕΙ ΑΥΣΤΥΧΕΣ ΑΛΛΗ ΑΥΤΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΔΗΛΑΔΗ ΤΗΝ ΕΞΟΥΤΕΣΗ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΩΝ;

ΑΚΟΥ ΔΕ ΚΥΡΙΕ... ΟΤΑΝ ΔΕΞΑΜΕ ΤΟ ΚΟΜΜΕΛ ΣΤΟΥ ΒΑΝΕΣΑ ΤΟΝ ΕΣΤΕΙΝΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΟ ΜΑΖΙ ΜΕ ΟΚΟΥΣ ΤΟΥ ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΑΔΕΣ

ΟΤΑΝ 'ΚΟΥΦΑΝΕ, ΔΥΟ ΤΡΕΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΧΑΡΗΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΟΤΟΚΡΙΣΙΑΣ ΕΠΕΙΔΗ ΟΑΟΙ ΞΕΡΟΥΜΕ ΤΙ ΕΙΔΟΥΣ ΗΤΑΝ ΑΥΤΕΣ ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ

ΕΧΟΥΣ ΕΚΟΤΘΕΙ ΤΟΣΟΙ ΚΑΙ ΤΟΣΟΙ ΦΑΥΤΑΡΟΙ ΚΑΙ ΓΕ ΚΑΙΕΙΝΣ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΕΠΕΙΔΗ ΞΕΡΕ ΟΤΙ Η ΑΜΥΔΑ ΤΗΣ ΧΕΡΑΣ ΑΠΑΙΤΕΙ ΚΑΙ ΘΥΕΙΕΣ

ΗΡΕΜΗΣΕ ΣΕ ΠΑΡΑΚΑΛΩ

ΚΑΙ ΤΙ ΦΤΑΙΣ ΕΣΥ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΗΣ ΡΟΛΙΤΙΚΗΣ; ΜΕ ΟΜΕΣ ΤΙΣ ΑΥΤΙΦΑΣΕΣ ΣΟΥ ΕΙΣΑΙ ΟΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΥΤΟΥ ΤΩ ΚΟΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΙ ΕΝΤΟΣ 'Η ΕΚΤΟΣ ΚΟΜΜΑΤΟΣ, ΔΙΑΒΑΖΕΙΣ ΤΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΣΟΥ 'Η ΟΧΙ ΑΔΙΑΦΟΡΟ, ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΕΙΣΑΙ Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΥΣΤΟΣ ΜΑΣ 'Η Ο ΨΗΦΟΦΟΡΟΣ ΤΟΥ.

ΚΥΡΙΕ ΑΠΑΙΤΩ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ. ΠΕΣ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΣΑΣ ΦΑΙΝΟΜΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΣ; ΑΠΑΝΤΗΣΤΕ ΜΟΥ ΜΕ ΘΑΡΡΟΣ ΚΑΙ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ!

ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΜΑΙ ΑΡΡΕΣΤΟΣ ΓΙΑΤΡΕ

Η League για τη δημοκρατία στην Ελλάδα

Εκδήλωση σύγχρονου βρετανικού φιλελληνισμού

της Νταϊάνα Πυμ

Με την ευκαιρία των επετειακών εκδηλώσεων για το Πολυτεχνείο και ανάμεσα σε άλλους προσκεκλημένους της Ελληνικής Κυβέρνησης, θα επισκεφθεί την Ελλάδα και η Νταϊάνα Πυμ. Γνωστή για τους μακρόχρονους αγώνες υποστήριξης της δημοκρατίας και των αγωνιστών της στην Ελλάδα, η Νταϊάνα Πυμ τιμά με την παρουσία της το πνεύμα του φιλελληνισμού που έχει βαθιές ρίζες από τους χρόνους του Διαφωτισμού στη Βρετανία. Στο άρθρο που ακολουθεί, η σημαντική αυτή γυναίκα παρουσιάζει τις εκδηλώσεις του σύγχρονου Φιλελληνισμού αρχίζοντας από το '40 και φτάνοντας ως τις μέρες μας. Πρόκειται για μια διάλεξη η οποία δόθηκε στα πλαίσια του σεμιναρίου «Ο Φιλελληνισμός της Βρετανίας» που οργάνωσε η ΔΕΕΕΒ (Δημοκρατική Ένωση Ελλήνων Επιστημόνων Βρετανίας) στο City University του Λονδίνου τον Νοέμβρη του 1978.

Με την επίθεση του Μουσολίνι κατά της Ελλάδας τον Οκτώβριο του 1940, οι Βρετανοί βρίσκονταν σε πλήρη σύγχυση σχετικά με το διφορούμενο χαρακτήρα του Μεταξικού ΟΧΙ και δεν αντιλήφθηκαν πως το πραγματικό ΟΧΙ ήταν του ελληνικού λαού και των απλών στρατιωτών, που πήραν την κατάσταση στα χέρια τους, εκτελώντας ακόμα και κάποιους ηττοπαθείς αξιωματικούς τους.

Το ίδιο συνέβαινε και με τους Άγγλους εμπειρογνώμονες με εξαίρεση τον φιλέλληνα λογοτέχνη Compton Mackenzie που το 1941 κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Ο άνεμος της ελευθερίας» (εκδόθηκε ελληνικά με τον τίτλο «Αέρα, Αέρα»). Σ' αυτό το βιβλίο γράφει για το ΟΧΙ του λαού που στρεφόταν εναντίον του ιταλικού αλλά και του ελληνικού φασισμού.

Ο τρόπος που αντέδρασαν οι Βρετανοί όταν πληροφορήθηκαν την υποχώρηση των στρατευμάτων του Μουσολίνι στα εδάφη της Αλβανίας, μπορεί να συνοψισθεί στο λαϊκό τραγούδι «Oh! Oh! Benito you can't put it over the Greeks.» (Ω! Ω! Μπενίτο δεν μπορείς να τα καταφέρεις με τους Έλληνες), που θυμάμαι ότι τραγουδούσα κάνοντας ποδήλατο

στο συσκοτισμένο Λονδίνο του 1940.

Στη Βρετανία, τη μόνη δύναμη στην Ευρώπη που πολεμούσε όρθια τον Άξονα, ήταν έκδηλο το κύμα θαυμασμού και ενθουσιασμού προς τους Έλληνες συμμάχους. Η χαρά όμως δεν κράτησε πολύ καθώς τον Φεβρουάριο του 1941, τα τανκς του Χίτλερ ανέλαβαν να βοηθήσουν την ανίκανη σύμμαχο της Γερμανίας.

Η σημασία της Ελλάδας για τα βρετανικά στρατηγικά ενδιαφέροντα ήταν φανερή στον Τσώρτσιλ που ανταποκρίθηκε στην ευκόλως εννοούμενη υποχρέωση προς μια σύμμαχο χώρα. Άρπαξε μια ανεπαρκή δύναμη Βρετάνων, Αυστραλών και Νέοι Ζηλανδών από το μέτωπο της Βόρειας Αφρικής και την έστειλε γρήγορα στην Ελλάδα. Ήταν η επανάληψη της γνωστής ιστορίας μιας ελάχιστης δύναμης που φτάνει πολύ αργά... Στις 26 Απριλίου του 1941 οι Γερμανοί είχαν τον απόλυτο έλεγχο της Ελλάδας και μόνο η Κρήτη άντεξε ως τα μέσα του Μαΐου. Οι Κρήτες χωρικοί και τα κινήματα αντίστασης που είχαν ξεπηδήσει γρήγορα, έδωσαν τροφή και καταφύγιο στα στρατεύματα της Βρετανικής Κοινοπολιτείας που παγιδεύτηκαν στο νησί. Σιγά σιγά

φυγαδεύτηκαν, για να συνεχίσουν τον αγώνα στην Βόρεια Αφρική. Αργότερα μερικοί από αυτούς έγιναν από τους καλύτερα πληροφορημένους και πιο ενθουσιώδεις υποστηρικτές της League για την Δημοκρατία στην Ελλάδα.

Ενώ συνεχίζονταν η εξαπλώση του πολέμου, εμφανίστηκαν δύο διαφορετικές βρετανικές πολιτικές προς την ελληνική αντίσταση και ειδικά προς το ΕΑΜ/ΕΛΑΣ. Ο Τσώρτσιλ και το Φόρεϊν Όφισ υποστήριζε την επαναφορά της Μοναρχίας, ενώ το επιτελείο της Μέσης Ανατολής και οι στρατηγοί χρειάζονταν το ΕΑΜ/ΕΛΑΣ για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Το αποτέλεσμα ήταν πως σχεδόν καμιά είδηση δεν έφτασε στο αγγλικό κοινό σχετικά με την ελληνική αντίσταση. Όταν όμως ξέσπασε η «ανταρσία» των Ελληνικών στρατευμάτων Μέσης Ανατολής θριάμβευσε η πολιτική του Φόρεϊν Όφισ και ο Τσώρτσιλ έδωσε οδηγίες στο BBC να μην κάνει πια ευνοϊκές αναφορές για το ΕΑΜ/ΕΛΑΣ.

Αυτή η απόκρυψη πληροφοριών έκαμψε τους Έλληνες δημοκράτες της Αγγλίας, δημιουργήσουν το Greek Unity Committee, κάτω από την αιγίδα του Sir Compton Mackenzie.

ΝΤΑΪΑΝΑ ΠΥΜ

Η Νταϊάνα Πυμ γεννήθηκε το 1908 από οικογένεια στρατιωτικών. Οι δύο παππούδες της και ο πατέρας της ήταν στρατηγοί και από τους θείους της ένας ήταν επίσης στρατηγός και ένας ναύαρχος. Ο πατέρας της, ο Sir John Gough, σκοτώθηκε στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, και μεταθανάτια του απονεμήθηκε ο τίτλος του ιππότη.

Ενώ η οικογένειά της δεν είχε καμιά σχέση με τα Πανεπιστήμια η Νταϊάνα επέμενε να σπουδάσει ιστορία στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, μια πράξη που

Τον Απρίλη του 1946, η Νταϊάνα φτάνει στην Αθήνα με τρεις βουλευτές του Εργατικού Κόμματος. Από αριστερά: Στάνλεϊ Τίφαν, Λέσλι Σόλυ, Νταϊάνα Πυμ, Νόρμαν Ντοντς.

με τον Δημήτρη Φωτιάδη στη θέση του μαματέα. Μια σειρά από δελτία και φυλλάδια δημοσιεύτηκαν για τη διαφώτιση των γλυνών, ανάμεσα στον Οκτώβριο του 1943 τον Οκτώβριο του 1944.

Όταν τα αγγλικά στρατεύματα μπήκαν στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του '44, ο λαός τους υποδέχτηκε σαν ελευθερωτές, στη χείρα όμως με τις συγκρούσεις στην Αθήνα τον Δεκέμβριο του '44, η Αγγλική κοινή γνώμη βρέθηκε πάλι σε πλήρη σύγχυση. Θυμάται η ίδια πολύ καλά, πως ακούγοντας ραδιοφωνική έκθεση του Kenneth Matthews σχετικά με τους σκότωμούς στην Αθήνα ένοιωσα αμέσως ότι κάτι έπρεπε κι εγώ να κάνω για όλα αυτά.

Έπειτα από ένα μικρό διάστημα συνάντησα τον Εζεκία Παπαϊωάννου, τον αρχηγό του ριζοσπαστικού ΑΚΕΛ που γνώριζα από παλιά. Ένας με ρώτησε αν ήξερα κάποιον που θα μπορούσε να βοηθήσει την Ομοσπονδία των ηθικών Ναυτικών Οργανώσεων (ΟΕΝΟ). Η Ομοσπονδία ήθελε να ξεκινήσει ένα γραφείο Τύπου στο Λονδίνο, ώστε να πληροφορεί τον κόσμο σχετικά με την πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα.

Όταν άρχισε η Κατοχή, μερικές χιλιάδες ηθικές ναυτικοί βρίσκονταν παγιδευμένοι στην Βρετανία και ζητούσαν ανυπόμονα να απελευθερωθούν με κάθε τρόπο την αντίσταση. Ο Παπαϊωάννου κάλεσε στο Λονδίνο, τον μαματέα της Ομοσπονδίας στο CARDIFF, τον Γιώτη Αμπατιέλο, και έτσι εγώ διορίστηκα στο γραφείο Τύπου και άρχισα δουλειά το Γενάρη του 1945. Αυτό το γραφείο Τύπου, γρήγορα εξελίχθηκε σε Greek News Agency και κέρωνε παγκόσμιες επαφές.

Παράλληλα, άρχισε να γίνεται αισθητή μια πληροφόρηση κοινή γνώμη. Τον Γενάρη του 1945 στη Βουλή των Κοινοτήτων, ενώ ο 30 ψήφισαν κατά της πολιτικής του πορτσλ για την επέμβαση στην Ελλάδα, υπήρχαν πάνω από 200 αποχές στις οποίες είρω πρωτοστατήσει ο Αneurin Bevan.

Από την αρχή, στο νέο γραφείο έφταναν δύο είδη ειδήσεις από την Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά, Βρετανοί και Αμερικανοί στρατιώτες εκείνοι που άρχισαν να αποκαλύπτουν την κατάσταση στα στρατόπεδα συγκέντρωσης της Αιγύπτου και της Ερυθραίας, στα οποία κρατούνταν εκείνοι που είχαν πάρει μέ-

ρος στην «ανταρσία» της Μέσης Ανατολής, καθώς και ΕΛΑΣίτες αιχμάλωτοι, από τις συγκρούσεις των Δεκεμβριανών. Όλα αυτά συνέστησαν το υλικό για την πρώτη εκστρατεία του γραφείου πάνω στο θέμα των στρατοπέδων για τα οποία, ο διακεκριμένος δικηγόρος και Εργατικός Βουλευτής D.N. Pritt έκανε επερωτήσεις στη Βουλή των Κοινοτήτων.

Η εκλογική νίκη των Εργατικών τον Μάιο του 1945, έφερε στη Βουλή πολλούς νέους Βουλευτές που είχαν υπηρετήσει στο εξωτερικό, δημιουργώντας έτσι ελπίδες και στη Βρετανία και στην Ελλάδα, για ριζικές αλλαγές στη Βρετανική πολιτική. Γρήγορα όμως αυτές οι προσδοκίες διαψεύστηκαν, από την τοποθέτηση του Ernst Bevin στη θέση του Υπουργού των Εξωτερικών.

Τότε ακριβώς κρίθηκε απαραίτητος ένας ξεχωριστός Βρετανικός Φιλελληνικός Οργανισμός που θα αναλάμβανε την εκστρατεία, ζητώντας μια νέα πολιτική δικαιοσύνης για την Ελληνική αντίσταση που ήδη βρισκόταν υπό καταδίωξη. Στο θέατρο Garrick του Λονδίνου, στις 25 Οκτωβρίου 1945, σε μια δημόσια συγκέντρωση, δημιουργήθηκε η League for Democracy in Greece (League για την Δημοκρατία στην Ελλάδα), κάτω από την αιγίδα του Sir Compton Mackenzie και με τον βουλευτή D.N. Pritt στη θέση του προέδρου. Ένας σημαντικός αριθμός καλεσμένων είχε ήδη λάβει θέσεις, όταν ο βουλευτής Francis Noel Baker που είχε κληθεί σαν εμπειρογνώμονας στα ελληνικά θέματα, τηλεφώνησε για να μας πληροφορήσει πως δεν μπορούσε να παραστεί. Μετέφερα το μήνυμά του στον κ. Pritt που παρατήρησε: «Α! Τα ποδαράκια του είναι παγωμένα!»*. Παρέμειναν νομίζω παγωμένα τα επόμενα 30 χρόνια που χρειάστηκαν για να απελευθερωθούν όλοι οι Έλληνες πολιτικοί κρατούμενοι, χωρίς καμιά βοήθεια εκ μέρους του.

Σ' εκείνη τη συνεδρίαση υιοθετήσαμε τους παρακάτω στόχους:

1. Να ξαναχτίσουμε και να δυναμώσουμε την παραδοσιακή φιλία ανάμεσα στους λαούς της Ελλάδας και της Μεγάλης Βρετανίας, στη βάση της αποκατάστασης και ανάπτυξης της δημοκρατίας στην Ελλάδα.
2. Να διαφωτίσουμε το Βρετανικό κοινό σχε-

*Αγγλική έκφραση για τη δειλία

τικά με την κατάσταση στην Ελλάδα, και να προάγουμε πολιτιστικές σχέσεις ανάμεσα στις 2 χώρες.

3. Να προσφέρουμε περίθαλψη σ' εκείνους τους Έλληνες που υπέφεραν εξαιτίας των δημοκρατικών πεποιθήσεων τους και στους συγγενείς τους, καθώς και στις οικογένειες των Ελλήνων που πέθαναν πολεμώντας για τη Δημοκρατία.

4. Να δουλέψουμε για:

- α) Γενική αμνηστεία για όλους τους Έλληνες δημοκράτες πολιτικούς κρατούμενους
- β) Αποκατάσταση των εργατικών ενώσεων και των πολιτικών ελευθεριών.
- γ) Καταστολή της ένοπλης τρομοκρατίας και για την δίκη και τιμωρία των δοσιλόγων.

Οι σκοποί αυτοί παρέμειναν αναλλοίωτοι για τα επόμενα 30 χρόνια, με εξαίρεση το 4(γ) που έσβησε στα τέλη της δεκαετίας του '60. Το 1968 η υπηρεσία περίθαλψης της LDG πέρασε στα χέρια του Greek Relief Fund (Ελληνικός Οργανισμός Προνοίας).

Στην πρώτη συνάντηση της προσωρινής Εκτελεστικής Επιτροπής στη Βουλή των Κοινοτήτων, θυμάμαι καλά τα λόγια του Εργατικού βουλευτή και θεατρικού συγγραφέα Benn Levy: «Τι το θέλουμε το καταστατικό; Το θέμα θα έχει τακτοποιηθεί μέσα σε λίγους μήνες ...». Παρ' όλα αυτά το καταστατικό υιοθετήθηκε σε μια ανοιχτή συνεδρίαση και στάθηκε μεγάλη βοήθεια για μας μέχρις ότου όλοι οι πολιτικοί κρατούμενοι απελευθερώθηκαν και επανήλθε κάποια μορφή δημοκρατίας —παρ' όλο που μένει ακόμη κάτι να γίνει για την υπόθεση των εργατικών ενώσεων και των πολιτικών ελευθεριών (1978).

Μια από τις πιο πετυχημένες διακλαδώσεις της δραστηριότητας της LDG ήταν η συνεργασία με τις εργατικές ενώσεις, στην οποία έστρεψε γρήγορα την προσοχή της βοηθούμενη από τις διασυνδέσεις του ΟΕΝΟ με το Βρετανικό Εργατικό κίνημα. Ο Bert Parworth, ένας από τους αντιπροσώπους του Trades Union Congress της Βρετανίας, που ήρθε στην Αθήνα στις αρχές του 1945 για την προετοιμασία των συνδικαλιστικών εκλογών, στάθηκε από τους πρώτους ηγέτες του συνδικαλισμού που έγιναν μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής μας. Ο Parworth παρέμεινε στην επιτροπή για πολλά χρόνια, όπως και ο Percy Belcher από τους εργάτες καπνού, ο L.C. Whi-

σαν πρωτοποριακή ιδιαίτερα για μια γυναίκα εκείνης της εποχής. Στο Cambridge συναντήθηκε και παντρεύτηκε τον Τζακ Πιμ αρχιτέκτονα και εξάδελφο του συντηρητικού βουλευτή και πρώην υπουργού Εξωτερικών Φράνσις Πιμ. Έχουν δυο κόρες, έναν γιό και εγγόνια.

Μετά από το πτυχίο, το ζευγάρι, εγκαταστημένο πια στο Λονδίνο, επηρεάστηκε πολύ από το πρόβλημα ανεργίας της εποχής (1930) και από την άνοδο του φασισμού. Η κρίσιμη στιγμή για την Νταϊάνα έφτασε όταν είδε την αστυνομία να χτυπάει τους διαδηλωτές της Πορείας της Πείνας στο Hyde Park. Μαζί με τον άντρα της προσχώρησε τότε στο Εργατικό Κόμμα και διορίστηκε αντιπρόσωπος του κόμματος στην Εποπτι-

κή Επιτροπή Σχολείων του Shoreditch, μιας φτωχογειτονιάς του Λονδίνου. Δυο φορές την εβδομάδα η Επιτροπή αυτή δεχόταν τους γονείς που είχαν ανάγκη δημόσιας χρηματικής βοήθειας. Την πείρα που απέκτησε σ' εκείνο το διάστημα, η Νταϊάνα την θεωρεί το πολιτικό της πανεπιστήμιο.

Το 1938 εκλέχτηκε δημοτική σύμβουλος του δήμου St. Pancras του Λονδίνου, όπου ανέλαβε τον τομέα Πρόνοιας της Μητέρας και του Παιδιού και αργότερα, με την απειλή του πολέμου, τον τομέα πολιτικής αντι-αεροπορικής άμυνας. Έπειτα όμως από διαφωνία με το Εργατικό Κόμμα, προσχώρησε στο Κομμουνιστικό Κόμμα Αγγλίας.

Με την έκρηξη του πολέμου το 1939, ο άντρας της κατατάχτηκε εθελοντής

σαν απλός στρατιώτης, ως το τέλος όμως είχε φτάσει στον βαθμό του αντισυνταγματάρχη. Η Νταϊάνα συνέχισε τη δουλειά της στην οργάνωση της πολιτικής αντι-αεροπορικής άμυνας και στη γειτονιά όπου ήταν υπεύθυνη γνωρίστηκε με πολλούς Έλληνες και κυπρίους (ανάμεσά τους και με τον Εζεκία Παπαϊωάννου του ΑΚΕΛ). Τα επόμενα τα διηγείται η ίδια στη διάλεξή της.

Σήμερα ζει με τον άντρα της στο πατρικό του σπίτι -αγρόκτημα στην κομητεία του Kent στη Νότια Αγγλία. Συνεχίζει τη δουλειά της σαν γραμματέας του Greek Relief Fund και στην επιτροπή των Friends of Greek Democracy. Ενδιαφέρεται πάντα ζωηρά για την Ελλάδα και για τους πολλούς Έλληνες φίλους της. □

te από τους Δημόσιους Υπαλλήλους, ο Jack Stanley από τους μηχανικούς οικοδόμων, καθώς και αντιπρόσωποι των ανθρακορύχων Σκωτίας και Ουαλλίας, Ηλεκτρολόγων, Πυροσβεστών, Μουσικών, Τεχνικών Κινηματογράφου και Τηλεόρασης, και τέλος ο Harry Adams, Γενικός Γραμματέας των οικοδόμων, που είχε πολεμήσει στη Θεσσαλονίκη στη διάρκεια του Α' Παγκόσμιου Πολέμου.

Η σύνδεση με τα εργατικά συνδικάτα ήταν ο θεμέλιος λίθος της δύναμης μας και η κύρια αιτία που η league κατάφερε να επιζήσει τόσον καιρό. Μόνο στη φιλελληνική κίνηση της Αυστραλίας, υπήρχε ανάλογη ισχυρή σύνδεση. Ένα ηγετικό στέλεχος της Εκτελεστικής Επιτροπής εργατών Ηλεκτρισμού, μου αποκάλυψε κάποτε πως συγκεντρώνοντας και μελετώντας όλες τις αποφάσεις των κλαδικών οργανώσεων προς την Εκτελεστική Επιτροπή τους που είχαν θέμα την εξωτερική πολιτική, είδε ότι μέχρι τότε οι περισσότερες αφορούσαν την Ελλάδα.

1. Η περίοδος της σύγκρουσης (1946-1950)

Εκινώντας από τον Δεκέμβρη του 1945, πρώτη δουλειά της league ήταν να καλωσορίσει τους αντιστασιακούς που έφθαναν στη Βρετανία, σε πενταμελή αποστολή του ΕΑΜ με αρχηγό τον Μήτσο Παρτσαλίδη. Οργανώσαμε γι' αυτούς μια συνάντηση με Βρετανούς βουλευτές στη Βουλή των Κοινοτήτων, επισκέψεις στο Cardiff, Glasgow, Edinburgh και Liverpool, καθώς και συναντήσεις με δημοσιογράφους και διάφορες προοδευτικές οργανώσεις.

Η league ασχολήθηκε στη συνέχεια με την κοινοβουλευτική εκστρατεία εναντίον της διεξαγωγής Ελληνικών εκλογών, πριν από το δημοψήφισμα. Αυτή η προσπάθεια μεταβλήθηκε αργότερα σε απόπειρα εξήγησης —όσο ήταν δυνατόν— της πολιτικής του ΕΑΜ και του Σοφιανόπουλου για αποχή.

Από τον Φεβρουάριο του 1946 άρχισε η έκδοση του μηνιαίου «Ελληνικά Νέα» η οποία συνεχίστηκε ως τον Γενάρη του 1950 οπότε για οικονομικούς λόγους, αντικαταστάθηκε από ένα τρίμηνο διπλότυπο.

Μέσα στον Απρίλη του 1946 εκδόθηκε και η πρώτη μας προσούρα με τον τίτλο «Ελλάδα: τα γεγονότα» με επιμέλεια του βουλευτή L.J. Solley.

Στο τέλος του Απρίλη, τρεις βουλευτές του Εργατικού Κόμματος, ο Norman Dodds, ο Leslie Solley και ο Stanley Tiffany που τώρα πια δεν είναι ανάμεσά μας, επισκέφτηκαν την Ελλάδα μετά από πρόσκληση του στρατηγού Οθωνναίου και της Ένωσης Δημοκρατικών Συλλόγων. Τους συνόδευσα κι εγώ σαν γραμματέας της LDG. Οι επισκέψεις σε φυλακές, η τελευταία ελεύθερη Πρωτομαγιά στη Θεσσαλονίκη, δημιούργησαν μια αξέχαστη εμπειρία για όλους μας. Αφήσαμε την Ελλάδα με την πεποίθηση πως ο εμφύλιος πόλεμος ήταν αναπόφευκτος εκτός εάν σταματούσε η τρομοκρατία της Δεξιάς. Συμπεριλάβαμε αυτή τη διαπίστωση στην έκθεσή μας «Τραγωδία στην Ελλάδα» (που πούλησε 14.000 αντίτυπα στην τότε ακριβή τιμή της μιας αγγλικής στερλίνας) και δυστυχώς την είδαμε να επαληθεύεται στο τέλος της χρονιάς.

Στη συνέχεια οργανώσαμε ένα συνέδριο που είχε μεγάλη επιτυχία, αφού υποστηρίχθηκε δυναμικά από συνεταιρισμούς και συνδικάτα, πράγμα που μας συνέδεσε ακόμα περισσότερο με το εργατικό κίνημα, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις να οργανώσουμε κλαδικές της LDC στο Cardiff, στο Birmingham, στο Manchester, στο Edinburgh και στο Newcastle. Σ' ένα επαναληπτικό συνέδριο που έγινε τον Ιούλιο, η league ενέκρινε επίσημα το καταστατικό της και έγινε έτσι ένας ολοκληρωτικά δημοκρατικός οργανισμός, με Εκτελεστική Επιτροπή, εκλεγμένη από μέλη και συνεργαζόμενες οργανώσεις. Οι θέσεις του Προέδρου και του Διευθυντή, καταλήφθηκαν αντίστοιχα από τον Sir Compton Mackenzie και τον D.N. Pritt που την διατήρησε ως τον θάνατό του, το 1972.

Μια βρετανική αποστολή απ' όλα τα κόμματα του Κοινοβουλίου, με αρχηγό τον βουλευτή των Εργατικών F. Seymour Cocks, επισκέφτηκε τον Αύγουστο την Ελλάδα, συντάσσοντας μια αναφορά, ιδιαίτερα χρήσιμη για την εξήγησή της επιβολής των Εκτάκτων Μέτρων που γρήγορα οδήγησαν στα στρατοδικεία και τις εκτελέσεις.

Ο Seymour Cocks ήταν ένας υπέροχος άνθρωπος που βοήθησε με τη σοφία του και τις συμβουλές του, στο να ακολουθήσει η league την 30χρονη πορεία της. Ανάμεσα στα αποθέματά του ήταν και το ακόλουθο: «Ποτέ να μη δίνεις σε βουλευτή λανθασμένες ή υπερβολικές πληροφορίες —οι βουλευτές είναι πολυάσχολοι άνθρωποι— να έρχεσαι κατευθείαν στο θέμα σου λέγοντάς του αυτό που του ζητάς να κάνει, δηλώνοντας μαζί και την πηγή των πληροφοριών σου —επί τη ευκαιρία: οι φήμες δεν έχουν καμιά χρησιμότητα, προτιμότερα τα περιστατικά από τις γενικές δηλώσεις».

Τον Οκτώβριο μας επισκέφτηκε ο Ιωάννης Σοφιανόπουλος από τον χώρο της κεντροαριστεράς. Μας είπε πως η Πρες Κονφέρανς που οργανώσαμε βιαστικά με την άφιξη του ήταν πολύ καλύτερη από εκείνη της Ελληνικής Πρεσβείας. Μίλησε και σε συγκέντρωση μας στο Λονδίνο και εκδώσαμε το λόγο του σε φυλλάδιο. Σε όσα είπε, υποστήριξε τη γραμμή του ΕΑΜ για αποχή από τις εκλογές.

Από το ξεκίνημα του 1947, η league είχε να αντιμετωπίσει την UNSCOB (Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την παρακολούθηση των Βαλκανίων), που έκανε έρευνες σχετικά με την δήθεν επέμβαση των Βορείων γειτόνων της Ελλάδας στον εμφύλιο πόλεμο που είχε ξεσπάσει στο τέλος του 1946. Μελετούσαμε και προσπαθούσαμε να διαψεύσουμε τις αναφορές τους, εφοδιάζοντας με πληροφορίες ένα μέλος της UNSCOB από την Πολωνία, που με τη σειρά του φάνηκε πρόθυμο να υποστηρίξει την προσπάθειά μας.

Στις αρχές του 1947 ο βουλευτής George Thomas (αργότερα Πρόεδρος της Βουλής των Κοινοτήτων) επισκέφτηκε στα βουνά τον Δημοκρατικό Στρατό και υπέβαλε στη Βουλή μια καλοζυγισμένη αναφορά για το πως έγινε ο Εμφύλιος, μίλησε δε αργότερα σε αρκετές συγκεντρώσεις.

Όταν με το Δόγμα Τρούμαν οι Ηνωμένες Πολιτείες ανέλαβαν το Μάρτιο του 1947 την «προστασία» της Ελλάδας, ήρθε και το τέλος της αποκλειστικής βρετανικής επέμβα-

σης, παρ' όλο που βρετανικά στρατεύματα και αποστολές (στρατιωτικές και αστυνομικές), παρέμειναν εκεί για αρκετό καιρό.

Τον ίδιο μήνα επεκταθήκαμε στη δουλειά της περιθαλψής, που είχαμε συμπεριλάβει στους σκοπούς του καταστατικού μας, και οργανώσαμε μια υπεύθυνη επιτροπή που δούλεψε ως το 1968 οπότε ανέλαβε τη συνέχεια «Ελληνικός Οργανισμός Προνοίας». Αργότερα με δέματα που περιείχαν τρόφιμα, ροχισμό και κουβέρτες για τους Έλληνες πολιτικούς κρατούμενους και τις οικογένειές τους στέλνοντάς τα μέσω του «Save Europe Now» (Σώστε την Ευρώπη τώρα) του γνωστού Άγγλου εκδότη Victor Gollancz, και γότερα μέσω της Διεθνούς Οργάνωσης Ερυθρού Σταυρού.

Από το τέλος του 1946 παίρναμε γράμματα με πολύτιμες πληροφορίες από τον Αυστράλο συνταγματάρχη Alex Sheppard που υπηρέτησε με τις Βρετανικές δυνάμεις στην Ελλάδα, ώσπου παραιτήθηκε τον Μάιο του 1947 και ήρθε στην Αγγλία για να μας προσφέρει μια σημαντική βοήθεια με ομιλίες σε διάφορες συγκεντρώσεις και γράφοντας για μνημύα την προσούρα «Η Βρετανία στην Ελλάδα» που μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες. Στο τέλος του χρόνου ένας Βρετανός στρατιώτης που είχε επιστρέψει από την Ελλάδα, ο πλοηγός Harry Starr, διηγήθηκε τις εμπειρίες του στην Daily Mirror, συνοδεύοντας από μια τρομαχτική φωτογραφία Έλληνα στρατιώτη που επιδείκνυε το κομμένο κεφάλι ενός αντάρτη. Έτσι σπάσαμε το φράγμα του Αγγλικού μαζικού Τύπου ο οποίος μέχρι τότε, όταν δεν ήταν φανερά εχθρικός, είχε κλείσει κλειστό τό στόμα για την Ελλάδα, εκτός από λίγες τιμητικές εξαιρέσεις. Αργότερα ο δεκανέας Starr μίλησε σε μια δημοσίευση συγκέντρωση με θέμα την ανάγκη ανάκτησης των βρετανικών στρατευμάτων, με σύνθημα: «Εγκαταλείψτε τώρα την Ελλάδα». Αυτή η έκκληση υπογράφηκε από πολλούς αποστρατευμένους στρατιωτικούς καθώς και από φίλους που είχαν δούλεψει στην Ελλάδα για την υπόθεση της περιθαλψής. Στεύω πως αυτή η καμπάνια βοήθησε ανιψισβήτητα στην επίσπευση της ανάκλησης των βρετανικών δυνάμεων από την Ελλάδα.

Τον Απρίλη του 1948, οργανώθηκε στο Γρίσι το πρώτο Παγκόσμιο Συνέδριο με θέμα την Ελληνική Δημοκρατική υπόθεση. Στις διαρκεία του συγκροτήθηκε μια παγκόσμια επιτροπή όπου η league αντιπροσωπευόταν από τον πρόεδρό της Sir Compton Mackenzie. Τον επόμενο μήνα, η ανεξήγητη δολοφονία του Υπουργού Δικαιοσύνης Λαδά, χάριτην αφορμή στην ελληνική κυβέρνηση για διατάξει τη γενική εκτέλεση των θανατοποινιτών αγωνιστών της Αντίστασης. Η league ξεκίνησε μια επείγουσα εκστρατεία για σωτηρία χιλίων περίπου φυλακισμένων που βρίσκονταν κάτω από άμεση απειλή. Τελικά φαίνεται πως το Φόρεϊν Όφισ και οι ΗΠΑ συγκινήθηκαν από την εκστρατεία και μεσολάβησαν για να σταματήσει το κακό, αλλά δυστυχώς αφού είχε ήδη γίνει ένας αριθμός κτελέσεων.

Τα δύο τελευταία χρόνια της πρώτης περιόδου σχηματοποιήθηκαν ήδη από τους τελευταίους μήνες του 1948. Η προσούρα του Εύδωρου Ιωαννίδη με τα συμπεράσματά της

την επίσκεψη στην Ελεύθερη Ελλάδα, βοήθησε σημαντικά στην υποστήριξη προτάσεων ειρήνης του Δημοκρατικού του. Στα τέλη του 1948 μας ήρθαν οι ειδήσεις για το δράμα του στρατοπέδου Μακρονήσου και έγινε στην Αθήνα, στη δίκη των 10 συνδικαλισμένων ναυιτών.

Στον ίδιο ακριβώς καιρό, άρχισε να μας φτάνει* ένα ιδιαίτερα δραστήριο Ελληνικό γραφείο πληροφοριών του Λονδίνου, καλούμενο πρώτα από τον Αλέξανδρο και αργότερα από τον Στέλιο Χουρτο. Το γραφείο αυτό πρόβαλλε δύο κύρια επιχειρήματα: το παιδομάζωμα και το ζήτημα της Μακεδονίας. Για το πρώτο είχαμε μεγάλη και δυναμική αντεπίθεση που πέτυχε σε σπουδαίο βαθμό, εξαιτίας της εμπειρίας των Βρετανών από τον πόλεμο και της κατανόησης που έδειχναν για το ζήτημα της απομάκρυνσης των παιδιών από τις κινδυνεύουσες ζώνες. Για το δεύτερο πιο ειδικό θέμα, περιοριστήκαμε στο να εφοδιάζουμε τους εμείς και εμπειρογνώμονες με πληροφορίες υλικό.

Στους πρώτους μήνες του 1949, μας απαρήχθη η δεύτερη δίκη των συνδικαλιστών εργατών και η άρνηση της Ελληνικής κυβέρνησης να δώσει βίζα στον νεαρό δικηγόρο Antony Simmons που προσπαθήσαμε να περάσουμε στην πρώτη ήδη δίκη. Ο Antony Simmons έγραψε την προσούρα που εκδόθηκε γι' αυτό το θέμα, με τίτλο «Δεν θα περάσει» αφού βασίστηκε στα συγκινητικά επιχειρήματα της Μπέτυ Αμπατιέλου που περιέγραφε τη δίκη. Αυτό το φυλλάδιο βρήκε μεγάλη ανταπόκριση από τους Άγγλους συνδικαλιστές γιατί πολλοί απ' αυτούς γνώριζαν προσωπικά τους ναυτεργάτες που δικάζονταν. Μετά την τελική δίκη, που έληξε με ποινές θάνατου αλλά ευτυχώς όχι με εκτελέσεις, η Μπέτυ Αμπατιέλου γύρισε στην Αγγλία, για να συνεχίσει σαν οργανώτρια της league προπονώντας μια ανεκτίμητη εργασία με τις οργανώσεις της σε συγκεντρώσεις και συνέδρια όλης της χώρας.

Η επιτροπή περιθαλψής έκανε ένα νέο τολμηρό βήμα με την ευκαιρία της Εθνικής Γιορτής της 8ης Μαρτίου: οργάνωσε μια καλλιτεχνική παράσταση με τον συγγραφέα Jack Lindsay και τον υψιστό του, κάτω από τον τίτλο «Φωνή της Ελλάδας». Ακόμα, ο γνωστός νέγρος τραγουδιστής Paul Robeson ήρθε και μας τραγούδησε μετά από μια μεγάλη δημόσια συναυλία. Αυτό μας έφερε και 400 λίρες Αγγλίας για την Περιθαλψη, και πολλούς νέους φίλους.

Να είναι αλήθεια πως εκείνη την εποχή, δεν είχαμε μόνοι πια στη φιλελληνική κίνηση. Η Society of Friends (κουακέροι) συμπαραστέθηκαν, διακριτικά αλλά αποτελεσματικά, στη δουλειά της Περιθαλψής. Η Union of Democratic Control (μια ομάδα ριζοσπαστών συνταξιούχων με μεγάλη ιστορία, που ασχολήθηκε πάλι στην εξωτερική πολιτική) συστάθηκε στις πολιτικές εκστρατείες μας, και από την μεριά μας, βοηθήσαμε το War Resisters' International, να αποκτήσει νέους υποστηρικτές, κυρίως ειρηνιστές, ώστε να πε-

τουλάχιστον σιωπηρή υποστήριξη από την επίσημη Βρετανία.

Η Νταϊάνα Πυμ μιλά σε συγκέντρωση της «Εθνικής Αλληλεγγύης» τον Απρίλη του 1946, όταν την έκαναν επίτιμο μέλος. Δίπλα της ο Παντελής Καρακίτσος (Σίμος).

τύχει μια κοινοβουλευτική έκκληση για τις εκτελέσεις των Ελλήνων μαρτύρων του Ιεχωβά που αρνούνταν να υπηρετήσουν στις ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις. Παράλληλα, το Νοέμβριο, ενισχύσαμε την καμπάνια μας για τις προτάσεις ειρήνης με την προσούρα «Η Ελλάδα χρειάζεται ειρήνη». Τελειώσαμε εκείνη τη χρονιά στέλνοντας 255 ομιλητές μας σε οργανώσεις όλης της χώρας, που η πλειοψηφία τους ήταν παρακλάδια εργατικών ενώσεων, χαρακτηριστικό παράδειγμα της σύνδεσής μας με το εργατικό κίνημα.

Τώρα πια η league είχε κάνει αρκετά αισθητή την παρουσία της, ώστε να αποτελέσει το θέμα ενός και παραπάνω σχολίων του ομιλητή του Φόρεϊν Όφισ στη Βουλή. Το πιο κτυπητό παράδειγμα όμως, είναι η συμμετοχή του Υφυπουργού των Εξωτερικών ο οποίος σε συζήτηση της Βουλής το Νοέμβριο του 1949 αποκάλυψε την εκστρατεία της league κατά των εκτελέσεων «ένα αισχρό παράδειγμα ψευδολογίας και υποκρισίας».

Εν τω μεταξύ το Φόρεϊν Όφισ έφτασε στο σημείο να κυκλοφορήσει έντυπες απαντήσεις στις ογκώδεις διαμαρτυρίες που ελάμβανε, ενώ μέχρι τότε είχε αρκεστεί σε πολυγραφημένες.

Στα 1950, το Εργατικό κόμμα μας αποκλήρυξε, κάτι που δεν ήταν αξιοπερίεργο κάτω από τις συνθήκες της εποχής. Με την αποκλήρυξη αυτή χάσαμε την επίσημη υποστήριξη των Εργατικών βουλευτών και των τοπικών επιτροπών του Εργατικού κόμματος, καθώς και τη δυνατότητα συνεδρίασης της Εκτελεστικής μας Επιτροπής στη Βουλή των Κοινοτήτων. Ένα όμως αγωνιστικό πνεύμα, ο βουλευτής και αρχιτέκτονας Tom Braddock, αγνόησε για ένα σημαντικό διάστημα την αποκλήρυξη και φιλοξένησε τις συνεδριάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής στο αρχιτεκτονικό του γραφείο. Παράλληλα και άλλοι φίλοι βουλευτές του Εργατικού κόμματος εξακολούθησαν μια ανεπίσημη υποστήριξη με επερωτήσεις στη Βουλή και με το να παρακολουθούν δίκες.

Τη χρονιά του 1950, η μεγαλύτερη εκστρατεία που διεξάγαμε είχε σαν θέμα το στρατόπεδο της Μακρονήσου. Ο δημοσιογράφος και πρώην αξιωματικός σύνδεσμος στη Γιουγκοσλαβία Basil Davidson, προσέφερε σημαντική υποστήριξη με την προσούρα

«Στην Ελλάδα σήμερα» που γράφτηκε έπειτα από μια επίσκεψή του στο στρατόπεδο. Ήταν ο πρώτος που μπόρεσε να εισχωρήσει πίσω από τη βιτρίνα του «Νέου Παρθενώνα» της κυβέρνησης με τους καλά εκπαιδευμένους (και ξυλοδαρμένους) νεοσυλλέκτους που παρατάχθηκαν με την ευκαιρία της επίσκεψης των δημοσιογράφων. Ο Basil Davidson επέμενε να δει τη φυλακισμένη ηγεσία της Αριστεράς, και να μιλήσει προσωπικά με τον στρατηγό Σαράφη.

Το 1949, η Κρήνη Παυλίδου, μια Κύπρια φοιτήτρια Ιατρικής, είχε καταδικασθεί σε θάνατο. Αυτή την καταδίκη την ακολούθησε μια ενωμένη εκστρατεία Κυπρίων και league που μετέτρεψε την εκτέλεση σε απέλαση και έτσι η Κρήνη Παυλίδου ήρθε στο Λονδίνο το 1950 όπου μας βοήθησε με πολύ αποτελεσματικούς γύρους ομιλιών. Τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς, εκδώσαμε την αγγλική μετάφραση της προσούρας που συνέταξε ο Μανώλης Πρωϊμάκης στη Μακρόνησο, με τον τίτλο «Κατηγορώ», και ο Jack Lindsay εξέδωσε τα Μακρονησιώτικα ποιήματα του Μενέλαου Λουντέμη, στο περιοδικό του ARENA.

2. Η προσπάθεια διατήρησης

Η λήξη του Εμφυλίου πολέμου, τις τελευταίες μέρες του 1949 και η εκλογή της κυβέρνησης Πλαστήρα το 1950, έφερε ένα αισθημα χαλάρωσης στην Ελλάδα. Προς το παρόν οι εκτελέσεις ουσιαστικά σταμάτησαν και η Μακρόνησος καθάρισε σιγά σιγά με τη μεταφορά των κρατουμένων της στο λιγότερο φριχτό στρατόπεδο του Άη-Στράτη.

Τον Σεπτέμβριο του 1951 η εκλογή 7 εξόριστων και 3 φυλακισμένων βουλευτών (παρατή σχεδόν άμεση ακύρωση της εκλογής τους) καθώς και η εμφάνιση της ΕΔΑ, μπορούσαν να θεωρηθούν σαν βήματα προόδου.

Η δουλειά μας περιορίστηκε τώρα, κυρίως λόγω έλλειψης χρημάτων σε μια χαμηλόφωνη παρουσία. Εργαστήκαμε κυρίως για μια γενική αμνηστία, παρακολουθούσαμε δίκες καθώς και επείγοντα θέματα που παρουσιάζονταν. Τα ανθρωπιστικά ζητήματα και η περιθαλψη απασχόλησε αρκετό από το χρόνο μας, παρ' όλο που τα οικονομικά των δύο οργανώσεων διαχωρίστηκαν αρκετά, αφού η Επιτροπή Περιθαλψής είχε πάντα το δικό της

τραπεζικό λογαριασμό, παρά το γεγονός ότι η ίδια η league βρισκόταν σε διαρκείς δυσκολίες.

Ίσως όμως η πιο πολύτιμη καινοτομία ήταν η «υιοθεσία» σύμφωνα με την οποία οι Βρετανοί είτε σαν άτομα, είτε σαν οικογένειες, είτε μέσω των οργανώσεών τους, υιοθετούσαν Έλληνες πολιτικούς κρατούμενους και τις οικογένειές τους. Οι δεσμοί που δημιουργήθηκαν απ' αυτή τη σχέση, άνθισαν και διατηρήθηκαν ζωντανοί σ' όλη τη δεκαετία του '50 και τα πρώτα χρόνια του '60, ακριβώς δηλαδή στην εποχή που στον αγγλικό Τύπο εμφανίζονταν πολύ λίγες πληροφορίες για τα βάσανα των Ελλήνων. Οι εργάτες καπνού του Nottingham βοήθησαν δεκάδες Έλληνες εργάτες καπνού, ενώ γενιές Κυπρίων φοιτητών μετέφραζαν γράμματα και ευχετήριες κάρτες που ανταλάσσονταν ανάμεσα στη Βρετανία και την Ελλάδα, μεταφέροντας αγάπη και κατανόηση. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου καταφέραμε να εκδώσουμε περί τα 5 φυλλάδια και προσούρες, ανάμεσά τους και τη φωτογραφία της βασίλισσας Φρειδερίκης ντυμένη τη στολή της Χιτλερικής Νεολαίας.

Το γεγονός ότι στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '60 το TUC (Κεντρική Οργάνωση των Βρετανικών Συνδικάτων) ακολουθώντας τη γραμμή του Εργατικού κόμματος, περιέλαβε την league στη λίστα των αποκηρυγμένων οργανώσεων, κατάφερε μονάχα να εμποδίσει τους ομιλητές μας να απευθύνονται στα Εργατικά Κέντρα και τα Κέντρα αυτά να συνεργάζονται επίσημα με την league. Πολλά όμως συνδικάτα συνέχιζαν την επίσημη υποστήριξη τους σε εθνικό ή κλαδικό επίπεδο.

Το 1961 συνέβει κάτι που αποτέλεσε ένα είδος χαρραυγής πριν από το απατηλό ξημέρωμα του 1963, δίνοντάς μας καινούριες ελπίδες. Ο πρωθυπουργός Καραμανλής επισκέφτηκε επίσημα το Λονδίνο, το Φεβρουάριο εκείνης της χρονιάς, και η υποδοχή που του επιφύλαξε η league, έκανε φοβερή αίσθηση στα μέσα ενημέρωσης. Όλα άρχισαν μάλιστα στις κάμερες της τηλεόρασης και την επίσημη επιτροπή υποδοχής, όταν η Μπέτυ Αμπατιέλου όρμησε μέσα από τη ζώνη των φρουρών, κρατώντας πλακάτ με το γνωστό σύνθημα «Δώστε μου πίσω τον άντρα μου». Αυτό το περιστατικό βρέθηκε σε όλα τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, εξασφάλισε τηλεοπτικές συνεντεύξεις καθώς και εξέχοντα άρθρα.

Οπουδήποτε πήγαινε ο Έλληνας πρωθυπουργός —ακόμα και στο City of London για το επίσημο γεύμα— οργανώσαμε πικετοφορίες με τη βοήθεια των Κυπρίων που ήταν σπουδαστές διαδηλωτές. Δεν νομίζω πως κάτι τέτοιο είχε ξαναγίνει ποτέ. Η εντύπωση που δημιούργησε ανάγκασε τον κ. Καραμανλή να το σκάσει από την πίσω πόρτα του ξενοδοχείου Ritz και να γυρίσει γρήγορα στην Ελλάδα, όπου συμβούλευσε με επιμονή τον Παύλο και τη Φρειδερίκη, να μην πραγματοποιήσουν την επίσκεψή τους που είχε ήδη οριστεί. Έδωσε ακόμα και την άδεια στην Μπέτυ να επισκεφτεί τον Αντώνη στη φυλακή για πρώτη φορά μετά το 1949.

Το κύριο δίδαγμα αυτής της περιόδου είναι πως καταφέραμε να επιζηήσουμε σαν οργανισμός και παρά τις οικονομικές μας δυσκολίες

διεξάγαμε την λιγότερο έντονη εκστρατεία την οποία απαιτούσε η ελληνική κατάσταση της εποχής.

3. Η απατηλή αυγή (1963-1967)

Τον Μάρτιο του 1963 νιώσαμε πως μια τελική προσπάθεια, θα μπορούσε να ελευθερώσει τους 1.192 φυλακισμένους που έμεναν, οπότε και οργανώθηκε στο Παρίσι ένα πολύ επιτυχημένο διεθνές Συνέδριο πάνω στο θέμα της Αμνηστίας για όλους τους πολιτικούς κρατούμενους, που υποστηρίχθηκε από 131 τουλάχιστον Βρετανούς βουλευτές. Η βρετανική αποστολή που στάλθηκε στο Συνέδριο, και που μετά βίας χώρεσε όλη σ' ένα charter, περιελάμβανε 5 βουλευτές και αρκετούς συνδικαλιστές, ανάμεσά τους και τον Jack Dash, τον αρχηγό των εργατών αποβάθρας του Λονδίνου. Ο βουλευτής Marcus Lipton, επικεφαλής της αποστολής, προέδρευσε σε μια από τις συνεδριάσεις μας και ο Laurie Pavitt αντιπροσώπευσε τη Βρετανία στην αποστολή που στάλθηκε στην Ελλάδα με απόφαση του συνεδρίου.

Τον Μάιο του 1963, φερέφωνα της Δεξιάς, δολοφόνησαν τον βουλευτή Γρηγόρη Λαμπράκη, τον αρχηγό της Ελληνικής φιλειρηνικής κίνησης που είχε οργανώσει τις πορείες ειρήνης από τον Μαραθώνα. Η δολοφονία, αφού συντάραξε το βρετανικό λαό και ειδικά τα κινήματα ειρήνης και αφοπλισμού που είχαν συνδεθεί μαζί του από τη συμμετοχή του στην πορεία ειρήνης του Aldermaston, έφερε στο προσκήνιο μια εντελώς νέα γενιά Βρετανών φιλελλήνων που διαμαρτύρονταν και διαδήλωναν τις ιδέες τους. Έτσι, όταν ο βασιλιάς Παύλος και η Φρειδερίκη πραγματοποίησαν την επίσκεψή τους στο Λονδίνο, αψηφώντας τη συμβουλή του Καραμανλή που παραιτήθηκε λίγο αργότερα, πήραν την τιμωρία που τους άξιζε.

Η league προσπάθησε να συντονίσει τις προσπάθειες των διαφόρων οργανώσεων ειρήνης και φοιτητών, υποστηρίζοντας την κάθε οργάνωση, στη δική της εκδήλωση. Όπου πήγαιναν οι Έλληνες βασιλείς γίνονταν διαδηλώσεις με πλακάτ όπως «θυμηθείτε τον Λαμπράκη» και «Ελευθερώστε τους Έλληνες πολιτικούς κρατούμενους». Θα 'πρεπε να διηγηθώ όμως τα δύο πιο θεαματικά περιστατικά: Το πρώτο έγινε το βράδυ που οι Άγγλοι βασιλείς συνόδευσαν τους Έλληνες βασιλείς στο Aldwych Theatre, όπου ο δρόμος ήταν μπλοκαρισμένος από διαδηλωτές που γιούχαριζαν και κουνούσαν διάφορα πάνω. Το δεύτερο ήταν η προσπάθεια της Μπέτυ Αμπατιέλου να δώσει ένα γράμμα στη βασίλισσα Φρειδερίκη την ώρα που έβγαινε από μια πλαϊνή πόρτα του ξενοδοχείου Claridges, ενώ η κυρία είσοδος είχε κλείσει από Κυπρίους διαδηλωτές. Η Φρειδερίκη πανικοβλήθηκε, αρνήθηκε να πάρει το γράμμα και το 'σκασε γρήγορα σε μια πάροδο απέναντι, όπου βρήκε καταφύγιο σε μια φίλη της που είχε σκοπό να επισκεφτεί. Τα μέσα ενημέρωσης εκμεταλλεύτηκαν όσο μπορούσαν το περιστατικό με τίτλους όπως: «Η Φρειδερίκη κυνηγήθηκε από όχλο», «Η Μπέτυ την κλώτσησε» κτλ. Στην πραγματικότητα, αφού αρνήθηκε να δεχθεί το γράμμα, η Μπέτυ δεν επιχείρησε ούτε καν να την ακολουθήσει, και οι πιστοί διαδη-

λωτές μπροστά από το ξενοδοχείο έχασαν το θέαμα. Η διαμαρτυρία όμως της Μπέτυ είχε επιτυχία, ο Αντώνης απελευθερώθηκε το Νοέμβριο του 1963, και εκείνη επέστρεψε στην Ελλάδα.

Ενώ τον Μάρτιο του 1965, υπήρχαν ακόμα 88 φυλακισμένοι, στις αρχές του 1967 ο αριθμός τους κατέβηκε στο 11. Την ελευθερία των των τελευταίων την εμπόδιζε ο νόμος 3' που αποτελούσε και το σπουδαιότερο πρόβλημά μας. Πάνω σ' αυτό το θέμα, ετοιμάσαμε μια αναφορά η κυρία Eleanor Aitken (μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της LEAGUE και κουάκερη στο θρήσκευμα) μετά από μίση επισκεπή στην Ελλάδα, προσφέροντας έναν ανεκτίμητη βοήθεια.

Σ' ένα παγκόσμιο Συνέδριο που έγινε στο Παρίσι, τον Απρίλιο του 1967 (10 μέρες πριν από το πραξικόπημα) επικράτησαν δυο ζητήματα: ενώ οι Έλληνες της Ανατολικής Ευρώπης ήθελαν να προαχθεί η νομιμοποίηση της ΚΚΕ, η league πίστευε πως οι επικείμενες κλογές παρουσίαζαν έναν άμεσο και οξύ κίνδυνο, και πως το συνέδριο έπρεπε να ασχληθεί με το σχέδιο της αποστολής πληθους πιστήμων παρατηρητών για την παρακολούθηση των εκλογών. Οι αντιπρόσωποι από την Ελλάδα συμφώνησαν μ' αυτήν την απόφαση που έτσι επικράτησε. Παρ' όλα αυτά το πραξικόπημα των συνταγματάρχων πρόλαβε τις εκλογές.

4. Η Χούντα

(Απρίλης 1967 - Ιούλης 1974)

Ακόμα και εκείνοι από μας που φοβόμαστε σκηνοθετημένες εκλογές, βρεθήκαμε εντελώς απροετοίμαστοι μπροστά στο δικτατορικό πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967, ο δε βρετανικός λαός δεν ήξερε συμπεράσματα να βγάλει απ' αυτό. Η ετήσια Γενική Συνέλευση της league, που κλήθηκε μια εβδομάδα μετά το πραξικόπημα, έπρεπε να προσαρμοστεί αμέσως στη νέα κατάσταση. Ξεκινούσαμε πάλι από το μηδέν.

Το μικρό γραφείο-σοφίτα της league βρισκόταν τότε στο Gray's Inn Road πολύ κήθηκε από τον Τύπο που ζητούσε συνεντεύξεις και πληροφορίες, από Έλληνες φοιτητές και μεταπτυχιακούς, και από φιλέλληνες τοιμους για δράση, γιατί η league και η Ελληνική επιτροπή ήταν οι μόνες ξένες οργανώσεις που λειτουργούσαν ακόμα όταν έγινε το πραξικόπημα.

Ο Σταμάτης Μερκούρης, ο μοναδικός Έλληνας βουλευτής που βρισκόταν τότε στο Λονδίνο, αν και η υγεία του ήταν σε θανάσιμα άσχημη κατάσταση, αφιέρωσε τις τελευταίες μέρες της ζωής του σε ενέργειες κατά της χούντας.

Ο Λόρδος και η Λαίδη Milford που βρισκόταν στην Ελλάδα για να πάρουν μέρος στην 5η Πορεία Ειρήνης, έγιναν αντιγ' αυτού μάρτυρες της κατάληψης της Αθήνας από τα tanks, και έφεραν πολύτιμες πληροφορίες στην Αγγλία.

Τον Μάιο, οι πρώτοι Βρετανοί βουλευτές Malcolm Mackmillan και Arnold Gregory ξεκίνησαν για να ερευνήσουν την κατάσταση στην Ελλάδα.

Η Μπέτυ Αμπατιέλου ήταν θύμα των πρώτων συλλήψεων, αλλά αφέθηκε ελεύθερη και στο τέλος Μαΐου έφυγε για την Αγγλία όπου

ησε για μια ακόμη φορά εκστρατεία με

ηδεία του Σταμάτη Μερκούρη τον Ιούλιο 1967 ακολουθήθηκε από μια ανεπίσημη προσπάθεια συντονισμού του αντιχουντιγώνα σε διεθνή κλίμακα.

Ό το τέλος του καλοκαιριού του 1967, αν να μας έρχονται τακτικά λαθραίες ποφορίες από τα στρατόπεδα της Γιάρου της Λέρου. Τον ίδιο καιρό η δίκη του Μιχοδωράκη την οποία παρακολουθούσε ο εμπειρογνώμονας Cedric Thornberry έκανε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης. Τον Ιανουάριο του 1968, ο Michael Chamberlain επισκέφτηκε την Ελλάδα για λογαριασμό της Διεθνούς Αμνηστίας. Με την οργάνωση της Διεθνούς Αμνηστίας είχαμε έρθει σε επαφή από το 1961, αλλά η συχνή και στενή συνεργασία μας άρχισε από τον Μάρτιο του 1968 και συνεχίστηκε σε όλη την περίοδο της Δικτατορίας. Την ίδια εποχή η league έστειλε την προσούρα «Φασισμός στην Ελλάδα» του Γ. Κατηφόρη και του Γ. Ζη. Μ' αυτήν αναφορά θέλω να τιμήσω τον Γιώργο που εγκατέλειψε για ένα χρόνο τις σπουδές του για να δουλέψει στο γραφείο της league. Δεν ξέρω τι θα κατάφερνα χωρίς τη βοήθειά του.

Το 1968, στα πλαίσια της εκστρατείας καλλιέργειας τουρισμού στην Ελλάδα, ο John Fraser (πρώην μέλος της κυβέρνησης) οδήγησε μια εκδρομή μπροστά στο Ελληνικό Γραφείο Τουρισμού αφηλώντας τη βροχή που έπεσε πάνω από μια ώρα.

Η κινητοποίηση είχε πάρει πια παγκόσμια διάσταση με παράδειγμα τα συνέδρια που έγιναν στη Σκανδιναβία τον Απρίλη και στη Γαλλία τον Ιούλη, με σκοπό να συντονιστεί η εκστρατεία. Στο μεταξύ μέσα στον Ιούνιο, έφτασε στο Λονδίνο ο Άντωνης Αμπατιέλος μαζί με τη Μπέτυ έδωσαν ξανά ζωή στο Greek News Agency (Ελληνικό Γραφείο Τύπου).

Συμπίπτει με τις κυβερνήσεις της περιόδου του ψυχρού πολέμου, η Δικτατορική κυβέρνηση δεν διατήρησε γραφείο πληροφοριών. Σκέφτηκε όμως για ένα διάστημα έναν διευθυντή διαφημιστικού πρακτορείου τον Mauritz Raser, η δραστηριότητα του οποίου αποσκοπούσε στο θέμα μιας έρευνας της εφημερίδας The New York Times. Το μοναδικό κατόρθωμά του φαίνεται πως ήταν η οργάνωση μιας κοινοπραξίας επιτροπής 3 βουλευτών που έστειλε στην Ελλάδα στην αρχή του καλοκαιριού του 1968. Η επιτροπή όμως διαλύστηκε από το γεγονός ότι έγινε κάτω από την αιγίδα του.

Γίνοντας εδώ μια σύγκριση, μπορώ να πω πως ενώ στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου οι εκστρατείες που διεξάγαμε γίνονταν κάτω από την αιγίδα των υπηρεσιών πληροφοριών, στην περίοδο της δικτατορίας είχαμε πίσω μας την επιτήρηση ολόκληρου του βρετανικού κοινοβουλίου. Στις αντιθέσεις μας με το δικτατορικό καθεστώς. Στην πραγματικότητα ο μοναδικός βρετανός σύμμαχος των συνταγματαρχών ήταν ο τσιφλικάς της Εύβοιας Francis Baker. Το γεγονός δε ότι ο γνωστός εμπειρογνώμονας στα ελληνικά θέματα Monty House, εναντιώθηκε στη χούντα, επηρέ-

ασε πολύ την επίσημη βρετανική στάση.

Στις χρονιές 1968 και 1969, όπως και σε όλη την περίοδο της χούντας, τα θέματα που απασχολούσαν την κίνησή μας ήταν οι δικές, τα βασανιστήρια και οι φυλακίσεις. Τη μοναδική καταδίκη σε θάνατο που απαγγέλθηκε κατά του Αλέκου Παναγούλη, δεν την ακολούθησε εκτέλεση γιατί ξεσήκωσε αμέσως μια παγκόσμια κατακραυγή. Στο Λονδίνο αυτή η κατακραυγή πήρε τη μορφή ολονύκτιας αγρύπνιας και απεργίας πείνας έξω από την Ελληνική Πρεσβεία.

Ο Cedric Thornberry, ένας νομικός εμπειρογνώμονας, είχε επισκεφτεί την Αθήνα το 1967 και είχε φέρει μαζί του τις πρώτες μαρτυρίες βασανισμών, που γρήγορα επιβεβαιώθηκαν και ενισχύθηκαν από άλλες πηγές. Όλες αυτές οι μαρτυρίες διαμόρφωσαν τη βάση του ζητήματος που τέθηκε στο Συμβούλιο της Ευρώπης για την Ελλάδα.

Στην Αγγλία, υπήρχε τώρα, ένας σημαντικός αριθμός βρετανικών αντι-χουντικών οργανώσεων που συνεργάζονταν μεταξύ τους. Αναφέρω για παράδειγμα τις επιτροπές του Birmingham, του Cambridge και της Oxford καθώς και του Βόρειου και Δυτικού Λονδίνου. Αργότερα δημιουργήθηκε και «Η Ευρωπαϊκή Βόρειο-Ατλαντική επιτροπή για την Ελλάδα» του Sir Hugh Greene, που δούλευε μέσω της Κοινής Αγοράς. Η θρησκευτική οργάνωση των Κουακέρων ήταν πάντα απασχολημένη με την περιθαλψη, και βοηθούσε σχεδόν 65 οικογένειες φυλακισμένων, κατορθώνοντας ταυτόχρονα να βγάλει από την Ελλάδα καταλόγους με ονόματα κρατουμένων. Η Ελληνική υπηρεσία του BBC ήταν πάντα συνεργασίμη, και οι δυσκολίες προβολής πληροφοριών για την Ελλάδα μέσω του Τύπου ανήκαν πια στο παρελθόν. Τα μέσα ενημέρωσης υποθετούσαν πια σταθερή στάση κατά της Χούντας.

Η προβολή του φιλμ «Ζ» του Κώστα Γαβρά, το 1969 και η αίσθηση που προκάλεσε, μας βοήθησε να μαζέψουμε 700 Λίρες Αγγλίας μέσα σε τρεις μήνες έξω από τον κινηματογράφο Curzon.

Το 1970 η Ένωση τεχνικών κινηματογράφου-τηλεόρασης (ACCT) δημοσίευσε μια προκήρυξη καλώντας τα μέλη της να μη φιλμάρουν καθόλου στην Ελλάδα. Αυτή η θέση υποστηρίχθηκε από το 1967 και διατηρήθηκε και τα επτά χρόνια της Δικτατορίας από τον Γενικό Γραμματέα της Ένωσης Alan Sapper, παρά τις κατά καιρούς απειλές ή κολακείες της Ελληνικής κυβέρνησης. Ο Alan Sapper αντικατέστησε τον D.N. Pritt στη θέση του Διευθυντή της league μετά το θάνατο του τελευταίου, και ο Λόρδος Soper τον Compton Mackenzie στη θέση του Προέδρου.

Το 1971, η επέτειος της Ελληνικής Επανάστασης έδωσε στην league την ευκαιρία να κάνει μια θεαματική επίδειξη στη διάρκεια της τελετής κατάθεσης στεφανιού της Ελληνικής Πρεσβείας στο μνημείο του Byron, όπου το «φάντασμα» του μεγάλου Άγγλου ποιητή εμφανίστηκε ξαφνικά και κατάγγειλε τη Χούντα.

Τον Μάρτιο του 1972 έγινε και άλλο Διεθνές Συνέδριο στο Παρίσι, και τον ίδιο καιρό η θέση του γραμματέα της league πέρασε από μένα στον αγαπητό Errington Thubron (που πέθανε το 1976), ενώ εγώ συνέχισα να δουλεύω

από το πόστο του γραμματέα στο Greek Relief Fund.

Το 1973 και 1974 στάλθηκαν στην Ελλάδα ομάδες έρευνας, ενώ παράλληλα κάθε σημαντική δίκη καλύπτονταν από ένα Άγγλο Βουλευτή ή νομικό. Τέτοιες αποστολές ανέλαβαν ακόμα και ο Λόρδος Gardiner και ο Elwyn Jones.

Το 1973, η ηρωική εξέγερση του Πολυτεχνείου, ήταν αιτία για μια διαδήλωση στο Hyde Park, και μια εκστρατεία ενάντια στις συλλήψεις και τα βασανιστήρια της Δεύτερης Δικτατορικής κυβέρνησης.

Τέλος, η πτώση της χούντας τον Ιούλιο του 1974 χαιρετίστηκε από όλο τον Βρετανικό λαό με χαρά και ανακούφιση.

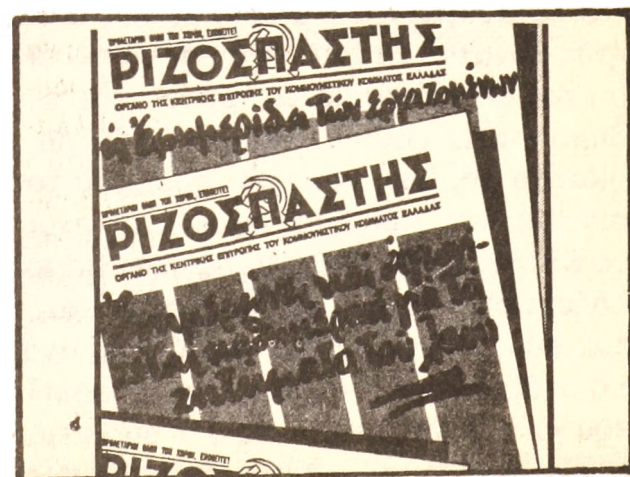
5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετά την πτώση της χούντας, η league για την «Δημοκρατία στην Ελλάδα» μετονομάστηκε σε «Φίλοι της Δημοκρατίας στην Ελλάδα» και παραμένει σε επιφυλακή με την παλιά Εκτελεστική Επιτροπή και μια μικρή ταχυδρομική λίστα «πιστών» που παίρνουν ένα εξαμηνιαίο δελτίο της κίνησης.

Το σπίτι μου θα συνεχίσει να φιλοξενεί το Greek Relief Fund (Διευθυντής του είναι ο Christopher Lake), όσο υπάρχουν πρώην πολιτικοί κρατούμενοι —οι περισσότεροι απ' αυτούς είναι τώρα σε μεγάλη ηλικία ή άρρωστοι— που χρειάζονται τη βοήθειά μας. Από το 1968, τη χρονιά που το Greek Relief Fund έγινε ένας τελείως ξεχωριστός οργανισμός και πήρε τον χαρακτήρα φιλανθρωπικού νομικού προσώπου, έστειλε 31.312 λίρες Αγγλίας στην Ελλάδα, και το 1977, 1.770 λίρες.

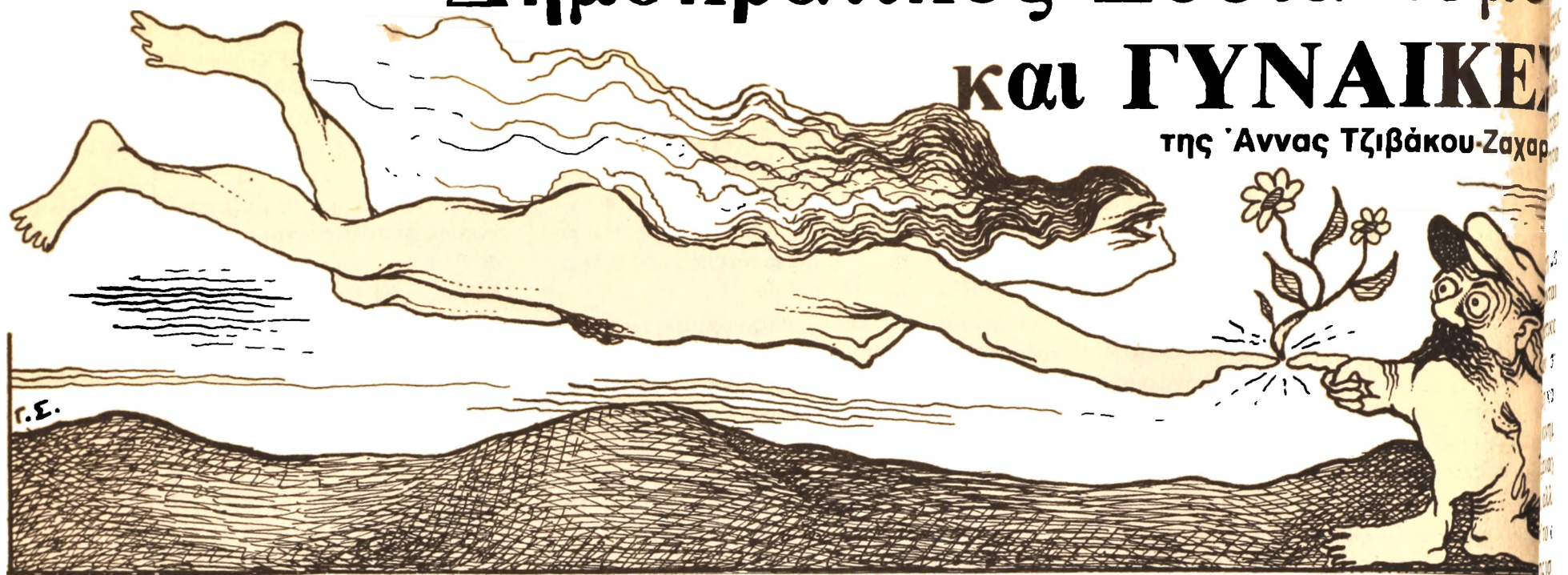
Τα πολύτιμα αρχεία της league, που αντιπροσωπεύουν 30 χρόνια δουλειάς δόθηκαν στο τμήμα Νέων Ελληνικών σπουδών του KING'S COLLEGE, το μοναδικό τμήμα Νεο-Ελληνικής Ιστορίας που λειτουργεί στην Αγγλία. Ταξινομήθηκαν και μπήκαν σε σειρά καταλόγου από την Μάριον Σαράφη που ήταν συνεργάτης μου σαν γραμματέας της league από τον Ιούνιο του 1946 έως τον γάμο της με τον Στρατηγό Σαράφη το Γενάρη του 1952.

Το γεγονός ότι τα περισσότερα ντοκουμέντα που υπάρχουν γι' αυτήν την περίοδο προέρχουν από επίσημες βρετανικές πηγές ή από πηγές που αντιπροσωπεύουν την Ελληνική Κυβέρνηση και την Ελληνική Δεξιά, μαζί με την πιθανή απώλεια των αρχείων της Αριστεράς στην Ελλάδα, δίνει στα αρχεία της league μια ιδιαίτερη σπουδαιότητα, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα το ότι για τους ιστορικούς ερευνητές του μέλλοντος, η υπόθεσή μας δεν μπορεί να πάει τελείως χαμένη. □

Δημοκρατικός Σοσιαλισμός και ΓΥΝΑΙΚΕΙ

της Άννας Τζιβάκου-Ζαχαρ

Στις 30 Ιουνίου διοργανώθηκε στο ΚΜΑΣ συζήτηση με θέμα «Δημοκρατικός Σοσιαλισμός, Γυναικείο Κίνημα και Κόμματα». Η συζήτηση άνοιξε με τις εισηγήσεις πέντε γυναικών και συνεχίστηκε μ' ερωταποκρίσεις και παρεμβάσεις απ' το κοινό.

Εάν ετοποθετείτο κάποιος κριτικά απέναντι σ' αυτήν την οργανωμένη εκδήλωση, θα 'χε κατ' αρχήν να παρατηρήσει, ότι οι ομιλήτριες ήταν όλες επιλεγμένες απ' τον ίδιο πολιτικο-ιδεολογικό χώρο, τον χώρο του ευρωκομμουνισμού και της νέας Αριστεράς, γεγονός που απέκλειε την ουσιαστική αντιπαράθεση των απόψεων, μια που, εκ προοιμίου, ήταν κοινά αποδεκτή η στρατηγική του «τρίτου δρόμου».

Εκείνο, όμως, που προκάλεσε ιδιαίτερη εντύπωση, ήταν το ότι, ενώ οι ομιλήτριες, άλλοτε με περισσότερη κι άλλοτε με λιγότερη οξύδερκεια αναφέρθηκαν στις σχέσεις φεμινιστικού κινήματος-κόμματος, παρέλειψαν τελειώς να θίξουν τον όρο «δημοκρατικός σοσιαλισμός», δηλαδή τον κεντρικό άξονα του θέματος, μια που απ' τις τρεις έννοιες, ήταν η μόνη που σήμαινε κατάσταση, πεδίο κοινωνικών διαδικασιών, ενώ οι άλλες δύο αντιστοιχούσαν σε φορείς. Αυτή τους η υπεκφυγή μπροστά στο θέμα είναι κι ο λόγος που με παρακίνησε για τη συγγραφή αυτού του άρθρου. Γιατί υποχώρησαν οι γυναίκες στην πρόκληση που τους έκανε το ΚΜΑΣ, ο ιδεολογικός μηχανισμός ενός πολιτικού, ανδροκεντρικού οργανισμού;

Οι διευθύνοντες το ΚΜΑΣ, αν και με την σύνθεση των ομιλητριών έδειξαν ότι ενδιαφέρονται περισσότερο για την προώθηση των ιδεών του ευρωκομμουνισμού στις γυναίκες, παρά για την ανάπτυξη ενός αυτόνομου γυναικείου προβληματισμού, εντούτοις, πρότειναν ένα αντικείμενο, πάνω στο οποίο η γυναικεία σκέψη θα μπορούσε να ενσκήψει και να φωτίσει μ' ό,τι καινούριο φέρνει μέσα της.

Οι γυναίκες θα πρέπει να κατάλαβαν ότι το ΚΜΑΣ δεν τις καλούσε να αναλύσουν τι είναι ο δημοκρατικός σοσιαλισμός. Πολλοί έχουν μιλήσει γενικά κι αόριστα γι' αυτό το «σκοτεινό αντικείμενο του πόθου», χωρίς να είναι δυνατόν να περιγραφεί πιο συγκεκριμένα μια μελλοντική κοινωνική οργάνωση. Ούτε ήταν δυνατόν να τους ζητούσε να εκφέρουν απόψεις για την θέση του φεμινιστικού κινήματος και των κομμάτων μέσα στον δημοκρατικό σοσιαλισμό, δηλαδή για τη μελλοντική δραστηριότητα φορέων, που είναι προϊόντα του παρόντος κοινωνικού συστήματος, που δρουν και λειτουργούν μέσα σ' αυτό και που το ΚΜΑΣ, σαν μαρξιστικός οργανισμός γνωρίζει ότι, όταν αλλάζουν οι συνθήκες της πράξης, αλλάζουν κι οι φορείς της. Ήταν φανερό ότι το θέμα του ΚΜΑΣ αναφερόταν στο μεταβατικό στάδιο για τον δημοκρατικό σοσιαλισμό, για τη συμμετοχή του γυναικείου κινήματος στη διάρκεια αυτών των κοινωνικών ζυμώσεων και στις σχέσεις του με τα κόμματα που παλεύουν

για την υλοποίηση αυτού του κοινωνικού μετασχηματισμού.

Το δίλημμα, που μπήκε στις γυναίκες της ευρωαριστεράς και τις εξανάγκασε να παρακάμψουν το θέμα του δημοκρατικού σοσιαλισμού θα πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να ήταν το εξής: Πώς να μιλήσουν για τη στρατηγική ενός κινήματος στο κύριο στοιχείο του είναι ο αυθορμητισμός κι η περιφρόνιση στα παραδοσιακά αγωνιστικά σχήματα; Μα εδώ, ακριβώς κείται και η ερεθιστική πλευρά του θέματος του ΚΜΑΣ: ή δέχονται το αυθόρμητο του κινήματος, την κριτική σε καθιερωμένη μορφή δράσης και σκέψης, την απόρριψη των μελιακών δομών που στηρίζουν την ισχύουσα τάξη πραγμάτων, την επιθυμία πάνω απ' τον ορθολογισμό, οπότε αρνούνται τον σχεδιασμό, την τακτική και την στρατηγική, απαραίτητα μεθοδολογικά εργαλεία κάθε οργανωμένης πάλης και βάζουν αναρχοαυτόνομα στην πορεία του μεταβατικού σταδίου ή δέχονται να εισέλθουν στην πολιτική σκηνή, επιχειρώντας να παίξουν με τους δικούς τους όρους, όχι απλώς υποδυόμενους ρόλους αντιεξουσιαστικούς, αλλά επηρεάζοντας και μεταλλάσσοντας με τη δική τους αισθητική αντίληψη τη σκηνοθετική γραμμή.

Η δεύτερη επιλογή, που στις γυναίκες της Αριστεράς προδιάζει στην γενικότερη κοσμοθεωρία τους, αν και επιχειρήθηκε αποσπασματικά τα τελευταία χρόνια στον ελληνικό και ευρωπαϊκό χώρο, ύστερα από μια ηρωική τροχιά στις δεκαετίες '60-'70, περιορίστηκε τελικά στο στάδιο της τογνώσιας και μοιάζει να εξαντλήθηκε, πρωτού προλάβει να ποδώσει τ' αναμενόμενα αποτελέσματα.

Ποιοι είναι οι λόγοι αυτής της οπισθοχώρησης κι είναι αυτοί για την εγκατάλειψη μιας τέτοιας γραμμής;

Θα 'ταν θεμιτό για τις γυναίκες ν' αναζητήσουν τις αιτίες στην γενικότερη ύφεση που εμφανίζουν όλα τα προοδευτικά κινήματα κατά την συντηρητική δεκαετία του '80. Χτυπήματα απ' την οικονομική κρίση και την επέκταση της ανεργίας, σκοντάβονται δίβουλα και διχασμένα μπρος σε μια στυγνή επιστημονική λογική, που υποδεικνύει, ως οδό διεξόδου απ' την παλαιοδοσιακή καπιταλιστική σκέψη. Όμως, αυτή η ερμηνεία δεν παντρά, αλλά αποκαλύπτει τις ενδογενείς αδυναμίες του φεμινιστικού κινήματος, όπως και των άλλων προοδευτικών κινήσεων των άλλωστε.

Ας προσεγγίσουμε ξανά, ορισμένα αρχικά δεδομένα προβλήματος.

Το πρώτο και κύριο δεδομένο είναι ότι το φεμινιστικό κίνημα προσπαθεί ν' ανατρέψει ένα σύστημα κυριαρχίας, τοτριαρχικό και να παράγει νέες διαπροσωπικές σχέσεις. Εξορίζεται κι ο επαναστατικός του χαρακτήρας, που, από τ

εις γυναίκες της Αριστεράς, θεωρείται επαναστατικότε-
ου Αριστερού πολιτικού κόμματος, που σκοπεύει ν' ανα-
εί ένα ισχύον σύστημα παραγωγής.

φεμινιστικό κίνημα δρα στο επίπεδο των θεσμών κι όσο
μια μερίδα του πιστεύει, ότι για ν' αλλάξουν οι πατριαρχι-
χέςσεις πρέπει να διαμορφωθούν νέες ταξικές σχέσεις, για
ελιωνότητα των γυναικών, το εποικοδόμημα λειτουργεί
ονικότερα σε σχέση με τη βάση κι είναι το πεδίο του αγώ-
ους.

ην εποχή μας υπάρχουν κι άλλα επαναστατικά κινήματα
ναφέρονται απευθείας στο εποικοδόμημα και δεν συνδέ-
ναγκαστικά τη μεταβολή των θεσμών με την αλλαγή των
γωγικών σχέσεων, όπως κινήματα κουλτούρας, νεο-
,, ακόμη και πολιτικά κινήματα. Όμως για πρώτη φορά,
ιαζικό κίνημα εξετάζει το συνεχές των σχέσεων των δύο
ν και ξαναγράφει την ιστορία, όχι αγνοώντας την πάλη
τάξεων, αλλά προβάλλοντας ένα διηνεκές θεσμικό πλέγ-
ατώ απ' το οποίο αυτή η πάλη διεξάγεται, πλέγμα που ε-
γκάζει τις ιστορικές αλλαγές να παίρνουν τον χαρακτήρα
ξέλιξης κι όχι της ανατροπής.

οδεσμεύοντας τους θεσμούς απ' τις παραγωγικές σχέ-
οι γυναίκες δεν κάνουν έναν αγώνα σήμερα για να θεμε-
ουν ένα αύριο, αλλά υποστηρίζουν, ότι και κάτω απ' το υ-
ον παραγωγικό σύστημα είναι δυνατόν ν' αλλάξουν προς
ός τους τις σχέσεις άντρα - γυναίκας. Παρ' όλα αυτά, οι
κες συναντούν τον μαρξισμό στη γνωστή φράση απ' την
ωγή στην Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας: «*Το τι είναι
θρωποι δεν καθορίζεται απ' την συνείδησή τους, αλλ' αντι-
φα, το κοινωνικό τους είναι καθορίζει τη συνείδησή τους*».

ον διαγνώσει ότι αυτό το μεγαλειώδης, μοναδικό μέσα
ιστορία, παγκόσμιο σύστημα, που καλούμε καπιταλιστι-
ταρ' ό,τι μοιάζει σαν μια τεράστια μπάλλα από αφρώδες ε-
ικό, που ό,τι διαταράζει την επιφάνειά της, ύστερα από
βυθίζεται στο εσωτερικό της αφήνοντας μόνο λίγες φυ-
ίδες να επιπλέουν, μας προσφέρει ευκαιρίες για θαυμα-
περιπέτειες, μια που άθελά του, δημιουργεί τις προϋποθέ-
για ριζική διαφοροποίηση της συνείδησης. Κι ακριβώς ε-
ή ο αγώνας των γυναικών αναφέρεται στη συνείδηση και
ς θεσμούς αναγκαστικά κι οι μορφές που επενδύεται είναι
ορετικές μ' ό,τι έχουμε συνηθίσει μέχρι τώρα. Έτσι, το φε-
τικό κίνημα έφθασε να προτείνει μία νέα αισθητική, μία
ητική.

τη η νέα αισθητική και ηθική αντίληψη θα μπορούσε να εί-
1 συνεισφορά των γυναικών στο μεταβατικό στάδιο προς
μοκρατικό σοσιαλισμό. Οι λέξεις «*αισθητική*», «*ηθική*»,
προκείμενο αποκτούν ευρύτερη σημασία. Δεν περιορίζον-
την ομορφιά και στην πλαστικότητα, ούτε αναφέρονται
ς ηθικούς κανόνες αλλά εκτείνονται στους χώρους της
ηθικής και της αίσθησης. Διαπαιδαγωγούν το νέο, χωρίς
τικές διακρίσεις, άτομο, που δεν συγκατατίθεται στην ι-
υσα εξουσία, όχι μόνο γιατί δεν του εξασφαλίζει τους υλι-
όρους για την βιολογική και πνευματική του ανάπτυξη,
και γιατί, η χυδαιότητα αυτής της εξουσίας συγκρούεται
ια με τις προσωπικές του αξίες. Κι η διαπαιδαγώγηση αυτή
ίνεται με σχέτη διδαχή που παγώνει την πράξη, ούτε με
ση, που για να είναι αποτελεσματικά ανατρεπτική οδηγεί
βία. Σ' αυτό το αμλετικό δίλημμα της βίας ή της μη βίας,
ναιίκες έρχονται να καταθέσουν μian απάντηση.

ν κάθε εξουσιαστικό σύστημα βασιίζεται στη συναίνεση
εργαζομένων και στην εκχώρηση δικαιωμάτων τους προς
εξουσία, για πρώτη φορά, επιδιώκεται με την στρατηγική
ο δημοκρατικό σοσιαλισμό η άρση αυτής της συναίνεσης,
από μια πρωτοπορεία, αλλ' απ' το σύνολο των εξουσιαζο-
ον, πράγμα που προϋποθέτει, όχι μόνο την ύπαρξη της α-
ωτικής, αλλά τη διαμόρφωση μέσα απ' την καθημερινή πρα-

Ενα εκδοτικό γεγονός...

ZAN KAIPOΛ

Τα παιδιά της παλίρροιας

Ο ZAN KAIPOΛ, γνωστός στο ελληνικό κοινό
σαν σεναριογράφος του φιλμ *Μύριελ* του Αλαίν
Ρενάι, με το έργο του: *ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΡ-
ΡΟΙΑΣ* αναπολεί ένα παιδικό σύμπαν άγριο και
τρυφερό, μια εποχή γλυκιά, παρ' όλο τον πόλε-
μο, ένα νοσταλγικό Θέατρο Σκιών όπου περνούν
ο Μαγιόλ, ο Αρσέν Λουπέν, ένας στρατιώτης
σακατεμένος απ' τα αέρια, ένας τρελός αερο-
πόρος, νονές του πολέμου, περιστρεφόμενα
τραπεζάκια, ένας αιθερομανής, ένας γιος σκο-
τωμένος στον πόλεμο... και, πάνω απ' όλα, τα
παιγνίδια των «μεγάλων διακοπών» στις όχθες
της θάλασσας, στις όχθες του πολέμου. Παιγνί-
δια παιδιών δίχως ηλικία, που δεν αργούν να γί-
νουν «επικίνδυνα παιγνίδια».

Πρόκειται για ένα βιβλίο που γοητεύει αμέσως
και που θα μείνει μες στην καρδιά του κάθε
αναγνώστη σαν μια νοσταλγική αγαπημένη μου-
σική.

ΑΣΤΑΡΤΗ

πρώην «ΑΣΤΕΡΙ»

ΣΟΛΩΝΟΣ 121 ● ΤΗΛ. 36.19.802 – 36.06.597

κτική μιας νέας κουλτούρας. Κι εδώ έγκειται η σπουδαιότητα της γυναικείας συμβολής.

Το γυναικείο κίνημα τα τελευταία χρόνια κινήθηκε διαλεκτικά, οδηγώντας, έστω ασυνείδητα, τις γυναίκες από μια θέση στην αντίθεση. Η νέα θέση δεν μπορεί να είναι να κλείσει τις γυναίκες σε πνευματικά γκέτο σε σχέση με τους άντρες, ούτε να τις περιορίσει στην έρευνα του ιδιωτικού (η επαναστατικοποίηση του ιδιωτικού αγκαλιάστηκε ήδη απ' τους άντρες με θεωρητικές προεκτάσεις σημαντικότερες απ' αυτές που διείδαν οι γυναίκες). Η νέα θέση θα πρέπει ν' αναζητηθεί στη συμφιλίωση της γυναίκας με την πιο ριζοσπαστική αντρική σκέψη, χωρίς, βεβαίως, ν' απωλέσει την ιδιαιτερότητα της οπτικής της. Ήταν απαραίτητο η γυναίκα να διατρέξει το στάδιο της πολεμικής για να βρει την ταυτότητά της. Έφτασε, όμως, ο καιρός που ο διάλογος με το έργο του άντρα να μπορεί να μην είναι μόνο ερωτικός ή πολεμικός, πράγμα που 'ναι το ίδιο, αλλά να 'ναι φιλικός κι αλληλοσυμπληρωματικός. Το γυναικείο κίνημα θα πρέπει να χάσει την έπαρσή του και να μελετήσει τα γραπτά και τις εμπειρίες μιας επαναστατικής πράξης που έχει προηγηθεί.

Όταν η Ρόζα Λούξεμπουργκ έδινε τη μάχη για την διατήρηση του αυθόρμητου χαρακτήρα της επανάστασης, το έκανε με τα όπλα της αντρικής σκέψης κι είναι αυτή η αντρική σκέψη που την επανέφερε στην επικαιρότητα. Είναι η αντρική σκέψη που με την φωνή της σχολής της Φραγκφούρτης μίλησε για την επαναστατική σημασία του ονείρου και της φαντασίας και διερεύνησε τις δυνατότητες να πραγματοποιηθεί το μεταβατικό πέρασμα στον σοσιαλισμό μέσα απ' τον διαφωτισμό. Είναι άντρες εκείνοι που συνειδητοποίησαν πρώτοι την ανάγκη για οργάνωση νέου τύπου κι αναφέρθηκαν στην κομματική υπεροψία κι επιδεικτικότητα, όπως άντρες είναι κι εκείνοι που επεσήμαναν τη νέα τυραννία που εμπεριείχε ο σοσιαλισμός ανατολικού τύπου, καθώς κι όσοι μίλησαν γι' άγρια, σκέψη, περιθωριακή σκέψη, γυναικεία σκέψη. Το να ταυτίζεται απ' την πλευρά των γυναικών ο αντρικός λόγος αποκλειστικά με την εμπειρικοαναλυτική τοποθέτηση και την θετικιστική αστική κριτική, αποδεικνύει, αν όχι τίποτ' άλλο, αδυναμία του γυναικείου κινήματος να επωφεληθεί απ' ό,τι έχει κατακτήσει μέχρι σήμερα το ανθρώπινο πνεύμα και αυτοεγκλεισμό του στο περιθώριο της ανθρώπινης δημιουργικότητας.

Η νέα θέση θα πρέπει να βρεθεί όχι στην ομφαλοσκοπήση της γυναικείας ιδιαιτερότητας, αλλά στο διαποτισμό μ' αυτήν

την ιδιαιτερότητα κάθε επαναστατικής εκδήλωσης. Το φεμινιστικό βλέμμα θα πρέπει να 'ναι ένα βλέμμα εν εγρηγόρει με σε κάθε προοδευτική αντιδογματική κίνηση, πολιτικής, κουλτούρας, ειρήνης. Κάθε κοινωνική λειτουργία εμποτίζεται, πλουτίζεται και δραστηριοποιείται απ' τη θηλυκιά σκέψη, σημείο, που το γυναικείο κίνημα αξιοποιεί και χρησιμοποιεί θηλυκό στοιχείο σαν μεταφορικό δίκτυο μιας επαναστατικής διαδικασίας από λειτουργία σε λειτουργία, από τομέα σε τομέα, από επιστήμη σε επιστήμη. Το γυναικείο, παύει έτσι να 'ναι ένα περιχαρακωμένο κίνημα και γίνεται ένα διαλεκτικό, διατομεακό, διεπιστημονικό (interdisciplinary) κίνημα, ρεάς ανατρεπτικός και ταυτόχρονα εκμαιευτικός δυνάμει που οδηγούν στο «άλλο», ή για τις γυναίκες της νέας Αμερικής, στον «δημοκρατικό σοσιαλισμό».

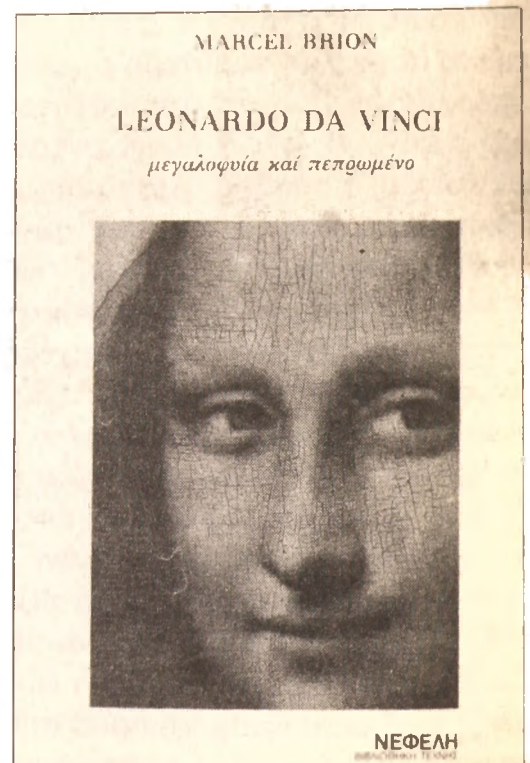
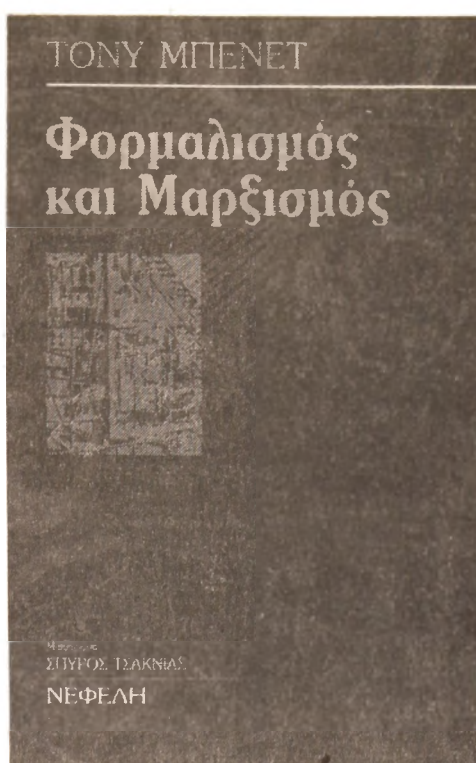
Όσο κι αν φαίνεται ανέφικτο μέσα στις συνθήκες του αμερικανικού κρατισμού, το γυναικείο κίνημα διατηρεί την αυτονομία του, αλλά η ύπαρξή του προσδιορίζεται απ' την συνάντησή του με τους άλλους.

Ήδη, οργανωμένα τμήματα του ευρωπαϊκού φεμινιστικού κινήματος, ακολουθώντας ένα παρόμοιο σκεπτικό, κατενόουν τη δράση τους μέσα σ' άλλα προοδευτικά κινήματα ταυνοώντας, ότι, ακόμη κι η πραγματοποίηση του υπ' αρμόζοντος στόχου τους, δηλαδή η συνειδητοποίηση εκ μέρους των γυναικών της φυλετικής τους καταπίεσης, δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά με την άνοδο σε ωριμότερα στάδια ολοκλήρωσης της ανθρώπινης συνείδησης.

Βεβαίως, η θέση αυτή δεν έχει τίποτε το κοινό μ' εκείνην η οποία ισχυρίζεται, ότι η γυναίκα, ισότιμα με τον άντρα, παύει για τη δημιουργία μιας αταξικής κοινωνίας. Η σύγχυση είναι εύκολο να προκληθεί, εάν οι γυναίκες πάψουν να ερευνούν να προβάλλουν το δικό τους πρόσωπο, τη δικιά τους φύση. Εδώ, δεν πρόκειται για συμμετοχή, πρόκειται, όπως είπαμε παραπάνω, για χάραξη της ανθρώπινης πορείας στα μέτρα του γυναικείου βήματος.

Η τομή που πρέπει να κάνει το γυναικείο κίνημα ώστε να μην απορροφηθεί από τ' άλλα κινήματα αλλά ούτε και εκουσιαστικά απομονωθεί στο περιθώριο, είναι το σημερινό αιτούμενο, κεντρικό θέμα θα συνέβαλε το ΚΜΑΣ, εάν το θέμα του ήταν: «Γυναίκες και άλλα προοδευτικά κινήματα». Μήπως, όμως, είναι καλύτερο ίδιες οι γυναίκες να πάρουν την πρωτοβουλία για μια παρόμοια συζήτηση;

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

Κεντρική Διάθεση: Εκδόσεις «Νεφέλη» Μαυρομιχάλη 9 τηλ. 36.07.744

Λογοκρισία και ανασφάλεια

ποτε θα πρέπει να το πάρουμε όλοι απόφαση: ή είμαστε ε-
ροι και υπεύθυνοι να καταναλώσουμε όποια ιδέα κι όποια
ή καλλιτεχνικής έκφρασης θέλουμε, ή, τελικά, είμαστε
ευμένοι από την κρίση κάποιων που γνωρίζουν τις ανά-
μας καλύτερα από εμάς.

ελευθερία της έκφρασης και της κυκλοφορίας των προϊό-
της δεν παζαρεύεται. Μπορεί καμιά φορά να συντελεί (ό-
ξάλλου και η ελευθερία πολιτικής βούλησης) στην εμφά-
φαινομένων που στρέφονται κατά του εαυτού της. Πάλι ό-
παραμένει μια αρχή αναντικατάστατη και απαραίτητη
ίδος της κοινωνίας που ζούμε.

τι στις σύγχρονες κοινωνίες υπάρχει αυξημένη παραγωγή
κατανάλωση πολιτιστικών προϊόντων. Υπάρχει μεγάλη
ονική κινητικότητα, οι κάθε λογής αξίες διαφοροποιού-
συνεχώς και εκφράζουν αντίστοιχες κοινωνικές και πολι-
κές διαφοροποιήσεις. Το χθες απαγορευμένο και παράδο-
ίνεται σημερινή συνήθεια, το χθесινό περιθώριο αυριανή
ψηφία. Ποιος μπορεί να ισχυρισθεί στα σοβαρά ότι κατέ-
ε πληρότητα το βάθος και το πλάτος όλων αυτών των κοι-
κών μεταλλαγών και των αντίστοιχων καλλιτεχνικών
διατυπώσεων; Ποιες αρχές είναι τόσο ισχυρές για να απα-
ύσουν την εμφάνιση νέων ιδεών και εκφράσεων; Με ποια
ήρια μπορεί να εμποδισθεί η κυκλοφορία και της παραμι-

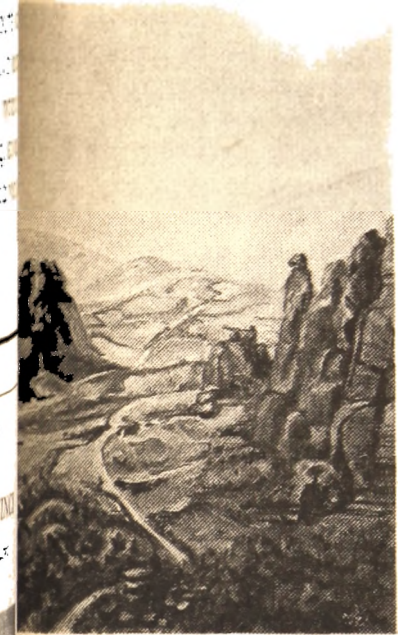
κρής ασημαντης νέας μορφής τέχνης, έστω κι αν μας μοιάζει
παράταιρη, αποκρουστική, «ρυπαρή»; Ποιος αποκλείει ότι οι
«Μουσικές Ταξιαρχίες» και οι φίλοι τους δεν θα 'ναι σε δέκα
χρόνια μια γενιά αντίστοιχη με τις σημερινές κυρίαρχες γενιές
του «114» και του «Πολυτεχνείου»; Η Ιστορία έχει τους νόμους
της και τους τρόπους της κάθε φορά στις αξιολογήσεις της. Αν
κάτι δεν εκφράζει μια ιστορική ανάγκη, γρήγορα χάνεται από
το προσκήνιο, και ό,τι εκφράζει μια αλήθεια δεν σταματά με
τα εμπόδια της λογοκρισίας.

Κάπου αλλού είναι ίσως το πρόβλημα. Ζούμε σ' ένα κράτος
που κινείται με ανασφάλεια ανάμεσα στις αρχές της αυτορύθ-
μισης και του παρεμβατισμού. Φοβάται και την σκιά του και
πανικοβάλλεται εύκολα. Οι στίχοι των τραγουδιών και τα λό-
για των «καμακιών» φοβίζουν την κυβέρνηση περισσότερο απ'
τις πεζολογίες του Αβέρωφ. Οι μικρές ομάδες των παραχρι-
στιανικών οργανώσεων αποδεικνύονται πιο ισχυρές από τους
πολυπληθέστερους «αποπροσανατολισμένους» αλλά γνήσιους
«περιθωριακούς». Και η προληπτική ή η εκ των υστέρων λογο-
κρισία αναδεικνύεται σε ασφαλιστική δικλείδα αυτής της ανα-
σφάλειας.

Ελεύθεροι λοιπόν, αλλά «υπό αναγκαστική παρακολούθη-
σιν». Ελεύθεροι να δημιουργήσουμε ή να καταναλώσουμε, ι-
δέες και τέχνες αλλά «επιρεπείς στην αμαρτία». Αν δεν μας
φύλαγαν οι λογοκριτές, κι ο θεός να τους έχει καλά, όλοι θα
τραγουδούσαμε χυδαία τραγούδια, θα βλέπαμε πορνοταινίες
και θα καταρακώναμε ό,τι ιερό και όσιο.

διντεκ

Ενας αρχιτέκτονας που
αφίζει. Ο Ερρίκος Ράης,
ρα από προσήλωση στη
αφική εδώ και επτά
α, εκθέτει για πρώτη φορά
ουλειά του. Μια επίπονη

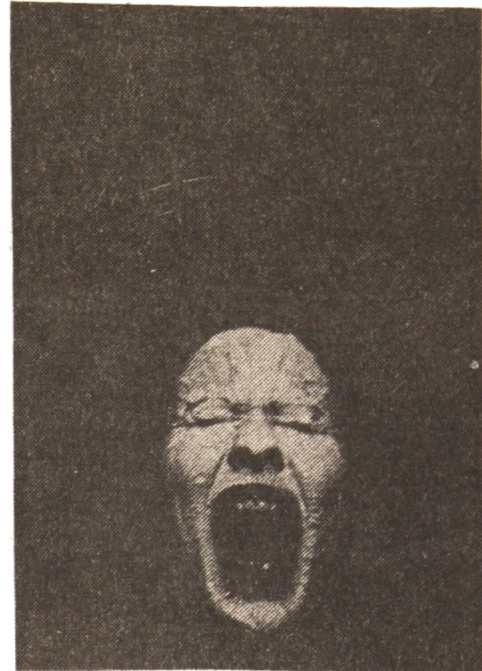

σπάθεια εικαστικής
αγραφής του περιβάλλοντος
ου, που αξίζει να δούμε.
ουσα τέχνης Lever, διάρκεια
Νοεμβρίου,
ξανδρουπόλεως 25.
Η Ελληνική Σημειωτική
μρεία οργανώνει στην Αθήνα
δεύτερο συνέδριό της, την
ομάδα από 15 ως 18
εμβρίου 1983. Κάτω από τον
ικό τίτλο Σημειωτική,
ωνία, Ιστορία, το συνέδριο
ισχοληθεί με όλες τις
υρές της σημειωτικής
ρίας καθώς και με πολλές
ιμοσμένες πλευρές της

(λογοτεχνία, ζωγραφική,
κινηματογράφος κτλ.).
Πληροφορίες: Τ.Θ. 491,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

● Το Ίδρυμα Κρατικών
Υποτροφιών ανακοίνωσε το νέο
πρόγραμμα υποτροφιών του για
την νέα περίοδο (1894).
Χορηγούνται 200 περίπου
υποτροφίες για μεταπτυχιακές
σπουδές ή διδακτορικές, με
διάρκεια το πολύ 34 μήνες.
Προθεσμία έως 20.12.83.
Πληροφορίες: ΙΚΥ,
Λυσικράτους 14, Αθήνα 119.
Στο φετινό διαγωνισμό
περιλαμβάνονται πολλές νέες
ειδικότητες τόσο στις θετικές
όσο και στις θεωρητικές
επιστήμες.

● Ενδιαφέρουσα έκθεση του
Στ. Ευσταθόπουλου λειτουργεί

από 7-26 Νοεμβρίου στην
αίθουσα της Ομάδας Τέχνης
(Αγ. Μελετίου 44, β' όρ.).

Παρουσιάζονται πολλές σειρές
φωτογραφιών, στις οποίες ο
καλλιτέχνης διερευνά
προσωπικές καταστάσεις μέσα
στο σύγχρονο περίγυρο, και
μέσα από μια σχέση με το
φανταστικό και το χρόνο.

● Μια πολύ σημαντική έκθεση
λειτουργεί στην γκαλερί
Μερνιέ (Μαρασλή 51) από τις
7 Νοεμβρίου ως τις 2
Δεκεμβρίου. Πρόκειται για την
έκθεση του Στ. Αντωνάκου ενός
απ' τους σημαντικότερους
αμερικανούς καλλιτέχνες στα
μεταπολεμικά χρόνια, ο οποίος
έχει εκπροσωπήσει τις ΗΠΑ
στις μεγαλύτερες διεθνείς
εκθέσεις (Documenta κτλ.) ενώ η
δουλειά του αναφέρεται στα
περισσότερα έγκυρα βιβλία
σύγχρονης τέχνης. Ο
Αντωνάκος είναι ελληνικής
καταγωγής.

● Η «Θεατρική Σκηνή»
παρουσιάζει το έργο του Μ.
Ποντίκα, «Έστω...» σ' έναν
καινούριο και πολύ
ενδιαφέροντα χώρο, στην Λ.
Κηφισίας 124. Για την
παράσταση συνεργάστηκαν οι:
Αντ. Αντωνίου, Κ.
Γιαννουλόπουλος, Ν.
Καβουνίδης, Εύα Κοταμανίδου,
Μαρία Μπελαμάκη, Χριστίνα
Σιμοπούλου.

«Έστω...», τηλ. 69.19.721

● Ένα νέο περιοδικό
«Τα Ιστορικά», έρχεται να
εξυπηρετήσει κάποιες καιρίες
ανάγκες της ελληνικής
ιστοριογραφίας. Ήδη με το
πρώτο του τεύχος δείχνει μία
πνευματική στάση που οδηγεί

προς ανανέωση της
θεματολογίας και της μεθόδου,
μέσα από τη διεπιστημονική
συνεργασία. Αλλά όχι μόνον. Η
ανάγκη «για επικαιροποίηση
της δουλειάς του ιστορικού,
αλλά και η αναγωγή της
ιστορίας σε πολιτισμικό
αίτημα» απασχολεί τους

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ ΤΕΥΧΟΣ 1

SEPTEMBRE 1983

ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Περιοδική έκδοση ιστορικών σπουδών

Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Η συντακτική ομάδα του περιοδικού
ΑΓΓΕΛΟΣ Παναγιωτόπουλος, Γ. Δερτιλής, Θ. Καλαφάτης, Φ. Ηλιού, Αντ. Λιάκος, Π. Κονδύλης.
Ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Η συντακτική ομάδα του περιοδικού
ΑΓΓΕΛΟΣ Παναγιωτόπουλος, Γ. Δερτιλής, Θ. Καλαφάτης, Φ. Ηλιού, Αντ. Λιάκος, Π. Κονδύλης.

1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΙΚΟΣ ΜΕΛΙΣΣΑ

ΝΑΥΤΥΛΟΥ 10 ΑΘΗΝΑ

διευθυντές του περιοδικού
ιστορικούς Σπύρο Ασδραχά,
Φίλιππο Ηλιού και Βασίλη
Παναγιωτόπουλο.

Τα περιεχόμενα του πρώτου
τεύχους παρουσιάζουν θεματική
πολυμέρεια και είναι
προσανατολισμένα σε ζητήματα
νεοελληνικής ιστορίας.
Δημοσιογραφική και κοινωνική
ιστορία: Β. Παναγιωτόπουλος,
Σπ. Ασδραχάς, Γ. Δερτιλής, Θ.
Καλαφάτης. Κοινωνική ιστορία
και ιστορία της Παιδείας: Φ.
Ηλιού, Αντ. Λιάκος, Π.
Κονδύλης. Αλλά και κείμενα
ιστορικού προβληματισμού,
χρονικά και βιβλιοκρισίες.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ

του Χρήστου Βακαλόπου

Ο Αντώνης Καφετζόπουλος στη «Ρεβάνς» του Νίκου Βεργίτη.

«Επί Κολωνώ» του Λευτέρη Ξανθόπουλου.

Ο Στάθης Γιαλελής και η Γιώτα Φέστα στο «Τραγούδι της Επιστροφής» του Γιάννη Σμαραγδή.

Στο πρώτο μέρος αυτού του κειμένου (Αντί, τχ. 244) διατυπώθηκαν μερικές παρατηρήσεις για τις σχέσεις των φετινών ελληνικών ταινιών με το φεστιβάλ Θεσσαλονίκης με τα κινηματογραφικά είδη καθώς και για το πρόβλημα των ηθοποιών, της παρουσίας ή της απουσίας των σωμάτων στο νέο ελληνικό κινηματογράφο. Θα επιμείνουμε αυτό το δεύτερο μέρος στις εξαιρέσεις, δηλαδή στις μοναχικές περιπτώσεις που δεν προσπαθούν να γίνουν «εμπορικά» ή «καλώς» αντικείμενα αλλά επιδιώκουν απλώς να λειτουργήσουν ως νίκες σε μια συγκυρία που χαρακτηρίζεται από την τάση των πάντων να κάνουν *κινηματογράφο*, γενικά και αόριστα. Η διαφορά αυτή είναι ριζωμένη σημαντική απ' όσο νομίζει κανείς: σήμερα, μόνο τηλεόραση μπορεί να γίνει γενικά κι αόριστα, αυτό είναι το ανώνυμο μέσο πολιτιστικής φάσης που διανύουμε (κι εκεί βρίσκεται η αξία του ρόλου όσα νομίζουν οι τηλεκριτικοί). Αντίθετα, μια ταινία είναι επώνυμη, ένας συνεκτικός κόσμος, μια ιδιαίτερη περίπτωση διπλάσιες. Θα συνεχίσουμε λοιπόν και σ' αυτό το δεύτερο μέρος να εξετάζουμε περιπτώσεις.

Περίπτωση πέμπτη: η «προοδευτική» ταινία ως είδος ή πως στομωθούν οι εικόνες. Το τραγούδι της επιστροφής του Γιάννη Σμαραγδή εγκαινιάζει, απ' ό,τι μαθαίνουμε, μια σειρά ταινιών με θέμα την επιστροφή ενός αριστερού στην Ελλάδα μετά τη δικτατορία. Ταυτόχρονα όμως η ταινία αυτή συρρικνώνει αισθητικά και ιδεολογικά μοτίβα του ανυπαρκτού είδους «προοδευτική ταινία» δηλαδή της απόπειρας δημιουργίας μιας επίσημης αριστερής εικονοπλασίας που εγκαινιάστηκε με τους *Κυνηγούς* και εξαντλήθηκε με τη *Ρόζα*. Οι ταινίες αυτές χαρακτηρίζονται από την αδυναμία τους να ξεπεράσουν με εικόνες την αριστερή αθρογραφία, γι' αυτό υποτάσσονται πάντα σ' ένα λόγο θεατρικής υφής. Το μοτίβο τους είναι ο *μονόλογος*: ακόμα και οι εικόνες, τα ισχυρά πλάνα και οι σεκάνς που κορυφώνουν την αισθητική τους χειρονομία μοιάζουν να «μονολογούν», σε μια απόπειρα άρθρωσης της Μεγάλης Αλήθειας. Έτσι, τα πρόσωπα αυτών των ταινιών δεν επικοινωνούν μεταξύ τους και στο *Τραγούδι της επιστροφής* όλες οι σχέσεις είναι προαποφασισμένες από την πολιτική συγκυρία. Αυτό που μένει στη σκηνοθεσία είναι η συσσώρευση αποσπασματικών σκηνών που αποτελούν παραλλαγές στο ίδιο θέμα: ο αγώνας παρέδωσε το πνεύμα, όλα τα ωραία έχουν χαθεί, κοιτάξτε πώς κατάντησαν οι σύντροφοί μας... Ο Γιάννης Σμαραγδής προσπάθησε να μαζέψει αυτή τη θεματική (αλλά και την αισθητική), να την αποδώσει σ' ένα *μίνιμουμ* τόνο. Το αποτέλεσμα είναι ένα εντελώς ουδέτερο φιλμ, μια αναγκαστική μυθοπλασία. Ήδη, στην πρώτη σκηνή, ο Στάθης Γιαλελής που επιστρέφει στην πατρίδα ύστερα από τόσα πολλά χρόνια, κάθετε σκυφτός στο σαλόνι του πλοίου: έχει καταλάβει τα πάντα, το ίδιο κι ο θεατής, στα τρία πρώτα λεπτά η ταινία έχει τελειώσει.

Περίπτωση έκτη: μουσικές δυνάμεις ή πώς επιπλώνεται προβολή. Πέρα απ' τα τυπικαρετά ευνοϊκά σχόλια, δε θυμάνα έχω διαβάσει ούτε μια γραμμή για το ρόλο της μουσικής στο ελληνικό κινηματογράφο. περισσότερες ταινίες η μουσική λειτουργεί ως επένδυση, πνίγει λαδρή την εικόνα και τη γεμίζει την επιπλώνει έτσι ώστε να «νάνει» καλύτερα ο κινηματογραφικός ρυθμός. Στον αμερικανικό κινηματογράφο αυτό είχε νόημα γιατί η μουσική ήταν για να μην την ακούς. Αντίστίς ελληνικές ταινίες ακούγεις συνεχώς τη μουσική χυβέβαια να τη θυμάται αργότερο αποτέλεσμα ήταν ο Χρίδουλος Χάλαρης να πάρει βραβείο για τη μουσική του *σοχή*, *κίνδυνος* του Σταμπούλου, για μια δουλειά που περάσει εντελώς απαρατήρητη μέχρι τη στιγμή της ανακάλυψης των αποτελεσμάτων. Επικανείς δεν ασχολείται με τον στον ελληνικό κινηματογράφο μουσική επιστρατεύεται ως *λωματής*. Είναι δύσκολο να ντασθεί κανείς την *Υπόγεια δρομή* χωρίς τη μουσική του Ιγγορίου, όχι όμως με μια παρογική έννοια: απλώς, η ταινία *Δοξιάδη προσθέτει* σε όλα τα λα κι έναν ωκεανό από ήχο. Χωρίς αυτόν όμως το φιλμ θα μοιάζε απόλυτα βουβό: ανάμστην υπερβολική σιγουριά μουσικής επένδυσης και σλανθασμένη πεποίθηση ότι *κινηματογράφος σημαίνει κυρίως κόνες*. Οι νέες ελληνικές ταινίες αρνούνται πεισματικά να το θετήσουν τον ήχο στο ίδιο κρβάτι με την εικόνα, δεν ενών ποτέ αυτά τα δύο. Οι δύο μπτες επικοινωνούν μόνο όταν ποιος ανοίγει το στόμα του.

Επί Κολωνώ: να και κάποιος *φίλμαρε* πραγματικά μια *συκία*. Το γόητρο των μικρούς σώθηκε από μια σαρανλεπτη παραγωγή του Υπουργι Πολιτισμού, το *επί Κολωνώ*.

έρη Ξανθόπουλου, που προ-
ηκε εκτός συναγωνισμού. Σ'
του τις ταινίες ο Ξανθόπου-
ενδιαφέρεται πρώτα για τους
ώπους και τις ιστορίες που
φέρουν και μέσω αυτών των
ριών φιλμάρει τους χώρους.
τοκιμαντέρ αγγίζει τη μυθο-
σία, τα πρόσωπα γίνονται το-
Μια συνοικία της Αθήνας κι-
τογραφείται πραγματικά
όταν βρεθεί κάποιος να τη
χίσει, όπως εδώ ο Θανάσης
ούμπελος που ετοιμάζει ένα
α σ' όλη τη διάρκεια της ται-
Ο Κολωνός μετασχηματίζε-
σε τοπίο της μνήμης κι όπως
ουμε η μνήμη πάντα επιλέγει,
ήμη είναι όπως κι ο κινημα-
άφος μια ελεύθερη μυθοπλα-

ωραιότερη σκηνή της ται-
είναι και η πιο αυστηρά ντε-
παρισμένη: ένας γέρος ζω-
πος δουλεύει κοντά στις αρ-
ς σαρκοφάγους, στη μέση ε-
φυσικού παράδεισου «τσέ-
», μιας τρύπας στο συνοθύ-
ια του δομημένου χώρου (τα
ια στο φιλμ φαίνονται πάντα
φόντο). Ενώ ο ζωγράφος σκι-
ρει ο Σκρούμπελος κυκλοφο-
ανάμεσα στη βλάστηση δια-
οντας το κάδρο από αριστε-
ρος τα δεξιά και πάλι πίσω.
πλάνα για δύο ανθρώπους
τόν που συναντιούνται τελικά
να παίξουν τάβλι. Η στρα-
πική μεθοδολογία αυτής της
νής καταφέρνει το αδύνατο,
μεταβάλλει τη ντοκιμαντερί-
τη λιτότητα σε εκφραστική
υπλοκότητα όπου μια συνοι-
γίνεται αυτό που θέλουν οι
οικοί της. Στον κινηματογρά-
μπούν να συμβούν πολλά
ματα, αυτό είναι όμως μια
ή αρχή.

α έπρεπε να επισημάνουμε ε-
της τη συνειρμική *Μικρή ελε-*
του Δημήτρη Αρβανίτη, ένα
μ μικρού μήκους με πολύ δυ-
ές εικόνες που δίκαια μάζεψε
βραβεία. Ωστόσο, ο λόγος off,
όλο που διαβάζονταν σε σω-
(ψευτοραδιοφωνικό) τόνο, έ-
ε κι αυτός προς την πλευρά
επένδυσης.

ρίπτωση όγδοη: η σημασία
ς *Ρεβάνς*. Το ερωτικό τρίγωνο
ταινίας του Νίκου Βεργίτση
ίβει και σβύνει στη διάρκεια
προβολής, βασισμένο στην ι-
τερότητα κι όχι στην αντι-
σωρευτικότητα των μελών
Αυτόματα, η *Ρεβάνς* γίνεται
σύγχρονη περιπετειώδης ται-
με έρωτες, ξύλο, χωρισμούς,
φιλιώσεις και άλλα πολλά, ό-
απρόβλεπτα γιατί το φιλμ
ίρνει στα σοβαρά τη ροή του κι
ως ο ήρωας του, δεν υπακούει
κανένα προκατασκευασμένο
ήμα. Αντίθετα με τις υπόλοι-
ταινίες, η κινηματογραφοφι-
μεταφέρεται εδώ από την ται-
στο σύνολό της στον ήρωα:
ν ώρα του μεγάλου σεισμού ο
άννης (Αντώνης Καφετζόπου-
ς) βλέπει στο βίντεο το *Τρα-*

γουδώντας στη βροχή, τη διάση-
μη σκηνή του χορού με την ομ-
πρέλλα. Ενώ λοιπόν όλα είναι τυ-
χαία, τίποτα δεν παύει να είναι
συγκεκριμένο: ο Γιάννης θα κα-
ταφύγει στην Εύα, την κοπέλλα
του καλύτερου του φίλου, όχι ως
κινηματογραφόφιλος αλλά ως ε-
ρωτευμένος. Τα όσα θα ακολου-
θήσουν θα είναι *σχέσεις ζωής* και
θα περάσουν μέσα απ' τα πρόσω-
πα και τα σώματα των ηθοποιών,
όχι μέσα απ' τα γούστα και τις
προτιμήσεις τους (βλ. *Γλυκιά
συμμορία*).

Δύο είναι οι βασικές αρετές
της *Ρεβάνς*: η πρώτη επισημάν-
θηκε ήδη στο προηγούμενο τεύ-
χος και αφορά τους ηθοποιούς,
που από τη Γιώτα Φέστα μέχρι
τον Πουλικάκο, αισθάνονται ότι
ερμηνεύουν εξίσου ένα ρόλο και
τον εαυτό τους (όλο το θάρρος
βρίσκεται στην εξασφάλιση αυ-
τού του *και*, στην καθοριστική
σημασία του). Η *Ρεβάνς* είναι πε-
πεισμένη ότι αυτός είναι ο δρό-
μος, να αφήσεις τους ηθοποιούς
να πάρουν το δικό τους δρόμο, υ-
ποτάσσοντας τους σ' ένα γενικό
πνεύμα κι όχι σ' ένα στενό γράμ-
μα ερμηνείας. Το αποτέλεσμα
φλερτάρει με αυτό που είναι γνω-
στό σαν «δημοκρατία» του ντο-
κιμαντέρ: οι δεύτεροι ρόλοι ερμη-
νεύονται με τη σιγουριά των πρώ-
των και οι πρωταγωνιστές κι-
νούνται με ελαφρύ βήμα, φροντι-
ζοντας εξίσου για κάθε σκηνή,
σα να πρέπει σε κάθε σκηνή να
κάνουν ένα πετυχημένο πέρα-
σμα.

Η ματιά του Νίκου Βεργίτση έ-
χει εμπνεύσει το τελευταίο αυτό
σημείο γιατί είναι αποσπασματι-
κή, εκμεταλλεύεται από τη σύγ-
χρονη κινηματογραφία την έν-
νοια του *αποσπάσματος*, τη φαι-
νομενολογική εκείνη διάσταση
που βρίσκουμε για παράδειγμα
στις καταγραφές κοινοτήτων ή
ομάδων που επιχειρεί ο Αλαιν
Τανέρ. Η *Ρεβάνς* γίνεται ένα με-
γάλο παιχνίδι, ένα παζλ που δεν
έχει όμως σχέση με το δαίδαλο,
έχει να κάνει περισσότερο με τις
μαγικές εικόνες στα παιδικά πε-
ριοδικά. Η μέθοδος είναι ελλει-
πτική, το περίγραμμα όμως μοιά-
ζει καθαρό κάθε στιγμή, κάθε σε-
κάνς μιλάει για τις υπόλοιπες
χωρίς να τις υποχρεώνει σε αναγ-
καστικές αλληλουχίες. Το νήμα
το εξασφαλίζουν οι ηθοποιοί, που
άλλοστε συμμετείχαν στο σενά-
ριο κι αυτό δεν είναι καθόλου τυ-
χαίο.

Ο Βεργίτσης μ' αυτήν τη δεύτε-
ρη ταινία του προσθέτει στον ελ-
ληνικό κινηματογράφο μια πραγ-
ματική ταινία μυθοπλασίας και
δεν προσπαθεί να βρει προστα-
σία σ' ένα δανεικό σώμα ιστο-
ριών ή αναπαραστάσεων. Κάθε
πετυχημένη μυθοπλασία άλλω-
στε λειτουργεί έτσι, φτιάχνει το
δικό της κόσμο χωρίς να θαμπώ-
νεται από τις πρώτες ύλες της,
χωρίς να υποκύπτει αμαχητί στο
φетиχισμό των δανείων της.

Πέτρος Μακρής

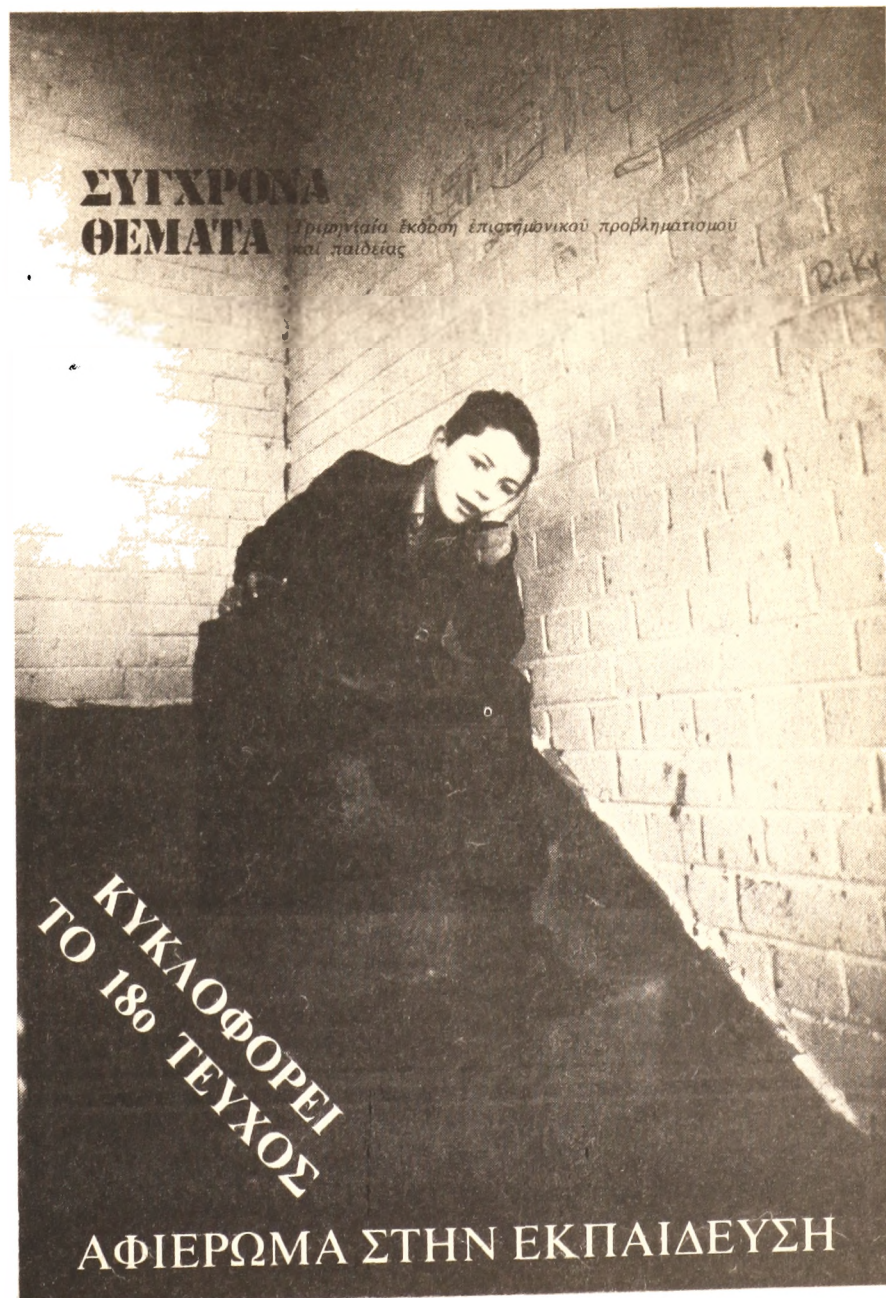
ΜΑΡΕΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ή ΔΙΑΜΑΧΗ;

Μοσκόφ, Μπισσάκης, Γιανναράς, Καψάνης,
Αγουρίδης, Θεοδωράκης, Τάσος, Ειρηναίος, Μηλιαράκης,
Ζουράρις, Μεταλληνός, Χατζηακώβου, Νέλλας,
Παπαθεμελής, Μανιάτης, Ράμφος, Σαββόπουλος.

επικαιρότητα

■ εκδόσεις επικαιρότητα
Μαυρομιχάλη 60—τηλ. 3636083

Ο Τσικ Κορή στα «Δημήτρια '83»

του Σάκη Παπαδημητρίου

Από τη συναυλία του σεξτέτου Τσικ Κορή στη Θεσσαλονίκη.

Φέτος είναι η πρώτη χρονιά που ο Δήμος Θεσσαλονίκης, στα 18 του «Δημήτρια», έκανε το βήμα προς την αυτοσχεδιαζόμενη μουσική και την τζαζ, δηλαδή μουσικές που δεν ανήκουν στη λεγόμενη «σοβαρή» αλλά και που δεν είναι φολκlorικές ή λαϊκίζουσες. Πρώτο άνοιγμα η συναυλία αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής με δικούς μας μουσικούς που ενσωματώθηκε στις «Γιορτές Ανοιχτού Θεάτρου» τον Αύγουστο. Δεύτερο και τρίτο (και σοβαρότερο) ρήγμα στις οπισθοδρομικές απόψεις των προηγούμενων δημοτικών συμβουλίων, οι συναυλίες του κουαρτέτου L.S.F.M. (με 3 ξένους και τον Φλώρο Φλωρίδη) στις 21 Οκτωβρίου και του σεξτέτου Κορή στις 22 Οκτωβρίου.

Και οι τρεις εκδηλώσεις απέδειξαν πολύ καθαρά αυτό που χρόνια τώρα αρνούνταν να παραδεχτούν οι δημοτικοί άρχοντες: ότι υπάρχει κοινό που ενδιαφέρεται γι' αυτές τις σύγχρονες μουσικές εκφράσεις, οι οποίες έχουν σήμερα διεθνή απήχηση χωρίς να έχουν βιομηχανοποιηθεί, χωρίς να χρησιμοποιούν φτηνά συνθήματα ή να πατούν σε πλάτες κομμάτων, πολυεθνικών εταιρειών ή καπάτσων μάντζερς. Κι ακόμα ότι στη Θεσσαλονίκη έχει ήδη δημιουργηθεί κάποια υποδομή σ' ένα κοινό με τις εκδηλώσεις και τη δραστηριοποίηση τοπικών ομάδων.

Ο Τσικ Κορή, χωρίς ίσως να μάθει ποτέ το «γιατί» και το «πώς», προσφέρθηκε για την πετυχημένη αυτή «έξοδο» των «Δημητρίων». Κατάφερε να γεμίσει με πάνω από 5.000 άτομα το Παλαιό ντε Σπορ, αριθμό ρεκόρ για την ιστορία της τζαζ στη Θεσσαλονίκη. Επιτυχία δεν αποτελεί μόνο το γεγονός ότι συγκεντρώθηκε τόσοσ πολλός κόσμος στο κλειστό γήπεδο. Επιτυχία αποτελεί ο συνδυασμός της προσφοράς

μιας μουσικής καλοφτιαγμένης, με ποιότητα κι ευαισθησία και της αποδοχής της από ένα ακροατήριο που δεν πήγε να ακούσει αποκλειστικά τέτοιους ήχους. Η μουσική όμως λειτούργησε και το κοινό τη δέχτηκε και την ευχαριστήθηκε.

Ο Τσικ Κορή παρουσίασε τις τελευταίες του συνθέσεις για κουαρτέτο εγχόρδων, πιάνο και βάλμπραφον καθώς και μερικά σόλο ή ντουέτα με τον Γκάρυ Μάρτον. Πάντως είναι προς τιμήν του ότι δεν προσπάθησε να φτιάξει ένα πρόγραμμα για όλα τα γούστα, ούτε χρησιμοποίησε κατά κόρο αβανταδόρικά κομμάτια για να αρέσει στο μεγάλο κοινό. Σ' όλη τη διάρκεια της συναυλίας οι μουσικοί αντιμετώπιζαν με προσοχή τις συνθέσεις χωρίς βεντετισμούς ή καραγκιοζιλίκια.

Το υλικό των συνθέσεων του Κορή προέρχεται από μια ποικιλία ενδιαφερόντων, επιδράσεων και εμπειριών του πιανίστα. Ο ίδιος σε μια συνέντευξή του στο περιοδικό «Ντάουν Μπητ», Μάρτιος του '74, τα λέει καθαρά:

«Η κλασική μουσική επηρέασε τη μουσική μας αρμονία και σα φόρμα... Η μουσική της Λατινικής Αμερικής μας επηρέασε ρυθμικά. Το ροκ επίσης ρυθμικά καθώς και η αφρικάνικη μουσική. Αυτό που αγωνίζομαι να κάνω, είναι να ενσωματώσω την πειθαρχία και την ομορφιά της συμφωνικής ορχήστρας και των συνθετών κλασικής μουσικής —τη λεπτολογία και ομορφιά της αρμονίας, της μελωδίας και της φόρμας— με τη χαλαρότητα και τη χορευτική ρυθμική ποιότητα της τζαζ και άλλων μορφών λαϊκής μουσικής».

Τη νέα αυτή προσπάθεια του Κορή μπορεί να την δει κανείς και μέσα από το ύφος του «Τρίτου ρεύματος» στην ιστορία της τζαζ. «Τρίτο ρεύμα» ήταν μια α-

πό τις τάσεις που εμφανίστηκαν στα τέλη της δεκαετίας του '50 με στόχο να συνδυαστούν δύο ρεύματα: της τζαζ και της ευρωπαϊκής κλασικής μουσικής καθώς και της σύγχρονης. Αργότερα, μέσα στη δεκαετία του '70 «τρίτο ρεύμα» έφτασε να σημαίνει το συνδυασμό της σύγχρονης Δυτικής μουσικής με όλων των μορφών τις εθνικές μουσικές, διευρύνοντας έτσι τις πηγές και προτείνοντας στους μουσικούς ή σπουδαστές την ευαισθητοποίησή τους σε παγκόσμιο επίπεδο καθώς και την εξάσκηση στον αυτοσχεδιασμό για να φτάσουν σε μια προσωπική μουσική έκφραση.

Ο Κορή, χωρίς να ανήκει απόλυτα στο χώρο του «τρίτου ρεύματος» κατάφερε με τα έργα του (συνθέσεις, ενορχηστρώσεις και αυτοσχεδιασμούς) να γεφυρώσει τις μουσικές κατηγορίες που ανέφερε σαν πηγές του και να δημιουργήσει μια προσωπική μουσική έκφραση που γίνεται αντιληπτή από τον ακροατή.

Ειδικά για τα ντουέτα των Κορή - Μάρτον, είναι φανερό ότι τα δύο όργανα επικοινωνούν αξιολογικά χωρίς θολές αναμειγνύσεις και μπερδέματα. Δύο φωνές ολοκάθαρες, ισορροπημένες, με λεπτές αποχρώσεις, με ποικιλία σε ρυθμούς και μελωδικοαρμονικό υλικό. Πρόκειται για διαλόγους που δεν αποτελούνται από δύο μονόλογους. Οι ρόλοι της πρώτης και δεύτερης φωνής, της ρυθμικής συνοδείας και του σολίστ εναλλάσσονταν αστραπιαία. Τα έγχορδα έπαιζαν αποκλειστικά από τις παρτιτούρες ενώ το πιάνο και το βάλμπραφον είχαν μικρά ελεύθερα μέρη για αυτοσχεδιασμούς.

Μέσα στα τόσα θετικά της εκδήλωσης δεν μπορεί να μην υπάρξουν και μερικά αρνητικά ή υπό σκέψη. Ένα θέμα ήταν ότι τα έργα που παρουσίασε το σεξτέτο βρίσκονται κοντά στη μουσική δωματίου, ή έστω κάποιου συναυλιακού χώρου και όχι γηπέδου. Αποτέλεσμα να χάνονται λεπτομέρειες και μικροχρωματισμοί. Επίσης, είναι γνωστό ότι το Παλαιό ντε Σπορ δυσκολεύει πάντα τις ηχητικές εγκαταστάσεις. Παρόλο που σε σχέση με τα προβλήματα ο ήχος ήταν αρκετά καλός, τελικά η μεγάλη ένταση ηλεκτροποίησε τα όργανα και τη «Λυρική Σουίτα». Ακόμα, υπερίσχυσαν τα πρίμα που ξεραίνουν κάπως τους συνολικούς ήχους και τις φωνές των σολίστ.

Και κάτι επιπρόσθετο για τη μουσική. Η δεξιότητα (ατομική και ομαδική) ήταν το χαρακτηριστικό που κυριαρχούσε και που χειροκροτήθηκε περισσότερο. Ούτε ο Κορή όμως κατάφερε να βρει τη λύση σ' ένα ιστορικό πρόβλημα της τζαζ, δηλαδή την ισότιμη παρουσία εγχόρδων και σολίστ στο ίδιο κομμάτι.

ΤΑΜΑΣΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Ε. Atkin - ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΓΙΑΤΙ ΚΑΙ ΠΩΣ

- Είναι το παιδί σας πολύ επιθετικό; Τί το κάνει να συμπεριφέρεται έτσι;
- Τί μπορείτε να κάνετε;
- Τιμωρία; το δίλημμα
- Προβλήματα φαγητού, ύπνου θυμού κ.λ.π.
- Το ξύλο και τα αποτελέσματά του.

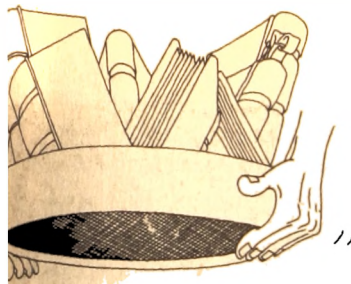
ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ (η μουσική τή δύναμη).

- Αϋπνία
- Απώλεια αυτοεκτίμησης
- Κόπωση
- Μελαγχολία
- Πεσμένη σεξουαλική ορμή
- Ανορεξία απώλεια βάρους
- Υπερευαίσθησία - ερεθιστήτα
- Υπερβολικό φόβο

ΤΑΜΑΣΟΣ

Χαρ. Τρικούπη 13 - 2ος όρ.

Τηλ. 3625464

Σ ΜΑΝΑΡΗΣ

την ή το λευκοκύτταρο
ράματος

Τρία Φύλλα, Αθήνα 1983

Ορίζεται για την τέταρτη ποιητική συλλογή του Μάναρη, με το εικοσαετή σιωπή που α-
θήσε την έκδοση της τελευταίας (Το πρόσωπο στην ά-
έρα, 1962). Στην προσεγγι-
τή έκδοση περιλαμβάνονται
τα περίπου ποιήματα. Σ'
ο ποιητής συνεχίζει την
εγγύη του αναζητήση ανά-
στα σύμβολα, τις προσωπι-
καταστάσεις και τις συγκυ-
του περιβάλλοντος, στοιχεία
συντίθενται μέσα σε μια δυ-
τή προσωπική έκφραση.

ΙΑΝΝΑ ΑΙΝΟΥ- ΤΟΥΖΗ

οριό της φιλίας

Περφούτης

ανε μια δικτατορία

Κέδρος, Αθήνα 1983

δύο νέα παιδικά βιβλία της
ούξη (κείμενο - εικονογρά-
- επιμέλεια) προσφέρουν
ίδια ποιητική ατμόσφαιρα
και την ίδια ποιότητα που
νιναν και τα προηγούμενα.
τα δυο νέα βιβλία διακρίνο-
για την προσεγγιμένη και εν-
ική εικονογράφηση όσο και
α κείμενα. Αυτά, συχνά εί-
όσο καλογραμμένα ώστε α-
ον τα βιβλία από παιδικά /
ιδεωτικά σε κείμενα καθα-
λογοτεχνίας.

ΟΣ ΜΑΡΓΑΡΗΣ

-λογικά

Κάκτος, Αθήνα 1983

Ορίζεται για κείμενα που ο-
τός μας καθηγητής της Οι-
γίας στο Πανεπιστήμιο
αλονικής δημοσίευσε κατά
ούς στο «Βήμα», το «Αντί»
αλλού. Ο Μάργαρης έχει
ωρήσει όχι μόνο σε μια ε-
κευση των οικολογικών θε-
ν αλλά συχνά σε μια απομυ-
ίση τους. (πρβλ. Τα βοσκο-
της Αθήνας, Τα φύλλα δεν
ουν το φθινόπωρο). Τόσο η
ότητα του συγγραφέα, όσο
ο γλαφυρό του γράψιμο, κά-
τα ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ του ένα
ο γεμάτο ενδιαφέρον αλλά
ε ευχάριστες εκπλήξεις.

ΝΙΔΑΣ

ΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

να, το λιμάνι, Πάτρα 1983

να ολιγοσέλιδο αλλά πολύτι-
βιβλίο. Ο Σωτηρόπουλος συ-
τρώσε σ' αυτό όσες παλιές
βούρες ή ζωγραφιές βρήκε

που απεικονίζουν το λιμάνι της
Πάτρας. Ανάλογα κείμενα (σ'
ελληνική κι αγγλική γλώσσα) συ-
νοδεύουν τις εικόνες, οι οποίες α-
ναδεικνύονται από την έγχρωμη,
προσεγγιμένη εκτύπωση.

ΤΕΡΕΖΑ ΡΟΥΒΑΛΗ

Ανατολή και Δύση

Εκδ: Νέα Σκέψη, Αθήνα 1983

Η κ. Τερέζα Ρούβαλη γράφει
ποιήματα. Προσπάθεια επαινετή.
Η ποίηση, βέβαια, που κάνει δεν
έχει τη φιλοδοξία του μοντέρνου.
Είναι ποίηση απλή, τρυφερή,
σχεδόν παιδική. Κάποιες στιγμές
που γίνεται ειρωνική αποκτά εν-
διαφέρον.

«Οι κυρίες στις Βρυξέλλες / οι
παλιές κομπές κυρίες / ήρεμες κι
ευγενικές, / και πολύ διακριτικές
/ πίνουνε τη σοκολάτα / και μι-
λούν για τα συμβάντα. / Έξω,
τζιν, μαριχουάνα, / διαδηλώσεις
και τουρίστες / και συμβούλια
στην ΕΟΚ. / Μες της πλας τα κα-
φενεία, / στα μαρμάρινα τραπέζια,
/ στα στενά καναπεδάκια, / στις
βελούδινες κουρτίνες / ξεχασμέ-
νη η Μπελ-Επόκ».

ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ

Στάσεις στο μέλλον (δ' έκδοση)

Ποίηση

Εκδ: Έξοδος, Αθήνα 1983

Κυκλοφόρησε σε τέταρτη έκ-
δοση το «Στάσεις στο μέλλον»
του Θωμά Γκόρπα. Στο βιβλίο
αυτό που περιλαμβάνει τις τυπω-
μένες συλλογές του ποιητή κα-
θώς και κομμάτια του δημοσιευ-
μένα σε περιοδικά, στα χρόνια
1957-1976, δίνεται η ιστορία της
γενιάς του '50 και του τόπου μας:
τα πάθη, οι καημοί, οι ελπίδες.
Οι παλαιότεροι θα βρουν πολλά
που θα τους συγκινήσουν, οι νεό-
τεροι θα βρουν την αισθαντικότη-
τα και την αυθεντικότητα μιας
παλιότερης εποχής, πικρής και
«ηρωικής» καθώς και αρκετές α-
πό τις ρίζες τους.

Έπεσαν λεφτά μες στα τραγού-
δια / έπεσαν τραγούδια μέσα στα
λεφτά / χάλασαν τα τραγούδια τα
λεφτά / χάλασαν τα λεφτά τα τρα-
γούδια / και τις μεταξωτές μηχα-
νές της αγάπης./

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΙΧΕΛΙΔΗΣ

Ο Σκληρός Δρόμος

Εκδ: Αφοί Τολίδη, Αθήνα 1983

Ο υπότιτλος του βιβλίου αυτού
είναι: «Ένα χρονικό που αποκα-
θιστά την αλήθεια στο διάστημα
της παρανομίας του ΚΚΕ, κατά
την 4η Αυγούστου».

«Στο πρώτο μέρος του βιβλίου
και όπως το αρχίζω —λέει ο συγ-
γραφέας στο προλογικό του ση-
μείωμα— μοιάζει σαν να γράφω
αυτοβιογραφία. Και όμως, πρόθε-
σή μου δεν είναι κάτι τέτοιο... Αυ-
τά που γράφω είναι καθ' ολοκλη-
ριαν αληθινά και αποτελούν μέρος
μόνο απ' ό,τι είδα και έζησα σαν
αγωνιστής στο κομμουνιστικό κί-
νημα... Γράφω μερικές ιστορικές

αναμνήσεις, ολότελα σωστές,
που πιθανόν μπορεί να συμβάλουν
κατά κάποιο τρόπο στη συγραφή
της αληθινής ιστορίας του ΚΚΕ,
που δεν γίνηκε ακόμα γραφτά και
επιστημονικά και επίσημα».

ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

Γεωργικά της Ρούμελης

Εκδ: Δωδώνη, Αθήνα-Γιάννινα
1983

Το βιβλίο αυτό που είναι μια
περιγραφή της γεωργικής ζωής
στη Ρούμελη εκδόθηκε για πρώ-
τη φορά το 1938. Ο συγγραφέας
του —δάσκαλος στο επάγγελ-
μα— είναι ένας από τους πιο ση-
μαντικούς λαογράφους του τό-
που μας. Έζησε τα παιδικά του
χρόνια στην Αρτοτινα της Δωρί-
δας, το ορεινότερο ίσως χωριό
της Ρούμελης σε κοινωνικό περι-
βάλλον άγριο ακόμα τότε, με πα-
ραδόσεις «ηρωικές κι αρματολι-
κές» και με έκτυπη την «αρχέγο-
νη πρωτοτυπία» στη συμπεριφο-
ρά των μελών της κοινότητας.
Αυτά τα βιώματα διοχετεύονται
οργανικά στο βιβλίο, όπου στην
περιγραφή των γεωργικών συνη-
θειών τα τεχνικά στοιχεία (μέθο-
δοι, εργαλεία) και τα κοινωνικά
(σχέσεις, συνήθειες) αποτελούν
μια αδιαχώριστη ενότητα. Μι-
λώντας ο ίδιος ο Λουκόπουλος
στον πρόλογο για «τον πόνο του
γεωργού» και το βιβλίο του λέει:
«προσπάθησα να περισώσω ό,τι
μόρεσα από τη ζωή που έφευγε
της ζωής αυτής δεν αισθανόμουν
μόνο το γραφικό μέρος... μα και
κάποιο άφωνο ώρες ώρες επικό
μεγαλείο...».

ΚΥΡ. ΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ;

Ο Άκης και οι άλλοι

Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1983

Ένα βιβλίο που καταγράφει
την ατμόσφαιρα των ετών 1939-
40 σε μια επαρχιακή πόλη, όπως
την έζησε ο ήρωας του βιβλίου.
Με παιδική αφέλεια (ένα τρόπο
καταγραφής που κρατά την αμ-
φισημία ανάμεσα στην αγαθή μα-
τιά και την έμμεση υποβολή), δι-
νονται τα κοινωνικά και πολιτι-
κά πλαίσια της εποχής. Είναι ένα
βιβλίο σύγχρονης λογοτεχνίας
αλλά μπορεί να θεωρηθεί και σαν
ανάγνωσμα για νέους και παιδιά.

ΠΑΝΟΣ ΤΖΩΝΟΣ: Τυπολογία της κατοικίας, Θεσσαλονίκη 1983

Μετασχηματισμένη έκδοση
βοηθήματος για τις ανάγκες του
μαθήματος της κτιριολογίας
στην Αρχιτεκτονική σχολή. Τα
βασικά κεφάλαια του βιβλίου α-
ναφέρονται στο χρήστη και τις
χρηστικές ανάγκες, στα πρότυ-
πα εργονομικά μεγέθη και τους
τυπικούς χώρους καθώς και
στους τύπους κατοικιών. Με α-
ναλυτικά κείμενα, πίνακες και
διαγράμματα, αλλά και εικονο-
γραφικό υλικό, ο συγγραφέας
παρουσιάζει με πληρότητα το α-

ντικείμενό του. Αν και όπως ο ι-
διος παρατηρεί, δεν υπάρχουν
μονογραφίες και έρευνες σχετι-
κές με τις τυπολογικές ιδιομορ-
φίες της σύγχρονης ελληνικής
κατοικίας, στο βιβλίο καταγρά-
φονται αρκετές πληροφορίες και
νύξεις ώστε να μην εκπίπτει το
σύγγραμμα σε μεταγραφή ξένων
προτύπων. Και αν ελλείπει, για
τους λόγους που αναφέρθηκαν,
το στοιχείο μιας διαχρονικής ε-
ξέτασης της τυπολογίας της ελ-
ληνικής κατοικίας, όμως η συγ-
χρονική προσέγγιση όπως ολο-
κληρώνεται, καθιστά το βιβλίο
χρήσιμο για κάθε ενδιαφερόμενο
μελετητή. Η εργασία έχει όλα τα
στοιχεία μιας πρωτότυπης και με
κριτική επεξεργασία, μελέτης.

ΑΓΚΝΙΕΣ ΣΜΕΝΤΛΕΎ

Μετ: Αγγ. Βερυκοκάκη - Αρτέμη

Εκδ: Α. Λιβάνης και Σια ΕΕ,

Αθήνα 1983

Το βιβλίο που ανήκει στη φεμι-
νιστική σειρά —εικονογραφεί
της επίμονες προσπάθειες της
Σμέντλεϋ να αλλάξει τον εαυτό
της. Παιδί φτωχών εργατών, κα-
πνεργάτρια και σερβιτόρα, δα-
σκάλα, φοιτήτρια του Μπέρκλεϋ,
γυναίκα με πολιτική δραστηριό-
τητα στις ΗΠΑ, στο Βερολίνο, ε-
παναστάτρια στην Κίνα. Κυνηγη-
μένη όμως από τις αναμνήσεις
της παιδικής ηλικίας και από τις
ζοφερές εναλλακτικές δυνατότη-
τες που ήταν δοσμένες για τις πε-
ρισσότερες γυναίκες της τάξης
της, δεν δέχτηκε να υποταχτεί
στην καταπίεση και βαναυσότη-
τα των καταστάσεων, αλλά κα-
τέληγε όλο και πιο πολύ να ανα-
πτύσσεται στην πραγματικότητα
της επιβίωσης μέσα από την έν-
ταξή της σε κινήματα κοινωνι-
κής αλλαγής.

ΝΤΑΣΙΕΛ ΧΑΜΕΤ

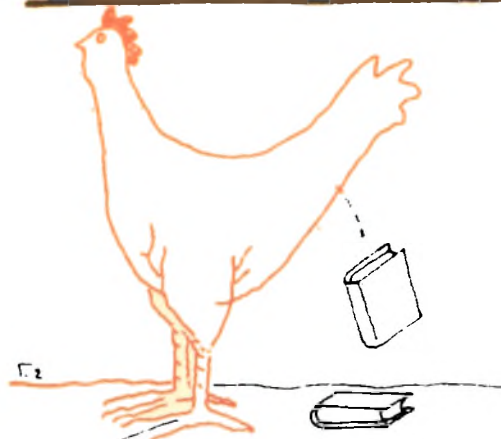
Το κορίτσι με τ' ασημένια μάτια

Νουβέλες

Εκδ: Έξοδος, Αθήνα 1983

Μια διλογία του Χάμετ με την
ίδια ηρωίδα σε δυο εποχές: μια
νέα κοπέλα τρυφερή και βίαιη
μαζί, που μάταια προσπαθεί να
μαζέψει λίγα λεφτά επαγγελομέ-
νη την γκαγκστερίνα, για να φύ-
γει μακριά από την κόλαση των
αμερικανικών μεγαλοπόλεων
του μεσοπολέμου... Γύρω της
φουκαράδες που δεν προλαβαί-
νουν να χαρούν το κλεμμένο και
ματωμένο χρήμα, αστοί παρα-
νοϊκοί θύματα της γοητείας της,
επαγγελματίες δολοφόνοι ερω-
τευμένοι με τον τρόπο τους. Μαζί
της και ο ντετέκτιβ - Χάμετ ανε-
λέητος κυνηγός της, που ούτε αυ-
τός γλυτώνει από τη σαγήνη
της...

Το «Κορίτσι με τ' ασημένια μά-
τια» και το «Σπίτι στην οδό
Τουρκ», δυο από τα σημαντικώ-
τερα μακρά διηγήματα του Χά-
μετ είναι σε μετάφραση Γ. Γέρ-
μνα με επιμέλεια Θωμά Γκόρπα.

ΣΥΝ ΚΑΙ ΠΛΗΝ

Το συζητάμε και το γυροφέρνουμε από καιρό και κάθε δεκαπενθήμερο που ξαναβλέπουμε την στήλη βιβλιοκριτικής στο ίδιο καλούπι, φυλλομετράμε με αυξημένη ταχύτητα. Ιδέες χίλιες δυο, φαίνεται όμως ότι αυτό που φταίει δεν είμαστε μόνο εμείς αλλά και η ίδια η φύση της «βιβλιοκριτικής». Σήμερα που έφερε ο Βακαλόπουλος το κείμενό του για το φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, πιάσαμε κουβέντα για τις ζωντανές εκπομπές του ραδιοφώνου, εγώ θυμήθηκα που ο Έκο είχε προβλέψει από παλιά ότι οι πειρατικοί σταθμοί θα επηρέαζαν και τους επίσημους, η Άντεια είπε για την αντιταυταρχική αφήγηση του Γιάντσο στην «Βουδαπέστη», ο Βακαλόπουλος κάτι ρώτησε για την ύλη του τεύχους, τι θα γίνει με την βιβλιοκριτική και τα λοιπά. Στο γενικό αποδομητικό κλίμα, συμφωνήσαμε ότι αν δεν μιλάμε για τον εαυτό μας πρώτα-πρώτα και με όση το δυνατόν αυτοειρωνεία, κριτική σοβαρή δεν γίνεται. Εμπρός λοιπόν να κάνουμε αντι-κριτική, για να γράφουμε ό,τι θέλουμε μ' αφορμή ένα βιβλίο, πράγμα απείρως πιο ειλικρινές και, ενδεχόμενα, πιο καρποφόρο, από τους γνωστούς πειθαναγκασμούς. Έτσι κι αλλιώς, και στις σοβαροφανείς κριτικές, πάλι για τον εαυτό μας μιλάμε, άλλο που κάνουμε το παν να «αποστασιοποιηθούμε» απ' αυτόν. Τα επίπεδα είναι πολλά κι επάλληλα, κι όσο περισσότερες επεξεργασίες γίνονται στο ίδιο πράγμα, τόσο περισσότερο χάνεται η αρχική αφορμή «βιβλιοκριτικής».

Άμεσο πράγμα λοιπόν, που το ονομάζουμε με ομοφωνία: ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ, κι ο καθένας μας επί το έργον.

Και, ως συνήθως, αρχική μου πρόθεση είναι να ξεκινήσω με κάτι βαρύγδουπο. Η καινούρια ρουμπρίκα, πρέπει να 'χει θέμα πειστικό και «διαπραγμάτευση ενδελεχή». Να πιαστώ μ' ένα θέμα που εκ του ασφαλούς είναι σοβαρό, ώστε να μην τονισθεί και τόσο ο υποκειμενικός χαρακτήρας της παράλληλης ρητορείας μου. Στην στίβα με τα αποσταλμένα βιβλία, πάνω-πάνω βλέπω: Γ. Βελουδής:

ΑΝΑΦΟΡΕΣ, ΕΞΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ, ΑΘΗΝΑ 1983. Να, η ευκαιρία! Το Σύγχρονο Λαϊκό Μυθιστόρημα το έχω ήδη διαβάσει προσεκτικά, δεν μένει παρά να διαβάσω και τα υπόλοιπα.

Όμως ούτε η παρουσία του S. Gessner στον Ελληνικό Διαφωτισμό, ούτε η Λογοτεχνία στην Αντίσταση, μ' ενδιαφέρουν άμεσα. Και η ευγενική καρτούλα του συγγραφέα («παρακλήση για μια αντικειμενική παρουσίαση») με αποτρέπει από ενθουσιασμούς που θα μπορούσαν να εκληφθούν ως ανευθυνότητες. Να μένει λοιπόν ο Βελουδής, παρόλο που θα 'θελα πολλά να πω για την Ιωάννα Μπουκουβάλα-Αναγνώστου, το Ρομάντσο, τον Θησαυρό, τον Προ, και τα αφηγηματικά μοντέλα στις λαϊκές ιστορίες (πρέπει πάντως να του γράψω σύντομα κάτι, γιατί το βιβλίο είναι πολύ σημαντικό).

Τότε ίσως είναι ευκαιρία να πιαστώ με το «ΕΘΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» του Ν. Χατζηνικολάου, που από καιρό θέλω να γράψω κάτι και όλο το αναβάλλω. Δεν υπάρχουν πολλά ελληνικά βιβλία για τα θέματα που αναφέρεται, και πρόσφατα η εκδότριά του μ' εξυπηρέτησε μ' ευγένεια σε κάτι παλιό που έψαχνα: έτσι θα βγάλω και την υποχρέωση, προβάλλοντας το βιβλίο της. Όμως το προκείμενο βιβλίο είναι πολύ σοβαρό για να πιαστεί κανείς μαζί του περιγραφικά. Χρησιμοποιεί έναν προσεγμένο αποδεικτικό τρόπο στη συλλογιστική του, πολλές βιβλιογραφικές παραπομπές, και γενικά είναι εντυπωσιακό στη σοβαρότητά του. Πέρσι που το αγόρασα, το διάβασα δυο φορές με προσοχή και με ζήλεια. Τώρα όμως μου είναι αδύνατο να γράψω κριτική γι' αυτό. Πρώτα πρώτα γιατί θα πρέπει να κινηθώ στα πλαίσια που ορίζει ο συγγραφέας του τα οποία είναι απατηλά: Αυτό που ονομάζει κι αντιλαμβάνεται σαν Ιστορία της Τέχνης είναι μάλλον μια κοινωνιολογία του περί την τέχνη λόγου και της συμπεριφοράς των καλλιτεχνών. Δεν προσεγγίζει την τέχνη από το μέσο και το υλικό με τα οποία εμφανίζονται ιστορικά (τις ζωγραφιές π.χ.) αλλά ανιχνεύει την ιδεολογία τους από τα συναπτόμενα κοινωνικά μεγέθη. Έτσι το πράγμα μοιάζει περισσότερο με παραδοσιακές αναλύσεις λενινιστικού χαρακτήρα παρά με μια γνήσια μαρξιστική οπτική που θα σεβόταν την ιστορική ιεραρχία των μέσων παραγωγής ιδεολογίας.

Για να πω λοιπόν αυτά που θα 'θελα για το βιβλίο του Χατζηνικολάου θα πρέπει να 'μαι

το ίδιο αυστηρά αποδεικτικός (ώστε να είμαι πειστικός) για θέματα που πλέον λίγο μ' ενδιαφέρουν. Έτσι καταντά έργο άχαρο, γι' αυτό αφήνω κι αυτήν την προοπτική για τα Χριστούγεννα που θα 'χω περισσότερο χρόνο για κάτι τέτοιο.

Επιτέλους γιατί είναι τόσο ακατόρθωτο να γράψει κανείς δυο σωστές σειρές για ένα βιβλίο που του αρέσει ή δεν του αρέσει; Πώς ξεφυτρώνουν τόσες αυτονομούμενες ή ετερονομούμενες ευθύνες και φραγμοί, και κάνουν κι αυτό το παιχνίδι, παιχνίδι να μην μοιάζει; Συνοπτική περιήγηση; Όχι, γιατί μοιάζει σαν τα τυποποιημένα Δελτία Τύπου των εκδοτών. Ειδική «επιστημονική» ανάλυση του θέματος και των μεθόδων του συγγραφέα; Θεωρητικά, ναι, πρακτικά, όχι, γιατί στην ουσία απαιτείται συναφής επιστημονική ειδικότητα κι επάρκεια, χρόνος πολύς, και μια ιδιότυπη διάθεση να ξετρυπώνεις τα καλά και τα στραβά ενός συνάδελφου χωρίς επαρκές, τελικά, κίνητρο (αν είναι να κάνεις ολόκληρη μελέτη για να πεις ότι ένα βιβλίο είναι καλό, τότε έμπρακτα δείχνεις την ανεπάρκειά του: αν κάνεις ανάλογο κόπο για να το απορρίψεις, τότε έμπρακτα το διαφημίζεις ενώ δεν του πρέπει —άσε που χάνεις τον προσωπικό σου χρόνο).

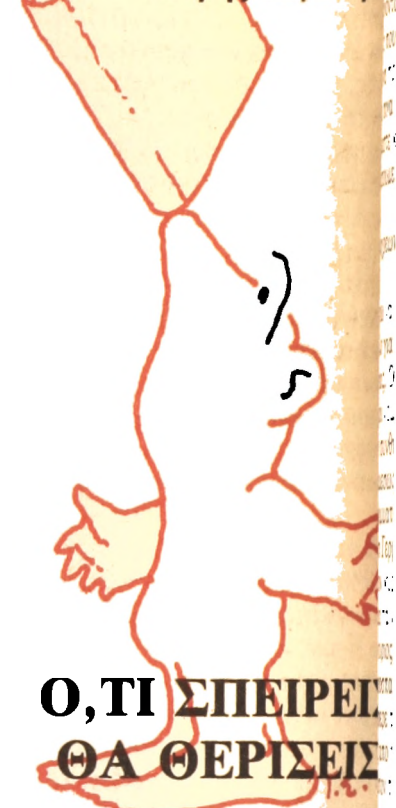
Ευτυχώς... τέσσερα τεύχη του περιοδικού ΣΥΝ ΚΑΙ ΠΛΗΝ, στην ίδια στίβα, μου δίνουν το αναμενόμενο άλλοθι: Να μια έκδοση ανάμεσα σε βιβλίο και περιοδικό, για την οποία μπορώ να πω ότι είναι εξόχου ποιότητας χωρίς να νιώθω την ανάγκη να το «αποδείξω». Ασχολείται μ' ό,τι έχει σχέση με τον αυτοσχεδιασμό στις τέχνες (κυρίως στη μουσική), και για μένα ο αυτοσχεδιασμός είναι η μόνη ιδεολογικά αποδεκτή μορφή καλλιτεχνικής δημιουργίας σήμερα. Το περιοδικό είναι και «περιθωρεϊακό», κάτι που αυτομάτως προκαλεί συμπάθεια (και είμαι βέβαιος, ότι αυτό δεν συμβαίνει μόνο σε μένα). Ο Σάκης Παπαδημητρίου που το βγάζει, είναι χρυσό παιδί, και χαλάλι του οι έπαινοι. Είναι επίσης μακριά απ' τα κυκλώματα των Αθηνών, άρα η θετική παρέμβασή μου είναι αποφορτισμένη. Συνεπώς, το ΣΥΝ ΚΑΙ ΠΛΗΝ, είναι το κυρίως θέμα αυτού του άρθρου, γιατί σαν σύνολο ερεθισμάτων είναι το λιγότερο καταπιεστικό, αφού μου επιτρέπει να ολοκληρώσω γραπτά τα συναισθήματά μου, γιατί δεν μου αφήνει συναισθήματα αποστέρσης.

Έτσι, με την προηγηθείσα «βιβλιοκριτική πράξη» μου, προτείνω την παράλληλη

καταγραφή του γενικότερου μηχανισμού επικοινωνίας μου κάθε συγκεκριμένο βιβλίο, παράλληλα με τις ευθέως εκφερόμενες γνώμες μου.

Αποβλέπω έτσι στην αντιταυταρχικότητα του λόγου κριτικής και στην εγκυρότερη πραγματογνωμοσύνη του αναγνώστη. Εκτός αν όλα αυτά δεν είναι παρά μια επιπρόσθετη δυσκολία, καθώς αυξάνουν τη επίπεδα πολυπλοκότητα της προσέγγισης, οπότε...

Χάρης Καμπουρίδης

Ο,ΤΙ ΣΠΕΙΡΕΙ ΘΑ ΘΕΡΙΣΕΙ

— Μένετε στην Πέρσουνηβιλ, (σελίδα 9)

— Ναι, κάπου εκεί, σ' ένα αλλόκοτο μέρος που λέγεται Πεδίον του Άρεως. Χαίρομαι πολύ που σας γνωρίζω κύριε Χάμετ, τα βιβλία σας με αντιπροσωπεύουν απόλυτα, ιδιαίτερα γύρω στις πέντε και είκοσι το απόγευμα. Φτιάχνω έναν καφέ και σας φαντάζομαι να καταναλώνετε δέκα με είκοσι, ίσως και τριάντα με σαράντα καφέδες για να περιγράψετε τη δολοφονία ενός ανθρώπου. Είμαι σίγουρος, θ' στοιχημάτιζα σαράντα προς ένα...

— Δε θα ήθελα να σας απογοητεύσω, είπε, αλλά δε μπορώ να κάνω αλλιώς (σελίδα 71)

— Αν κάνατε αλλιώς δε θα ενδιαφέρατε καθόλου. Ξέρετε άποψή μου για τους συγγραφείς είναι ότι κάνουν αυτό που μπορούν. Στις δηλώσεις τους συνήθως το ξεχνάνε αυτό και μιλάνε για κάτι λιγότερο ή για κάτι παραπάνω, υπάρχουν συγγραφείς που μιλάνε για τη ανθρωπότητα ενώ στην πραγματικότητα το πρόβλημά τους είναι πως να σκοτώσουν τη γραφομηχανή τους έναν άνθρωπο, πως θα κάνουν έρα σε μια κοπέλλα με το στυλό τους. Εσείς πως γράφετε;

— Ας μιλήσουμε για λεφτά, γλύκα μου, είπε (σελίδα 13)

Έτσι πρέπει να γράφει
 ις, τουλάχιστον έτσι ξέρει
 χει ένα κίνητρο. Χωρίς
 τρο δε γίνεται τίποτα,
 ως δε γίνονται βιβλία. Είναι
 ιερό να μιλάω μαζί σας, να
 ω με τον Ντάσιελ Χάμετ.
 λανε ένα βιβλίο σας στα
 νικά, το Red Harvest. Το
 φράσανε *Κόκκινο θερισμό*,
 να κάπα, πράγμα που μου
 εται αντιαισθητικό. Λέτε να
 ουνε πολλά λεφτά; Πάντως
 δεν πλουτίσατε. Ούτε κι
 θα πλουτίσω, παρόλο που
 ρωνώ μαζί σας, τα πάντα
 ρει να γίνονται για τα λεφτά.
 ναι αυτό που μας εμποδίζει
 ζουμε ένα πράγμα για τα
 γκα και σιγά σιγά
 ασυρόμαστε και νομίζουμε
 θα περάσουμε στην
 πότητα.
 Γιατί υποχρεώνεις εμένα;
 (σελίδα 197)
 Δεν μπορώ να μιλήσω σε
 έναν άλλο για την
 πτώσή σας. Οι
 ιοκριτικοί νομίζουν ότι είστε
 ημα των συνθηκών και
 ούνται αμέσως ότι είσαστε
 ρς του κόμματος. Πρέπει να
 δέσω στη Γερμανία, να
 κεφτώ τον κύριο Βέντερς
 έκανε μια ταινία για σας,
 ο που ο κύριος Βέντερς αυτή
 εποχή προσπαθεί να σας
 σει, υπέφερε τα πάνδεινα
 τίας σας από τον κύριο
 πολα, αυτόν τον τρελό
 ρέτη. Αναγκαστικά
 λήγω σε σας, είμαι ο μόνος
 σας καταλαβαίνει, είμαι
 υρος ότι όλα τα βιβλία σας
 ν γραφτεί για να τα
 άζω στις πέντε και είκοσι
 πόνγευμα.
 Εωστά. Ξέρεις που πέφτει το

μαγαζί του Κιντ Μακ Λέοντ;
 (σελίδα 225)

— Όχι, το αγνωώ. Αυτό το
 «που πέφτει» δεν είναι άθλια
 μεταφρασμένο; Πρέπει να
 διαμαρτυρηθείτε, μπορείτε
 όμως; Οι συγγραφείς είναι στο
 έλεος των πάντων, δεν υπάρχει
 προστασία, οι μεταφράσεις θα
 έπρεπε να πληρώνονται χρυσές.
 Ή το αντίθετο, ο Προυστ θα
 έπρεπε να μπορεί να σφίξει το
 χέρι του κυρίου Ζάννα. Γίνονται
 πολλές αδικίες, είναι δύσκολο
 πράγμα να γράφεις μόνο και
 μόνο για λεφτά και ξαφνικά
 σαράντα χιλιάδες έντυπα να σε
 αναφέρουν ασταμάτητα,
 αναδεικνύοντας την πολιτιστική
 προσφορά του έργου σου. Είναι
 εφιαλτικό.

— Βλέπω, είπε, με τα μάτια
 στην κόκκινη λακούβα, που
 μεγάλωνε πάνω στο πάτωμα, ότι
 ήταν λάθος αυτής της μέγαιρας.
 Με καλεί, μου λέει πως ο
 Γουίσπερ θα κουβαληθεί και πως
 αν έφθανε πριν απ' αυτόν θα
 μπορούσα να τον καθαρίσω.
 Αυτό με βόλενε. Πάω εκεί και
 την αράζω. Ούτε Γουίσπερ, ούτε
 τίποτε... (σελίδα 250)

— Ξέρω, καμιά φορά κολλάμε
 σε μια εικόνα κι αυτό είναι
 ικανό να γεννήσει ένα κείμενο,
 ένα βιβλίο. Κύριε Χάμετ είστε
 λίγο αφηρημένος. Σκέφτεστε τη
 Λίλιαν Χέλμαν στην ακρογιαλιά
 ή τα διπλά κάπα που λείπουν
 απ' τη μετάφραση; Πρέπει να
 φύγω, ραντεβού αύριο, στις
 πέντε και είκοσι το απόγευμα.

Χρήστος Βακαλόπουλος
 ΝΤΑΣΙΕΛ ΧΑΜΕΤ, *Ο Κόκκινος*
Θερισμός, εκδόσεις Έξοδος,
 1983, μετάφραση: Μάγδα Οικα-
 λιώτου.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Πάει καιρός που *σχεδιάζα* να
 γράψω ένα παραμύθι. Είχα μια
 ιδέα που με απασχολούσε μια
 Πασχαλιά —πριν μερικά
 χρόνια— που είχα ξεμείνει στην
 Αθήνα. Ήταν μια ιστορία όπου
 σ' αυτήν περιγράφονταν οι
 συναντήσεις και η ερωτική
 αναζήτηση ανάμεσα σε ζωάκια
 διαφορετικά. Σκεφτόμουνα για
 παράδειγμα έναν αχινό να
 συναντά μian αλεπού. Έναν
 έρωτα συναρπαστικό με τα
 μάτια και μια τέλεια αδυναμία
 συνύπαρξης. Φανταζόμουνα τα
 άπειρα τεχνάσματα της αλεπούς
 στην αγκαλιά του αχινού!
 Έφτασα, μάλιστα, στη
 σύλληψη της γέννησης του
 μωρού τους που ήταν η
 αχιναλεπού, αλλά η μυθοπλασία
 πήρε τέλος, με το τέλος των
 μοναχικών διακοπών μου.

Κάποια μέρα, τελείως
 συμπτωματικά, ένας φίλος μου
 μίλησε για τα φανταστικά όντα
 του Μπόρχες. Χωρίς καν να
 ξέρω το βιβλίο ένιωσα σα να
 μου είχε κλέψει την «υπέροχη»
 έμπνευσή μου. Και που να τα
 βάλεις τώρα με τον μοναδικό
 αυτό γέροντα! Παραιτήθηκα
 στα γρήγορα απ' τα
 μεγαλεπήβολα σχέδιά μου.
 Κράτησα μέσα μου, πάντως,
 ένα παράπονο— ήταν ανάγκη
 να 'χει καταπιαστεί κάποιος

άλλος, και μάλιστα ο Μπόρχες,
 με το θέμα που γέννησε η
 πασχαλινή μοναξιά μου; Σχεδόν
 κάκισα. Και καμώθηκα πως
 ποτέ δεν είχα σκεφτεί την
 αχιναλεπού.

Και να που μεταφράστηκε το
 βιβλίο και ο μεταφραστής είναι
 φίλος μου. Έτσι, υποχρεώθηκα
 να το διαβάσω. Γεμάτη
 περιέργεια, και κάποιο φόβο.

Ο Μπόρχες, όμως, είναι στ'
 αλήθεια τόσο μεγάλος, που είχε
 προβλέψει και για μένα. Ήδη
 με τον πρόλογό του μου έδωσε
 το «ελευθέρας». Μπορούσα να
 προσθέσω, λοιπόν, κι εγώ τα
 δικά μου λήμματα σ' αυτό το
 παράξενο λεξικό των
 τερατογεννέσεων. Την
 αχιναλεπού, τον σκυλοκάμηλο,
 την αρκουδοχελώνα και άλλα
 πολλά. Ίσως, μάλιστα, να
 πρέπει οι αναγνώστες αυτού του
 βιβλίου να συμβάλλουν κι αυτοί
 με τα δικά τους τέρατα —τα
 τοπικά— ο καθένας, στη
 συγγραφή του διεθνούς
 ζωολογικού μας κήπου, που δεν
 θα είναι της Εδέμ, αλλά όλου
 του κόσμου τούτου.

Ας μην ξεχνάμε, όμως, τον
 Μπόρχες και το μυθικό ζωτικό
 του βασίλειο. «Οι άγγελοι του
Σβέντενμποργκ είναι οι ψυχές,
 που διάλεξαν τον *Παράδεισο*.
 Δεν έχουν ανάγκη από λέξεις,
 αρκεί να σκεφτεί ένας άγγελος
 κάποιον άλλο και τον έχει πλάι
 του. Δυο άνθρωποι που
 αγαπήθηκαν στη γη, γίνονται
 ένας και μόνο Άγγελος».

Άντεια Φραντζή
 ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ,
Το βιβλίο των φανταστικών όν-
των, εκδόσεις LIBRO, 1983, μετά-
 φραση: Γιώργος Βέης.

Οι Χριστουγεννιάτικες
 κάρτες της
 Εταιρείας Προστασίας
 Σπαστικών:

Σπᾶνε τό φράγμα
 τῆς ἄγνοιας γύρω ἀπό τό
 τί εἶναι σπαστικός

Συνεχίζουν τήν
 πανελλήνια ἐκστρατεία
 γιά τήν Πρόληψη
 Συγγενῶν Ἀναπηριῶν

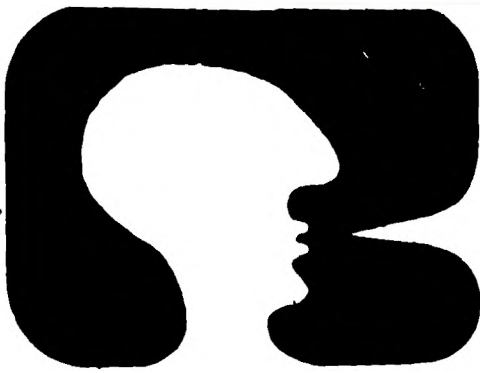
Εκπαιδεύουν
 εἰδικευμένο προσωπικό

Προσφέρουν νέες
 δυνατότητες στούς
 σπαστικούς γιά
 ἀποκατάσταση,
 ἐκπαίδευση,
 ἐπαγγελματική
 ἀπασχόληση καί
 κοινωνική ἔνταξη

Ἡ Ἑταιρεία
 Προστασίας
 Σπαστικῶν
 προσφέρει ὅλες
 τίς ὑπηρεσίες τῆς
 δωρεάν.
 Βοηθήστε μας
 νά προσφέρουμε
 πιά πολλά.

Ἑταιρεία Προστασίας
 Σπαστικῶν
 Τμήμα Εὐχετηρίων
 Δικαιάρχου 28-30,
 116 36 Αθήνα
 Τηλ.: 701 5634

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΠΑΣΤΙΚΩΝ

ΑΝΤΙΓΙΟΡΤΑΣΤΙΚΟ

● Από τον καθηγητή της αρχιτεκτονικής Σχολής του ΕΜΠ κ. Αλέξανδρο Ι. Ζάννο πήραμε και δημοσιεύουμε το ακόλουθο σημείωμα - σχόλιο:

Πανηγυρίζουμε και διαλαλούμε πως το «Πολυτεχνείο» ζει εν έτει '83. Όμως τότε, το '73, οι στόχοι και τα συνθήματα ήταν αγνά και πεντακάθαρα. Γι' αυτό κι ήταν η λαϊκή η συμπάρασταση καθολική.

Τους τωρινούς ξεσηκωμούς και γιορτασμούς τους καθορίζουν και τους υποκινούν τα διάφορα κομματικά συμφέροντα. Τραγούδια και συνθήματα που εμψυχώνανε και ενθουσίαζαν, έχουνε γίνει τώρα μόνιμη, μονότονη υπόκρουση αιτημάτων, απαιτήσεων κι αξιώσεων. Συνθήματα και σύμβολα εκείνου του αγώνα, γίνονται πια πράγματα για πούλημα στο τωρινό το πανηγύρι.

Τότε ήταν οι σπουδαστές ενωμένοι κι οπλισμένοι με ακλόνητη ομοψυχία και ξεσηκώθηκαν ενάντια σε παντοδύναμο καθεστώς. Σήμερα διασπαστήκανε και μοιράστηκαν σε κομματικές φατρίες, κι' αλληλοτρώγονται.

Πολεμάνε τις σκέψεις όταν δεν τους συμφέρουν, τις ιδέες που δεν ταιριάζουν στην κομματική τους την παράταξη. Συνάδελφοι εμποδίζουνε συναδέλφους να μιλήσουν σε συνελεύσεις, αν οι γνώμες τους δεν είναι αρεστές. Διώχνονται δάσκαλοι απ' τη δουλειά τους, αν έλαχε να πρέπει να γίνουν στόχοι σκοπιμότητας.

Η αρχή της ελευθερίας στη διακίνηση των ιδεών περιφρονιέται, το πανεπιστημιακό το άσυλο παραβιάζεται.

Τότε οι σπουδαστές εναντιώθηκαν στη δικτατορική αυθαιρεσία. Παλαίψανε για λευτεριά και για δημοκρατία. Τώρα θεωρούνε δικαίωμά τους να εφαρμόζουν ό,τι θέλουν τους νόμους της δημοκρατίας, ν' αποφασίζουν με τις συνελεύσεις τους και να διατάζουν.

Τότε μόνοι τους οι νέοι ξεσηκώθηκαν κι έδειξαν την οδό σε όλους. Σήμερα παραχωρήσανε δικά τους δικαιώματα σε άλλους. Ακούν τους καλοθελητές και τους δημαγωγούς που εκμεταλλεύονται την οποιαδήποτε ιδεολογία και που δε νοιάζονται για τα πραγματικά, τα κρίσιμα σπουδαστικά προβλήματα. Το μόνο που πασχίζουν είναι να επιπλεύσουν, να προβληθούν, ν' αποκομίσουν οφέλη ψηφοθηρικά.

Τότε με όπλο τους την ιδεολογία οι σπουδαστές χτυπήσανε το φασισμό. Σήμερα με κάθε ευκολία στα πανεπιστήμια χαρακτηρίζονται σαν αντιδραστικοί κι αυταρχικοί πολλοί που τότε διώχτηκαν και κλείστηκαν στην Ασφάλεια και την ΕΣΑ. Δεν συγ-

χωριέται να έχουνε γνώμη ανεξάρτητη, να μη συναλλάσσονται, να μην υποχωρούν σε αξιώσεις.

Στις κατηγορίες πρωτοστατούν πολλοί που τότε ήταν υμνητές και συνεργάτες της «Ελλάδος Ελλήνων Χριστιανών». Έγιναν τώρα φοιτητοπατέρες, πάλι κόλακες και κατήγοροι όπως και τότε. Βαφτιστήκανε προοδευτικοί κι αριστεροί και εμφανίζονται επιδεικτικά να συνεορτάσουν πανηγυρικά την ηρωική επέτειο.

Αν το «Πολυτεχνείο» ζει εν έτει '83, ζει για να ταπεινώνεται και να πληγώνεται στο χώρο που γεννήθηκε κι αγωνίστηκε και τιμήθηκε.

Αλέξανδρος Ι. Ζάννος

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

● Από το Μάνο Τρανταλίδη πήραμε το ακόλουθο διευκρινιστικό σημείωμα:

Στο προηγούμενο τεύχος του ANTI και στο άρθρο μου «Διεργασίες σε εξέλιξη στην Αριστερά» αναφέρθηκε από λάθος, ότι το «ΦΥΛΛΑΔΙΟ» συμμετείχε στη σύσκεψη Καργόπουλου.

Το σωστό είναι ότι το «ΦΥΛΛΑΔΙΟ» πραγματοποίησε πανελλαδική σύσκεψη στην Αθήνα στις 22-23 Οκτώβρη.

Θέλω να πιστεύω ότι αυτή η αθέλητη ανακρίβεια δεν αναιρεί καθόλου τη συλλογιστική και τις διαπιστώσεις του άρθρου μου.

Μάνος Τρανταλίδης

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ - ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

● Την άποψή του για το θέμα εκλογής του Χρ. Γιανναρά γράφει ο επιστολογράφος μας.

Αγαπητό ANTI,

Εδώ και μερικούς μήνες η τραγική κατάσταση των ΑΕ Ελλάδος δέχθηκε ακόμη πλήγμα με τα δυσάρεστα γεγονότα που ακολούθησαν την εκλογή του καθηγητή Χρήστου Γιανναρά.

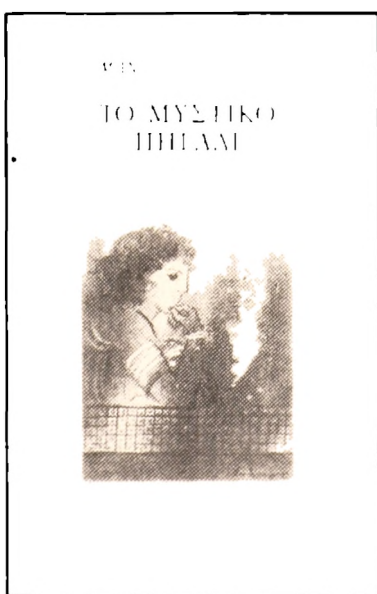
Με τη διαμαρτυρία μας επιθυμούμε να καταγγείλουμε υποκρισία των εν λόγω κατόχων και τις βίαιες και απάρκτες μεθόδους παρεμποδισμού που χρησιμοποίησαν οργανωμένες μειοψηφίες κομματικών μένων φοιτητών. Διαδηλώνουμε επίσης την πλήρη συμπάρασή μας στον Χρήστο Γιανναρά, ο οποίος αγωνίζεται σε δύσκολο καιρούς για να διασωθούν με ίχνη πνευματικής ελευθερίας στον ελληνικό χώρο, αλλά για να αποκτήσει η σημερινή λαία γόνιμη επαφή με τις της ελληνορθόδοξης παράδοσης και να μην παραπαιεί ανάμεσα σε καινά δαιμόνια ξενικής πνευματικής.

Εκ μέρους ομάδας εργαζομένων, φοιτητών και νέων επιτιμών από την Λεμεσό Κύπρου

Κωνσταντίνος Ι. Χολο...

Το καινούριο βιβλίο του ΜΑΝΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ στις εκδόσεις «Γνώση»

ΜΑΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ
ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΠΗΓΑΔΙ
(Ποίηση)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

ΓΡΗΓ. ΑΥΣΕΝΤΙΟΥ 26, ΙΛΙΣΙΑ, ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 779.4879 - 775.4963 - 778.6441

ΕΞΟΔΟΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ

- Τα θεάματα
- Στάση στο μέλλον (δ' έκδοση)
- Περνάει ο στρατός (β' έκδοση)

ΝΤΑΣΙΕΛ ΧΑΜΕΤ

- Ο κόκκινος θερισμός
- Το κορίτσι με τ' ασημένια μάτια

ΤΖΑΚ ΛΟΝΤΟΝ

- Η παγίδα της Λούσι Λιγκ

ΣΤΕΦΑΝ ΤΣΒΑΓΧ

- Ένα επικίνδυνο και δύσκολο επάγγελμα

- ΣΤΕΡΗΣ: Το τραγικό παραμύθι ενός μεγάλου ζωγράφου

- ΘΩΜΑΣ ΓΚΟΡΠΑΣ: Περιπετειώδες κοινωνικό και μαύρο νεοελληνικό αφήγημα

Εκδόσεις ΕΞΟΔΟΣ

Μεσολλογγίου 3, 10681, Αθήνα, τηλ. 36.10.840—88.40.38

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

το σημείωμα που ακολουθεί, Δημητράκος απαντά σε ατα που δημοσιεύτηκαν σε ιούμενα τεύχη:

ιντώ σήμερα στο γράμμα δας ορθοδόξων» (ΑΝΤΙ ε απάντηση στο άρθρο μου ορθόδοξη παλινδρόμηση» I 242).

αριστώ, καταρχήν, την «ο- ορθοδόξων» για τα επαινε- σχόλια για το άρθρο μου αρχή της επιστολής της. Θα τήσω στις κριτικές της πα- ήσεις όσο μπορώ πιο σύν-

μίζω ότι η απάντηση της «ο- ορθοδόξων» περιέχει ένα ο σφάλμα. Συγγχεί το ιδεο- ο περιεχόμενο του Διαφωτι- με τις ιστορικές αιτίες που ονται (ίσως) με τη γένεσή με γεγονότα που ακολούθη- τον Διαφωτισμό. Είναι εντε- ανθασμένο να αποδίδεται η ικοποίηση των στρατών» επέκταση των πολέμων και σφαγών στο Διαφωτισμό, μένου ότι αυτά τα φαινόμενα χαν πριν και μετά το Διαφω- . Το αν οι πόλεμοι στον ει- ο αιώνα γίναν καταστροφι- οί λόγω τεχνολογικής ανά- ης, η οποία είναι απόρροια πιστημονικής προόδου, η ο- είναι με τη σειρά της απόρ- του «προγράμματος» του ωτισμού είναι παρατραβηγ- σαν επιχείρημα. Άλλωστε πρόβλημα ιστορικής αιτιότη- ίναι περίπλοκο και η αναγω- ου σε απλουστεύσεις του εί- αυτού όπου το ανεπιθύμητο νός Ω είναι αποτέλεσμα του νότος Ψ (μεταξύ άλλων) το ο οφείλεται στο Χ, και ούτω ξής, μας οδηγεί σε μια άπει- ναδρομή προς τα πίσω και τοπα συμπεράσματα. Έχει η της η «ομάδα ορθοδόξων» υτό το επιχείρημα στρέφεται ελευταία ανάλυση κατά του μού, εφόσον συνδυασθεί το ιλημα της Θεοδικίας με το ε- ρημα της Πρώτης Αιτίας: αν ακό μπορεί να αναχθεί σε Πρώτη Αιτία, αυτή η Πρώτη , είναι η δημιουργία του Κό- . Από εκεί και πέρα έχουμε ελυτο θεολογικό πρόβλημα έθεσε ο Leibnitz, της θεοδι-

ο ίδιο ισχύει και για την υπο- μενη ανάγκη του Μαρξισμού κάνει αναζητήσεις έξω από πρόγραμμα του Διαφωτισμού του ορθολογισμού «εφόσον οι νομίες του καπιταλισμού» αποκλείεται να είναι αντινο- όλου του προγράμματος». αι εδώ γίνεται σύγχυση πιθα- γενεσιουργών αιτιών με το ρητικό περιεχόμενο του Δια- ισμού. Δεν λέω, και αυτό το- ηκε στο άρθρο μου, ότι η Ορ- οξία είναι αντι-ορθολογική ή οι οπαδοί της είναι ανορθολο-

γιστές, όπως λανθασμένα μου προσάπτεται. Τόνισα δύο πράγ- ματα σ' αυτήν τη συνάφεια. Πρώτον, ότι ορισμένοι φορείς του νεορθόδοξου ρεύματος δηλώ- νουν ότι είναι εναντίον του ορθο- λογισμού κατά τρόπο απερίφρα- στο —πράγμα που η «ομάδα ορ- θοδόξων» το αντιπαρέρχεται. Δεύτερον, ότι από τις θέσεις των νεορθόδοξων και των χριστιανο- μαρξιστών, θέσεις που έλαβα τον κόπο να συναγάγω με όσο μεγα- λύτερη σαφήνεια και πληρότητα μπορούσα, και στις οποίες δεν βλέπω να υπάρχει αντίρρηση, α- πορρέουν ορισμένα συμπερά- σματα που στρέφονται κατά του ορθολογισμού. Αν υπάρχει σφάλ- μα στην επιχειρηματολογία μου, παρακαλώ να καταδειχθεί. Ό- σον αφορά τις αναφορές μου, εί- ναι νομίζω αρκετά σαφείς και ευ- εξέλεγκτες ώστε και εκεί να μπο- ρώ να ελεγχθώ σε περίπτωση σφάλματος ή αδικαιολόγητης παράληψης.

Αντί τούτου, η «ομάδα Ορθο- δόξων» μου υπενθυμίζει ότι η αν- θρωπότητα δεν ανακάλυψε τον ορθολογισμό με το Διαφωτισμό και με παραπέμπει στον Άγιο Βασίλειο. Με όλο το σεβασμό που έχω όμως για τη σοφία του μεγάλου αυτού Ιεράρχη, δεν νο- μίζω ότι το παράθεμα που αναφέ- ρεται στην επιστολή αυτή μπορεί να αντικαταστήσει το ορθολογι- κό πρόγραμμα του Διαφωτισμού, αν αυτό υπαινίσσεται η «ομάδα Ορθοδόξων», ότι δηλαδή δεν χρειαζόμαστε το Διαφωτισμό διότι έχουμε το Μεγάλο Βασι- λείο. Υπάρχει εδώ μια εσωστρέ- φεια και ψευδαισθηση γνωστικής πληρότητας που είναι επικίνδυνη για την ίδια τη Χριστιανική πι- στη, εφόσον η στάση αυτή συγγε- νεύει με τη μισαλλοδοξία την ο- ποία έχει καταδικάσει ο Οικου- μενικός Πατριάρχης Δημήτριος στο Πρωτοχρονιάτικό του μήνυ- μα το 1977.

Ένα δεύτερο σφάλμα της «ο- μάδας ορθοδόξων» είναι να θεω- ρεί σαν «πραγματική» ορθοδοξία εκείνη που θα έπρεπε να είναι, και όχι την απτή, ζώσα ορθοδο- ξία, έτσι όπως την βλέπει ο πε- ρισσότερος κόσμος και έτσι ό- πως έχει υπάρξει στην ιστορία της. Μου αντιτάσσει το παρά- δειγμα του Γιαρουζέλσκι: μπορεί να κριθεί το κομμουνιστικό κίνη- μα από μερικές «ανωμαλίες» σαν το Γιαρουζέλσκι, το Στάλιν, κτλ.; Μα ασφαλώς και θα πρέπει να κριθεί και με βάση αυτά τα φαινόμενα. Άλλωστε, ακόμα και αν τα θεωρούσαμε σαν «λο- ξοδρομήσεις», σημαίνει ότι το κόμμα ή η Εκκλησία μπορεί να λοξοδρομήσει. Δεν υπάρχει «έ- ξωθεν» εγγύηση κατά της δυνα- τότητας αυτής. Υπάρχει μόνο δυ- νατότητα υπεύθυνης εσωτερικής επαγρύπνησης εναντίον της μι- σαλλοδοξίας, εναντίον της αυτα- ρέσκειας, και εναντίον κάθε τά- σης φυγής προς το παράλογο ή

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς εφημε- ρίδες πού διαβάσετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού σάς ενδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση. Ζητείστε μας τά αποκόμματα όλων τών εφημερίδων, γιά νά μή μπείτε έσεις στόν κόπο νά τά συγκεντρώσε- τε.

Δουλειά μας είναι νά ενημερωνόμαστε καί νά σάς έ- νημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς εφημερίδες (έλληνικές καί ξέ- νες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά αποκόμματα πού σάς άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα ολόκληρο δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα γιά τήν είδική - δική σας ενημέρωση.

Επικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας Άρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΛΥΒΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΡΙΤΑΣ»
ΕΦΕΣΟΥ 24, 171 21 ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ,
ΤΗΛ. 9334 685 9334 554

Αν ανήκεις σ' όσους έπαναστατούν ένάντια στίς ύποκρι- σίες τών κατά καιρούς κατεστημένων κι άναζητάς τή βαθύ- τηρη αλήθεια τών πραγμάτων, οί έκδόσεις «Άκρίτας», σέ προσκαλούν ν' ανακαλύψεις ένα χώρο κατ' έξοχή προοδευ- τικό, έλεύθερο καί άφοβο στίς έξωτερικές αλλαγές, τόν άδικο παραγκωνισμένο από τούς σύγχρονους Έλληνες, άκόμα κι από πολλούς άπ' αυτούς πού θέλουν νά τόν λένε δικό τους, χώρο τής πατροπαράδοτης Όρθοδοξίας μας.

Αναζήτησε στά κεντρικά βιβλιοπωλεία* τό σημαντικό έργο του Ρώσου τής διασποράς Ίωάννη Μένεντορφ Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑ- ΜΑΣ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΥΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟ- ΣΗ.

Juan Meyendorff

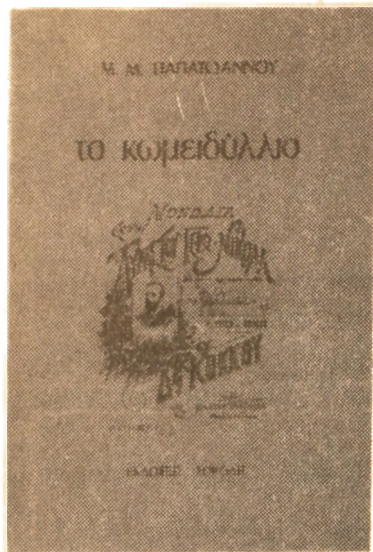
Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ
καί η Ορθόδοξη Μυστική παράδοση

ΑΚΡΙΤΑΣ

Καί παρακολούθησε, άν ενδιαφέρε- σαι περισσότερο, τήν όμιλία του καθη- γητή του Πανεπιστημίου τής Θεσσα- λονίκης, είδικού στό θέμα, κ. Γεώργου Μαντζαρίδη, πού όργανώνουν οί έκ- δόσεις «Άκρίτας» τήν ΤΕΤΑΡΤΗ 16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ στίς 7 τό βράδυ, στήν αί- θουσα τής Άρχαιολογικής Έταιρίας, μέ θέμα Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥ- ΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ.

*ΕΣΤΙΑΣ, ΕΝΔΟΧΩΡΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗ, ΜΗΝΥΜΑ, ΔΩΔΩΝΗ, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ, ΠΙΣΙΛΟΥ κ.ά.

Από τις εκδόσεις ΣΟΚΟΛΗ
κυκλοφόρησαν:

Μια καινούρια εργασία μια νέα άποψη για το κωμειδύλλιο και την εποχή του κριτικού και μελετητή Μ.Μ. Παπαϊωάννου.

Παλιές και νέες μελέτες πάνω σε ζητήματα τέχνης του λογοτέχνη Ζήση Σκάρου.

Εκδόσεις ΣΟΚΟΛΗ
Γραβιάς 10-12, τηλ. 3605520

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

JEFFREY CARSON

49 σχόλια
στήν ποίηση
του Όδυσσέα Έλύτη

49 scholia
on the poems
of Odysseus Elytis

ΥΨΙΛΟΝ/ΥPSILON

ΔΙΓΛΩΣΣΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ύψιλον/βιβλία

Σολωμού 16, Αθήνα 148
τηλ. 3638257

το αναληθές. Δεν θα απαντήσω στα σχόλια περί Συνεδρίων της «ΧΔ» και της «γραφικότητας» του Προέδρου της. Είναι όμως γεγονός ότι ο κ. Ψαρουδάκης έχει συγγράψει αντισημιτικά κείμενα, και ότι ο καθηγούμενος της Μονής Πετράκη, αρχιμανδρίτης κ. Χαράλαμπος Βασιλόπουλος έχει εκδόσει σε δεκάδες χιλιάδες αντίτυπα την επαισχυνη πλαστογραφία των «Πρωτοκολλών των Σοφών της Σιών». Δεν θέλω να πω ότι δεν μπορεί να υπάρξει Ορθοδοξία χωρίς αυτά τα στίγματα. Λέω ότι η συγκάλυψή τους δεν βοηθάει την υπόθεση της Ορθοδοξίας. Η αναγνώρισή τους —και η καταδίκη τους— από τους ευσυνειδητούς Ορθόδοξους που σέβονται την αλήθεια και παίρνουν στα σοβαρά την πίστη τους θα έπειθε πολλούς για την αξιοπιστία τους και τη ριζοσπαστικότητά τους.

Δ. Δημητράκος

ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟ

● Η επιστολή που ακολουθεί ει-
χε σταλεί στην «Καθημερινή» η ο-
ποία δημοσίευσε μόνο το πρώτο
μέρος. Έγραφε, λοιπόν, ο καθη-
γητής Κώστας Κριμπάς, απαν-
τώντας σε γράμμα του ναύαρχου
Α. Σπανίδη:

Κύριε Διευθυντά,

Σε επιστολή του (Καθημερινή 23-
10-1983) ο ναύαρχος Α. Σπανίδης α-
ναγράφει λανθασμένες πληροφο-
ρίες που με αφορούν. Μεταξύ άλ-
λων, δηλαδή, θεωρεί ότι «η προ-
σπάθεια διαλύσεως του Δημόκρι-
του», από τον κ. Λιάνη προφανώς,
«έχει γίνει συστηματικότερη διότι ο
Α' Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. του «Δη-
μόκριτου» το 1977 είναι σήμερα ει-
δικός σύμβουλος του κ. Λιάνη και ο
τότε Β' Αντιπρόεδρος Επιστημονι-
κός Διευθυντής του Κέντρου». Αντι-
παρέρχομαι το σφάλμα, που δεν με
αφορά προσωπικά, ότι όχι ο τότε Β'
αντιπρόεδρος καθηγητής Μ. Αγγελό-
πουλος αλλά ένα μέλος του Δ.Σ.,
ο καθηγητής Ν. Αντωνίου (παλιό
στέλεχος του Δημόκριτου), είναι
σήμερα ο επιστημονικός διευθυν-
τής του. Και έρχομαι σε ό,τι με αφο-
ρά, δηλαδή στον Α' αντιπρόεδρο, α-
ξίωμα που όντως κατείχα το 1977.
Θα ήθελα να σας γνωρίσω ότι δεν
υπήρξα μέχρι τώρα σύμβουλος του
κ. Λιάνη, είτε ειδικός είτε γενικός.
Στις ελάχιστες φορές που από το
1966 μέχρι σήμερα συνάντησα τον
κ. Λιάνη ουδέποτε του μίλησα ή μου
μίλησε για το Δημόκριτο και το
«σχέδιο καταστροφής του». Επίσης
ουδέποτε συμμετέσχον, εν αντιθέ-
σει προς άλλους επωνύμους, σε ε-
πιτροπή καταρτίσεως σχεδίου Νό-
μου για την έρευνα, το οποίο φαί-
νεται ότι υπαινίσσεται ο κ. Σπανί-
δης, ούτε μου εξητήθη ούτε και έ-
δωσα γνώμη μου γι' αυτό, ή ιδέες ή
τροποποιήσεις, ούτε μέχρι στιγμής
έχω διαβάσει το επίσημο κείμενο
του εν λόγω νομοσχεδίου ώστε να
εκφέρω έγκυρη και όχι επιπόλαιη
γνώμη περί αυτού. Όστε, η συνω-
μοτική ερμηνεία προς καταστρο-
φήν του Δημόκριτου, όσον τουλάχι-
στον αφορά εμένα, αποτελεί απο-
κύημα νοσηράς φαντασίας και σας
παρακαλώ να μου επιτρέψετε να
διαμαρτυρηθώ εντονότατα για τη
δημοσίευση τέτοιων συκοφαντικών

ισχυρισμών.

Πολλώ μάλλον καθόσον οι αι-
ψεις μου για το Δημόκριτο εί-
ναι γνωστές σε όσους ενδιαφέρον
για το θέμα και έχουν δημοσιευ-
σει δυο φορές εν εκτάσει (στο περι-
κό Ο Πολίτης τχ. 15, σελ. 68-Δ
1977, και στο περιοδικό Σύγχρο-
νά τχ. 18, σελ. 20-Σεπτ. 19
άρθρο που γράφτηκε το Φεβρο-
ριο 1983). Ο κ. Σπανίδης πριν με-
τηγορήσει ώφειλε να ελέγξει τα
γόμενά του.

● Ακολουθεί το «κομμένο»
μα της επιστολής:

Αλλά αφού ο λόγος περί Δι-
κριτου επιτρέψετε μου να εκθ-
συνοπτικά τις απόψεις μου. Ε-
βέβαιο ότι ο Δημόκριτος αποτέ-
λε το υψηλότερης στάθμης επιστι-
μικό ερευνητικό Κέντρο από τ-
κτός των πανεπιστημιακών τει-
και ως εκ τούτου είναι αναγκα-
διατήρησή του και ευκαταία η πο-
κή του αναβάθμιση. Η βελτίωσή
τή είναι εφικτή αν επιδειχθεί απ-
λους η ανάλογη καλή θέληση. Ε-
γεγονός ότι, μεταξύ των άλλων
άφθονη χρηματοδότηση του
ντρου τα πρώτα χρόνια της
τουργίας του, σε περίοδο ισχνά
γελάδων για τα ΑΕΙ, και κατά τ-
που θεωρήθηκε από πολλούς αι-
θόδοξος, προκάλεσε την πικρί-
ρισμένων πανεπιστημιακών δαι-
λων. Αν και ηλικιακά, ιδεολο-
και συναισθηματικά, βρέθηκα
στο πλευρό των επιστημόνων
Δημόκριτου, πρέπει εντούτοις ν-
μολογήσω ότι η μεταχείριση
υπήρξε άδικη, τουλάχιστον
τους λίγους πανεπιστημιακούς
θηγητές που ήσαν όχι απλώς
ερευνητές αλλά και διεθνούς
μης όπως ο Λεωνίδας Ζέρβας
σως αγνοείται ότι ο Λεωνίδας
βας υπήρξε ο μόνος Έλληνας ε-
νητής στις θετικές επιστήμες,
οποίου η συμβολή έχει αναγι-
στεί από μέρους και των ιστορι-
της επιστήμης (βλέπε λ.χ. G. Al-
Life science in the 20th cent.
Cambridge University press 1-
στη σελίδα 168). Έτσι ο Ζέρβας
νέρωσε μια αρνητική διάθεση π-
το κέντρο κατά τη διάρκεια
πρώτης προεδρίας του στην ΕΙ
(1964-1965). Εκ διαμέτρου όμως
λαξε στάση κατά τη δεύτερη π-
δρία του (1975-1977) όταν προσ-
θήσαμε, ματαιώς, να επιτύχο-
μια βελτίωση της ερευνητικής α-
δοσης του κέντρου. Είναι γεγο-
ότι ο Δημόκριτος αρχικά στελε-
θηκε, χάρις στις προσπάθειες
πρώτου επιστημονικού του δι-
θυντή κ. Θ. Κανελλόπουλου, ο
νέους αξιόλογους επιστήμονες,
ψηλής στάθμης. Πάντα θεώρησα
Δημόκριτο πηγή αντλήσεως
στημόνων για την κατάληψη πα-
πιστημιακών θέσεων και τούτο φ-
νεται και από τις πράξεις μου. Ε-
φισα δηλαδή τέσσερεις επιστή-
νες του Δημόκριτου για καθηγη-
(Ν. Γιάσογλου, Ν. Χρυσόχοϊδη,
Γεωργόπουλο και Χ. Ζιούδρου).
Γο αυτούς τρεις είναι σήμερα συ-
δελφοί μου ενώ η τετάρτη θα ή-
ασφαλώς (λόγω της εγνωσμένης
ξίας της) αν η εκλογή της διεξ-
ταν σε συνθήκες ομαλού δημοκ-
τικού βίου και όχι της στρατιωτι-
δικτατορίας.

Αντίθετα όμως με τα όσα έκαν
κ. Θ. Κανελλόπουλος, ένας άλ-
καθηγητής, μέλος του πρώτου Δ
(ο οποίος ουδέποτε παρουσίασε
σημαντική ερευνητική δραστη-
τητα αλλά μόνον οργανωτική κ

είχε μεγάλη κοινωνική επι-
φόρτωση το Κέντρο με επι-
ως χωρίς ερευνητικές ικανό-
Εται ενώ ο Δημόκριτος ήταν
καλύτερος από Σχολές
Επιστημών των ΑΕΙ (υπο-
το 1977 σε 60% το ποσοστό
ών επιστημόνων στο Δημό-
ναντι 30% στα ΑΕΙ), με τις
των καλών ερευνητών
λυπτε την έλλειψη απόδο-
ση σημαντικού τμήματος των
όνων του. Αυτοί οι άλλοι εν-
νες μετατιθέμενοι και απα-
μενοι σε διαφορετικές δρα-
ητες θα μπορούσαν να απο-
φάλας περισσότερον ωφέ-
υστυχώς ο στενόκαρδος και
ιακός συνδικαλισμός (που
λαψε και τα ΑΕΙ, όπως γίνε-
α πια γενικά δεκτό) απότρε-
η σήμερα και την ποιοτική α-
ση του Κέντρου, η οποία θα
να βασισθεί σε μια διεθνή
ικειμενική κρίση. Μόνο η
η αναβάθμιση σε συνδυα-
μα μεγαλύτερη οικονομική
η και παροχή αισθήματος
ίας, παροχή εμπιστοσύνης
νατότητας πρωτοβουλιών
κανούς ερευνητές θα επι-
την κάθετη άνοδο της επι-
κής απόδοσης του ερευνη-
του Κέντρου.

είναι η αλήθεια την οποία
ως πολλοί θέλουν να α-
Όταν όμως εκφέρεται
για θέματα αφορώντα στην
ονική έρευνα η εγκυρότης
ύσεων δεν στηρίζεται στις
ροθέσεις. Ούτε αποτελεί α-
κριτήριο η προσφυγή σε
επιλεγμένων επιστημονι-
θεντιών (οι οποίες δεν γνω-
κατά βάθος την κατάσταση
ρει να έχουν ιδιαίτερους δε-
ε τα εδώ πρόσωπα). Η εγκυ-
ποιχειοθετείται από την ά-
νατότητα κρίσεως της κα-
ως. Αυτή η αμεσότητα προϋ-
προσωπική επαφή και συμ-
στην επιστημονική έρευνα.
ούτε είχε ποτέ, ούτε έχει ο
ος Σπανίδης.

Με εκτίμηση
Κώστας Β. Κριμπάς

ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ

ν γενικότερη αρθρογραφία
«ΤΙ γύρω από το θέμα των
ρθόδοξων» αναφέρεται η ε-
επιστολή.

το ANTI,
άζοντας τα τελευταία 3-4
του ειλικρινά λυπάμαι για-
λοι αρθρογράφοι σου οι ο-
«ξεχειλίζουν» από «προο-
ότητα» εκφράζονται τόσο
α πάνω στο θέμα των «νε-
ξων» όπως τους αποκα-
Αρθρα που περιέχουν προ-
όπως: «ας αφήσουμε τους
δοξους να μιλήσουν για να
με ότι είμαστε ανεξάρτητοι
τά τους καπελώνουμε»,
υν ότι είσαστε προκατει-

λημμένοι και επομένως αρνητι-
κοί εκ των προτέρων σε κάθε νέα
κίνηση που στο κάτω - κάτω α-
γωνίζεται να βγάλει από το τέλμα
της μια επανάσταση, η οποία
«βουλιάζει» ολοένα και περισσό-
τερο.

Με εκτίμηση
Δονύσιος Κακαλέτρης
Φοιτητής Θεολογίας

ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

● *Λάβαμε από τον Πέτρο Κον-
ταρίνη σχετικά με άρθρο του τχ.
244, σχόλια γενικά για τις διεργα-
σίες στην Αριστερά:*

Το άρθρο του σ. Μ. Τρανταλ-
λίδη «Διεργασίες σε εξέλιξη στην
Αριστερά» που φιλοξένησε το
«ANTI» καταγράφει με αρκετή
σαφήνεια, την κατάσταση που ε-
πικρατεί στην αριστερά και τους
προβληματισμούς και την κινητι-
κότητα που υπάρχει στο χώρο
των ανένταχτων. Αντίθετα, μια
σειρά άρθρων στον τύπο με το ι-
διο θέμα, περισσότερο συσκοτι-
ζουν και αποπροσανατολίζουν,
παρά δίνουν την πραγματική ει-
κόνα αυτού του χώρου, που δε
στερείται φυσικά από πολιτικές
προτάσεις ή δυναμισμό.

Σήμερα, που οι εργαζόμενοι
βρίσκονται σε σύγχυση και απο-
γοήτευση, από τη μια από την κυ-
βερνητική πολιτική που με αρι-
στερή φρασεολογία, αλλά δεξιές
επιλογές επιδιώκει ουσιαστικά
τον εκσυγχρονισμό του καπιτα-
λιστικού συστήματος και από
την άλλη από τη διστακτική και
άβουλη στάση των παραδοσια-
κών κομμάτων της αριστεράς
και την οργανική τους αδυναμία
για την ανάληψη μιας ηγεμονι-
κής πρωτοβουλίας που θα δίνει
θετικές αγωνιστικές διεξόδους
στο ζήτημα της αντιμετώπισης
αυτής της πολιτικής, σήμερα πε-
ρισσότερο από άλλοτε είναι επι-
βεβλημένο να ανοίξει ένας πλα-
τύς διάλογος στο χώρο της αρι-
στεράς.

Ο διάλογος αυτός, όπως είναι
σήμερα τα πράγματα μπορεί ν'
αρχίσει αφετηριακά από το χώρο
των ανένταχτων, για να συμπα-
ρασύρει στην πορεία και το δυνα-
μικό που ασφυκτιά συμπιεσμένο
στις οργανωτικές δομές των
κομμάτων, μια και οι συγκεκρι-
μένες πολιτικές ηγεσίες της αρι-
στεράς όχι μόνο δεν τον επιθυ-
μούν αλλά και τον αποστρέφον-
ται, στη λογική της αναδιάταξης
της εκλογικής τους δύναμης μέ-
σα στα πλαίσια του 10-12%, και
στο μέτρο που αμφισβητεί τη
θεωρητικο-πολιτική τους επάρ-
κεια και αποτελεσματικότητα.

Την ίδια στιγμή, μεγάλες μάζες
συνειδητοποιούν την αναγκαιό-
τητα βαθιών κοινωνικών αλλα-
γών, που η αριστερά σήμερα δεν
πειθεί ότι μπορεί να τις υλοποιή-
σει. Αντικειμενικά λοιπόν, ο διά-
λογος αυτός που μπορεί να πάρει
τις πιο διαφορετικές μορφές (συ-
ζητήσεις μέσα από περιοδικά,
κοινές συγκεντρώσεις 2 ή περισ-
σοτέρων πολιτικών φορέων, κοι-
νές εκδηλώσεις κοινωνικών κι-
νημάτων κ.ά.) πρέπει να διδαχτεί
από προηγούμενες σχετικές εμ-
πειρίες, για να αποφύγει τον εκ-
φυλισμό του σε παράλληλους μο-
νόλογους, όπου καθένας
—άτομα, ομάδες, όμιλοι, περιο-
δικά-κινήσεις— οχυρωμένος στο
γκέτο των δικών του ιδεολογημά-
των αξιώνει ολοκληρωτική επι-
κράτηση. Ακόμα, πρέπει να έχει
σα στόχο, χωρίς τα γνωστά κα-
πελώματα να ξεπεράσει έστω και
αργά τις γνωστές ψυχώσεις, σε-
χταρισμούς και κλισέ και να κα-
ταλήξει σε μια πειστική πολιτική
πρόταση, αποφεύγοντας τον εγ-
κλωβισμό του σε συγκλίσεις πα-
ραγόντων, σε διασκέψεις κορυ-
φής, σε αποσύνδεση με το μαζικό
κίνημα και τις πραγματικές δια-
θέσεις των εργαζομένων. Λύσεις

από τα πάνω τύπου «ΣΥΜΜΑ-
ΧΙΑΣ» ή «ΕΑΜΟΓΕΝΩΝ» είναι
καταδικασμένες σε αποτυχία.

Η κομμουνιστική αριστερά έ-
χει να παίξει ένα καθοριστικό ρό-
λο σ' αυτή την κατεύθυνση, μια
και ήταν πάντα η κύρια δύναμη
ρήξης με το κοινωνικοπολιτικό
κατεστημένο, έχοντας άλλοστε
κοινή ιδεολογική καταβολή, χω-
ρίς αυτό να σημαίνει κάποια υπο-
τίμηση του ρόλου εκείνων των ρι-
ζοσπαστικοποιημένων στοιχείων
ή ομάδων που απεγκλοβίζονται
από την κυβερνητική πολιτική, ε-

ν ηπιαγωγείο

το αστεράκι

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.
- Έλατε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμιού
Βαλσαμώνος 4 και Άσκληπιοῦ τηλ. 6447830 - 3635419.

Εξόρμηση
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Εξάντας

Ληνική Λογοτεχνία • Δοκίμιο • Ξένη Λογοτεχνία
Φιλοσοφία • Εθνική Αντίσταση • Παιδικά
Ελληνικά Θέματα • Επιστημονική Φαντασία

Κωλέττη 11 - Τηλ. 36.04.885
Τζαβέλα 1 - Τηλ. 36.21.236

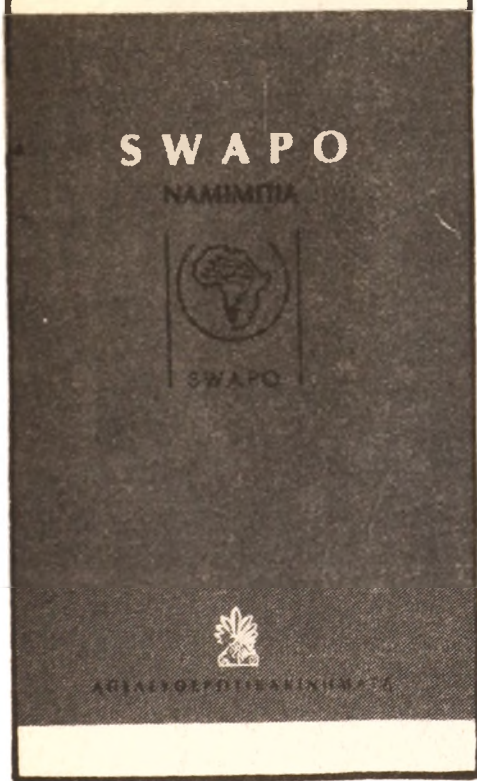
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Εκδόσεις «ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ»
τηλ. 88.24.965 · 36.47.744
36.208.89

Εκδόσεις ΚΑΛΒΟΣ
Αναξαγόρα 1 Αθήνα 105 52

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

νισχύοντας το μέτωπο της αριστεράς.

Η πρωτοβουλία αυτού του διαλόγου που άρχισε από το χώρο των ανένταχτων πρέπει να πάρει άμεσα συγκεκριμένες μορφές, και αυτό είναι στο χέρι κάθε αγωνιστή της αριστεράς και κάθε οργανώσεως που νιώθει την αναγκαιότητα να ξεπεραστούν τα σημερινά αδιέξοδα.

Η 10η επέτειος της εξέγερσης του Πολυτεχνείου είναι πιστεύω μια καλή ευκαιρία για έντονο προβληματισμό όλου αυτού του κόσμου, που σε κάποιες φάσεις έπαιξε σημαντικό ρόλο, σε μια κατεύθυνση πραγματικά ενωτική-επαναστατική αφήνοντας πίσω του τις γραμμές των πολιτικών του ηγεσιών και που σήμερα βρίσκεται στην πλειοψηφία του μακριά από το επίκεντρο των πολιτικών εξελίξεων όχι πάντα με τη θέλησή του. Έτσι, το κρίσιμο δίλημμα που μπαίνει σ' ένα μεγάλο αριθμό αγωνιστών με πλούσια συσσωρευμένες εμπειρίες κι ανεπτυγμένη πολιτική συνείδηση είναι περιθωριοποίηση και πολιτικός παροπλισμός ή μαχητική ενεργοποίηση για μια καινούρια δυναμική στην Αριστερά;

Κατά τη γνώμη μου θετική απάντηση μπορεί να δώσει η προοπτική ενός διαλόγου που θα διανοίγει προοπτικές για ευρύτερες πολιτικές συσπειρώσεις και συντονισμένη και αποτελεσματική πολιτική έκφραση και δράση του δυναμικού της ανένταχτης αριστεράς.

Πέτρος Κονταρίνης

ΞΕΣΚΕΠΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ «ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΕΣ»

● Πήραμε επίσης και το παρακάτω γράμμα.

Αργιά και που παίρνω το «ΑΝΤΙ» γιατί οι πολλές κι απανωτές αρρώστιες κι ανεργία αντάμα δε μου επιτρέπουνε τέτοιες πολυτέλειες.

Πιστεύω πως τώρα που κατάφερα να πιάσω μια δουλίτσα να μπορέσω και γω να ματαρхинήσω την αγορά του καθώς και βιβλία που μου κάνουνε τόση ανάγκη, μια κι έλαχε να 'μαι αξεσκόλιστος.

Σε παρακαλώ όμως, άμα θέλεις βάλε το γράμμα μου αυτό γιατί το θέμα με καίει, με τσουρουφλάει και λογιάζω πως κι άλλους συναγωνιστές μου θα καίει.

Στο τεύχος 238 Αύγουστος '83 έχει ένα γράμμα με τίτλο «ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ».

Σαυτουνούς τους κυρίους που το γράφουνε θέλω ν' απαντήσω, γιατί κατά πως βλέπω δε τους έφτασε η ζημιά που κάμανε μέχρι τα σήμερα και θέλουνε να κάμουνε κι άλλη.

Οι «συναγωνιστές» μου αυτοί, αντάμα με άλλους ομοίους τους, κάμανε ό,τι από χέρι τους πέρναγε και διαλύσανε ένα κόμμα και μια παράταξη συνδικαλιστική, τη «ΠΕΣΠ», με κάμποσες χιλιάδες αγωνιστές.

Ύστερα απ' τη διάλυση, πασκίσανε να ενωθούνε μόνι σκάρτο και σάπιο έχει η εξωκοινοβουλευτική Αριστερά, αλλά δε τα καταφέρανε, γιατί σάπιο με σάπιο βρωμάει και χωριό δε γίνεται.

Τώρα τους βλέπω να σηκώνουνε πάλι τη διαλυτική σημαία τους απ' τις στήλες του «ΑΝΤΙ» και πασκίζουνε «αυτόνομοι» ηγέτες, να γένουνε.

Κατά πως δείχνουνε τα πράματα πασκίζουνε ακόμα να ξεγελάσουνε το κάθε τίμιο αγωνιστή, που οι ίδιοι αφήκανε ξεκρέμαστο, για να εξυπηρετήσουνε τη διάτα που τους έδωκε η εκμεταλεύτρια Μπρουζοαζία.

Όμως κύριοι «συναγωνιστές μου» το πουλάκι πέταξε απ' τα διαλυτικά σας χέρια.

Τώρα κανένας δε σας βάνει μπέσα μόσες και μόποιες φάτσες και να βγίτε στο παζάρι, του «αυτόνομου» της «επιτροπής» κτλ., κτλ.

Ό,τι ζημιά είχατε να κάμετε τη κάματε, η αποστολή σας τελειωσε, δεν έχει τίποτε άλλο να διαλύσετε.

Η ντροπή άμα πουλιώτανε στο Γουσουρούμ θα αγόραζε κι η αφέντρα σας Μπρουζοαζία, αλλά πήρε τέλος απ' το καιρό που εσείς και οι όμοιοί σας φορέσατε τη προσωπίδα του Μαρξιστή-Λενινιστή.

Γιώργος Καρούσος

ΑΝΑΡΧΟΣ

ΜΗΝ ΕΙΣΤΕ Σ' ΕΠΙΗΡΗ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑ... ΚΑΝΤΕ ΘΟΡΥΒΟ

ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΞΑΧΡΕΙΩΣΗΣ ΤΟ ΝΑ ΠΕΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ.

ΤΖΕΡΤΖ ΟΡΓΟΥΕΛ

ΑΝΑΡΧΟΣ Νο 1 Νοέμβριος '83

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΣΟΦ. ΠΗΓΗΣ 17 ΤΗΛ. 3634980

ΟΥΓΛΙΑΜ ΜΠΑΡΟΥΖ
Βίβλος των Ασσανητών

ΠΕΤΡΟΥ ΑΡΣΙΝΩΦ
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ
ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΟΥ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 80
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο φράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επισφονταίνονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού
Εξαμ. 600 δρχ. · Ετήσια 1.20
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού
Ευρώπη · Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: απλή δολ.
" αεροπ. δολ.
ετήσια: απλή δολ.
" αεροπ. δολ.
Η.Π.Α. · Καναδάς · Αν. Ασία:
εξάμηνη: απλή δολ.
" αεροπ. δολ.
ετήσια: απλή δολ.
" αεροπ. δολ.
Αυστραλία · Ωκεανία:
εξάμηνη: απλή δολ.
" αεροπ. δολ.
ετήσια: απλή δολ.
" αεροπ. δολ.

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 80,
115 21 ΑΘΗΝΑ

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ.
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

● Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:

Εκδόσεις «Νεφέλη»
Μαυρομυχάλη 9,

Τηλ. 36.07.744 · 36.39.982

● Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλεία

Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.

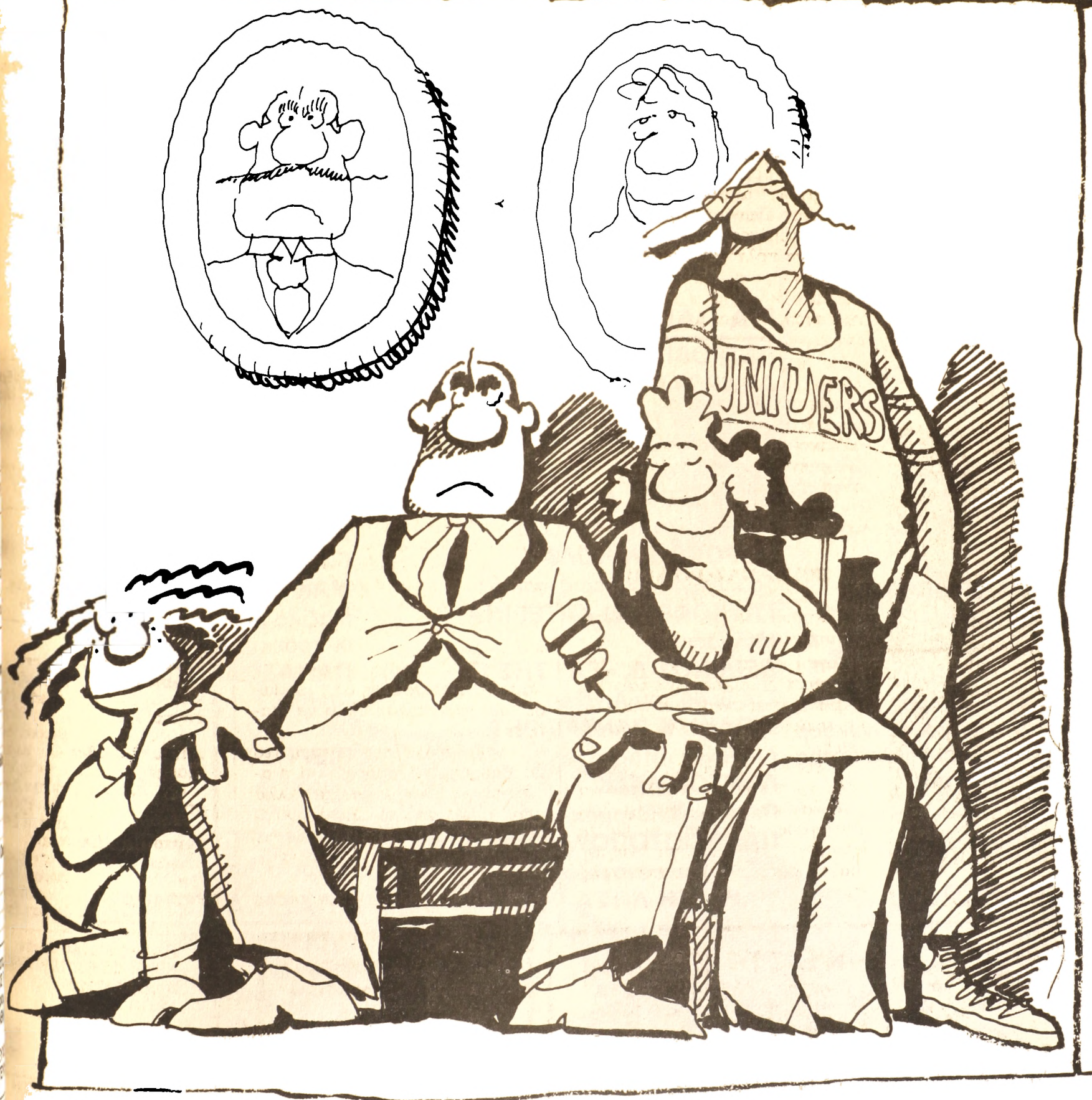
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

546 22 Θεσσαλονίκη

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ
Ο ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ '83

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ

Τα μετά το θέατρο

ΚΟΥΣΟΥΛΑΣ ΛΟΥΚΑΣ

Μετά τα φιλολογικά

ΜΗΛΙΩΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

Υποθέσεις

ΤΣΑΚΝΙΑΣ ΣΠΥΡΟΣ

Δακτυλικά αποτυπώματα

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΦΑΤΣΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Πολυτεχνείο '73

Εξέγερση, Κατάληψη, Εισβολή

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΛΕΞΙΟΥ ΕΛΛΗ (Άπαντα 22)

Υπό εχεμύθειαν

ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ

Το δέντρο που χορεύει

(Μυθιστόρημα)

Η γενιά των αιχμαλώτων

(Μυθιστόρημα)

ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ ΙΩΑΝΝΑ

Οι δύο τελευταίοι

(Μυθιστόρημα)

ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Ο μπαρμπα-Αναστάσης το Σοβιέτ

(Μυθιστόρημα)

Η βράβεψη

(Μυθιστόρημα)

ΦΑΚΙΝΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ

Το έβδομο ρούχο

(Μυθιστόρημα)

ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ

Τα παιδιά της Χελιδόνας

(Μυθιστόρημα)

ΕΣΣΕ ΕΡΜΑΝ

Νάρκισσος και Χρυσόστομος

Το τελευταίο καλοκαίρι του Κλίνγκσορ

Παράξενα νέα από κάποιο άλλο άστρο

Το παιχνίδι με τις χάντρες

ΜΠΑΖΕΝ ΕΡΒΕ

Με την οχιά στο χέρι

(Μυθιστόρημα)

ΠΑΡΙΖΕ ΓΚΟΦΡΕΝΤΟ

Το αφεντικό (Μυθιστόρημα)

ΠΟΙΗΣΗ

ΒΟΥΡΛΑΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

Αλλού φέγγω

ΖΕΡΒΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

Η Ανάσταση της Κυρα-Τσίνης

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Επιλογή Β'

ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΑΘΗΝΑ

Αμνάδα των ατμών

ΠΟΤΑΜΙΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Τα πυρηνικά ποιήματα

ΧΟΥΖΟΥΡΗ ΕΛΕΝΑ

Έρωτος Μάθος

ΕΛΥΑΡ ΠΩΛ

Ποιήματα

ΜΠΛΕΪΚ ΟΥΪΛΙΑΜ

Ποιήματα

(Μετάφραση: Ανδρέας Αγγελάκης)

ΜΠΟΝΦΟΥΑ ΥΒ

Ποιήματα (Μετάφραση: Μηνάς Δημάκης-

Χριστόφορος Λιοντάκης)

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ

ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ-

ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΛΟΤΗ

Μιλώντας για τα παιδικά βιβλία

ΑΛΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ

Χόπιτι - Χοπ!

ΒΙΝΜΠΕΡΓΚ ΑΝΝΑ ΓΚΡΕΤΑ

Μια πέμπτη του Οκτώβρη

ΒΟΡΟΝΟΒ ΝΙΚΟΛΑΪ

Το κυνήγι των περιστερών

ΓΛΥΚΟΦΡΥΔΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Μελήσσιπος

ΔΕΙΛΙΝΟΣ Δ. - ΓΑΪΤΗΣ Γ.

Στο βυθό του Αιγαίου

ΚΙΠΛΙΝΓΚ ΡΑΝΤΓΙΑΡΝΤ

Απίθανες ιστορίες

ΛΟΝΤΟΝ ΤΖΑΚ

Πειρατικές ιστορίες

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ

Έξι κόκκινες ιστορίες με ουρά

ΨΑΡΑΥΤΗ ΛΙΤΣΑ

Στα βήματα του Σαμοθήριου

ΧΙΟΥΜΟΡ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ

Ο τρίτος δρόμος '83

Ο Ευρωπαίος

ΓΚΙΟΚΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ο Καραγκιόζης στη χώρα

των θαυμάτων

ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

Μην πατάτε το πράσινο

ΜΕΛΕΤΕΣ • ΔΟΚΙΜΙΑ

ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ

Οι πλάγιες ερωτήσεις του Πορφύρου

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΗΣ

ΛΕΞΙΚΟ ΟΡΩΝ III

Γλωσσολογίας

ΚΑΚΙΣΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ

Τρόμος στο κολλέγιο και άλλα

αστυνομικά δοκίμια

ΚΑΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Η αλήθεια είναι το φως που καίει

ΚΟΝΤΑΡΑΤΟΣ ΣΑΒΒΑΣ

Η εμπειρία του αρχιτεκτονημένου

χώρου και το σωματικό σχήμα

ΜΟΣΚΩΦ ΚΩΣΤΗΣ

Η Πράξη και η Σιωπή

Τα όρια του έρωτα και τα όρια

της ιστορίας (Δοκίμια II)

ΜΑΡΙΝΟΣ Γ.-ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ Γ.

ΜΑΓΚΑΚΗΣ Γ.Α.-ΡΟΖΑΚΗΣ Χ.

ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Σ.

ΠΑΝΟΥ Σ.

Για την ποιότητα της δημοκρατίας

ΜΑΚ ΛΟΥΕΝ, ΜΑΡΣΑΛ

Μαζικά μέσα επικοινωνίας:

οι προεκτάσεις του ανθρώπου

ΠΑΠΑΔΟΛΑΜΠΑΚΗΣ ΜΑΝΩΛΗΣ

Πραγματικές ουτοπίες

(Χώροι της ελευθερίας II)

ΠΙΕΡΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

Χώρος, φως και λόγος στην ποίηση

του Κ. Καβάφη

ΣΤΑΜΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

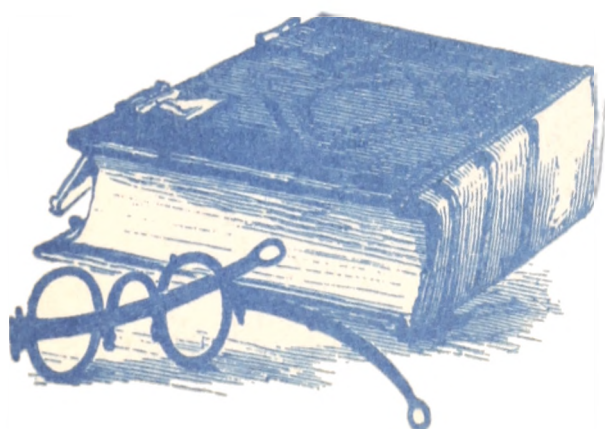
Λόγος ανθής χειρο-χειρονομηθεί

ΚΛΑΣΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΠΛΑΤΩΝ - ΙΩΝ

(Εισαγωγή - μετάφραση:

Λουκάς Κούσουλας)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤ.
ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α' 1983-1984